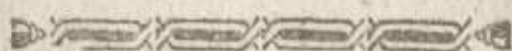
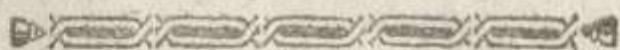

Provinzialblade.

II. B. No. I.

(Tilsendt.)

Er Dommen fældt? Skal Skiebuen mig for-
følge?

Hvert Skrit ieg gaaer?

Dg storme i min Siæl, som Havets Bølge

Paa Braget slaaer?

Skal tidlig Alderdom paa denne Pande tegne

Dens Kynkers Spor?

Som Blomsterne i Storm indfaldne Kinder blegne
Midt i sin Flor?

Skal Glid og Duster da mig ey indbringe andet
End Nogenhed?

Skal Aftenstjerne see mit Ansigt stedse vandet
Med Graad og Sved?

Skal jeg ey meer, min Gud, min første Rektor smage,
Dg aldrig faae

En Straale blot av den I Salighed tilbage,

Min Ungdom faae?

Skal jeg din Labyrinth, o Skiebue, giennemvandre,
Og siedse see

At, eene grum mod mig, du gjør Ti Tusend andre
Lyksalige?

Jeg kan ey meer; min Siæl er træt av Klager;
Hvem trøstet mig?

Red mig, min Gud, fra denne Hær av Plager!

Jeg flyer til Dig;

Admiral Keppel.

Enhvert Folk, og enhver Alder har sine Helte.
For nogle Aar talte Korsika om intet uden om Pa-
skal Paoli, og Europa underskrev hans Berømmel-
se. I vore Tider æres en Washington blant hans
Landsmænd og seere lige til Tilbedelse. Østerrigerne
tale om en Laudon, og alle Kaffehuuse i Engelland
om en Keppel, som erobrer ikke mindre end 10 Fran-
ske Krigsskibe og 2 Admiraler.

Disse Skibe ere ikke erobrede uden i Kviferne, og
dette store Rygte er aldeles falskt. Det vil maaskee al-
drig blive opfyldt; Imidlertid er en Mand, som man
tiltroer dette Mirakel, ingen av de almindelige Jor-
dens

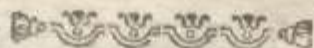

dens Sonner; Admiral Keppels Historie er saa meget merkeligere, som han fra flet Jættet (det er at sige: fra en Mand af Genie, Tapperhed, og Indsigter, uden Penge, Titler, Fødsel, eller offentlige Betieninger, som Vobelen alleue kalder Troget) til Trods for en partisk Adels, og for Misundelsen i alle Skikkelser, har opsvunget sig til de største Hærespotter i Storbritannien.

Denne Lykke er i Engelland mindre usædvanlig, end i andre Stater. Man giælder der for hvad man er, og ey for hvad man stemples til at være. Man ærer enhver stor Mand i Livet, og efter Døden. Man begraver Konstnerne ved Siden af Kongerne, for at vide eengang (siger man) hvor mangen Konge ligger begravet. —

Admiral Keppels Historie i de første Aar af hans Liv er formodentlig mine Læsere meere bekiendte end mig, hvorfor jeg af en dobbelt Aarsag udelader den her.

Efter et London Magazin for Julii Maaaned, indeværende Aar, kan jeg allene fortælle, at han i Aaret 1755 var Kommandør for en Eskadre, som blev

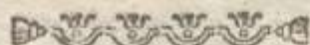

sendt til Virginia for at beskytte Engellændernes Handel i den Deel av Verden; I Aaret 1756 bragte han forskjellige Franske Priser til de Engelske Havne. I Aaret 1758 tog Lord Chatham Usikkerheden av de Engelske Eyendomme paa Kysterne av Afrika i Betragtning, saa længe Frankrig var i Possession av Gorea. Det blev besluttet at udruste en Eskadre for at erobre denne betydelige Fæstning, og Lord Chatham overlod til Keppels bekjendte Klogskab og Tapperhed at udføre denne Plan, som med 4 Skibe av Linien, nogle Fregatter, to Bombardeergalioter, og Transportskibe, med 700 Mand regulære Tropper, under Kommando av General Vorge iverksatte dette Foretagende i Slutningen av December Maaned, samme Aar. Den ypperlige Orden blant Skibene, og den forstreckelige Torden fra Kanonerne indjog de Franske (siger Engellænderen) saadan panisk Skræk, at Garnisonen nedlagde Vaabnene og flydde, hvorefter Kommandanten blev nødt at overgive sig. Efter Erobringen av Gorea seylede Kommandor Keppel til Senegal, forstærkede Garnisonen i St. Louis med General Vorges Tropper, og vendte derfra tilbage til Engelland.

I Aaret 1761 iudtog Keppel, i Forening med General Hodgson, Citabellet Palais, og gjorde dem selv Mestre av Belle Isle, efter et alvorligt Afslag, og utallige Vanskeligheder. I alle Beskrivelser over denne Erobring, som kom ud paa den Tid, er dette lykkelige Udfald fornemmelig tilskrevet Flaadens Tapperhed under Kommandør Keppels Anførsel, som gjorde sig berømt ved forskjellige Lejligheder baade i denne og foregaaende Krig.

I Aaret 1762 blev den bekjendte Expedition mod Havanna foretaget, og Flaadens Kommando overdraget til Sir George Pococke, men Kommandør Keppel havde en betydelig Deel i Erobringen, da Vanskeligheden av Landtroppernes Debarkering blev overladt til ham av Admiralen, som han udrettede med sin sædvanlige Hurtighed; I Sir Pocockes Beretninger meldes især om de betydelige Tjenester, Søefolket viiste (esterat Keppel havde kommanderet dem i Land fra Skibene for at hjælpe Tropperne under hans Broders, Greven av Albermarles, Kommando,) ved Batteriers, og Fasciners Istandsættelse, ved at forstrække Armegen med Band, da der var isat paa Landet formedelsst en lang Torke, som havde udtørret alle Brønde.

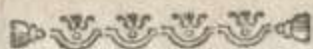
Med Slutningen av samme Aar blev Kommandør Keppel beordret at reyse til Vestindien, hvor han tog 4 Franske Fregatter, og 18 Kiøbmandsskibe under Konvoy, alle rigeligen ladede med Sukker, Kaffe, og Indigo.

Strax derefter blev han for hans betydelige Tjenester ophøjet til Skoutbynacht, og i Januarii og Februarii Maaneder 1761 tog han adskillige Spanske Skibe, som han sendte til Jamaika, hvorefter Freden til Versailles gjorde en Stilstand i denne Helts Tapperhed og Bedrifter, som nu igien er kaldet til sit Fædernelands Tjeneste i en Post af høyeste Værdighed, da tre Kongerigers Frelse er betroet i hans Hænder, og da man har overladt til hans Tapperhed, Troskab, Erfarenhed, og Narvaagenhed, at forsvare Engellands Herredømme til Soes, og at tage en tilstræffelig Hevn (siger Engellænderen) over deres trølose Naboers Mellemhandling i deres ulykkelige Strid med de amerikanske Kolonier.

† † †

Tyrannen Cromvel, Karl den Førstes Morder, og Europas Stræk, avskyelig Ihukommelse,
 DAR

var i sit private Liv ligesaa forslagen, som i vigtige Statsanliggenheder, endskiont ikke altid med lige Grumhed.

Jeremias White, en av hans Huuekapelaner, og et vittigt Hoved, var saa ærgjerrig, at han gjorde Protektors yngste Datter Lady Fransiska sin Opvarning.

Den unge Dame gjorde ham vel ikke modløs, men ved saa andægtigt Hof kunne disse Besøggelser ikke længe fortsattes, uden at blive bekiendte. Protektor fik vide derom, og befalede den, som fortalte ham dette, en noye Oppasning, med Løfte om en riig Belønning, og en forfkrækkelig Straf for White.

Kort efter fandt Spionen den Skyldige i Ladys Bærelser. Han løb strax til Cromvel, som floy med Hestighed ind i Bærelset i det samme Øyeblik, Jeremias White paa sine Knæ kyskede Ladys Haand. Cromvel spurgte, hvad denne Stilling betydede, og White svarede med en Koldindighed uden Liige: „Jeg har længe gjort Myladys Kammer-
„somfrue min Opvarning, uden at kunne erhvilde hen-

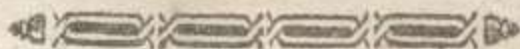

„des Ja. Jeg fastede mig her for Myladys God-
 „der, for at bede hende underdanigst tale for mig i
 „den Anledning.“

Kromvel vendte sig strax til den unge Kam-
 merjomfrue, og bebrejdede hende sin Opførsel. „U-
 forskammede (sagde han) afslaaer i saaledes den Ære,
 som Hr. White tilbyder Eder? Han er min Ven,
 og jeg haaber, at i beegner ham som Eders.“ Kam-
 merjomfruen, som intet heller ønskede, svarede: at
 naar Hr. White havde tiltænkt hende denne Ære,
 saa ville hun ey være derimod. Got, sagde Krom-
 vel, lad Godwyn komme her; Det skal avgjøres
 førend jeg gaaer herfra.

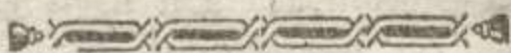
Hr. Godwyn kom, og Hr. White blev paa
 Stødet viet med Kammerjomfruen; Kromvel gav
 dem 500 Pund til Brudegave.

P. S. Med dette Blad modtages Prenumeration
 for Hdet Binds 1ste Halvedeel af Provin-
 zialbladene, med 4 Mk. mod trykte
 Qvitteringer.

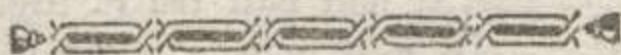

Provinzialblade.

II. B. No. 2.

I.

Garricks Navn er saa berømt, at jeg skylder den, som har leveret mig følgende Efterretning om denne store Skuespiller tagen af et Brev fra en Reysende i det Tydske Museum, megen Forbindlighed for hans Narvaagenhed for mine Læsers Fornøjelse. —

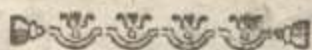
„Jeg har i Saar tilbragt en af mine skionnestige Dage i Garricks Lysthuss. Jeg forlod London i Murphys *) Selskab. Det var en vellystig Sommermorgen. En igiennemsigtig Laage skald igiennem den varme Egn, som i Claude Lorrains Landskaber; Jeg folte mig ligesom baaret af Lusten. Alting rundt omkring smillede Glæde. Saadan Følelse af Livet, min Ven, tilintetgjør alle Sophismer om det Dudes Overvægt i den fæste Verden.“

B

Gar:

---

*) En engelsk Skuespilskriver.

„Garriks Hus er et lidet Pallads, og bygget efter en god Proportion; Det ligger ved Themsens Strandbred, som slynger sig paa dette Stæd igien, nem en riigbeboet og udsmykket Egn. Hvad man kalder hans Have er intet meer end en reenlig Mark, paa hvilken mange slags Buske, og selskabelige Træer ere afspredte uden Symmetrie. Ved Vandet staaer Shakespears Tempel, en Helligdom for enhver Britter i en egentlig Forstand. Den udødeliges Billede er af hviid Marmor, i naturlig Størrelse opstillet til Tilbedelse; Kunstneren har givet ham et henrykt Dyrkæst, ligesom han vankede omkring i Verdener av hans egen Skabning, og lydede paa Ariels Sange. I Baanhuset finde De hverken Pragt eller Mode, men en ædel og frie Enfoldighed, som hører til det landlige Liv, og her og der nogle Spor av Besidderens Aand, eller Luune. Alle Tapeter ere lyse av milde fordragelige Farver. De ere behængte med Malerier av berømte Skuespillere og Skuespillerinder, som alle ere forestillede i vigtige Scener av deres Roller, med meget Udtryk. Adskillige Malerier av Hogarth ere tillige merkverdige, hvortil jeg legger Garriks Portræt, graat
i graat

i graat malet av Angelika Kaufman, og et andet kopieret slavisk i Kina efter Reynolds Maneer, hvori Garrik ligner en forslædt Kineser. Blant Konfverterne bør jeg heller ikke glemme et Skriin av det hellige Morbærtræ, under hvis Skygge Shakespear skal have hvilet, og som vises her med Andagt, som en undergjørende Reliquie. Men De forlange at kende de Garrik selv. De veed, at han er en skion Mandsperson, just ikke av disse skionne Legemer, som ere stikkede til at forestille Halvguder, thi han er neppe av mellemste Størrelse, og til de Komerske og Græske Helters Idealfigur, eller til hvad de Franske kalder det høye Tragiske, mongler han næsten en Pied de Roi; Hans Figur er bygget efter en lykkelig Proportion; Han er Seerfuld og fin, søldig uden Feedme, og hvert Spil av hans Muskler, hver udbortes Svingen stemmer noye overeens med den indvortes Gøelse, som overalt finner igiennem ligesaa vel i Hændernes Bevægelse, som i Ansigtets Udtryk. Derav forklarer man et Ord av ham til Preville, da denne engang, til alle Tilskuers Beundring, forestillede en Druffe. "Deres Gødder (søgte han) ere ædrue."

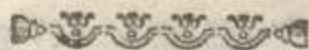

„Ved første Dyekast avgiore De strax, at Naturen har kaldet ham til Glæde, til Spot, og folgelig til Lysispillet. Av hans Dyne sraaser en lumrefuld Skarpsindighed, og en satyrisk, hudibrastisk Skalkagtighed, som, formildet ved en aaben Glæde, endnu meere tillokker, end skrækker. De begribe, hvilken sikker Konst, hvilken skabende Magt over hans Physiognomie der horer til i de store tragiske Roller at udslutte dette Naturens Stempel, og dog soge De omsonst derefter, naar han i Lear beder forskrefkelig i et Ubejr, eller, med Helvede i hans Dyne, som Richard, springer op fra sit Tyransæde.“

„Garrick omgaaes med de Fornemste i Kongeriget og er i deres Selskab æret og elsket, men til Lykke for hans Venner har den store Verden endnu ikke anstulket ham, hvor den konventionelle Belanstaendigheds Love fængsle Natur og Glæde, og forskiære ethvert frit og ædelt Træ til en Hovehekke. Garrick overlader sig uden Tvang til sin Luune, og troer, at Spog, og en trohiertig Latte ere Livets Krynderier. Om hans Wittighed giver intet tydeligere Begreb end hans Prologer og Epiloger, som ere fulde

af selskabelige Indfald. Fremmede, ubentede Lignelser, lykkelige Allusioner, og Opdagelser af gandske nye Sider paa sædvanlige Gienstænder, ogsaa Eftersigtigheder og Ordspil, som hos ham bringe sin berøgtede Slægt igien i Ver, lykkeligen anbragte Stæder af gamle og nye Skuespil, eller af hans Yndlingsdigter Horaz, alt dette strømmer der paa mangfoldige Maader, og uden Ophor. Hans Hierte kunne De best lære at kiende af hans venstkabelige Breve, hvori han, i en let og behagelig Stil, giennemløber alle Afforder af den ædelste Følelse, og hans Forstand, naar han taler om sin Konst. Han er fuld af de iatressanteste Anekdoter, og naar han fortæller, handler han tillige; Hver Anekdot lader sig see med en Grimasse fra hans Ansigt, og taler med hans Tones Stemme; Endog den allermindste Historie bliver til et Drama. Her er Seberdesprog, hvis Bevægelighed og Sandhed gjør en Deel af Pantomimmiraklerne begribelig. Hvad han derved allene formaaer at virke saae jeg nylig i Macbeth. Da han med et myrdende, diævelsk Dyekast troet at see en Dolk, og med et Greb, hvormed man fangraber efter Kroner, tog til Hædet, saak en Fremmed i min

i min Loge, som intet begreb av Handlingen, fordi han ey forstod Engelsk, av Forstreckelse avmægtig tilbage.

Jeg har nu av Garriks selv hørt Historien om Sielings Portræt. Hogarth tegnede det efter Sielings Død av Erindringen, og da han havde glemt et mærkværdigt Træk i Munden, efterlignede Garrik det, og oplivede dermed Hogarths Iudbildningskraft. Dette var Aulebning til det ofte igientagne franske Eventyr, at Garrik havde sat for en Maler til et fremmed Ansigt. Vigtigere er en Anekdot om Garrik i Rom. I et Selskab av Kunstnere talte man om Affekternes Udtryk, og Garrik individualiserede den ene efter den anden paa hans Ansigt med en frygterlig Sandhed. Jeg har selv seet noget saadant ved en Repetition av et Stykke, hvori Garrik havde ingen Rolle, men spillede uden alle, lige til Fruentimmerrollerne, med en blændende Sandhed. Det er ubegribeligt hvor hans fine Scenespind taaler denne bestandige Anspændelse, thi hos ham stormer det ey blot paa Overfladen. En gang saae jeg ham efter Richards Rolle, liig
den

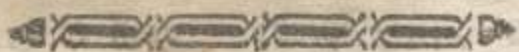

den døende Germanikus paa Pousins Malerie, baglends paa en Peyebank med stønnende Bryst, bleeg, skiult med Svededraaber, og med en hensynket bærende Haand, uden Mæle. Paa Landet samler Garrik sin forødede Elasticitet igien, og han iiler derhen, saa snart han kan overkomme en frie Dag. Da nyder han, som han siger, nogle av sit Livs Quarteerer. I Staden tilhører han Nationen. Evallene hans Studium, men tillige Skuepladsens Bestyrelse berøve ham ofte hans Rolighed, og Folkets Stemme er frygterlig, fordi det, ligesom i Athenen, mishandler dets største Mænd i en slet Luune. Han er gandske vist Folkets Yndling, og treffer deres Smag for det meste, ikke bestomindre erkjender han deres Herredømme med Verbodighed, og veed, at de tilgive ingen Fejl, og ingen Skjodesløshed."

„Det er sandt, at hans Tjenester blive rigeligen belønnede. Man regner hans Formue paa 100,1000 Pund Sterl., og Skuepladsen indbringer ham aarligen henimod 4,000 Pund. Hvis Rigdom, Forstand, og et stort Navn kan gjøre lykkelig, saa er Garrik en lykkelig Mand. Gar er det tillige

sit Huus, thi hans Kone er et elskværdigt Fruentimmer,
 som fra sin forrige Stand, som Dandsferinde, har
 beholdt intet uden dens Gratie. Garrik mangler
 allene Børn, og hans Midler tilfalde hans Bro-
 ders 2 Døttre. Da Garrik skal spille i næste Uge,
 laae hans Skriverpult fuld av Begiæringer fra Her-
 rer og Damer av alle Stænder, som anraabte om
 Plads i en Loge. En fremmed Prinds var blant
 Supplikanterne, og en fremmed Minister havde un-
 derstøttet hans Ansøgning ved et Brev fra sig selv.
 Det var ingen Under, om en saa tilbødet Mand en-
 delig blev stolt. Garrik er det allene blant Nar-
 re, mod hvis Paahæng og Selvnoksomhed intet kan
 beskærme, uden Koldfindighed. Alt hvad der kom-
 mer fra Provinzerner, eller over Havet, vil endelig see
 Løven i Tower, og Garrik. Jeg er, siger han,
 paa Skuepladsen at see for Venge, men i mit Huus
 allene for mine Benner." —

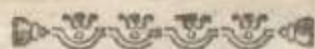

Provinzialblade.

II. B. No. 3.

Nærværende Uenighed mellem Storbritannien og Frankrig gjør enhver Efterretning merkværdig, som angaaer disse Regters Forsatning, Styrke, Svaghed, eller indbyrdes Forhold til hinanden. Jeg haaber derfor at forbinde mig enhver politisk Læser ved efterfølgende Beretning om de Franske Finanzers Tilstand efter en paalidelig Beregning af Doctor Price, hvorav man, efter Behag, kan bestemme nærværende Uroligheders Udfald, til Tab eller Fordeel, enten det træffer ind eller ikke.

Den sidste Krig, siger Hr. Price, kostede Frankrig 1,118,307,047 Livres, eller 42,702,000 Pund Sterling, hvorav 520,920,000 Livres, eller 23,152,000 Pund Sterling vare til sammenbragte ved Læster, frivillige Gaver, og overordentlige Paaleg i Krigens

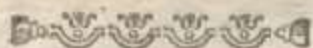
Lid, som altsaa ikke satte Landet i Giæld, og 597, 380,100 Livres, eller 26,550,000 Pd. Sterling vare laante, eller forskudte paa Annuiteteter, Livrenter, og Lotterier. I Aaret 1769 udgjorde Frankrigs heele Giæld, de paa omskrevne Maader forskudte Summer indberegnede, den Summa, 2,894,053,616 eller 128,622,000 Pd. Sterling. De aarlige Renter av denne Giæld udgjorde 150,919,284 Livres, eller 6,707,500 Pd. Sterl. Alle Appropriationer beløb sig til 184,919,284 Livres, eller 8,218,500 Pd. Sterling. Armeens, Flaadens, den Kongelige og Prindselige Hoffstats Underholdning, næst Beskrivelsen av de fremmede Departementers Udgifter kostede 201,307,312 Livres eller, 8,947,000 Pund Sterling, og den heele aarlige Udgift beløb sig til 386,226,596 Livres, eller 17,165,000 Pd. Sterling. De aarlige Revenner beløbe sig til 303,401,696 Livres, eller 13,484,500 Pd. Sterling. Summen av Udgifterne var altsaa aarligen 82,800,000, Livres, eller 3,681,000 Pd. Sterl. større end Indtægterne.

Fra Aaret 1769 til den nærværende Konges Tiltrædelse til Regjeringen bragte man det ved nye
Paa:

Paaleg, og stærke Reduktioner af de aarlige Renter dertil, at Statens offentlige Revenuér udgjorde aarliggen 16,289,000 Pd. Sterl., og at Udgifterne kun vare 766,800 Pd. Sterling større end Indtægterne. De paa 17 Maaneder forskudte Revenuér af Generaltoldforpagterne bleve reducerede til 5 Maaneder.

Ved Begyndelsen af nærværende Regjering valgte man en nye Finanzminister, som ved sine, for den politiske Verden ligesaa nye Maximer, som hans Opdagelser i Naturen har været for den philosophiske, vil gjøre sit Raad udodeligt. Hans Planer vare tvivlsomme, som de nødvendig maatte være ved aldeles uforsøgte Midler, men alle tilsammen bare Stemplet af en uryggelig Grundvold til bestandig Rolighed, til Flittigheds, Konstens, og Handelens Opmuntring, og til en uforandret Rydelse af Naturens Gaver. De under hans Administration gjorde Anordninger ere besynderlige Lustsyn i sit Slag. En Souverain Monark avlegger frivilligen Regnskab for sine Undersaatter, opmuntrer selv sit Folk til Estertanke, og giver det derved et Fortrin, som alle Tyrker og Ministre (det er Engellænderen, som taler) indtil

denne Tid, bestandig har bemøjet sig for at berøve Undersaatterne. I alle disse Edikter erklærer Kongen sig paa det eftertryffeliggste mod alle Bankerotter, Waalegs Forogelse, og nyt Pengelaan, hvorved Ministeriet haaber at forøge enhver Kilde til Statens Revenuer.

Efter et kort Mellemrum tildrog sig en næsten endnu merkeligere Begivenhed ved det Franske Hof. Dette samme Hof, som i saa lang Tid, endog for kort siden, har udmerket sig ved en latterlig og grusom Intoleranz, udvalgte en Protestant, og en Undersaat av en lille Republik til Første Finanzminister, og overlader til ham at regulere dette Departement. Gandiske vist har udmerkede Talenter og en besynderlig Redelighed tilveiebragt ham denne Værespøst. Omvendt som denne Minister i forskjellige Poster afviger fra Hr. Turgot, seer man dog av hans første Skrit, og i Særdeleshed av Indledningen til det sidste Edikt om Tilveiebringelsen av 24 Millioner Livres ved et Lotterie, at hans System grunder sig paa den samme store Grundvold av den almindelige Retfærdighed, og en streng Jagttagelse av Trodskab imod Kongen. Man seer, at han vælger det

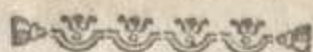
fikkere

sikkerste Middel i den nyere Stadsindretning, nemlig
Paaleggenes Simplificering og Reformation i at ind-
drive dem. Denne Administration, som forøger
Statens Revenuer, og dens væsentligste Kilder, er for
nærværende Tid meere praktikabel, og giver andre
Nationer meer at frygte for.

Av disse Bemærkninger trækker Hr. Price den
Slutning, at Engelland meget bedrager sig ved at
grunde sin Sikkerhed paa Frankrigs indvortes kriti-
ske Forfatning. Endskiont ogsaa nogle av de i sid-
ste Krig gjorde Paaleg vedvare i Frankrig, siger Hr.
P., har adskillige dog strax ved Krigens Ende op-
hørt, som igien kan fornyes. Det er især en undse-
gelig vigtig Fordeel for Frankrig, legger Hr. P. til,
at det kan føre en Krig med halv saa saa Bekostninger
som Engelland, og da dets Tilstand, ikke som En-
gellands, dependerer av Papirmyntens smigrende Om-
bytning, kan det midt i Krigen udholde en Bankerot,
ligesom i Aaret 1759, og desuagtet fortsætte Krigen.

Frankrigs Giæld har til denne Tid meget av-
taget. Av 3, III, 000 M. Sterl., som l' Hotel

de Paris havde optaget for Annuiteteter, ere 1, 777, 000 Pd. avdragne, da det ved Dødsfald har 71, 000 Pd. aarligen mindre at betale. Endog Tabet av deres Kredit, siger Sr. P., er i det heele fordeelagtigt for Frankrig. Engellands store Kredit har sat dem i stor Giæld, som kan ruinere den, hvis det ey griber til hastige Midler at forekomme det. Erfarenhed har derimod lært Frankrig kun at laane paa immerstaaende Kapitaler; Paa anden Sikkerhed kan de ey faae store Summer laante, og derfor ey udtømme een Kilde efter den anden, indtil ikke en eneste meere bliver tilovers. Engelland taber ved dens aarlige store Renter Kapitalens Avbetaling gandske av Sigte; Frankrig henbender derpaa sin meeste Omfarg, trækker i nogle Aar store Renter ind, og betaler dermed tillige en Deel av Kapitalen. Dens Giæld er for det meeste til dens Generaltoldforpagtere, og nogle Store i Paris; den omløber altsaa ey, som Engellands, blant alle Indvaanerne, og Frankrig veed Midler at giøre disse rolige, hvorpaa Engelland ey engang tør tænke. For os siger Sr. P., syntes det utrøveligt, at saadanne Handlinger av en viskaarlig

lig Magt, hvortil Frankrig har taget sin Tilflugt, intet Oprør har foraarsaget. Skulle vi med Tiden nødes til at gribe til saadanne Midler, ville vor heele Regieringsform have Ende. Begge Kongeriger kan i Hensigt til Størrelsen af deres Territorium, og Kolonemængde ingen Ligning taale. Engelland har, siger Hr. P., til denne Tid ved dens Kolonier og dens Friheds Aand holdt Frankrig i Ligevægt; Disse Vaaben, legger han til, kan vi allene tilskrive vor Seyere, og vor Lyksalighed. Skilles Kolonierne fra Engelland, vil Derne snart følge efter, eller om de endskjønt blive vore, vil man af følgende paalidelige Efterretning om de Franske Hers Indførsel til Frankrig let bestemme vore forholdsmæssige Fordeele mod dette Land.

I Aaret 1774.

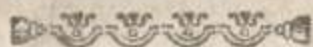
(Vægt efter Pund.)

Til Frankrig indført	Sukker:	147,986,959.
-- -- --	Indigo.	1,743,206.
-- -- --	Kocou.	210,187.
-- -- --	Kaffe	58,247,133.

208,178,485.

I Aa

J Maret 1775.

(Vægt efter Pund.)

--	--	--	Sukker	171,932,972.
--	--	--	Indigo	2,134,247.
--	--	--	Rocou	169,831.
--	--	--	Kaffe	58,545,000.

232,782,050.

Frankrig har indløst av disse Produkter ved deres Udbringelse til andre Steder.

J Maret 1774.

75,901,373 Livres, eller, 3,373,000 Pund Sterl.

J Maret 1775.

74,961,318 Livr., eller, 3,331,000 Pund Sterling.

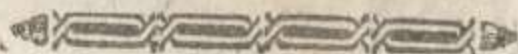
Storbritannien indløser av dens heele Indførsel fra Vestindien aarlig 3 Millioner Pund Sterling.

Trykfejl.

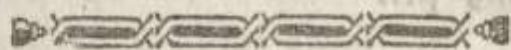
J No. 51, I. B. S. 402. L. 5. i stæden for lumine, læs: lumina.

J No. 2, II. B. S. 15. L. 19. i stæden for 100,1000, læs: 100,000.

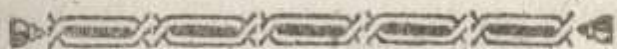

Provinzialblade.

II. B. No. 4.

I.

Salomon Gesner er en af de saa lykkelige Dødelige, som skriver for alle Tider, og alle Nationer, som foreener saa meget Genie med saa megen Smag, som fortryller ved en uforkuslet Enfoldighed. og ved disse evigstionne Træl av en lykkelig og ufordervet Uskyldighed, og Livets reene Glæde.

Det er bekiendt, hvor megen Lykke denne Mand's Skrifter har gjort overalt i Europa. Hos de Franke har især Sr. Zuber gjort ham meget fordeelig bekiendt, og, foruden Nationens Høragtelse, forskaffet ham Encyklopedisternes Diderots, Thomass's, og den berømte og forfulgte J. J. Rousseaus Venskab. Det er 2 Breve fra disse sidste til Sr. Zuber jeg vil anføre her, i Haab om at de vil

fornøye Gesners Begyner ligesaa meget, som de har
fornøyet mig selv.

Brev

fra Hr. Thomas til Hr. Zuber.

Min Herre!

Jeg ville have den Ære at give Dem mit
Besøg, for at takke Dem mundtlig for Deres
smukke Foræring, hvis Deres Bøepæl var mig be-
kiendt, og jeg havde vidst at træffe Dem paa beley-
lig Tid. De vil altsaa tillade mig at avlegge Dem
min Taksigelse skriftligen. De er blevet vort Ærogs,
og vor Nations Belgiorer, og har beriget vort Land
ved at overdrage Deres Skatte til os. For os er
ved Dem en nye Verden blevet opdaget, og enhver,
som kan føle, og ey er berøvet al Fødbildningskraft,
maa være Dem forbunden for de nye Udsigter, De
har forskaffet dem. Poesien er blant de Lydske hvad
den aldrig har været blant os, den er en tillokkende
og rørende Beskrivelse av Naturens Skønheder. Hos
os har Skuepladsen undertrykket alle øvrige Slags.
Vi har ladet det være os om at gjøre at skildre Fo-
lelser,

læser, og vi har bragt det videre deri end alle øvrige Nationer, men den physiske Natur er undgaaet os. Homers og Virgils Pensel blev efter mange Aarhundrede nogle faa Engelske Digtere til Deel. For nærværende Tid er den i de Lydskes Hænder. Deres Oversættelse, min Herre, er en Samling af ypperlige Kobberstik, som i Paris leverer os Lydsklands skionnestes Malerier, og der er Kobberstik, som aldeles nærme sig til Malerier. Saadan Koes tilkommer Dem, min Herre! Naar man læser Dem, troer man ey at læse en Oversættelse, endnu mindre skulle man derved kunne forestille sig, at De var ingen indfødt Franskmænd. De ære vort Sprog ved at tale det saa vel, og gjør det endog derved ærværdigt for os. Jeg har den Ære med den mest lovsudsatte Erkiendtlighed at være, g. s. v.

Thomas,

Brev

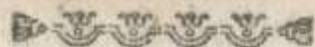
fra Hr. Rousseau til Hr. Suberz

Min Herre!

Da jeg fik Deres Brev, og Deres Idyller, leed jeg just under et Anfald av de heftigste Smerter:

D. 2

Jeg

Jeg læste Brevet, og aabnede kun gandske machin-
 næssig Deres Bog i Tanke, strax at lukke den til
 igien. Men den blev ikke tillukket forend jeg havde
 læst den heel igiennem, og jeg beholdt den hos mig
 for at læse den endnu engang. Jeg fortæller Dem
 her Sagen, saaledes som den var. Deres Ven
 Gesner er en Mand efter mit Hierte, og dersaa
 kan De slutte til mit Venstabs for hans Oversætter,
 ved hvis Hielp jeg har lært at kiende ham. Ja,
 min Herre, jeg skylder Dem for min Deel ikke liden
 Tak, at De har haft Mod til at avklæde vort Sprog
 fra det avsmagende og tvungne Ordfram, som over-
 trækker Billederne med en unyttig Firnis, og bers-
 ver Hiertets Udtryk alt Liv. De, som vil iføre Na-
 turen et laant Smykke, ere Folk uden Foelse og
 Smag, for hvem Naturens Eyendomsstikigheder ere
 aldeles ubekiendte. Allerede i 6 Aar lever jeg adskilt
 fra Verden, som Menalk og Amint, og jeg kan
 forsikre Dem, min Herre, at jeg i denne Tidsrum
 meere har nydt mit Liv, end nogen Tid. De har
 ved Deres Brev opvaakt et Ønske hos mig at opleve
 endnu eet Foraar, for i Selskab av Deres elskværdi-
 ge Hyrder at vandre giennem Engene, ved dem at

opmuntre min Eenlighed, og ved deres Side endnu engang at kunne besøge de landlige Tilflugtssteder, hvilke i Behagelighed intet eftergive dem, som Hr. Geonier, og De saa skønt har beskrevet.

Hils denne værdige Mand i mit Navn, og antag selv venstabeligen Forsikringer om min Kierlighed,
o. s. v. Rousseau.

II.

Sadi.

En Fortelling for Konger, og Ministre.

Sadi, en from Konge, reyste engang forklædt om i sine Stater, for at overrumple sine lykkelige Undersaatter i Skiodet av deres Glæde. I en Stad, ikke langt fra Hoffet, traf hans Dyne blant en Hob lænkede Slaver en Kone, hvis sørgelige og stille Mine bevægede ham. Hun var spændt for en Karre, tung av Steen, og holdt i samme Dyeblik stille, udmattet av sin Byrde; Almægtige, raabte hun, end denne Glendighed, og sank halv i Avmagt til Jorden. — „Hurtig, lad Madam, klang en Tordensstemme av Tugtemesterens Strube, som frygterlig svingede en Svøbe med store Knuder over det skielvende

Fruentimmer,, — Holdt, raabte Sadi, og vakkede et Guldstykke frem, jeg vil tale med den ulykkelige — Hvad har i forbrudt, arme Kone? —

Al, er der endnu Mennesker, som min Jammer rører? sagde hun; Historien av min Elendighed, ædle Fremmede, er kort; Min Mand og jeg bleve arme ved Bedragerer, og Ulykker; Vi kunne ikke betale Skatten længere; Allerede sov vi med 4 Børn paa den blotte Jord. Kun et Teppe var tilovers, paa hvilket mit 5te Barn laae dødelig syg. Uhyrerne kom, og fandt intet at pante; De toge det elendige Teppe bort fra Barnet. I Fortvivlelse greb min Mand Betjenten i Brystet, og kastede ham til Jorden. Det fortjener Døden, skrege Dommerne, og min Mand blev dømt til et evigt Slaverie. Nu arbejder jeg i hans Sted, da han er syg, for at man skal tillade ham at samle Kræfter igien. Han var i Fare for at døe under Svøberne; Al, kunne vor riige Konge ey undvære mit Teppe? —

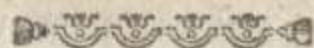
Trost Dem, gode Kone, raabte Sadi, og vendte sig hastig bort, for at skule sin Bevægelse. Retfærdige

dige Himmel, sagde han ved sig selv, Du er elsket Sadi, og de Undertrykte anklage Dig for Gud.

Han gik strax hen til Statholderen. Jeg er en Kiobmand, naadige Herre, og finder her blant Slaverne en av mine Venners Slægtninge, sagde han, og navuede Manden; kan jeg kiobe ham løs for Penge?— Han er en Oprører, svarede Statholderen, som fortiente Døden, men naar i betaler mig hvad hans Arbejde er værd for hans Levetid, skal det skee. Slavernes Fortieneste udgior en Deel av min Lon, og jeg kan intet tabe i min Forsætning— Men man siger, blev Sadi ved, at Kongen elsker ikke Strengbed— Jeg er heller ikke, svarede Statholderen, nogen Ven av Straffer, men Exempler ere iblant fornødne. Denne Stads Indkomster ere anviste i det Kongelige Kiøkken. Kiøkkenmesteren, som har Indskydelse, fordrer Penge, og den som er klog, gior sig Venner ved Hove.

Sadi betalte Pengene, og raabte da han gik bort; Og hvem er Eders Ven, i Forsædte? Eders skitne blodige Saarer har jeg fortært i Welkyster!—

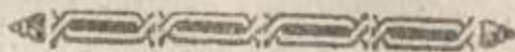
† † †

I Paris har en Kymist forrige Aar foregivet at have opfundet den saa kaldte Græske Ild, som er saa heftig, at den brænder i Vandet, og fortærer alt hvad den kommer nær, uden at kunne slukkes.

Man veed, at en vis Dupre, i Ludvig den 15des Tid, besad denne samme Hemmelighed, og at Kongen intet Brug ville gjøre derav. Han gav allene Opfinderen en Belønning, som tog sin Hemmelighed med sig i Graven.

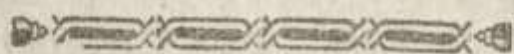
Det fortæner ved denne Lejlighed en Erindring, at en romersk Kymist ved Navn Paoli, i Ludvig den 14des Tid, opfandt en forstrækkelig Komposition, ti Gange meere odeleggende end det almindelige Kanonkrud. Han kom i Aaret 1702 til Frankrig, og gjorde Prove dermed i Monarkens Overværelse, men Ludvig sagde allene til ham: „Deres Opfindelse er sundrig, og Proven er fortreffelig. Imidlertid ere de til denne Tid brugelige odeleggende Midler i Krigen tilstrækkelige. Jeg forbyder Dem at gjøre Deres bekiende. Jeg beder Dem heller gjøre alt til at udlette Erindringen derav. De vil derved bevise Menneskeligheden en sand Tjeneste.“ —

Disse Ord fortæne at være uforglemmelige hos alle Mærker, og gjøre Ludvig den 14de større, end alle hans Erobringer, og hans Poeters Hyklerier.

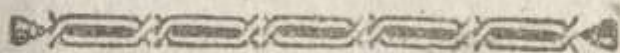

Provinzialblade.

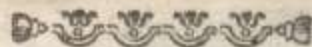
II. B. No. 5.

Det er bekiendt, at Henriaden er et af Hr. Voltaires allerbeste Arbejder, og at den skylder sin Udsødelighed ligesaa meget til en elsket og uforalemmelig Helts Erindring, som til den Mesterhaand, der med Gratiernes Pensel har fornyet denne Erindring i evige, og veltalende Vers.

For Henriadens Benner, og den store Henriks, (dette Exempel for Mennesker og Monarker) haaber jeg derfor Undskyldning ved at levere nogle Træk til denne berømte Konges Historie, som ere adspredte hos forskjellige Historiekrivere, som skildre Helten og Mennesket fra den skønneste Synspunkt, og som hos Seyervianderen ved Jory udrette Erindringen af Gabrielles alt for lykkelige Elsker.

Jeg har nævnt Slaget ved Jory; Det var her, at Henrik sagde til sin Livestadron, som bestod

av lutter Adelsmænd: „Vil De i Dag iagttage min
 „Lykke, saa vil jeg sørge for Deres. Jeg vil vinde,
 „eller døe med Dem. Tabe De deres Fahner, saa
 „seer efter min Hielm, og den hvide Fiær, som smyk-
 „ker den! De vil altid finde den paa Beyen til
 „Dere og Seyer.“ —

Der er nogle Historieskribere, som paastaae, at
 Henrik i dette Slag har ikke sagt meere end disse
 saa Ord: „Jeg er eders Konge; I ere Franke;
 „Der er Fienden,“ — Saaledes sagde tilforn Dikta-
 tor Kamillus: An me, an vos, an hostem igno-
 ratis? Pater Bouhours, som taler om denne Pa-
 ralleltanke, paastaar, at Kongen gandske vist ikke har
 villet kopiere den romerske Diktator, men at store
 Siæle i de selsamme Tilfælde har iblant samme
 Følelser, og Udtryk, hvori Pater Bouhours ey sp-
 nes saa meget at bedrage sig.

I dette samme Slag bidrog Gontan av Biron,
 (Marssalk av Frankrig, og en Fader til den i Aa-
 ret 1602 ullykkelige Græve av dette Navn,) meget
 til, at Slaget blev vundet. Han anfaldt Fienden
 altid paa rette Tid, og paa den beste Maade, da

Henrik derimod vovede sig steds i de største Farer, og iblant uden Årsag. „Sire, (sagde Marskalken til Kongen efter Slaget) „hvad De har gjort, kunne Biron have gjort, og Biron har derimod gjort „hvad Kongen skulle gjøre.“ Det var denne samme Biron, som, efter at have vundet et andet Slag, blev forestilt Kongen paa en høytidelig Dag, paa hvilken de Deputerede av Parlamentet ønskede Kongen til Lykke med Seieren. Biron stod i Audienzen næst ved Kongen, som foreviiste ham til de Deputerede med disse Ord: „Her see De en Mand, mine „Herrer, som jeg med lige Tillid kan fremvise til „mine Venner og Fiender.“—

Dagen førend Slaget ved Jory fordrede Oberste Schomberg, som kommanderede nogle Kompagnier Ryttere, Penge av Kongen. „Dr. Oberst, (svarede Kongen) „Det anstaaer en Mand av Ære „ikke, at kræve Penge, naar han skal modtage Befalinger til et Feltslag,“— Den følgende Dag erindrede Kongen, at han havde beegnet Obersten unaadig, og det gjorde ham ont. „Min Herre,“ (sagde han) „vi ere nu omringede av tusende Farer. Det

„er muligt at jeg kan omkomme, og jeg finder det
 „ubilligt at tage Deres, det er at sige, en brav
 „Rands Ære med mig i Graven. Jeg erklærer
 „derfor herved, at jeg anser Dem for en ærlig Mand,
 „som ikke er i Stand at begaae en nedrig Handling,
 Han omarmede Obersten, som, med Taarer af Dm-
 hed i hans Øyne, svarede Kongen: „O Sire, De
 „give mig Livet tilbage med den Ære, som De havde
 „berøvet mig. Jeg ville være uværdig dertil, om
 „jeg ey endnu i Dag opofrede det til Deres Tjene-
 „st.“ — Han faldt i Slaget, fordi han ey ville skæ-
 ne sit Liv.

Om Aftenen paa denne mærkværdige Dag kom
 Marskalk d' Numont til Kongen for at aflegge ham
 Regnskab for sine Forretninger. Kongen, som spii-
 ste, stod op, gif ham i Næde, omarmede ham, og
 befalte ham at sætte sig ved hans Side. „De maas
 „tage Deel i Gæstebudet,“ (sagde han) da De saa
 „troligen har hjulpet mig ved denne Dags Bryllup.“

I Slaget ved Contras viiste Henrik sig ikke
 mindre berømmelig. Han raabte til begge Prindsfer-
 ne av Blodet, Kondé og Soissons: „Allene dette,
 mine,

„mine Herrer! De er av det Bourbonſke Huns!
„Gud er med os; Jeg vil viiſe Dem, at jeg er
„deres ældre Slægtning.“ —

Det var i dette ſamme Slag, at adskillige Adelsmand omringede Kongen for at bedecke og forsvare ham. „Tilſide,“ (raabte han) „ſkuler mig ikke! Jeg vil være til ſyne for alle.“ Han trængte derpaa igiennem Fiendens forſte Gelieder, gjorde Fangene med egen Haand, og lod ſig ſaa vidt forlede av ſin Tapperhed, at han tog en Kornet ved Gens d'Armes i Halsen, og tvang ham til at overgive ſig.

Reppe var Slaget til ende, førend man berettede Kongen, at Marſkalk de Matignons Armee lod ſig ſee: „Velkommen“ (ſagde den ſtore Henriſ ſmitende) „Man vil ſaae noget at ſee, ſom man endnu aldrig har ſeet før; To Feltſlag paa een Dag!

Den tapre Henriſ var naturligtviis from, og eftergivende. Hans Omſorg for endog de allerringeſte av hans Underſaatter er almindelig bekiendt, og berømt. Imidlertid var han iblant alvorlig og trod-

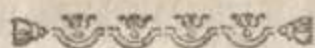
sende, og der er Dyeblik i Livet, hvor een av disse Egenstaber i det ringeste er uundgaaelig nødvendig for enhver Mand i offentlige Forretninger, og dobbelt for den Mand, man har overdraget heele Stater. Den spanske Ambassador, Dom Pedro, uphøiede altid sin Konges Storhed, og begyndte engang endogsaa at tale til Henriik i en truende Tone; Henriik svarede ham, at han endnu engang tænkte paa at stifte Eskurial i Brand med egen Haand, og at man, om han allene derfor ville stige til Hest, snart skulle see see ham i Madrid. — „Sandse vist,“ (sagde Spanieren med sin sædvanlige Stolthed) „Fransiskus har ogsaa været der,“ — Just derfor, (svarede Kongen) jeg vil der hævne den Beskæmmelse, man har gjort ham, Frankrig, og mig. Min Hr. Ambassador, (blev han ved, og lod Tonen synke) De er en Spanier, og jeg en Gaskogner. Lad os ikke blive hidsege, for ey at gaae for vidt i vort Storpralerie!

Jeg har nævnt Henriiks Kierlighed for den skionne Gabrielle. Det var en Skrobelighed, han havde fælleds med saa mange elskte og berømmelige Konger. Man veed, hvor meget denne Kierlighed (hvis den end-

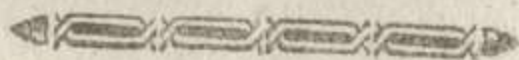
endfkiønt er en Plet i Heltens Liv) har hiulpet til at forskiønne Hr. Voltaires Poem med den smukkeste blant alle Episoder, og med en av de lykkeligste Sange i Henriaden. Man veed tillige hvad den Erkestiende-giæst Freron, og flere har sagt om denne Episode, fordi (sige de) den ikke er anbragt paa sit rette Stæd. Hvorledes? (kunne man sige i stæden for alt Forsvar) er ikke enhver Skiønhed paa sit rette Stæd, naar den behager? og er der andre Regler for det Skiønne end at behage?

Til den skionne Gabrielle igien, henviser jeg mine Læsere til den omtalte yde Sang i Henriaden, som til det smukkeste, der kan siges i denne Sag. Jeg vil allene, efter Hr. Saint Foix's Beretning, til Slutning anføre en anden Tildragelse mellem Henrik den 4de og den bekiendte Prindsesse av Kleve, som kan tiene til Undskyldning for det menneskelige Hjertes Skrøbeligheder i Tilfælde, hvor Naturen og Omstændigheder paa eengang foreene sig for at gjøre Fornuften værgeløs, og tvinge den for-giæves at stride for Seyeren. Maatte kun denne Undskyldning finde Raade for deres Dyrke, hvis Streng-hed, og bittere Andagt slet intet undskylder.

Prindsessen av Kleve var engang paa Slottet blevet meget varm av Dandsen, og gik ind i Dronningens Garderobe for at bytte Linnet. Da hun neppe var gaaet derfra, traadde Hertugen av Anjou, som tillige havde dandsset sig meget varm, derind for at bringe sit Haar til rette, og i det samme tørrede sit Ansigt i det nærmeste Linnet, som laae ved Haanden. Dette var just det Linnet, som Prindsessen nylig havde skilt sig ved. Da han kom paa Ballen igien, saae han paa hende med en Forundring, som om han ey havde seet hende tilforn; Dette Indtryk var saa meget ubegribeligere, som han i de 6 Dage, hun havde været ved Hoffet, havde været meget ligegyldig mod hendes Eliskhed, der i dette Øyeblik begyndte at gisre en saa fornunderlig og vedholdende Virkning paa ham.

Dvis Kierlighed er Sympathie, saa var denne en Sympathie i den alleregentligste Forstand. Eildragelsen var besynderlig, og jeg har fortalt den her, paa Sr. Saint Foix's Ord, til Advarsel for mine unge Læsere, og Læserinder i forekommende Tilfælde af samme Natur, i Fald de maaskee ikke (som jeg frygter for) heller ønske Exemplet, end Advarsel derfor. —

Provinzialblade.

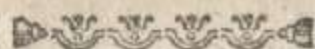
II. B. No. 6 — 7.

Abderiterne.

(See 1ste B. No. 46 — 47.)

Lad høre, lad dog høre, (raabte den tykke Raads-herre, og holdt paa sin Bug med begge Hænder) hvad vor Landemand kan sige til Beviis for at begge har Ret. Jeg maae inderlig gierne høre saa noget paastaae: Hvorfor havde man vel ogsaa eder lærde Herrer? — Jorden er rund; Sneen er sort; Maanen er ti gange saa stor som heele Peloponnesus. Villes Kan ingen Snegle indhente i Løbet — Ikke sandt, Sr. Antistreprias? Ikke sandt, Sr. Demokritus? De see, at jeg ogsaa lidet er indviet i Deres Mystier. Ha, ha, ha!

De samtlige Abderiter, og Abderitinder lettede sympatetiskviis deres Lunger endnu engang, og Sr.

Antistrepfiades, som havde giort Anslag paa et Aftensmaaltid hos den Jovialste Raadsherre, understøttede gunstigen den almindelige Latter med en lydelig Haandklap.

Demokritus var i Luune til at giøre sig en Tidsfordriv med sine Abderiter, og dem igien med sig. For viis til at fortryde paa nogen av deres National eller Individual Banartigheder, kunne han meget vel taale, at de ansaae ham for en overklog Mand, som havde uddunstet sin Abderitiske sunde Forstand paa sit lange Vandringsskab, og tiende nu til intet andet, end med sine Indsald og Grillter at give sine Landsmænd noget at lee av. Efter at Latteren over den tykke Raadsherres vittige Indsald endelig havde lagt sig, blev han altsaa med sin sædvanlige Whlegma ved, hvor den lille Jovialste Mand havde afbrudt ham.

Sagde jeg ikke, at, naar den græske Hæslighed var en Skionhed i Ethiopien, saa kunne det vel være, at begge Deele havde Ret?

„Ja, ja, det sagde De, og en Mand svarer til sit Ord, —

Har

Har jeg sagt det, saa maae jeg vel paaftaae det; det forstaaer sig, Sr. Antistrepstades!

„J Fald De kan.“ —

Er jeg maaskee ikke ogsaa en Abderit? Desuden behøver jeg her allene at bevise Halvedeelen av min Sætning for at have beviist det Heele, thi at Grækerne har Ret, behøver ey først at bevises; Denne Sag er længe avgjort i alle Græske Hoveder; Men at Ethiopierne ogsaa har Ret, deri ligger Vanskeligheden. Naar jeg ville fægte med Sophismer, eller lade mig noye med at giøre mine Modstandere stumme, uden at overbevise dem, ville jeg, som Advokat for den Ethiopiske Venus, overlade den indvortes Sjelsske at avgjøre den heele Stridighed. Hvorfor, ville jeg sige, kalde Mennesker denne, eller hiin Figur, denne, eller hiin Farve skion? Fordi den behager dem. Got; men hvorfor behager den dem? Fordi den er dem angennem; Og, hvorfor er den dem angennem? — O, min Herre, De maa endelig ophøre at spørge, eller jeg horer op at svare. En Ting er os angennem fordi den giør et Indtryk paa os, som er angennemt.

Jeg udfordrer alle eders Grublere at give mig en bedre Grund. Nu vilde det være latterligt at avstrilde et Menneske, at en Ting var ham angenem, eller at bevise ham, at han har Uret i at finde Behag i, hvad der gjør et behageligt Indtryk hos ham. Naar en Gullerus Figur altsaa gjør hans Dyne got, saa behager hun ham, og naar hun behager ham, kalder han hende Skion, eller der maatte intet saadant Ord være i hans Sprog.

Og naar — og naar en Rasende spiiiste Hestepærer for Ferskner? sagde Antistrepstades?

Hestepærer for Ferskner? — vel talt; Paa min Værelse, vel talt, raabte Raadsheren. Knef De denne Nød op Sr. Demokritus!

Sy, Sy, dog, Demokritus, lespede den Skionne Myris, og holdt Haanden for Næsen; Hvem vilde vel tale om Hestepærer? Forskaan vore Næser i det ringeste!

For meget er for meget; Den gode Demokritus havde i 20 Aar meget, tilvandre sig.

Men
siden

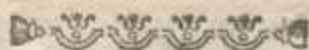
iden han havde forladt Abdera, var intet Andet Abdera kommet i hans Vey; Og nu, da han var der igien, tvivlede han iblant, et eller to Øyeblik, om han var nogensteds? Hvor var det muligt at blive særdig med saadanne Folk?

Nu Fetter, sagde Raadsheren, kan Du ey faae Antistrepfiades's Hestepærer ned? ha, ha, ha!

Dette Indfald var for Abderitisk til ey at overmande de samtlige krumme, stumpe, firkantede, og spidse Næsers Delikatesse i Selskabet.

Damerne, og Mandspersonerne stak alle i en høy Latter.

De har vundet, raabte Demokritus, og til Tegn, at jeg paa en god Raade strækker Gevær, skal De see, om jeg fortjener den Ære at være Deres Landsmand, og Fetter. Og nu begyndte han med en Færdighed, hvori ingen Abderit lignede ham, fra den underste Basnote, gradviis crescendo lige til Unifono med de skionne Abderitinders Hi, hi, hi, at slaae en Latter op, hvis Lige ey var hørt, saa længe Abdera havde staaet paa Tracisk Grund.

I Begyndelsen gjorde Damerne Mine, som om de ville gjøre Modstand, men det var ingen Muelighed at holde ud mod det fortvivlede crescendo. De bleve endelig henrevne deraf, som af en brusen-
de Strøm, og da Anstikningen begyndte at gribe om sig, kom det snart saavidt, at Sagen blev alvor-
lig. Fruentimmerne bade med grædende Dyne om Barmhertighed, men Demokritus havde ingen Ø-
ren, og Latteren tog Overhaand. Endelig lod han sig, som det syntes, bevæge at tilstaae dem en Stil-
stand, men blot i den virkelige Hensigt, at de desto længere kunne udholde den Prinsel, han tiltænkte dem. Thi neppe vare de lidet komne til Nænde igien, før end han begyndte endnu engang at giennemlee den selsamme Skala en Terz høiere end tilforn, men med saa mange indblandede Triller, og Koulader, at endog de rønkede Bisiddere i Helvedes Raadhuus, Minos, Akafus, og Rhadamanthus, i deres Helveddommerlige Ornat, maatte være komne av Lavé derover.

Til Uheld havde to eller tre av vore Skionne ikke tænkt paa at sette sine Personer i Sikkerhed
med

mod alle unnelige Følger av en saa heftig Legemsøvelse. Undseelse og Natur kæmpede paa Liv og Død i de arme Viger. Forgiæves anraabte de den usofonlige Demokritus med Mund og Dyne om Raade. Forgiæves fordrede de deres av Latter gandske slappede Scener for sidste gang til endnu en Anstrengelse; Den tyranniske Natur vandt Sejer, og i et Øyeblik saae man Sahlen, hvorpaa Selskabet befandt sig, sat under ****. (*)

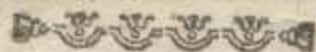
Forstreckelse over en saa underbar Naturtildragelse (som var desto forunderligere, fordi de smukke Abderitinders Bestyrtelse syntes at bevise, at det var en Virkning uden Aarsag) avbrød de Leende paa nogle Øyeblik for med en fordoblet

F 4 Magt

(*) Ovenstaaende Sted tilligemed. det efterfølgende synes alt for noye malet efter Naturen; Endskjønt jeg ingen Ret har at forandre en Mesters Arbeide, ligesaa lidet som den fremmede Oversætter, skulle jeg maaskee imidlertid have udeladt disse Steeder, hvis det havde været mueligt uden Tab for Historiens Sammenhæng, som, endog her, taalder intet Indgreb i dens Fuldstændighed.

Udgiveren.

Magt strax at bryde løs igien. Naturligviis gave de
 Skionne, som vare lettede, sig al Møye for, ved Grimas-
 ser av Beundring og Ekkelhed at skiule den besynderlige
 Andeel, som de havde i denne Begivenhed, og at la-
 de Mistanken falde paa deres uskyldige Naboesker,
 som ved en utidig, men ufrivillig Skamsfuldhed, meer
 end alt for meget besyrkede den usfortiente Mistanke.
 Den latterlige Trætte, som derav opstod mellem dem,
 Demokrit og Antistrepziades, som ondskabsfulde
 sloge sig imellem, og, ved ironiske Trøstegrunde, end-
 nu meere opirrede deres Brede, som vedste sig us-
 skyldige, og riidt blant dem alle den lille tykke
 Raadsherre, som under brisfende Latter engang efter
 den anden raabte, at han ey ville eye Halvedelen av
 Tracien mod denne Aftens Korliis, alt dette tilsam-
 men udgjorde en Scene, som vilde have været en
 Hogarths Griffel værdig, hvis der allerede den gang
 havde været en Hogarth til.

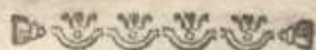
Vi kan ikke sige, hvortil længe den maae have ved-
 varet, thi det er en av Abderiternes Dyder, at
 de ikke veed at høre op igien. Men Demokri-
 tus, hos hvem alting havde sin Tid, troede, at en

Komedie,

Komedie, som ingen Ende tager, er den fiedsommeliggste blant alle Lystigheder. Han pakkede altsaa alle de skionne Sager, han kunne have sagt til den Ethiopiske Venus's Retfærdiggjørelse, hvis han havde høft at giøre med fornuftige Skabninger, gandske taalmodig tilsammen, vnskede Abderiterne og Abderitinderne hvad de ikke havde, og git hiem — ikke uden Forundring over det gode Selikab, som man lob Fare for at trefse, naar man besøgte en Raadsherre av Abdera.

Gode, ukunstlede, omhiertede Gulleru — sagde Demokritus, da han var kommet hiem, til en velsplevet, fruslokket Negerinde, som lob ham med aabne Arme i Møde — Kom i mine Arme, ærlige Gulleru! Vel er du fort, som Gudinden for Ratten; Dit Haar er uldriigt, og din Næse plat; Dine Øyne ere smaae, dine Øren store, og dine Læber ligne en vvsprukket Kellik. Men dit Hierte er reent, og oprigtigt, og muntert, og foler med den heele Natur. Du tænker intet Ont, siger intet naragtigt, qvæler hverken andre eller dig selv, og giør ey hvad du ey tør tilstaae. Din Siæl er uden Falskhed, ligesom dit Ansigt uden Sminke.

Du kiender hverken Misundelse, eller Fornøvelse over andres Skade. Aldrig har din ærlige platte Næse spidset sig for, at forhaane eller sætte en av dine Medskabninger i Forlegenhed. Ubesørget, om du behager, eller ikke, lever du, indhyllet i din Ufkyldighed, i Fred med Dig selv og den gandske Natur. Altid skicket til at give og at modtage Glæde, og værd, at en Mand's Hierte hviler ved Dit Bryst. Gode, omhiertede Gulleru! Jeg kunne give Dig et ondet Navn, et skient, velklingende, græstet Navn paa ane, ide, arion, eller erion, men dit Navn er smukt nok fordi det er dit, og jeg er ikke Demofritus, eller den Tid skal endnu komme, hvor et hvert ærligt got Hierte skal slaae Gullerus Navn i Møde.

Gulleru begreb ikke alt for vel, hvad Demofritus ville have med denne falsomme Tiltale; men hun saae, at det var en Udgydelse av hans Hierte, og saa forstod hun netop saa meget derav, som hun behøvede.

„Var denne Gulleru hans Kone?“

Nej.

Hans

Hans Maitresse.,,

Key.

„Hans Slavinde.,,

Efter hendes Klædedragt at slutte, ikke.

„Hvorledes var hun da paaklædt?.,

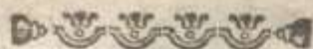
Saa vel, at hun kunne have forestillet en Fille d' honneur hos Dronningen av Saba. Snorer av store fine Perler mellem Løkkerne, og om Hals og Armer; et Bevand fuld av skiontbrudte Golder, av tyndt ildfarvet Atlas, med Striber av hvilken Farve man behager, tilsammenheftet under hendes Barm med et riigt stiftet Belte, som sluttede til med en Agraf av Smaragder, og — hvad veed jeg alt? —

„Dragten var riig nok.,,

J det ringeste kan De troe mig, at saadan som hun var, havde ingen Prinds av Senegal, Angola, Gambia, og Loango anseet hende ustraffet.

„Men,, —

Jeg seer vel, at De endnu ikke er til Ende med Deres Spørgsmaal — Hvem var da denne Gul-
Ieru?

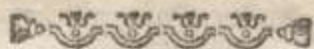

Ieru? Var det den selvsamme, om hvilken tilforn blev talt? Hvorledes kom Demokritus til hende? Paa hvilken Fod levede hun i hans Huus? — Jeg tilstaaer, at det er meget billige Spørgsmaale, men til at besvare dem seer jeg for Haanden ingen Muelighed; Tænk ikke, at jeg her vil stille mig taus an, eller at der stikker en besynderlig Hemmelighed derunder. Aarsaagen hvorfor jeg ikke kan besvare disse Spørgsmaal er den naturligste i Verden. Tusende Skribenters besinde sig tusendeaange i selvsamme Fald. Kun blant Tusende er neppe een oprigtig nok i saadanne Tilfælde at bekiende den rette Aarsag. Skal jeg sige Dem min? De vil tilstaae, at den er over alle Invendinger; Thi kort og got — jeg veed selv endnu ikke et Ord av alt hvad De vil vide av mig; Og da jeg ikke skriver den skionne Gullerus Historie, saa begribe De, at jeg i Hensigt til denne Dame ikke er forbundet til det ringeste. Maaskee findes i det følgende Aaledning til at erkjendiges nærmere om Demokritus, eller om hende selv, og i dette Fald kan De forlade sig til, at De skal erfare alting, Ord til andet.

Demokritus havde endnu ikke levet en Maaned blant Abderiterne; Ifkedestomindre forekom han dem, og iblant de ham allerede saa utaaelige, som Mennesker maae være hinanden, der med deres Begreber og Tilbøyeligheder alle Dyeblik stode an mod hverandre.

Abderiterne havde om sig selv, og om deres Stad og Republik en gandske overordentlig Tanke. Deres Uvidenhed om alt, hvad uden for deres Land maatte være eller skee merkværdigt, var tillige en Aarsag og en Frugt af denne latterlige Egenkierlighed. Derav kom det da, ved en meget naturlig Følge, at de intet Begreb kunne gjøre sig om hvorledes noget kunne være ret, anstændigt, eller got, naar det var paa et andet Sted end i Abdera, eller naar man i Abdera intet vedste derav. Et Begreb, som modsagde deres Begreber, en Sædvane, som var forskiellig fra deres, en Maade at tænke, eller at betragte noget paa, som var dem fremmed, var hos dem, uden videre Undersøgelse, urimelig eller latterlig. Naturen selv krympede i den snevre Kreds af deres egen Duellighed tilsammen, og endskiont de ikke

breve det saa vidt at indbilde sig, som Japanerne, at uden for Abdera boede lutter Dævle, Spøgelse, og Uhyrer, ansaae de i det ringeste den øvrige Deel av Jordkloden og dens Beboere, som en gandske u-værdig Siensstand for deres Opmerksomhed og naar de tilfældigviis fik Anledning at see eller høre noget fremmet, vidste de intet at giøre dermed, uden at opholde sig derover, og at ønske sig selv til Lykke med, at de ikke vare som andre Folk. Dette gif saa vidt, at de ikke holdte den for en god Borger, som paa et andet Sted havde iagttaget bedre Indretninger eller Skikke, end hiemme. Den, som ville have den Lykke at behage dem, maatte nødvendig tale og handle saaledes, som om Staden og Republikken Abdera, med alle dens tilhørende Stykker, Egenskaber, og Tilfældigheder var aldeles ustraffelig, og et Ideal for alle Republiker.

Fra denne Foragt mod alt, hvad der ey var Abderitisk var Staden Athen allene undtaget, men ogsaa denne formodentlig av den Aarsag, fordi Abderiterne, som tilforn værende Teyer, havde beviist den den Ære at ansee den for sin Fæderneestad. De
vare

vare stolte av at holdes for det Traciske Athen, og omendstiont dette Navn aldrig blev givet dem uden spotviis, horte de dog intet Smigrerie heller end dette. De bemoyede sig i alle Stykker at kopiere Athenienserne, og kopierede dem noye — ligesom Apen Mennesket. Naar de, for at være muntre og findrige, alle Dyeblik faldte i det Pudseerlige, behandlede vigtige Ting lessindigen, og Foræleeg alvorligen, forsamlede Folket eller deres Raad tyve Gange for enhver Bagatel, og for at holde lange, naragtige Taler pro og contra over Ting, som en Mand av en Hverdags Menneskeforstand i et Qvarteer bedre havde avgiort end de, naar de uophorligen gik svangre med Projekter om at forskionne og forstørre, og, saa oste de foretog sig noget, altid forst midt i Verket udreguede, at det gik over deres Kræfter, naar de spækkede deres halvtraciske Sprog med attiske Talemaader, uden ringeste Smag affekterede en uhyre Passiøn for Konsterne, og immer svadsede om Malerier, Statuer, og Musik, om Talere og Digtere, uden nogen Tid at have haft en Maler, Billedhugger, Taler, eller Digter, som var værd dette Navn, naar de byggede Templer, som lignede Badstuer,

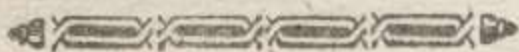
stuer, og Badstuer, som lignede Templer, naar de lode male Historien om Vulkans Snare i deres Raadhuus, og Grækernes store Raad over den skionne Kysseis's Tilbagegivelse i deres Akademie, naar de gik i Lystspil, hvor man bragte dem at græde, og i Sørgepil, hvor man bragte dem at lee, og i tyve ligesaadanne Ting troede disse ærlige Folk at være Athenienser, og vare — Abderiter.

„Hvor høyt dette Sving er i det lille Digt, som Phylagnatus har gjort over min Vagtel, sagde en Abderitinde. Desto værre, sagde Demokritus.

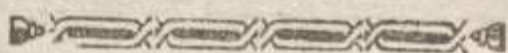
See De, sagde den første Arkon av Abdera, Facaden av denne Bygning, som vi har bestemt til vort Tøyhuus? Den er av det beste Pariske Marmor. Tilstaae, at De aldrig har seet et Verk av større Smag!

Det maae have kostet Republikken skionne Penge, sagde Demokritus.

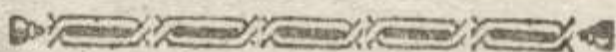
(Fortsættelsen følger.)

Provinzialblade.

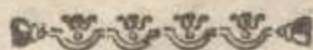

II. B. No. 8.

Undersøgningerne om Kineserne ved Hr. Kanonikus Paw, hvorav jeg har leveret et Udtog i det foregaaende Bind av disse Blade, har gjort forskjellige blant mine Læsere begierlige efter flere Stykker fra denne berømte, og skarpsindige Philosoph. Jeg bestemmer derfor nærværende til et Bekendtskab med hans Undersøgninger om Egypterne, dette i Historierne saa berømte Folk, hvor de første Begreber i Videnskaberne synes først at have udviklet sig, og hvorfra de siden, i en skionnere Glands, hae giennemvandret andre Deele av Jorden for at udbrede Lys og Sandhed, og forstyrre Overtroens og Vankundighedens Herredomme.

Efter nogle Engellænderes Beregninger indeholder Egypten 46900 Kvadratmiile, 20 Miile paa

en Grad regnede, som udgior en meget stor Strækning, men bestemmer intet i henseende til Egyptens Folkemængde, fordi neppe 3000 av disse Wiile ere virkelig frugtbare, og det øvrige bestaaer i Sandhave, nøgne Klipper, eller tørre Heeder, som ligge for høyt til at kunne vandes med nogen av de hydrauliske Machiner, der vare i Brug hos de Gamle. Rimeligviis troer man, at Egypten aldrig har enet over 9 Millioner Indbyggere, hvilket forsøger dette Lands Berømmelse, fordi den hæele Historie neppe kan forevise et saa lidet Folk, der i saa høy Grad har gjort sig berømt, som Egypterne.

Fra Høyene i Ethiopien troer Sr. P., at Egypten først er blevet befolket, og han synes at kunne retfærdiggjøre sin Paaastand baade ved disse Landes Beliggenhed, og ved Ethiopiernes Traditioner, som altid paaastaae denne Egypternes Medstammelse fra dem, hvori endnu ingen Præst fra Theben eller Memphis har modsagt dem.

Nilstrømmen indsluttes av to Kieder parallellebende Bierge, som forhindre Luftens frie Omløb. Heeden er derfor utaalelig, og Winden selv brændende,

de,

de, naar den ey kommer fra Norden. Vandet staaer stille, og forraadner. Av alle disse Aarsager avles meget grusomme Sygdomme, hvoriblant Opensmerter, Pest, og Spedalskhed ere de bekiendteste.

Egypterne vare næsthen berovede alle de Fortrin, som udgiøre den legemlige Skionhed. Deres alvorlige og mørke Gemtsart udartede letteligen til Melankolie, hvilket tilsammentaget har havt en meget merkelig Indflydelse paa deres Love, Religion, og Skikke. Imod den, ved Herodot, Diodorus Siculus, og Mela forplantede Meening om den tøyleløse Frihed, og uindskrænkede Ansæelse, man har tilstaaet Fruentimmeret i Egypten, anfører Hr. P. mange merkverdige Facta. Hvad man herom læser hos ovenskrevne Skribenter angaaer formodentlig den da værende Nobels Sæder. Fra det, man veed om de fornemme Egypters Levemaade og Skikke, lader det sig slutte, at deres Koner, ligesom hos de øvrige Østerlandske Folk, endog har været indsluttede. Ved det Kongelige Hof har man stedsse haft Gildinger, og, som bekiendt, blev Pharaos Ammenes et Offer for en, av de fornemste Gildinger opspundet, Sammens

rottelse. At Egypterne stedse har været meget iver-
syge tvivler ingen om, og d' Arvieux, og Maillet
blant flere bevidne, at de ere det endnu.

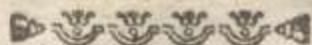
Fr. P. troer ikke, at det har været Egypterne
tilladt at gifte sig med deres Søstre. For Alexan-
ders Aarhundrede har han intet Exempel truffet af
saadant Siftermaal, hvorav han formoder, at denne
Art av Forbindelse først er indført efter Grækernes
Erobring, hvor den Macedoniske Kæt tillod den.
I Følge denne Tilladelse har Ptolomeerne, som
vare av macedonisk Oprindelse, ofte ægtet deres Sø-
stre, uden at man derved har seet nogen fysisk Ud-
artelse, som man, efter nogle Forsøg med Heste i
Ungarn, havde formødet at være en naturlig Følge.

Omtrent Egypterne vare deelte i forskjellige
Koder, efter den sædvanlige Formodning 12 i Tale-
let, udgiorde de dog kun 3 forskjellige politiske Le-
gerner, nemlig: Folket, Soldaterne, og Præster-
ne. I de sidstes Hænder vare alle Øvrighedsvær-
digheder, og de forestode de vigtigste Regieringssæ-
ger. De befattede sig, ligesaaalidet som Soldaterne,

med mekaniske Arbejder, som altid bleve forrettede af Folket.

Uarsagen til den store Eensformighed i alle Konstens Verker hos Egypterne udleder Hr. P. fornemmelig af deres symboliske Gudstieneste, og de med den overensstemmende borgerlige Anordninger. Egypternes Mytologie, siger han, synes at være grundet paa Spekulationer, som ikke har tilbudet Konstneren det frugtbareste Stof. Deres Malere, og Billedhuggere havde lutter mørke, hemmelighedsfulde Emner at arbejde over, hvori kun saa Ting maatte beholde deres naturlige Dannelselse. Man maatte dekomponere virkelige Ting, og fordoble Uhyrer. Der-af kom det, at man ey tog Naturen meer i Raad med sig, for at forbedre Fejl i Tegningen, og at formilde dens Haardhed. Man tegnede uden Original fantastiske Skikkelser, som syntes at tilhøre en ganske anden Verden, end vores. Egyptens Konstnere stode desuden under noye Opsigt og Uafhængighed af Præsterne, som havde at sørge for, at Forklaringen over de allegoriske Figurer ey skulle tabes, hvorved enhver vilkaarlig nye Opfindelse i Konsterne maatte forhindres.

Til de anførte Aarsager for Manglerne i Egyptens Konstværker regner Hr. P. tillige Geniets Fordervelse af et brændende Klima, hvori den berømte Winkelmann i hans Verk om Konstens Historie er af samme Tanke; „Hos Morgenlænderne, og de sydlige Folk (siger han) ere de figurlige Udtryk, saa varme, som det Klima, de beboe, og Flugten af deres Tanker overstiger ofte Muelighedens Grændser. I saadanne Hierner dannede Egypternes og Persernes eventyrlige Figurer sig, som forenede gandske forskjellige Naturer, og Arter af Skabninger i een Gestalt, og hvis Konstneres Hensigt gik meere ud paa det overordentlige end det smukke“ — Det er af denne samme Aarsag Hr. Zimmerman udleder mange Folks, især Egypternes, Uvirksohmhed i denne Verdens Deel. Han udleder derav deres liden Nysgierlighed, deres Lyst til gamle Sæder og Skikke, deres Lediggang, deres Trældom, og deres Lyst til Koltighed og Sculighed o. s. v.

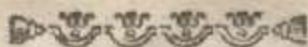
Av alt dette tilsammentaget lader sig det mørke, og hemmelighedsfulde i den Egyptiske Læremaade, det Latterlige i denne Nations forskjellige religiøse

og borgerlige Instituter, og deres avgiorte Smag for det enigmatiske og forborgne, temmelig vel, forklare. Deres Præster, som for ey at adsprede deres Estertanke, indspærrede sig endog i Huler, og underjordiske Boliger, synes endnu at have overgaaet deres Medborgere i deres Lyst til det mørke og melankolske.

Den Egyptiske Bygningskunst er, ligesom de øvrige Kunster, langt under Guldkommenhed. Før end Egypterne havde dannet sig til en Nation, levede de formodentligen, som Troglodyterne, i Ethiopiens Huler. Derfor synes ogsaa det første Monster til deres Bygninger at have været en Bierghuule, og ikke som hos Graekerne, hvor Klima og Terrain vare ganske anderledes, en Fondehytte, eller, som hos Kineserne, en Telt. De vare stedse store Elskere af underjordiske Gange og Værelser, og den udbortes Anseelse af mange blant deres Bygninger ligner en kunstig Klippe. Fra Egypternes Bygningsmaade er Kinesernes ganske forskielig. Den væsentligste Forskiel er endnu maastee den, at hine saae meest paa det Varige, det Uforgiengelige, og det Evige, og at disse anlegge alting meget skrøbeligt.

Obeliskerne og Pyramiderne vare opreyste til det Væsens Ere, som oplyser Verden. Allene derfor, siger Hr. P., ere disse 4 Sider af Præsterne stillede lige efter Himmels 4 Hovedhjørner. Hr. P. forkaster den Meening, at Obeliskerne nogen Tid ere brugte til Solvisere, og vil ikke, at de maa tages for det samme, som Hermesstøtterne. Paa disse vare Indskriverne væsentlige,

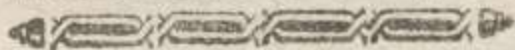

lige, paa hiine derimod, hvorav man har adskillige uden Indskriber, ikke. Det Ord Störte, i den egentligste Forstand, tilkommer ikke de Hermetiske. Det var egentlig kun Tænkesteene, eller Tavler.

At Hermes (Mercurius Trismegistus, Thot) har været et blot Hiernesvind, har allerede Jabloncki tilstrækkelig beviist. Under Navn af Hermes, eller Thot, gave de store Kollegier alle Verker ud, som angik Landets Religion, thi ingen Præst, eller privat Mand skrev i sit eget Navn over saadanne Matireier. Av Boger, som Egypterne har tillagt en høyere Indgivelse, veed man ikke, men hellig ansaae Folket i Almindelighed alt hvad som angik Lovkyndigheden, Historien, og Astrologien, i særdeleshed, naar det var igiennemseet og verificeret av Pharaonerne.

Den Kunst, hvori Egypterne har bragt det paa det høyeste, siger Sr. P., er Glasarbejde. Maaskee, legger han til, har deres Konstrueres hemmelige Midler og Haandgreb at efterligne kostbare Steene, og at farve Kristaller, givet Anledning til det Eventyr om Metallernes Forvandling, en Videnskab, som nogle Drommere har tillagt de Egyptiske Præstier, for hvem ikke engang Navnet av den Hermetiske Philosophie har været bekiendt.

Rummet tillader intet Udtog av Egypternes Religion og Statskunst, og det vil beroe paa mine Læseres Bifald over dette, om Sr. Paw, eller hans Arbejde, nogen Tid meer tør vente Sted i disse Blade.

Provinzialblade.

II. B. No. 9.

(Tilsendt.)

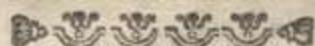
Afstenen i Bertshuuset.

(Efter det Engelske.)

Fast besluttet, ikke at komme tilbage til min Tante, gik jeg videre og videre, fordybede mig i Betragtninger over Menneskenes Ubestandighed, og raabte endelig overlydt: Fronti nulla fides! Man veed ikke meere, hvem man skal betroe sig til —

Kan gierne være; (horte jeg nogen bag om mig svare;) Jeg saae mig om, og blev vaer, at Svaret kom fra en Ubekjendt, som fulgte i Hælene efter mig.

Jeg tog mig den Frihed at spørge ham, hvor Bøyen gik til Døvergaden? Jeg havde (sagde jeg) besluttet at opsoge min Ven Draper, som boede i denne Gade,

og at blive saa længe hos ham, indtil han havde udfundet mig nye Bærelser.

Den Ubekjendte svarede med megen Hosflighed, (og talte tillige overmaade hastig,) at vi ey vare langt fra Døwergaden, og at han, uagtet hans Bep ikke faldt derhen, ikkebestomindre var meget villig at vende om igien med mig, for at vise mig til Rette. Jeg antog hans Tilbud, vendte om med ham, og vi svadsede, det beste vi kunde, paa Bøya —

De boe i Døwergaden? spurgte min Ledfager: —

En av mine Venner boer der, (sagde jeg.) Jeg ville blive Natten over hos ham, og da jeg først for kort siden er kommet til London, veed jeg ikke allesteds at finde Bøya.

Det gaaer mig ikke bedre, svarte min Anfører, og dog har jeg boet 14 Aar i London; Men London er saa vidløstig, og Gaderne løbe paa mange Stæder saa forvirret giennem hinanden, at man kan være født, og opdraget her, uden derfor at vide Besked allevegne.

I det samme faldt en heftig Pladsregu; For en Ufærd, raabte den Fremmede, jeg ønsker dog heller at blive vaad inden, end uden til; Vil De som jeg, og De intet har at forsomme dermed, saa veed jeg strax herved et nydeligt lille Stæd, hvor vi kan drikke engang, indtil Regnen er gaaet over igien.

Den Fremmede havde noget ved sig, som jeg nok maatte lide. Jeg lod mig altsaa hans Forslag bifalde, og han forte mig, ikke langt derfra, i et saa kaldet Spisehuus. Han forlangede et Bærelse for os selv, og Opvarteren forte os en Troppz høyt op i et lille Bærelse, hvor han, under uavladelige Reverenzer, ventede efter at vi skulle fordre noget.

Det er endnu for tidlig at spise, (hvistede min Ledfager sagte til mig) men disse Slags Gøll ere engang vante til, at man skal lade sig give noget. Hvad meene De vel, om vi lode et par Stykker Kalvesteeg, Ribbensberg, eller saa noget, hvad De finde for got, komme op?

Som Dem behager, Sir, (svarte jeg) jeg er tilfreds med alt; —

Nu, lad os faae et par Stykker Kalvebryst da, lidt Steeg og Sallat til — Behager Dem tillige Bageværk? Jeg veed, disse unge Herrer elske gierne det Søde; — Hør han altsaa! bring os en Terte, og nogle Syltetøyer dertil, og vær suar! —

Skal i fem Minuter være færdigt, (svarte Opvarteren) sprang, som en Lynild, ned av Bærelset, og raabte endnu til os paa Trappen: Befale De endnu noget, skal det strax være til Tieneste?

For en Usærd! (sagde min Selskabsbroder) nu felder det mig netop ind, at man i heele Engelland ingensteds spiser bedre Vølser, end her i Huuset; — He da, Kammerat, denne Herre her maatte gierne prøve Madam Boylers Vølser, De har Ord for at lave dem besynderlig vel hos Dem! —

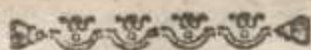
Gjør mig ondt, mine Herrer, at vi ey kan tiene dermed; Hr. Williams har netop bestilt den fidsie; Men der er endnu en skion Pastet av ungt Kugle Bildt; Selskabet, som har bestilt den, har faaet Forsald.

En Pasiet av Fugle-Bildt, (raabte min Led-
saer) og sirog sig om Munden; Ih, det bliver jo
langer, jo bedre. Vi kan i Dag ret rose os av Lyk-
ken; Ikke sandt, Sir? — Nu, lad Pasieten kom-
me da!

Saa hastig, som mueligt, svarede Opvarteren,
og lob ned ad Trappen for at hente den.

For Pokker! (raabte min Anfører) Har jeg ikke
nu glemt roget igien? Vi har jo endnu intet at
drikke; Hvad drikke De, Herre? Roget ordentlig maae
vi faae at drikke, thi Drifken er Hovedsagen. En
Mundfuld Spise, og ti gange druffet dertil; Saa-
dan bør det være; Og det skulle De vel ikke troe,
Herre, at man i denne lille Hytte her kan have et
saa got Glas Madera, som De nogen Tid har druk-
ket? Retop, som De har sagt: Fronti nulla fides!
Saa slet dette Huus seer ud ndentil, saa got har
man alting berinde. Hvad meene De altsaa til en
Glaske av saa gov en Madera, og behørig Porter
foruden?

Som Dem behager; For min Skyld endnu gier-
ne lidt røstet Brød, og Moskaf i Porteren.

At, jeg tænkte vel, at De vidste hvad der smager got, svarte min tiensfærdige Ledsager, og gik til Døren for at bestille Viin, og Porter.

Det varede ikke længe, førend vi allerede sadde til Bords; Min Staldbroder lod det fortreffelig smage sig, og gjorde den Anmerkning, at Bertinden var hans gode Veninde, og maatte altsaa tænke, at man ey var fornøjet med hende, naar man ey gjorde Gæddene reene.

Bort Aftensmaaltid var snart fortæret, thi min Ven spiste ligesaa hastig, som han talte, og gik. Han syntes overhovedet at giøre alting i et Øjeblik. Han var liden av Skabning, havde et glat Ansigt, et Par klare Øyne, og bar en lyseblaae Kiøle, temmelig lueslidt, men endnu saa taalelig brugbar; En løbende Tunge havde han, og svadsede uden Ophør. Efterat han næsten allene havde drukket al Porterens, og Madera ud, thi jeg drak kun eet Glas av hvert, blev han gandske glad og munter, sang, og sprang omkring av Glæde, gjorde all-hoande Loyer, trommede paa Bordet, gjorde Konsistykker med Glasserne,

ne, og pludrebe saa lystig, at jeg kunne have hørt paa ham til den lyse Morgen.

Vagteren raabte endelig 11, og maaskee har jeg seet ud, som om jeg havde lyst at gaae min Ven, da min glade Mand slog Vinduet op, kaldte Vagteren en Skurk, og bad ham, ikke at forstyrre Folk i deres Rolighed, men beholde hos sig selv, hvad han vidste.

Troe dog ikke, sagde jeg, at saadan Esel kan skrige mig bort, naar jeg er i saa got Selskab. Jeg har endnu slet ingen Lust at gaae, og jeg kunne næsten sige med Milton:

Hos Dig jeg Tidens Lob forglemmer;

I Evighedens Hav den ubemerkte bortflyder;

Meene De det, svarte han, saa maae vi endnu drikke en Glaske og lære at kiende hinanden bedre.

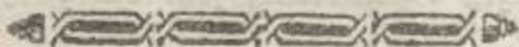
Man bragte altsaa den anden Glaske ind; Vi drak, hver av os, et fuldt Glas, og trykkede hinanden saa kiærligen i Hænderne, som om vi havde lagt
i Bug.

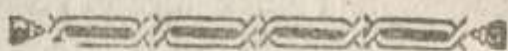
i Bugge tilfammen, og tænkte nu paa vor tidligste Ungdoms Fortroligheder.

Viig, (sagde min Ven) ere alle Lider lige fiære. Jeg kan ligesaa got sove om Dagen og vaage om Natten, som tværtimod. Jeg har aldrig havt en Hovedpine i mine Dage, heller ikke taget nogen Medicin ind. En, eller to gange om Aaret, koster jeg vel min Apoteker et Par Esker af hans Krom af, thi han er en retskaffen Mand, og jeg maae nok lide, at han skriver mit Navn ind i sin Regningsbog — men at jeg skulle synke det Loy, han giver mig, giennem min Hals — derfor er jeg hans skyldige Tiener; Hvad jeg gjør dermed? I Themsen kaster jeg det for det meste; Naar jeg paa denne Maade har forbrugt mine Esker, og min Apoteker møder mig, kan han gandske tydelig see paa mig, at hans Medicin har gjort ypperlig Virkning, og forsikrer mig med det høytideligste Ansigt av Verden, at jeg seer hundrede pro Cent bedre ud, end tilforn. Jeg forestiller mig da, som om jeg troede det, for ey at forderve Leegen for den ærlige Mand, og indbilder ham, at jeg næsten har ham at talke for Livet. Det vil jeg raade Dem, Sir, (blev han ved) hvis De har Venner, og vil beholde dem, saa bedrag dem paa en Maade, som fornøyer dem, og vær forsikret, at de altid vil blive Deres Venner!

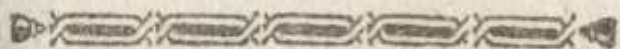
(Fortsættelsen i næste No.)

Provinzialblade.

II. B. No. 10.

(See foregaaende No.)

Men er dette ærligt? spurgte jeg.—

Ey, (svarte den Fremmede) det er netop dette fine Konfigreb, som alle kloge Folk raade til. Et sandt Ord, sagt i Utide, kan stille Dem ved en Ben, som har været det i 20 Aar; Derimod vil en Mand, hvem De tusende Gange spille saadan Streg, som ligejaa ofte har behaget hom, elske Dem tusende Gange meere. Jeg har forsøgt alting, og jeg staaer Dem inde for, at det er det beste Raad jeg kan give Dem; Lad os altsaa drikke!

Da jeg saae, at jeg havde en Mand for mig, som vidste saa got at omgaaes med Mennesker, ville jeg bringe mig hans Erfarenhed til Nytte, fortalte ham altsaa min Historie i Korthed, sagde ham, at

Jeg søgte i Verden efter Lykkelig, og at den Grund-
sætning, hvorpaa min Plan beroede, var denne: At
være from, er at være lykkelig; Jeg spurgte ham,
hvad han tænkte om mig?

Ubenhiertig at tale, (svarte han) søger ethvert
Menneske hvad De søge; Men paa den Maade, De
søge det, det er noget gandske nyt; Ha, ha, ha,
løverligt nok, paa min Ære! Nu da, min fiære—
Benignus! — ikke sandt, dette er Deres Navn?
det skikker sig ikke ilde til deres Hensigt — Lad os
klynke engang, paa god Lykke, jeg ønsker Dem den
af mit gandske Hjerter.

Han drak et fuldt Glas, og siden Skaalen,
som han sagde, var saa selsom, kastede han Glasset
over Hovedet med en høy Latter.

Dette behagede mig nu just ikke saa synderlig;
Jeg tvang mig imidlertid; Jeg lve med, saa got jeg
kunne, og med en usædvanlig flydende Tunge vedblev
min Ven imidlertid saaledes, som følger:

Net alvorlig altsaa, min fiære Benignus? De
løbe saaledes bona fide omkring i Verden, for at
søge

ſøge Lykſalighed? O, hvor barnagtigt! hvor lidet Erfarenhed! Jeg beder Dig, bliv flog eengang, kiære Benignus, lad av at ſøge noget ſaadant, og lær av mig i to Ord den Kundſkab om Mennesket, ſom hele Naturen nogen Tid kan lære. Kiend Dig ſelv! Denne Kundſkab indbefatter, og udtømmer alt, hvad der ſkeer under Solen. Hvor ſøder man ikke, og tilbringer ſine beſte Aar med at ſtudere Bøger igiennem, med at løbe fra et Stæd til et andet, for at høre hvad andre ſige, eller ſee hvad de beſtille! Nu: maaler man Himmel og Jord av, ødelegger ſine Penge, bryder ſin Hierne i tu, ſeer ſig blind, og planter ſig derefter i en Lehnſtol, og, med al Bankundigheds Pomp, drømmer, at man har ſect Verden, og kiender Mennesker. Dyrt nok har diſſe Folk gandske viſt betalt det lidet, de veed, og langt nok fra har de hentet det. Ti gange meere havde de kunnet lære, uden derfor at have nødig at gaae ud av ſin Stue. Kiend Dig ſelv! Kiend Dig ſelv! — Sundhed, min Ven; Demonſtrationer giøre tørſtig — Kiend Dig ſelv, ſiger jeg, i ſtæden for at kiende andre! See i din egen Barm, i ſtæden for at ſee Dig andenſtæds om! Der vil Du finde en liden Verden —

Saa megen Erfaring (sagde jeg) skulde jeg kunne samle blot ved —

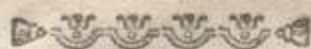
Lad mig tale ud; (saldt han mig ind i Ordet;) Jeg siger Dem, jeg har læst, seet, spurgt, og selv tænkt, saa got som nogen. Vel i 12 Aar har jeg ikke gjort andet, end slaaet Dørene, og sperret Munden op; Jeg gjorde det maaskee endnu, naar jeg ikke var overbeviist om, at man med alt dette intet meere udretter, end at man kvæler sig uden Nødvendighed. I den eene Bog kaldtes det Sandhed, hvad man kaldte Løgn i den anden, og den Ven, jeg i Dag spurgte til Raads, var Dagen efter av en anden Meening. Jeg gav endelig alle Haab op, nogen Tid at blive viis; Jeg folgte mine Bøger, jeg omgikkes ingen av mine Venner meere, og, til Trods for alle Bogskrivere, tog jeg mig den Frihed at tænke selv —

Erve de da, at alle Bøger slet intet due? spurgte jeg noget hidsig. —

Det siger jeg ikke, (svarte den Fremmede) jeg siger allene, at man lærer meere, ved at læse een eneste Side i sit eget Hierte over, end ved at studere

re heele Bind fulde av Afvindighed igiennem, som
vore Presser daglig, liig en overladt Mave, give av
sig. For det meeste staaer i heele Bind intet meer,
end hvad et Horazisk Genie kunne have sagt paa en
eneside Side, uden at blive lakonisk derved. Og hvad
det angaaer, at De lobe omkring i Verden efter Lyk-
salighed, saa lader sig intet tænke avvindigere, thi
jeg maae sige Dem det endnu engang, og vil bevise
det, at alt hvad der skeer, og siges i Verden, kan
De læse i Deres eget Hierte; Enhver Rolle, som
bliver spillet paa den store Verdens Skueplads, bli-
ver, tidlig eller silde, spillet paa vort eget Hiertes
Skueplads i det smaae. Troe De vel dette? Jeg
for min Deel troer det ikke allene, men jeg veed det
tilforladelig, og vil bevise, at det forholder sig saa-
ledes, saasnart jeg har druffet dette Glas Madera
ud. Snart spille vi Tyrannens, snart Slavens Rolle;
Snart ere vi tilbøyelige til Ddselhed, og strax efter,
uden at vide hvorfor, forvandles vi til Sniere. De
selv, min kiære Benignus, klage over pludselige
Forandringer, og troe, at Deres Tante er en besyn-
derlig Kone. Hvad forstaae De ved besynderlig?
Jeg kiender ikke noget saadant; Det er et blot Ord

for at give en Periodus sin Rundhed. En blot Lyd,
uden Forstand; Jeg, Alexander Grøn —

Hvorledes? — Grøn hede De? —

For en Ulykke (svarte min Bea fortrædelig,) hvad det er for et fordomt Spørgsmaal? hvad gjør det til Sagen, at en Mand heeder Grøn, Rød, Hvid, eller Gul? Med et Ord, Sir, lad mig tale ud, saa maae De vælge mig hvilket Navn, De vil, av alle Regnbuens Farver.

Jeg lovede, ikke meere at afbryde ham; Han drak altsaa et nyt Glas, trykkede mig i Haanden til Tegn paa Forladelse, og blev ved, som følger:

Jeg, min kiære Benignus — i Parenthesi, hvilken Skolefux har givet Dem dette fordomte Navn? —

Sy (sagde jeg) nylig skieldede De paa mig, for, di jeg talte om Deres Navn, og i det samme Ojeblik kan De selv —

Ha, ha, ha, (svarte Grøn) Det var netop hvad jeg vilde sige; Nemlig, at blant alle Slabninger er Mennesket den allerlatterligste Modsigelse. Jeg, saavel som De, er sammensat av alle-
haande

haande Ting. Exempli gratia. Meer end 50 Gange har jeg allene i Dag forestillet en Proteus. Jeg stod op med saa elendige, slyngelagtige Tanker, at jeg skar Tænderne til min Frokost, og truede Pigen med at jage hende udav Huset, naar hun igien smurte mit Smørrebrød saa tykt; neppe havde jeg drukket Thee, forend denne smudsige Idee allerede var fordrevet av en mildere, og ligesom denne opklarede mine Udsigter til, blev jeg selskabeligere, og endelig saa oprømt, at jeg onskede at giøre alting omkring mig lykkelig. Jeg gik ud; Strax modte mig noget ubehageligt igien, en fordømt Tanke steg mig giennem Hovedet, og gjorde mig mismodig. Nu tillede jeg hiem for at vise mig Herre i Huset, og lade min Fortrydelse bryde ud. Naar jeg har dette i Sinde, veed mine Folk det strax paa min Maade at banke paa. Ulykkelig er den, som lukker Døren op. Vee, den Kat, eller Hund, eller Kone, eller Barn, som kommer for min Bey, naar disse stemme Aspekter herste! Tilslidst bliver jeg sovrig av Fortrædelighed. Jeg sover min flette Lunne ud, og vaagner iblant op saa glad, og munter, at mine Husefolk har sin store Glæde derav; Paa Væpen overfalder

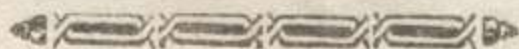
der.

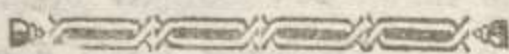

der mig nu og da en sm Kølelse; Jeg græder af Glæde, naar jeg kan hielpe en Ulykkelig; Jeg smelter i Taarer af Medlidenhed, og kort efter kan en Ven, som kildrer mig, gjøre, at jeg vil briste af Latter. Saaledes spiller jeg, i en Tid af 24 Timer, 24 forskjellige Roller. Undersøg Dem selv, min unge Herre, og De vil finde, ligesaa vist som denne Glaske snart er til Ende, at De er i selvsamme Forsatning. Er De ikke iblant tilbøynelig til at yttre allehaande Misnoelser, og en anden Gang igien saa fredelig sindet, eller saa doven, at De heller taale hvad det skal være, end De vil give Dem den Røye at hevne sig? Snart driver Ulyst, snart Passioner, snart en vis Grille, og snart en endnu naragtigere sit Spil med Dem. Snart er det et Indfald, snart Miltfyge, snart det ene, og snart det andet, som bestemmer Dem. Kort sagt, — at jeg kan saae udtalt, og drukket vor Biin ud, (der, som De see, lige til den sidste Draabe flyder saa klar som Guld i Glasset. — Det nærværende bestemmer os Mennesker bestandig. Og hvad meene De, Sir? Skulle vi ikke gjøre vel i, om vi drak endnu engang til Avskæed, og toge os noget for Mave? Min Mave er desuden ey ret i Orden. Vær saa god derfor, min Ven, og ring engang! —

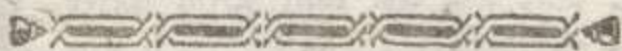
(Slutningen i næste No.)

Provinzialblade.

II. B. No. II.

(See No. 10.)

Mavestyrkningen kom, og den var neppe ud-
drukket, førend Grøn tog mig venligen
ved Haanden, og sagde:

De er et ungt Menneske, min kjære Benignus;
Jeg modte Dem, eller egentlig at tale, jeg overrumpe-
tede Dem paa Gaden, og talte Dem til ved at
svare Dem høyt paa Deres Samtale med Dem selv,
da De gik foran mig, og loe overlydt. Jeg gjorde
Dem det Forslag at vise Dem til rette, og De sam-
tykkede deri. Jeg gjorde Dem Forslag at gaae ind
i et Huus, som De ikke kiendte. Ogsaa deri samtyk-
kede De. Efter disse Omstændigheder, kunne jeg, som
De see, ligesaa let have slæbt Dem ind i et beryg-
tet Huus, plyndret Dem, trækket Dem as indtil
Skiorten, kastet Dem nogen paa Gaden, eller og

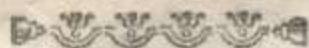
skaaret Struben av Dem, ligesom Leyligheden var
 til. Hvem kiender os? Vi ere begge fremmede;
 Hvor dyrt havde De kunnet betale Deres Lettroen-
 hed! — Forstræk Dem ikke! De er faldet i gode
 Hænder. Det skal ikke koste Dem meere, end at be-
 tale vor Regning her, thi jeg maae sige Dem, at
 der paa nogen Tid er Ebbe i min Vengebørs, op-
 riaticg at tale, fordi jeg spendte Seylene for meget
 ud, da Floden var høy. Frue Fortuna har længe
 siden spillet mig nogle av hendes Epidsubstregger;
 Jeg har en og anden Giæld paa Halsen, hvorfor jeg
 finder det raadeligst, først naar det mørkner, at krybe
 frem av mit Hul, og da det endnu ey er Dag, kan
 jeg gaae sikker hjem; Lev vel altsaa, min kære Be-
 nignus! Lev altid vel, og naar De tænke paa A-
 lexander Grøn, saa glem ikke denne gamle Maxi-
 me: See vel til, hvem Du betroer Dig til! Endnu
 engang, lev vel! Jeg vil forlade Dem, og sige Ver-
 ten, at De betale Regningen. —

Hans Verlighed rørte mig, og jeg blev endnu
 meere overbevist derom, da jeg stak ham 5 Guineer
 i Haanden, og han lagde 3 av dem fra sig med
 disse Ord: Jeg er en Spiller, Sir, men ingen falsk
 Spiller,

Spiller, endskiont intet er almindeligere. Nu har Lykken vendt mig Ryggen. O, det er ikke første Gang, at den spiller mig denne Streg; Jeg stod i Dag, Sandhed at sige, Fare for at gaae til Sengs med en tom Mave. Nu har jeg spist for 3 Dage, og 2 Guineer vil jeg beholde, da jeg har Kone og Børn hjemme, som maae hungre, indtil jeg faaer Matadorer igien i Hænderne. De 2 Guineer skal min Kone altsaa have, og da hun forstaaer Methoden med Bageren, og Slagteren, redder hun sig vel, tænker jeg, med denne Hielp saa længe til jeg finder andre Udveje. Meere tilhører mig av Deres Penge ikke, min Herre! Jeg siger det ikke, fordi jeg i denne Punkt just gjør mig mange Betænkninger, men, da jeg selv har lokket Dem til Avgrunden, vil jeg være fordomt, om jeg styrter Dem deri, og skiller mig ved Fortienesten av den beste Handling, jeg i min Levetid har fundet Lejlighed til! Farvel altsaa, min kære Benignus! —

I det samme bandt han et Tørklæde om sin Hals, trykkede mig i Haanden, løb ned av Trappen, og overlod mig den Frihed, at sove, hvor jeg ville.

En Theateranedot.

Det var tilforn en bekiendt Skik i Frankrig, lige som paa flere Steder, at Skuespillerne brugte deres Skreddere, Haarskierere, o. s. v., til Anførere for Livvagten i Sørge-spillene, eller andre Forretninger, hvortil Statister bruges.

En ung Engellænder lod sig strax efter sin Ankomst til Paris betiene af en blant disse Haarskierere, som, under Frisuren, underholdt ham med Historien af den huele Franske Skneplads. De maae see det Stykke, man spiller i Asten, sagde han blant andet; Det er hyppeligt; Jeg har selv en Rolle deri.

Hvorledes? sagde Engellænderen, og begyndte at ansee sin Mand med andre Øyne. Man er i Frankrig altsaa Haarskierer og Skuespiller tillige? Gaudske vist skal jeg komme, min Herre, for at see denne Forunderlighed.

Stykket blev spillet, og Engellænderen søgte alle vegne efter Haarskiereren; Endelig saae han ham i Epidsen af en romersk Bagt, siun som en Stotte.

Han

Han ærgrede sig derover, men beundrede deslommeere
Le Rains ypperlige Spil lige til Henrykkelse.

Neppe var Stykket til Ende, førend Engellænderen
faldt denne berømte Mand om Halsen, pegede tillige paa
Haarskiereren, og Anføreren for den Kejsertlige Liv-
vagt, og sagde: „—O, med Dem er jeg overor-
„dentlig vel tilfreds, men med den Døsmer der slet
„ikke; Han skal ikke faae en Stilling meer at for-
„tiene hos mig. De skal for Eftertiden frisere
„mig.“ —

Engellænderen troede, at alle Skuespillere i Frank-
rig vare Haarskierere, Le Rains iberegnet.

† † †

Efterfølgende Indbydelse til Understøttelse for et
høystnyttigt Skrift meddeler jeg saa meget heller i disse
Blade, som den Engelske Forfatters almindelige Berøm-
melse, foreenet med Oversetterens sieldne Styrke i Spro-
gene, og en, ved mange Aars Studeringer, og Uden-
lands Reyser samlet Kundskab og Erfarenhed i Stats
og Handelsvidenskaberne, som hans Plads for nærværen-
de Tid ved det Kongelige Æconomie og Kommerzkollegii
Sekretariat giver ham endnu Anledning at forsøge, eren

fuldkommen Forsikring for dette Skrifts virkelige Værd, og gjør det uundværligt for enhver, der ønsker sig en tydelig, sikker, og tilstrækkelig Kundskab i en for alle Borgere og Patrioter! allerhøjsnyttig Videnskab.

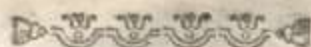
Bekjendtgjørelse.

Den berømte Doct. Adam Smidt, forhen Profes-
sor i den moralske Philosophie ved Universitetet Glas-
gow, som i den lærde Verden er bleven særdeles be-
kiendt ved hans ypperlige Skrift: Theorie til mor-
alske Selsker, har i Maret 1776 udgivet et Werk
under Titel: Undersøggelser i Naturen og Aarsa-
gen til National Velstand, som i Engelland med
almindelig Biesald er blevet optaget, og formeddelt
dets Grundighed i en saa vanskelig Materies udfor-
lige Oplysning som denne, og de nye og paa Er-
farenhed bygte Læresætninger, der overalt forekomme,
er af andre Nationer anseet som det første Werk i
sit Slags.

I Betragtning herav har jeg troet, at en Over-
sættelse af dette ypperlige Werk i vort Sprog vil
være kjærkommen for Litteraturens Elskere, og besyn-
derlig

derlig for dem, der indsee Bigtigheden av denne
ellers i sig selv indvilledes Materies Indhold, og av
sammes oplyste Grundsætninger ville efter Dasse sæt-
tes i Stand til at drage nyttige Følger til fordeel-
agtig Anvendelse i Handels- og Nærings- Vey. Ver-
ket bestaaer av 2de Bind, og er inddeelt i 5 Bøger,
hvorav den 1ste handler om Arbejdets Opkomst,
Fremgang og Virkninger, som den oprindelige Kilde
til National Velstand, den 2den og 3die om Kapi-
talers Natur, hvorledes de samles og anvendes, og
om den forskiellige Fremgang, Rigdom har havt hos
forskjellige Nationer. Den 4de og 5te Bog handler
om Systemerne i den politiske Huusholdning og om
Regenters eller det Almindeliges Indkomst. De 2de
første Bøger indeholdes i det første, og de 3de sidste
i det andet Bind. Af anførte Indhold vil man
formodentlig indsee Verkets Bigtighed, og derfor har
jeg Grund til at troe, at det fremfor mange andre
Skrifter, som saa jevnlig oversættes, kan fortjene at
læses i vort Sprog. Ved Oversættelsen vil jeg be-
sunderlig have Hensigt til den paa Materien sig pas-
sende Stiil, og giøre mig al Umage med at være
saa tydelig og saa nær Originalen, som Sprogets
Genie vil tillade. Men da Forfatteren til dette Verk
i Materiens Oplysning egentlig har grundet sine Be-
tragtninger paa de Engelske Indretninger i Handel,
Manufaktur og andre Handteringer, saa finder jeg
det nødvendigt at tilføye nogle Anmerkninger hist og
her

her paa behovende Steder, til Oplysning for dem, som ikke maatte kiende disse Indretninger. Oversættelsen av dette Verk kan i Mangel av Forlægger og formedelsi de betydelige Omkostninger, der udfordres til sammes Trykning, ikke uden Subscription foretages. De Herrer, som maatte ønske at see dette Verk oversat i vort Sprog, indbydes derfor herved at subscribere, og at tegne sig til saa mange Exemplarer og det Slags Papiir, de maatte behage.

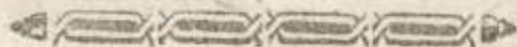
Hvert Bind vil omtrent udgiøre 50 Ark i stor Octav, hvorav hvert Ark ved Modtagelsen av de Herrer Subscriberere betales med 4 Skill paa Skriv- og 3 Skill paa Trykpapiir, som er det ringeste, man sees sig i Stand til uden Tab at kunne overlade det for, naar Papiiret og Trykningen skal blive av den Godhed, man forbinder sig til. Dersom Subscriberernes Antal efter Formodning bliver saa tilstrækkeligt, at man uden Tab kan vove Trykningen ved tilkommende Aars Begyndelse, saa kan det første Bind ventes ved tilstundende Paasketider færdigt, men i manglende Fald maae man enten sætte Tiden længere ud, indtil det behavende Antal af Subscriberere kan forhåbes, eller lade av at tænke paa dette Werks Oversættelse.

Kjøbenhavn, den 1ste Decembr.

1778.

J. Dræbye.

P. S. Subskriptionsplaner til dette Skrift faaes hos Hr. Hans Tank, og Udgiveren af disse Blade.

Provinzialblade.

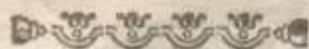
II. B. No. 12.

I.

Græven av Santena.

Bid Enden av forrige Aarhundrede faldt Mar-
skalk Ratinat, som bekendt, ind i det Pie-
montesiske. Det var den da værende Herrug av Sa-
voyaen meget om at giøre at vinde Tid, for at giø-
re bedre Anstalter i Turin; Til den Ende sendte
han Major Santena, (siden General og Græve)
med nogle Hundrede Mand til det gamle Slot i Veis-
lane, som laae tre Miile fra Turin, og hvorfra
Dalen og Bøyen fra Susa kunne beskydes.

Da den franske Armee, som var 30000 Mand
stærk, ville forbi, bestiod Santena den fra sit lille
Artillerie, som han havde med. Ratinat, for hvem
dette var uventeligt, lod sende Bud til Slottet, og
erue med at hænge Kommandanten. „Det skal i det
ringe

ringeste ikke skee levendes (svarte Santena) „Jeg overgi-
ver Kastelet ikke, førend man tvinger mig med Ka-
noner“ — Gulb av Brede lod Katinat opkaste et
Batterie, og fordrede Slottet endnu engang til Over-
givelse. „Der maae først skydes Bresche,“ (svarte
Santena;) Man gjorde Begyndelse dermed, og nu
tilbød Santena sig først til Overgivelse.

Katinat sendte en Lieutenant i Kastelet for at
slutte Afforden, men under ingen mildere Betingelse,
end at Soldaterne skulle gøres til Krigsfanger, og
alle Officerer hænges. Nu vel da, (sagde Santena)
og tog Lieutenanten ind i sit Værelse, sluttede Dør-
ren i efter ham, og bragte ham mellem to Tønder
fulde av Krud, hvorved laae to brændende Lunter.
Santena tog den eene, satte sig paa en av Tønder-
ne, og bad Lieutenanten sætte sig paa den anden,
da man dog skulle døe, og da det var billigt, at
nogle Franske burde døe tilligemed saa mange Pri-
montesere.

Lieutenanten lod ved denne Kompliment ikke at
blive vel til Mode, og bad Santena at forandre
sit

sit Forsæt, med Løfte at giøre alt mueligt, til at forskaffe Besætningen en fordeelig Kapitulaton.

Med den Forsikring lod Kommendanten ham gaae tilbage til Leyren. Jeg maae see denne Mand, sagde Katinat, da han horte hans Tapperhed; Han skal marchere frit ud med alle sine Folk.

Santena marcherede ham forbi, og Marskalken sagde til ham, at, uagtet han fortiente at hænges, ville han dog vise hvormeget han ærede Tapperhed, endog hos sin Fiende. Katinat bad ham tillige spise med sig samme Dag, hvor Santena ogsaa indfandt sig.

Over Taffelet spottede nogle Franske Officerer med Santena, især over, at hans Hertug havde gjort Forbund med Riettere mod deres alderkræftigste Konge. Efterat Santena længe havde tiet, spurgte han endelig Marskalken, om det var ham tilladt at svare frit? Katinat tillod det, og Santena sagde, at gandske vist havde hans Herre, til sin Sikkerhed, grebet til Vaaben mod Kongen af Frankrig, og gjort Forbund mod Riettere, nemlig: med Eng-

gellænderne, og Hollænderne; Han tilføed endog, at hans Herre var gaaet endnu videre, og at han vilde giort Forbund med Tyrkerne mod deres Konge, men at det ey havde ladet sig giøre, fordi han var bleuet forekommet av hans Allerkræfteligste Majestet.

Katikat loe sine Officerer ud, som havde forkiønt dette Svar, og gav dem den Lære. Aldrig at spotte nogen, som paa en vis Maade var i deres Magt, og var ulykkelig; Santena blev imidlertid, ved disse Omstændigheder, saa lykkelig at vinde sin Herre den Tid han havde forlangt.

II.

Jkke enhver Kiender maaskee en vis Sahabedra, som under Karl den 5te og Philip den 2den har spillet en saa forunderlig Rolle, og som i et Brev til den da værende Sekretær hos Philip, Gonzalo Peres, med egen Haand har opsat sin Levnetsbeskrivelse saaledes, som følger:

Mine Forældre vare Kaptain Sahabedra, og Donna Anna de Guzman. Jeg blev i min Ungdom avet i Penken og i Signestikkerie. Efter min Faders tilige

tilige Dod kom jeg til Madrid, og mange blant de Store betiente sig av min Ven. Vergjerrighed forblindede mig. Jeg efterskrev alle Ministres Underkrifter i det Kongelige Raad, og tog dem til mig. For at tiene en Kone, udferdigede jeg engang en Befaling, og den lykkedes. Dette var mit første Provesykke. I Toledo vidste jeg at bekomme 1600 Ducater, hvormed jeg igien forsøgede mig til Hoffet for at faae Karl den 5te, og Philip den 2dens Underkrifter. Efter dem skrev jeg en Konaelig Befaling til Ordensraadet, at det skulle give mig Santiagodragten, og en Kommende av 3500 Ducaters Indkomme. Sytten Aar ned jeg denne Indkomst i Rolighed, og ingen skulle nogen Tid have forstyrret mig deri, naar min Skiebue ikke havde kaldet mig fra denne Rolighed til endnu vigtigere og dristigere Foretagender. I Sevilla gjorde jeg mig til Kardinal, og overlod min Huushofmester min Kommende. Som Kardinal udrettede jeg forskjellige Kommissioner i Kongens Navn, og tog paa et Stæd 2500 Ducater op, hvormed jeg igjen reyste til Sevilla. Min Hofmester maatte give mig en eedelty Forsikring om sin Laushed, og jeg lovede at være ham troe om det og skulle gaae slet av med mig.

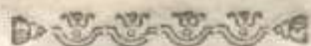

Paa en Rejse i Portugal mødte jeg en Her-
 delse den første Theatiner, som kom fra Rom, og
 viste mig Brevet, hvorefter ham blev tilladt at op-
 rette et Huus av sin nye Orden i Portugal. Jeg
 tog en Afskrift herav, og talte med ham om den
 beste Maade at oprette en Inquisition i Portugal.
 Da jeg troede mig tilstrækkelig underrettet om alt,
 gjorde jeg selv Udkaast til en Pavelig Bulle. Jeg
 viste den til en Provinzial for Fransiskanerne, som
 havde været i Rom, med det Tillæg, at jeg havde
 fundet denne Bulle, og at jeg ønskede at bringe den
 i dens Hænder, som havde tabt den. Provinzialsen
 gav mig at forstaae, at denne Bulle var et Mesier-
 stykke i sit Slag, at den fra Rom afsendte Kardinal
 a latere maatte have tabt den, og at den tilhorte
 Stiftelsen av en Inquisition i Portugal. Nu rej-
 ste jeg igien til Sevilla, hvor jeg gjorde Anstalt at
 gaae som Kardinal a latere til Portugal. Jeg lod
 antage meer end 100de Betiente, som maatte for-
 samle sig i Badajoz, hvorhen jeg selv fulgte efter i
 mueligste Hast. Min Sekretær sendte jeg forud til
 Kongen av Portugal, for at forhjude min Ankomst,

og Aarsagen dertil. De mange Vanskeligheder fra Hoffets Side ved denne Inquisition's Oprettelse, og Frygt for at Bedrageriet skulle aabenbares, gjorde saadan Indtryk paa min Sekretær, at han fuld af Angst kom tilbage til mig. Jeg loe af hans Frygt, bad ham reyse til Hoffet igien, og vente paa mig. Man modtog mig med megen Pragt i Lissabon, og, hvad som var endnu mere, man blev Bullen lydig. Jeg indsatte strax 3 Inquisitorer, nemlig: Licentia-terne, Pedro Abarez, Xbercera, og Ludvig de Karenas. Jeg reyste selv omkring i Portugal, og gjorde mange Inquisition'sprocesser med Indsigt, be-naadede og fordomte, men foretrak altid i mine Domme Mildhed for Streughed.

Denne Rolle spillede jeg i nogle Maaneder, da jeg begik den Svaghed at betro mig til en Person, som jeg holdt for min Ven, og som blev min Forræder. Denne lokkede mig til Grændserne av Kasilien, hvor Marquis de Villa Nueva de Basarotta, som var underrettet om denne Hemmelighed, passede mig op, og tog mig i Forvaring. Han havde dog Medlidenhed med mig. Man bragte mig

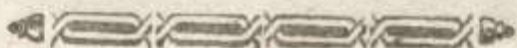

for Erkebiskopen av Toledo, Don Juan Tavera; Pave Paul den 3die, som blev sat. i Forundring ved Beretningen av mine Begivenheder og Foretagender, bad Erkebispem at paalegge mig en lemsældig Straf, da jeg var et saa overordentligt Hoved, og man tillod mig selv at vælge min Dømmer. Jeg valgte Dronningens Inquisitor Doctor Arzo, som domte mig til 10 Aars Fængsel paa Galejerne. Paa det Kongelige Raads Forlangende blev mig til lige forbudet at skrive. Dette Raad var især forbitret paa mig, og vilde domme mig fra Livet, fordi jeg ved min List og falske Ordre havde optaget henved tre Millioner av den Kongelige Kasse. Ti Aar tilbragte jeg paa disse Galejer, til Haven igien erindrede sig mig, og satte mig i Frihed.

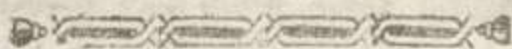
† † †

Den berømte Montaigne saae engang paa hans Rejse i Italien en ung sauk Pœnitent pidste sig offentlig lige til Blodet.

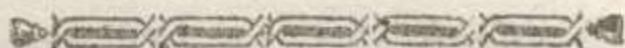
En ung Dame syntes at tage sig denne Hudsirygelse meget nær, og Pœnitenen sagde for at troste hende: Siig hende, at jeg pidster mig for hendes Synder, og ikke for mine egne!

Provinzialblade.

II. B. No. 13.

I.

Til Delia.

(paa den 15de Januarii, i K—)

Ey den yndige Vaar, ey heller Sommeren,
Ey den frugtbare Høst glæder nu Jordens
Børn;

Nu de sidde bedrøvet
Under sneedekte Hytters Tag.

Dod er løbende Bæk, Suglen er quald av Frost,
Sørt, og nogent hvert Træ staaer paa den hvide Mark;
Kort besøger os Solen,
Kodig trænger dens Ild sig frem;

Kun i Elskerens Bryst ulmer en kærslig Ild,
Som ey kiles udav Vinterens kolde Snce,
Syrig løber da Blodet
Under Elskerens unge Bryst.

M

Sk,

Tit, naar Cynthia klar fløder paa Himmelen,
 Han om Aftenen gaaer eenlig paa Høyeue;
 Ham blot følger hans Skygge,
 Og utvingelig Kierlighed.

Eller, (Hyrderne liig, som i Arkadien
 Ved den bragende Jld sad i den klare Frost,
 Og tit hen over Marken
 Saae til Hytten, hvor Phillis var,)

For sin elskede Møe sukker han idelig,
 Og den kierkomne Baar ønsker sig tit igien;
 Om sin Phillis han synger
 Til det Lydiske Fløytespil.—

Dig, o evige Magt, Dig, hvem i Helden-Old
 Bygdes Altene op, Hymner blev syngede
 Av erkjendtlige Hierteer,
 Dig, o Kierlighed, synger jeg.

Kommer, Viger i Chor, kommer, I Ynglinge!
 Dandser buntet i Kreds, synger for Alteret!
 Bryder Tempelen med Krandsse,
 Krandsse, flettet af Eviggrønt!

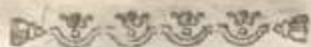
See, hvor Delia gaaer, yndet av Knidia,
I Jomfrueligt Hvidt, ført av sin Kiereste,
Hen til Alterets Gødder,
For at sværge ham evig Troe.

Henrykt glæder sig nu Delias Elskede;
Hans, den Edles, blev Hun Nymphernes Skionnesse.
Ham blev tildeelt et Hierte,
Fromt, som Dyden selv danned' det;

Ebel Moderen var, ligesom Datteren;
Hun tit drægtige Faar fattige Hyrder gav,
Mælk, og Frugter Hun gav dem,
I den trykkende Mangels Tid;

Danser, Nympher i Råd, danser, i Ynglinge,
Og den avmaalte Takt følger med Ugtsomhed!
Helliget er Dione,
Og den vingede Gud, min Sang.

Saa gif, fyrig i Dands, for blant de Latier
Unge Sønnen, og Moer, naar, efter Lesbisk Wiis,
Bed Aarhundredes Leege,
Sang Venosas geistrige Skiald.

Chor av Nymphes.

Du, som Idaliens skogefulde Høye
 Under, og Dret værdiger at bøye
 Til de foremede Hierte, som oplukke
 Kierligheds Sukke!
 Mægtige Guddom, vær du her tilstæde,
 Bland du din Aande med Brudeparrets Glæde!
 Fakterne, som dine Gratier antænde,
 Ewig lad brænde!

Chor av Syrdet.

Elsker Du heller Ravn av Nereide,
 Som Du for saaes paa skumfuld Søe at glide,
 Da Du med himmelsk Vellyst ville glæde
 Cypriske Bredde.
 Kom fra dit Cypren! Dig lydige Søner
 Ofre vil Birak, og andagtsfulde Bonner;
 Gratier over Rodanieus Bølge
 Mange Dig følge!

Chor

Chor av Hyrder, og Nympher.

Kom, o Gudinde, see Vinteren bedækker
Himmelen med Skyer; Snøe, og Kulde skrækker
Hyrder og Nympher; Hast! thi hvor du kommer,
Ewig er Sommer; (**)

II.

Journal av en Engelsk Vikarius;
(fra den 1ste til den 7de i Maanedens)

Mandagen den 1ste; Modtaget 10 Pd. Ster-
ling av min Rektor, Dr. Starke, som min halve
Aars Løn; (En Rektor er i Engelland den ordentlige
Præst, som lader forrette Kirketjenesten ved en Vi-
karius;) Længe maatte jeg vente for hans Stuedør,
forend jeg blev indladt, og da Hr. Doktoren lod mig
komme ind, bad han mig ikke engang at sidde, om-
endskjønt jeg havde gaaet 10 Engelske Meile. Item,
gav Hr. Doktoren mig at forstaae, at han vel for 15
Pd. aarligen kunne faae en Vikarius.

Tirsdagen, den 2den, indbetalt 9 Pd. Ster-
ling til 7 av mine Kreditorer, men kunne for denne
Gang ikke formaae at kiøbe et Par gamle sorte Buxer,
som Mester Mehof tilbød mig for Koverkiøb, da

min Kone trængte endnu haardere til et Under-
skjort, og mine Børn ingen Skoe havde at komme
i Herrens Huus med.

Onsdagen, den 3die, tabte min Kone en halv
Guinee giennem et Hul paa sin Lomme, som hun en-
for havde merket. Til Dato bestaaer altsaa vor heele
Kapital i en halv Krone, hvorover min Kone inderlig
sørger, og jeg trøster hende med at sætte sin Lid til
Guds Forsyn.

Torsdagen, den 4de; Bekommet en Seddel,
hvori en Herre bad mig besøge sig. Jeg besøgte ham,
og denne Herre var en fattig, avtakket Skuespiller,
som man formedelst en Gield av 7 og en halv Pence
havde belagt med Arrest. Hvad var derved at giø-
re? Bageren havde opsagt os al Kredit, omendstiont
vi nylig havde verificeret hans Karvesjok, og Slagteren
bad mig see mig om anden Lejlighed, fordi han havde
hort Doktorens Anslag paa en anden Vikarius; Sor-
geligt; Endnu tog jeg Mod til mig. Mangel av
Barmhiertighed, sagde jeg, er Mangel av Retfær-
dighed. Himlen deeler kun med os, for at vi igien skal
deele med vore nødterstige Brødre; Ved at giøre vel,
sag-

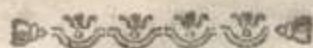
sagde jeg videre, betale vi allene en Sielb. Altsaa — betalte jeg, uagtet Bagerens, og Slagterens Trudfler, den arme Skuespillers Regning, og gav ham endnu en liden Skiers til Rejspenge.

Fredagen, den 5te; En Fastedag for mig, og min Familie, i en bogstavelig Forstand. Jeg stillede mig syg an for at overlade min Portion af et tarveligt Maaltid til min Kone og Børn. Item, fortalte jeg min Kone min Huusholdning. Denne opperlige Siel velsignede mig derfor, i stæden for at lade mig, og brast i Laarer, Pro Nota; Fra nu og aldrig at sige min Kone imod, saalenge jeg lever;

Løverdagen, den 6te; Skrevet min Præken, — og intet videre.

Søndagen, den 7de; Præket i 4re Kirker. Gandske træt og hungrig kom jeg hien, to Pence i min Lomme; Nu viiste Guds Godhed sig; Den avtakkede Skuespiller — var en rigtig Herre, som havde sat mig paa Prøve, og belønnede mig nu, først med en Banknote paa 50 Rdlr., og Dagen efter med en Patronatskirke af 300 Rdlr. aarlig Indkomme.

III.

Blant alle gamle og nye Tidens Monumenter synes efterfølgende at være et av de besynderligste, enten man vil forklare dets Indhold i en alvorlig Meening, eller som Satire.

I Katedralkirken i Parma, lod en Italiensk Ridder og Doktor i levende Live opreyse sig et Monument med følgende Paaskrivt:

Jo. Martinus Mairaica.

J. V. Doktor, et Eques.

Nolens Discretioni Hæredum stare,

Vivus Posuit.

J. Morten Mairaica.

Doktor i begge Retter, og Ridder.

Sor ey at overlade det til Arvingernes

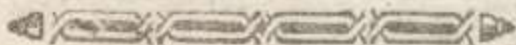
Gotbesindende,

Har han opreyst dette i levende Live.

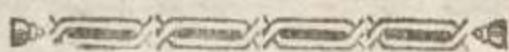

Det fortæner en Anmerkning, at Hr. Dankombe, som har udgivet Graven av Orreris Kæyser i Italien, (hvorev jeg laaner dette) under de Bogstaver J. V. har forstaaet Justus Vir, og til den Ende oversat: Mairaica, honnête homme, Docteur, &c. 2. Mairaica, en ærlig Mand, og Doktor, i stæden for Juris utriusque Doctor, 2. Doktor i begge Retter. o. s. v.

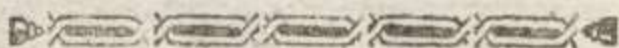
Hr. Dankombe burde vide, at intet er iblant mere forkiellig. —

Provinzialblade.

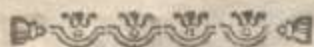

II. B. No. 14.

Sraven av Chesterfields Navn er i vore Tider
saa beromt, at eftersølgende Stykke av hans
Miscellaneous Works (som man har leveret
mig til Beskændtgjørelse i disse Blade) formodentligen ey
vil gjøre mindre Lykke blant mine Læsere, end denne
Mands Skrifter har gjort i hans Fædernelands, og
overalt i Europa. —

Den menneskelige Natur er vel overalt den same
me; Ikkedestomindre er den, efter Ønsynet, formedelst
de mange Slags Skikke og Sædvaner i forskjellige
Lande saa meget forskjellig, og ved de tidlige Ind-
tryk, som vi faae ved Opdragelsen, saaledes ind-
viklet, at man ofte blander begge Deele tilsammen,
og tager det ene for det andet. Dette er Aarsagen,
hvorfor vi ansee alle de Sædvaner med Forundring,
som ere meget forskjellige fra vore, og vil neppe til-
gaae, at de Folk skal være av een Natur med os,
som

som i deres Sæder ey ligne os, da alle menneskelige Handlinger dog tilfjost har sit Udspring av de to store Kilder: At elske Fornøvelser, og at undgaae Smerter. Ved en nøyere Undersøgelse vilde vi ofte finde, at hine Sædvaner, som ved første Øyefyn synes saa forskiellige fra vore, har i Grunden meget stor Liighed dermed.

Hvad der især har bragt mig paa denne Tanke, er en Fortelling, som en Reysende, der nyelig er kommet fra Kina, meddeelte et Selskab, hvoriblant jeg var, og som angik en Fornøvelse, hvilken denne overdaadige Nation agter meget høyt, og sædvanlig plejer at giøre sig.

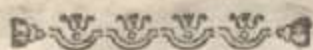
Han sagde os, at en av de behageligste Gølefer, man kiendte i Kina, var at kildre Dreene, og den angenemme Gølelse, som heele Kroppen fik giennem dette Organ, kunne av en duelig og hurtig Kildrer blive bragt til en saa høy Grad av Henrykkelse, som man nogen Tid vilde forlange.

Selskabet forundrede sig meget over denne Nyhed, og viiste sin Forundring, som gierne skeer ved
saadanne

saadanne Tilfælde, først ved en selsom Tanshed, og derefter ved mange selsomme Spørgsmaal. Fortællingen opvakte tillige derved, at den kom fra Kina, Nysgierrighed en ulige meere, end om den var kommet fra nogen anden europæisk Provins, og foranledigede derved allehaande Spørgsmaal. Blant andet spurgte man den Rejsende, om Kinesernes Øren og Fingre havde ringeste Litchhed med vore? Han besvarede dette Spørgsmaal med Ja, og blev ved: „Jeg seer, sagde han, mine Herrer, at min Fortælling om en paa dette Sted saa ubekendt Skif har opvakt Deres Nysgierrighed saameget, at det maaskee ey ville være Dem ubehageligt at høre en omstændelig Efterretning derom.“

„Denne Fornoyelse foretrækker man i Kina, saa selsomt den endog forekommer Dem, for alle muelige Slags sandfelige Fornoyelser. I det heele Land bliver intet Dre ukildret; Enhver Drekindrer har igien andre, som kildre ham, og der er ved denne Lejlighed et bestandigt Omløb av Kildren i dette vidtlostige Kejserdøm. Er nogen blant dem saa ulykkelig, at han ingen Kildrer finder, veed han i det ringeste at

troste sig med, at kildre sig selv. Denne Ræring-
 bey at kildre andres Øren er en af de vigtigste og
 fordeelagtigste i heele Kina. Man betaler dem, som
 udøve denne Bestilling, enten meget rigeligen i Penge,
 eller og med Anseelse; Den som har bragt det til at
 kildre en Madarins Øren, kan sige, at han har gjort
 sin Lykke derved."

Slutningen af denne Fortælling blev af det heele
 Selskab ledsaget med de sædvanlige Udraab af Be-
 undring. Nogle kaldte det selvomt, andre underligt,
 endnu andre igien meget komisk, og de, som fandt
 det allerusandsynligst, vare meest tilbøyelige til at troe
 det, som jeg sluttede mig til af deres Spørgsmaal.
 Jeg merkede tillige, at de fleeste allerede under For-
 tællingen gjorde et Forsøg paa deres Øren, men uden
 nogen ovensynlig fiendelig Virkning.

Kort efter skiltes Selskabet ad, og jeg gik hjem
 med Forundring over de øvriges Forundring, fordi
 jeg intet overordentlig fandt i denne Ørets Magt i
 Kina, naar jeg betragtede den vidtsøftige Indflydelse
 dette vigtige Organ overalt havde i Europa. Det
 er her, ligesom i Kina, en Kilde til Fornøjelse, og
 til

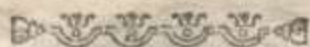
til Magt. Kun Maaden av dets Behandling er forskiellig. Her kildrer man med Stemmen, og der med Haanden; Men Virkningerne ere de samme. Desuden ere de Europæiske Dren ey heller ubekjendte med denne sidste Art av Kildren.

For endnu meere at gotgiøre denne Liighed mellem Kineserne og os i dette Stykke, vil jeg meddeele mine Læsere nogle Exempler av Drenes Følsomhed, og Herredom i Storbritannien.

De Brittiske Dren synes i alle Maader saa begierlige, og følsomme i henseende til at kildres, som de Kinesiske. Drekildrerens Embede er tillige hos os ligesaa anseeligt og fordeelagtigt: Der er 3 Slags; Privatildrere, Offentlige Kildrere, og Selvkildrere.

Hyllerie er av alle Methoder den sikkerste at tilvebringe den Vibration av Lusten, som paa det behageligste kildrer Hørenerverne, og i Forhold til disse Organers tykke eller tynde Spind maae denne Kildren være stærkere eller svagere. Dette er Privatildrerens umiddelbare Forretning, og hans store Færdighed bestaaer i, at han veed at stemme sit Hyllerie

efter Patientens Øre. Det vilde føre os til det uendelige, om vi her ville give Exempler av de Konfinessers Indskydelse og Kordeele, som har gjort sig betømt ved denne Forretning.

Den Offentlige Kildrer har den Forretning at modulere sin Stemme paa den Maade, og indrette sit Foredrag, og sine Beviis saaledes, at han opvækker en behagelig Kælelse i en heet Forsamlings Øren. Dette er det vanskeligste ved alt Ørekildrerie, hvori kun det mindste Fal er lykkeligt; Men for de faae, det lykkes, er det over al Maade vigtigt og fordeelsagtigt. Jeg bor her ikke forbigaae visse Ørekildrere av besynderlig Anseelse, hvis kildrende Færdigheder indskrænke sig blot til Hørelsen, nemlig de Italienske Sængere, om hvem en saa talrig Mængde forsamler sig, allene for at deres Øre kan blive henrykt, og som betaler deres Møye saa rigeligen, at de, hvis hine kun lade sig overtale til at blive 2 eller 3 Aar længere, eller at give 6 eller 8 flere Benefitsforestillinger, tilsidst intet videre har tilovers for dem, end deres Øren.

Selvildreren er ligesaa ulykkelig, som han er foragtelig, thi da han besidder intet av de nødvendige Talenter til at kildre andre, og folgelig heller ikke er værd at blive kildret av andre, er han nødt at kildre sig selv, og blot at lade sine egne Øren føle ved sin egen Bemøvelse. Jeg kiender en anseelig Kunstner av dette Slags, som

som er noye beslægtet med en duelig Offentlig Kildrer, og gierne selv paaog sig denne Forretning, hvis han en saa ofte i sine Forsog havde feylet Naaket, at han nu er nodt til at tage sin Tilflugt til den sorgelige Forretning av en Selvkildrer.

Foruden ovenmeldte Beviser om Drets Indflydelse i dette Land, viise tillige mange av vore sædvauligste Talemaander og Udtryk, hvorav en Nations Genie altid lader sig udse, at man holder Dret for den fornemste, og vigtigste Deel av vor heele Machine.

At have Gehor hos en Kyrste er, som enhver veed, at have en stor Deel av hans Anseelse eller næsten alt, og man seer av denne Talemaade tydelig, paa hvilken Maade denne Indflydelse er forhvervet.

At have Gehor hos den forste Minister er den næste, eller en maaskee ligesaa stor Fordeel; Jeg undrer mig derfor ikke over, at man saa ofte tragter efter en saa vigtig Besiddelse, og gjør sig saa megen Møye derfor. Jeg vil allene advare den, som paa denne Maade søger sin Lykke, at han indskrænker sine Bestræbelse allene til eet Dre; At gjøre sig Umage for Adgang til begge Dren hos en Minister, er alt for vanskeligt, og for farligt, omendskiont det synes nok saa billigt.

At give nogen Gehor, er, at have Fortrolighed til ham, at lade sig overbevise og lede av ham; Og alt dette formedels en lykkelig Folge av hans Bemøvelser for at fyldestgjøre dette Organ.

At laane Dret til noget, er lidt mindre; Det beviser imidlertid altid en Billighed hos den som laaner, at ville lade sig bevæge endnu meer, naar man vil kildre ham vedbørlig derfor; At laane Dret, er derfor allerede for en duelig Kildrer en sikker og gunstig Forvarjel.

At være dov, og at sløppe Drene til for nogen, er almindelige Talemaader, som betyder et totalt Afslag, eller Tilbagevisning.

Intet er stærkere Beviis for den Priis, man altid har sat paa Dren, end naar man udtrykker sit yderste, og heftigste Ønske efter en Ting ved at sige: Jeg ville give mine Dren derfor. Denne Priis er saa høy, at manielden hverken betaler, eller forlanger den, hvorpaa en Mængde av Folk tiener til Beviis, som endnu bærer deres Dren ved Siden, uagtet de længe siden med Rette havde forbrudt dem.

Det er overflødig endnu at erindre, for at bevise disse Organers Bigtighed, at en Dretsig, eller at miste sine Dren, er en av de største Bestiæmmelser, man kan giøre en Mand av Væ. Værens Sæde er i Dret altsaa ligesaavel, som Fornøjselsens.

Vogter eder i Kyfster! eders Magt ligger i eders Dren; vogter eder i Store og Fornemme! eders Væ boer i eders Dren. Vogter eders Dren, i Smukke, naar j vil bevare eders Væ. Og bevarer eders Dren, alle mine Medborgere, naar j vil bevare eders Frihed og Eyrdom! —

Provinzialblade.

II. B. No. 15. — 16.

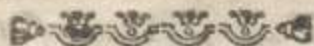
Abderiterne.

(See No. 6. — 7.)

Svad der gjør Republikken Vere, koster aldrig for meget, svarede Arkon. Jeg ved, at De er en Kiender, Demokritus, thi De har altid noget at udsætte paa alt. Jeg beder Dem, find mig en Fejl i denne Façade.

Tusende Drakmer for en Fejl, Sr. Demokritus, raabte en ung Herre, som havde den Vere at være en Søstersøn av Arkonten, og for kort siden var kommet tilbage fra Athenen, hvor han, for Halsevedeelen av sit Arvegods, fra en Abderitisk Bengel havde dannet sig til en Attisk Giek.

Façaden er skion, sagde Demokritus gandske besteden, saa skion, at den endog ville være det i Korinthien eller Syrakusa. Jeg seer, hvis det er til-

ladt at sige det, kun een Feyl i denne prægtige Bygning.

En Feyl? — sagde Arkon, med en Mine, som kun en Abderit, der var Arkon, kunne give sig.

En Feyl! En Feyl! igientog den unge Giel, og slog en høy Latter op.

„Tor man spørge, Demokritus, hvorledes deres Feyl kalder sig?“

En Bagatel, svarede Demokritus, intet uden at man ey — kan see en saa skøn Façade.

„Og see den, og hvorledes da?“

Jh, ved Anubis! hvorledes vil De, at man skal kunne see den blant alle disse gamle slet byggede Huse og Lader, som staae plantede rundt omkring her mellem Folkets Dyne, og Eders Façade?

Huufene stode længe forend De og jeg bleve fødte, sagde Arkon.

Saa skulde I have sat Eders Tønhuus paa et andet Stæd, svarede Demokritus.

Saadanne Dialoger gaves der, saa længe Philosophen boede iblant dem, alle Dage, Timer, og Øjeblikke.

„Hvorledes finde De denne Purpur, Demokritus? De har jo været i Tyrus; ikke sandt?“

Jeg vel, Madam, men denne Purpur ikke; Dette er Coccinum, som Syrakusanerne bringe Dem fra Sardinien, og lade Dem betale for Tyrisk Purpur.

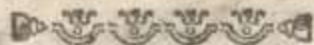
„Men, i det ringeste, lade De dog dette Elor gielde for Indiansk Byssus av den fineste Sort?“

Av den fineste Sort, smukke Natalanta, som man lader forarbejde i Memphis, og Velusium.

Nu havde denne ærlige Mand gjort sig to Fiender i en Minut. Kunne ogsaa noget være forargeligere end en saadan Oprigtighed?

Abderiterne gjorde sig meget til av deres Skueplads. Deres Skuespillere vare gemeene Borgere fra

Abbera, som enten ikke kunne leve av deres Haand-
 verk, eller vare for lade til at lære eet. De havde
 juleet lærd Begreb om Konsten, men desto større Mee-
 ning om deres egen Duellighed. Virkelig kunne det en-
 mangle dem paa Gaver, da Abderiterne overhove-
 det vare fødte Sioglere, Lyftigmagere, Pantomimer,
 paa hvilke altid et Lem av deres Krop hialp at tale
 med, saa lidet som det de sagde, endog betydede.

De besadde tillige en egen Skuespilskriver, ved
 Navn Hyperbolus, som, hvis man ville troe dem,
 havde bragt deres Skueplads til den Guldkommenhed,
 at den gav den Atheniensiske lidet efter. Han var
 lige stærk i det Komiske, og i det Tragiske, og skrev
 desuden de pudseerligste Satyrspil (*) av Verden,
 hvori han parodierte sine Tragedier saa loyerligen,
 at man maatte lee sig puffelrygget derover, som Ab-
 deriterne sagde. Efter deres Dom foreenede han i
 sin Tragedie en Eschylus's høye Sving og mægtige
 Indbildningskraft med Euripides's Beltalenhed og
 Pathos,

(*) Græske Farcer, som havde en slags Liighed med
 Italienernes Opera buffa, og hvorom Euripi-
 des's Cyklops, det eneste tilbageblevne Stykke
 av dette Slags, giver et Begreb.

Mathos, ligesom i hans Lystspil Aristophanes's Luune, og skalkagtige Bittighed med Agathons Eleganz. Den Behendighed, hvormed han blev forlost med hans Berker, var det Talent, som han meest gjorde sig til av. Hver Maaned leverede han sin Tragedie, og en liden Farce til Tilgivt. Min bedste Komodie, sagde han, har ikke kostet mig meere end 14 Dage, ikkedestomindre varer den i 3 til 4 Timer vel maalt.

Saa see Himlen til os i Raade, tænkte Demofritus. —

Nu gif Abderiterne fra alle Sider løs paa ham, at sig dem sin Meening om deres Skueplads, og saa ngierne han indlod sig i Ordvevling med dem om deres Smag, kunne han dog ikke overtale sig til at hylle for dem, naar de med foreenet Magt avtvang ham sin Meening.

„Hvorledes behager denne nye Tragedie Dem?“

Emnet er lykkeligen valgt; Jeg veed ikke hvorledes den Autor skulle være, som kunne forderve saadant Emne;

„Fandt De den ikke meget rørende?“

Et Stykke kan paa nogle Steder være meget rørende, og ikkedestomindre være et elendigt Stykke, sagde Demokritus. Jeg kiender en Billedhugger fra Sicyon, som har den Uvsindighed, at danne luter Kierlighedsgudinder. Overhovedet ligne de gemeene Tienestepiger, men de har alle tilsammen de smukkeste Been av Verden. Den heele Hæmmelighed bestaaer i, at denne Mand tager sin Kone til Monsier, som, til Lykke for hans Venusbilleder, har i det ringeste smukke Been. Saaledes kan undertiden et rørende Sted lykkes, endog for den sletteste Digter, naar det netop treffer sig, at han er forelsket, eller han har tabt en Ven, eller et andet Tilfælde er tilfødt ham, som sætter hans Hierte i en Korsfatning, hvorved han uden Vanskelighed kan sætte sig i den Persons Sted, han skal forestille.

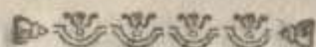
„De finde altsaa vor Digters Herkuba ikke fortræffelig?“

Jeg finder, at denne Mand maaskee har giort sit Beste. Men de mange Fiær, han har plukket, snart

snart fra Æschylus, snart fra Sophokles, snart fra Euripides, hvormed han tænker at Kiule sin Røgenhed, og som maaskee i mange Tilhøreres Øyne, hos hvem disse Digtene ey ere i saa levende Erindring som hos mig, gjøre ham megen Ære, disse Gjør Skade ham i mine. En Krage synes mig altid skønnere, saaledes som den er skabt av Guld, end naar den pynter sig med Paaflugle, og Fasanfiæere. Overhovedet fordrer jeg med ligesaamegen Æet av en Sørgeespilskriver, at han for mit Bifald skal levere mig et fortreffigt Sørgeespil, som jeg fordrer av min Skoemager, at han for mine Penge skal levere mig et Par gode Støvler. Og omendskiønt jeg gierne tilstaaer, at det er vanskeligere at gjøre et got Sørgeespil, end at gjøre gode Støvler, er jeg derfor ikke mindre berettiget at fordre av ethvert Sørgeespil alle de Egenstaber, som hore til et got Sørgeespil, end jeg er at fordre av en Støvl alt, hvad der horer til en god Støvl.

„Og hvad horer altsaa efter Deres Tanker til et velstøvlet Sørgeespil? spurgte en ung Abderitisæ Patrizius, med en hiertelig Latter over det gode Ind-

fald, som, efter hans Meening, var sluppet ham af Munden.,,

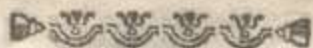
Demokritus talte med en liden Kreds af Personer, som syntes at tilhøre ham, og blev ved, uden at give Agt paa den vittige unge Herres Spørgsmaal.

De sande Mealer for Kunstværker, kan aldrig være vilkaarlige; Jeg fordrer intet af et Sargespil uden hvad Sophokles fordrer af sine, og dette er hverken meer eller mindre, end Sagens Natur, og Hensigt medbringer. En simpel, veligiennemtænkt Man, hvori Digteren har seet alting forud, forbereder alt, sammensøyet alt paa en naturlig Maade, og til een Punkt, hvori hver Deel er et uundværligt Led, og det Heele et velorganiseret, skiont, og frit Legeme, om bevæger sig ædelt; Ingen kiedsommelig Exposition, ingen Episoder, ingen Scener at fylde med, ingen Tale, hvis Ende man med Utaalmodighed gispes i Nøde, ingen Aktioner, som ikke arbejnde til Hovedmaalet; Interessante, av Naturen tagne Karakterer, forædlede, uden at misfiende Mennesket deri; Ingen overmenneskelige Dyder, ingen Uhyrer av Dandskab;

Verso

Personer, som altid tale og handle overensstemmende med deres Individualbegreber og Følelser, altid saaledes, at man, efter deres særskildte Karakterer, efter deres foregaaende og nærværende Omstændigheder og Bestemmelser, føler, at de i forekommende Tilfælde maatte tale og handle saaledes, eller ophøre at være, hvad de ere. Jeg fordrer, at Digteren ey allene skal kiende den menneskelige Natur, for saa vidt den er Monstreret til alle hans Esterlignelser; Jeg fordrer tillige, at han skal bekymre sig for Tilskuerne, og at han noye skal vide, igiennem hvilke Bøye man gjør sig Mester av deres Hierte, at han usormerkt skal forberede ethvert stærkt Slag som han vil gjøre derpaa, at han skal vide, naar det er nok, og at han, — i Stæden for aldeles at trætte os med eet Slags Indtryk, eller opvække vor Affect i saa høy Grad, at den begynder at pine os, — skal forunde Hiertet smaae Hvilepunkter til at komme sig igien, og forstaae at mangfoldiggjøre de Tilbøyeligheder, han meddeeler os, uden Skade for Hovedvirkningen. Jeg fordrer et skiont og med den ydersie Gliid uden Vnastlighed slebet Sprog, et stedse varmt og kraftigt Udtryk, simpelt og høyt, uden nogen Tid at svulme eller synke, stærkt, og scenefuldt, uden at blive haardt

og stivt, glimrende uden at forblinde, et virkelig Heltespog, som altid er et levende Udtryk af en stor Siæl, og umiddelbar indblæses af en nærværende Gølelse, som aldrig siger for meget, aldrig for lidt, og, lig et flydende Sevand om et Legeme, altid lader den Talendes egentlige Siæl skinne igiennem. Jeg fordrer, at den, som paatager sig at lade Heltetale selv skal besidde en stor Siæl, at han ved en almægtig Befjælelse selv skal forvandles til sin Helt, og i sit eget Hierte finde alt, hvad han legger ham i Munden; Jeg fordrer —

„O. Sr. Demokritus — raabte Abderiterne,
 „som ikke længere kunne holde sig — Da De eengang
 „har begyndt at fordre, kan De fordre alt hvad Dem
 „behager; I Abdera lader man sig nøye med mindre;
 „Vi ere tilfreds, naar en Digter rører os;
 „Den Mand, som bringer os at lee eller at græde,
 „er i vore Øyne en guddommelig Mand, han maat
 „legge sine Sager an som ham selv best synes; Det
 „er hans Sag, ikke vores; Hyperbolus behager os,
 „rører os, gjør Løyer for os; Og, sæt endogsaa, at
 „han, nu og da, bringer os at gispe, han bliver derfor
 „for altid en stor Digter. Behøve vi vel meere Beviis? „

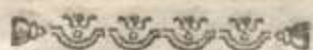
De Sorte ved Guldkysten, sagde Demokritus, dansede med Henrykkelse efter Lyden av et elendig Gaarestind, og nogle Bækkener, som de slaae mod hverandre; Giv Dem endnu et par Koebeen og en Sækkpipe til, saa troe de at være i Elysien. Hvor meget Bittighed behovede eders Amme, for at røre eder ved hendes Fortællinger, da i endnu vare Børn; Det elendigste Eventyr, udprebet i en klagerlig Tone, var got nok dertil; Folger derav, at de Sortes Musik er uforbederlig, og et Ammesueventyr et herligt Verk?

„De er meget hoflig, Demokritus—“

Om Forladelse, jeg er saa uhoflig at kalde enhver Ting med sit Navn, og saa egenfindig, at jeg aldrig tilstaaer, at alt hvad man behager at kalde skiont og ypperligt, er det derfor virkeligt.

„Men et heelt Folks Følelse bør dog vel gielde meere end en Enestes Selvkloghed?“

Selvkloghed? Dette er netop hvad jeg ønskede at see forjaget fra Musernes Konster; Blant alle de For-

Fordringer, hvorfra Abderiterne saa søyelige losgive deres Yndling, Hyperbolus, er der ikke en eneste, som jo er grundet paa den strengeste Retfærdighed; Men et heelt Folks Følelse, naar det ingen fornuftig Følelse er, kan og maae være bedragelig i utallige Tilfælde.

„Hvad, Vokler, (raabte en Abderit, som syntes meget vel tilfreds med sin Følelse.) Til Slutning vil De vel endog giøre os vore fem Sandser stridige?“

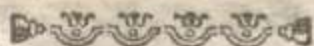
Det forbyde Himlen, svarede Demokritus; Naar De er saa beskedne, at De ingen videre Fordring giør, end paa fem Sandser, var det den største Uretfærdighed at ville forstyrre Dem i en rolig Besiddelse deraf. Fem Sandser ere gandske vist, saameget mere naar man tager alle fem tilsammen, tilfæræffelig gyldige Dommere i alt, naar det kommer an paa at avgjøre, hvad der er hvidt eller sort, glat eller ujævnt, blødt eller haardt, tykt eller tyndt, bittert eller sødt. En Mand, som aldrig gaaer videre, end hans fem Sandser føre ham, gaaer altid sikkert; Og, i Sandhed, naar eders Hyperbolus vil sørge derved, at enhver Sands kan fornøyes, og
ingen

ingen forurettes i hans Skuespil, saa indestaaer jeg ham for at de vil lykkes, om de saa vare ti Gange slettere, end de ere;

Hadde Demokritus været slet intet meere i Abdera, end hvad Diogenes var i Korinthen, skulle hans Tunges Frihed maaskee have tiltrakt ham nogen Uleylighed; Thi, saa gierne Abderiterne spogede over vigtige Ting, saa lidet kunne de taale, at man gjorde sig lystig over deres Duffer, og Daarligheder. Men Demokritus var av det beste Hus i Abdera, og, hvad som havde endnu meer at betyde, han var riig. Denne dobbelte Omstendighed gjorde, at man tilgav ham, hvad man neppe havde holdet en Philosoph i en pialtet Kappe tilgode. De er ogsaa et utaaleligt Menneſke, Demokritus, sagde de skionne Abderitinder, og — taalte ham dog.

Syberbolus gjorde endnu samme Aften et forskrækkeligt Epigram over Philosophen. Følgende Morgen løb det om ved alle Natborde, og den 3die Aften blev det syngt paa alle Gader i Abdera; Thi Demokritus, som var en god Komponist, havde sat en Melodie dertil.

Det er sædvanligen en farlig Sag for en Mand at besidde meer Forstand, end hans Medborgere; SoKrates maatte betale det med Livet. Og hvis Aristoteles kom heelskindet derfra, da Ypperstepræsten Eurymedon anklagede ham i Athenen for Kietterie, kom det allene derav, at han i Tide pakkede sig bort. Jeg vil, sagde han, ikke give Athenenserne Leylighed til at forsynde sig anden Gang mod Philosophien.

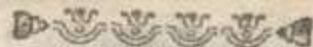
Abderiterne vare med alle deres menneffelige Svagheder i det ringeste ey aldeles ondskabsfulde Folk. Blant dem havde SoKrates kunne blevet saa gammel som Nestor; De havde anseet ham for et underligt Slags av Narre, og giort sig lystige over hans formeente Daarlighed; Men at drive Sagen til Giftbægeret, var ikke i deres Karakter. Demokritus gif saa skarp til Verks med dem, at et mindre jovialst Folk havde tabt Saalmodigheden derved. Alligevel bestod al den Hevn, de toge over ham, deri, at de, ubekymrede om med hvad Grund, talte ligesaa ilde om ham, som han om dem, lastede alt, hvad han foretog sig, fandt alting latterligt hvad han sagde,

sagde, og gjorde netop det modsatte av alt, hvad han raadede dem. — „Man maae lade Philosophen soke, at han har Uret, sagde de; Man maae ikke bilde ham ind, at han veed alting bedre end vi.“ — Og, i Følge denne viise Maxime, begik disse ærlige Folk en Daarlighed efter den anden, og troede Under, hvor meget de havde vundet derved, naar det allene fortrød ham. Til Uheld slog denne Hensigt dem aldeles feyl. Thi Demokritus loe dertil, og hans Haar bleve, ved alle deres Daarligheder, ikke et Øyeblik for graae. O, disse Abderiter, disse Abderiter, raabte han undertiden. Der har de paa nye givet sig en Drefig, i Haab, at det skulle giøre mig ont.

„Men, sagde Abderiterne, kan man og være stemmere deran, end vi ere med denne Demokritus? I alting er han av en anden Meening, end vi. Paa alt hvad der behager os, har han noget at udsette. Det er dog meget ubehageligt, altid at lade sig siye imod.“

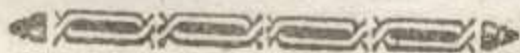
Men, naar i nu altid har Uret, svarede Demokritus. — Og lad see engang, hvorledes det kunne være anderledes! Alle eders Begreber har i eders An-
me

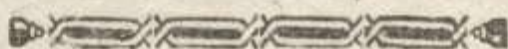

me at takke for, og over altina tænke i endnu paa samme Noade, som da i vare Børn. Eders Lege-mer har været, og eders Siæle ligge endnu i Buggen. Hvor mange blant eder har givet sig Møye at udforske Grunden, hvorfor noget er sandt, eller godt, eller smukt? Ligesom Umyndige og Pattedglutter falde i alt got og skiont hvad der kildrer eders Sandser, hvad der behager eder; Og paa hvad for ubetydelige, ofte slet ikke til Sagen hørende, Marsaer og Dumsindigheder kommer det an, om noget skal behage eder eller ikke? Hvor forlegne ville i ofte blive naar i skulle sige, hvorfor i elske eller hade hiint eller dette. Griller, Lunner, Egenindighed, den Skik at lade eder vugge av andre, at see med deres Øyne, høre med deres Øren, og at pibe efter hvad de forepibe eder, disse ere de Drivesiædre, som hos eder besætte Fornuftens Plads. Skal jeg sige eder, hvori Fevlen ligger? I har sat eder et falsk Begreb i Hovedet. Eders Børn paa 3 eller 4 Aar har det samme Begreb derom, men dette gjør eders ey rigtigere. Vi ere et frit Folk, sige i, og nu troe i, at Fornuften har intet at befale over eder. Hvorfor skulle vi ey være at tænke, som os behager? elske og hade, som os behager? beundre eller foraaite, hvad os behager? Hvem har Ret at sætte os til rette derfor, eller at indfalde vor Smag, og være Tilboyeligheder for sin Domstol?

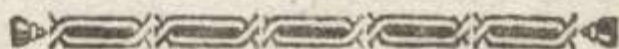
(Fortsættelsen følger.)

Provinzialblade.

II. B. No. 17.

Plutark, og hans Esterlignere har bevaret saa mange Anekdoter av den gamle Historie, som endnu interessere os, uagtet nogle blant dem hverken synes at fortjene megen Troværdighed i Hensigt til Historien, eller Opmerksomhed i Hensigt til de ofte ligegyldige Personer, som den angaaer.

Uden at frygte for denne Bebrejdelse, har Sr. Linguet, (som er bekiendt av hans Stridigheder med Parlamentet og med den Franske Literatur, og som formedelst sine Fienders Forsølgelser blev nødt at forlade sit Fæderneland,) efter Plutarks Exempel, leveret en Esterretning om den Romerske Keysers, den fromme Josephs, Nærværelse i Paris i Aaret 1777, som jeg, i Haab om at fornøye Læseren, vil meddeele efter Sr. Linguets Annales politiques, ci-

viles, et litteraires de dix-huitieme siecle, hvorav den første Deel er udkommet i London, og eftertrykt i Haag, ovenneldte Aar, og indeholder mange frie, stærke, kloge, og vittige Tanker til Oplysning i den nyere Politik og Literatur.

Enhver veed, at Paris ingen Kysler har seet inden sine Muure siden Karl den 5tes Tid; Man veed tillige, at Hensigten av disse Kysleres Nærværelse var forskiellig, ligejom alle deres Hensigter, og deres Maade at udføre dem. Karl reyste til Paris, som en Fiende, der anbragte alt for at bedrage en lettroende, og ædelmodig Konge; Forstrækkelse ledsagede ham midt blant alle Hoffets Hoytideligheder, og han ansaae alle Vresbeviisninger for Trudsel. Joseph reyste til Paris, som en from Broder, for at undervises, og for at sole og indblæse Glæde. Helten beundrer den første, og Dyden elsker den sidste. Men til Kyslen;

Græven av Falkensteins første Besøg var i Hotel-Dieu, en Indretning, som gjør Paris saa megen Ære, og som Hr. Linguet ikkedestomindre kalder le

plus

plus terrible dans la pratique, dont les Annales du genre humain puissent conserver le souvenir. Græven ville see alt; Han prøvede de Syges Suppe, han saae en saaret forbindes, men det smertede ham at finde en Død, en Døende, en Syg, og en Konvalescent, alle i een Seng. Hvor stort Fortrin har Fridrik den 5tes udadelige Stiftelse i dette og flere Tilfælde! Denne forkræffelige Gradation tilintetgjør alle Lægemidlers Virkning, og forvandler de Glendiges Leyer til ligesaa mange Grave. En berømt Læge har sagt, at de Syge, hver for sig, meget for skulle helbredes paa Straae, og med en Drik reent Vand, end ved at pleye dem Dyngeviis, ligesom Kreature.

Græven besøgte tillige de øvrige offentlige Stiftelser af dette Slags, og forundrede sig meget over at finde dem alle rundt om Paris, fordi dette Raabøelav tiener til at forøge deres Udgifter, og at udbrede deres Sygdomme. En Anmerkning, som for tiener at anvendes med Nytte uden for Frankrig.

Ogsaa berømte Lærde, og Konfinere bærede Græven med sin Nærværelse. Græven af Buffon

nød denne Tre paa en dobbelt forbindelig Naade; Kejseren tillod ham endog at modtage sig i Slap, rof og Rathue, fordi denne Lærde var upasselig, og deres Samtale vedvarede i 2 Timer. Abbeden L' Epee, (om hvem jeg har talt i det 1ste Bind af disse Blade) fik tillige hans Besøg, og talte med ham om hans Naade at undervise Døve og Stumme. Han overgav tillige en forseglet Pakke, med Begjær, at Kejseren først ville aabne den i Wien. Vi ere i Wien (sagde Kejseren) og aabnede den, hvori Abbedens Bog om hans Methode laae indsluttet, indbunden med Kejserens Naaben i Guld. Denne Bog tilhører mig (sagde han) siden den bærer mine Naaben, og forærede Abbeden sit Portræt.

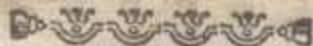
Kejseren hivaanede ofte Skuespillene, og de Franste, som besidde Atheniensernes Galanterie tilligemed deres Flygtighed, glemte ved denne Lejlighed ikke sin Karakter. Ved en Forestilling av Oedip siger Jokaste: „Meget større, end hans Lykke, foragtede denne Konge, ligesom De, en unyttig Pragt. Ingen pralende Forstændning av en talrig Garde ledsagede hans Vogn. Hans Undersaatter adløde hans Magt, og han gif

midt blant dem uden Frygt, og uden Forsvar. Ved sit Folks Kierlighed troede han sig behovet." Man tilegnede Keyseren disse Vers med en levende Haandklap, som han, uagtet hans incognito, viiste sit Behag over, og tiltrak sig derved en nye.

Vaa Pont-neuf tiltalte Keyseren en Skoledreng, som havde et loffeligt Udseende. Man hvistede til Drengen, at han talede med Keyseren, og han begyndte at stamme og græde. Hvorfor disse Taarer? (sagde Keyseren;) — Jeg ville sige Dem en Kompliment, og jeg veed ingen. — Hvad Plads har han i Skolen? — Jeg er den Øverste — Den Øverste? Er der intet andet Udtryk for at betegne denne Plads? — Naar De rejse fra Paris, bliver jeg Keyser. — Got, min Ven! Mellem Keyser og Keyser behøves ingen Komplimenter. — Her tog Keyseren ham ved Haanden, og gav ham en Foræring.

Den regierendes Konges Tanter havde stedse været nærværende hos den afdøde Konge i hans sidste Sygdom lige til hans Død, og denne Omgang var

saa meget rosværdigere, som de ey selv havde havt
 Kopperne, hvorav Ludvig den 15de døde. Keyseren
 glemte ikke at vise dem sin Høhyagtelse derfor. „Jeg
 fornøyer mig over, mundtlig at kunne forsikre
 Dem, sagde han, hvor stort Indtryk den Op-
 førsel har gjort paa mig, som De har viist
 mod Kongen, Deres Fader, som jeg elskede. Den
 ædelmodige Oposrelse av Deres eget Liv for at
 frelse Hans, er et Træk av den største Selte-
 dyd, som jeg adrig skal glemme.“

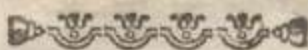
Om jeg erindrer ret, har de offentlige Tidender
 meldt noget om Keyserens Hændelser i Versailles og
 Florenz, men ikke saa fuldstændig, som Sr. Linguet.

I Versailles gik Keyseren en Dag uden Følge
 en halv Mil fra Slottet, for at see Menageriet.
 Sveizeren, som ikke kiendte ham, og skulle forevise
 Dyrene, bad ham vente efter et Selskab, for at see
 dem paa engang med dem, og for at spare ham
 Umagen at vise dem 2 Gange. Gierne, (sagde Key-
 seren, og satte sig ved Siden av Sveizeren.) Sels-
 skabet kom; Han besaae Dyrene med dem, og gav

Sveizeren en Foræring, hvorav han kiendte Dronningens Broder, og den Romerske Keyser.

Fra Florenz ville Keyseren reyse i en Hast til Rom, og lod spørge efter Postbesten, uden at give sig tilkiende. En Engellænder havde optaget dem; Keyseren lod anden gang bede allene om fire, men Engellænderen lod sige, at han behøvede dem alle. „Nu vel da, (sagde Keyseren) saa reyser jeg, naar de komme tilbage igien.

Han kom fire Timer senere end han havde ønsket til Rom, men imidlertid forend man ventede ham. Han gif hen til Prindsessen Justiniani, som forundrede sig over hans Ankomst, fordi hun først havde ventet ham to Dage efter. „Jeg skulle været her endnu før, (sagde han smilende) dersom jeg havde faaet Heste i Florenz, men en Engellænder forekom mig, og beholdt dem alle:“ Ah, Sire, (sagde en av de tilstedeværende,) hvor er jeg ydmyget! — Aldeles ikke, (svarte Keyseren) I havde Hastværk; jeg ikke;

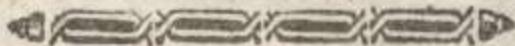
Man fortæller om den fromme Antonin, at han var indløgert i Ephesus hos en Philosoph ved Navn Polemon, som var fraværende, og kom hjem midt om Natten, fortrydelig over, at Kejseren havde taget ind i hans Hus. Dristig, fordi han havde at bestille med en Fyrstie uden Brede, gjorde han saadan Larm, at Antonin blev nødt til at flytte ud, og søge Qvarteer i et Vertshus.

Nogen Tid efter reyste en Prætor igiennem samme Bye, og bad om Herberge hos Polemon, som nægtede det. Han klagede for Kejseren derved, og bad ham straffe ham. „Paa hvad Tid,“ (sagde Kejseren) „lukkede han sin Dør for eder?“, — Det var om Middag. (sagde Prætor) — Og mig, som her taler med eder, (svarte Kejseren) jagede han bort om Midnat, og jeg bar det med Taalmodighed.

Trykfejl.

I No. 13, S. 98, L. 13, i Stæden for Zedenold, læs: Hedenold.

I No. 14, S. 105, L. 6, i Stæden for Fæderne lands, læs: Fæderneland. Samme Steds, 103 (skal være 107,) i Stæden for Uysgierrighed en, læs: Uysgierrigheden.

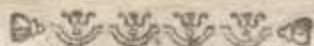

Provinzialblade.

II. B. No. 18.

Gfterfølgende Brev fra en Pariser i London, indeholder en saa skarp Satire over den Engelske Skueplads, og over dens Drakel, den udsødelige Shakespear, at det, formedelsst sin Besynderlighed, fortienet et Stød i disse Blade, uagtet jeg ikke i alle Deele underskriver dets Indhold. —

„Siden saa Dage er jeg i London, min Herre; Jeg har ikke kunne nægtet en Søster, jeg har, at bringe hende med, uagtet et Fransk Fruentimmer er ikke det magtigste Inventarium for en Reysende. Vant til det Hylkerie, hvormed man overvælder Kionnet paa hin Side av Havet, finder hun megen Forskiel ved Themsens Bredder. De tænkende Siæle i Storbrittanien nedlade sig ikke til saa smaa Omhyggeligheder, som de glimrende Duffer i Paris;

Overalt fortryder det mig ikke for hendes tilkommende Mand, at hun forsøger lidet af denne Diæt, og at hun seer, at der er et Land i Europa, hvor Fruentimmerne ere ikke aldeles Hersterinder."

"Med en Snildhed, som er hendes Kion egen, har hun imidlertid giort en Betragtning, som sætter mig i Forundring. Der er intet Stæd i Verden, siger hun, hvor Fruentimmerne ere meere odse, end her, og intet Stæd, hvor Galanteriehandlere, og Modekræmere af alle Slags giøre hastigere Lykke end her, hvorav hun slutter, at der er intet Stæd, hvor Mændene ere meere høflige, og ædelmodige. Forvirret av Larmen av de Engelske Karosser, og av Beundring over de Engelske Gader, Lanterner, og Fortoige, som alle Fremmede maae beundre, har jeg ikke til denne Tid til Grunden kunnet undersøge Spørgsmaalet om Fruentimmernes Herredom her paa Stædet, og Kilden til deres Udgifter; Jeg vil giøre det en anden Gang; Dette Brev har et gandske andet Formaal."

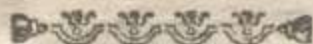
"Jeg opfylder det beste jeg kan, og med al muelig Noyagtighed mine Pligter, som naturaliseret

seret Engellænder; Jeg drikker min Thee to gange om Dagen, jeg spiser mine stegte Brodskiver, (tolstes) vel smurte; Jeg læser min Gazet med Andagt hver Morgen, og Aften, og jeg leer av mit gandske Hierte over, at jee Ministirene passere Monstring i disse Gazetter, Mand for Mand, ligesom private Folk. Det er dette, min Herre, man kalder den sande Frihed."

"For nogle Dage saae jeg paa hver Plakat disse Ord: for the Benefit; Jeg spurgte hvad man forstod ved dette for the Benefit? og man sagde mig, at enhver Skuespiller, eller Skuespillerinde paa Skuepladsen i London har Indtømsierne av en Aftens Forestilling, som kaldes Benefice. Naar en Skuespiller er elsket, indbringer hans Aften ham 5 til 600 Pund, som, tilligemed hans Løn av ligesaa meget, udgjør en aarlig Indtømsi omtrent av 30,000 franske Livres for 6 Maaneders Arbejde."

"Disse Benefices gielde meer end vore Katolske Munkers; Sandt nok, at de sidste blive salige, og at de første fordommes; Men til Uheld bekymre de sig ikke meget derom, og bestoværre for dem."

„Jeg ventede med Utaalmødighed efter at see et av disse Stykker, som ere indvieede ved et almindeligt Bisald, av den guddommelige Shakespear, for exempel. Ved min Ankomst havde jeg vel seet et av dem: Man havde bragt mig med for at beundre Stormen, og jeg havde seet det med en liden slags Fare. Da jeg var i Loge paa Theatret, stod jeg nær ved Skuespillerne, og især ved Uhyret Kaliban; Ved en vis Pantomim, som Matrosen gjorde, der nærmer sig til Uhyret og snuder sin Næse, frygtede jeg for at tage Deel i disse Uhumskheder. Dette Uhyre og hans Dunsfreds havde ikke forekommet mig aldeles tragiske. Endog de Engellændere, for hvem jeg vovede at giøre denne Anmerking, tilstode mig, at Stormen var ingen Tragedie, men de paastode, at den ikke desto mindre var et uhyperligt Stykke. Hr. Letourneur, og Kompagnie, har sagt det samme, og da jeg er let at overtale ved Magtsprog, har jeg troet det.“

„I Overgnars læste jeg paa Plakaten: Othello. Kom, min Søster, sagde jeg, vi maae see Othello. Jeg vogtede mig vel for at sige hende Indholden, som

som jeg kiendte av den Franſke Shakespear. Ideen av en Helt, som quæler ſin egen Kone med ſine egne Hænder, i hendes egen Seng, med al den Tilbereddeſe, al den Langſomhed, al den Koldſindighed, ſom en Bøddel fra Tyburn kunne medbringe til denne Execution, ſkulde have forekommet hende mindre bequem for et Sorgespil, end for en afskyelig Farce, og uden at kunne vide hvorledes den guddommelige Shakespear har anbragt Edelhed, Styrke, og Betændighed, ſaavel i Oploſningen, ſom i dens Preliminariet, ſkulde den blotte Idee have bragt hende til at daane."

"Vi kom alſaa til Koventgarden; Vi bealte Sedler for forſte Loger (boxes) og der var ingen Plads."

"Vi ville gaae paa det forſte Gallerie; Alting var fuldt."

"Jeg foreslog Uperaaleriet, og man foreſtillede mig, at denne Plads var iblant farlig, at de frie Tilſkuere der ſkillede ſig til viſſe Tider, naar de bleve muntre, ved deres Naboer i at kaſte dem giennem Luften ned i Parteret. Min Eſter ſatte i et Skrig

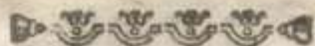
av Forskættelse; Jeg stillede hende tilfreds ved at
 foreskille hende, at denne Skif at nedstyrte var be-
 kiendt, og havde til alle Tider været i Brug hos et
 hvert frit Folk. Jeg sagde hende, at Romerne havde
 deres Capitolium, og den Tarpejiske Klippe, hvor
 de gavede sig denne Fornøvelse, at Joderne, mindre
 mægtige, men ligesaa bekiendte, styrtede undertiden
 deres Præster fra det Øverste av Templen, at Jonas
 blev størtet i Havet, at Grækerne ærede Klippen Leu-
 kates, hvorfra uhykkelige Elskere styrtede sig ned, for at
 glemme deres Bekymringer, og endelig, at saadanne Lust-
 spring var en av de fiæreste Øvelser for den menneske-
 lige Forstand i sin Frihedsstand, eftersom alle disse Ex-
 empler vare tagne av Republikker, at det altsaa ey
 var forunderligt, om denae Skif fornøvede sig i En-
 gelland, hvor man er frie, og især paa Skueplads-
 sen, hvor der er endnu meere Frihed, end andenstæds.
 Min Søster svarede mig, at hun hverken var en
 forladt E. Herinde, eller Prophetinde, eller Israelit-
 inde, eller Romerinde, og at hun tilforladelig ikke
 ville gaae paa Upergalleriet."

„Porterret var altsaa tilbage; Vi gik derind,
 og der var ingen Plads; Jeg valgte at staae, og
 ved

ved at trænge mig frem, opdagede jeg Enden av en Bænk, som tilbød min Søster en Plads paa den ene Side. Jeg stottede hende ved den anden Side, og Rysgierrigheden lod os glemme denne umaglige Stilling. Alting var glimrende; Salen var firkan- tet, forgyldt paa den ene Side, og graae paa den anden, uden Symmetrie, og uden noget som kunne tiltrække Opmerksomhed. Men Tilskuernes store An- tal, en Mængde av Lys, og Opmerksomheden paa alle Ansigter, besjælede av den Interesse, som et Styk- ke av den guddommelige Shakespears opvækker, ud- gjorde et meget interessant Sindsbillede.

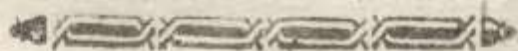
„Vi vare neppe komne til Rolighed, førend et let Legeme, men kastet med Estertryk, strog mig for- bi det høyre Kind, og da jeg vendte Ansigtet bort, sprang et andet tilbage fra min Søsters Hat, og traf mig paa den venstre Side av Næsen. Jeg stod stille uden at røre mig, da jeg ikke vidste hvor jeg skulle vende mig, for at undgaae disse ubehagelige Wiile, som syntes at søge mig. En av mine Naboer saae min Forundring, og sagde smilende: Lad det ikke bekym- re Dem! Paa denne Side har De faaet et Pome- rang

ranjskal, og paa den anden Side har Kiernehuset av et
 Æble stodt an paa Dem; Og hvorfor disse Æbler,
 og Pomeranjer paa mig, som gior ingen ondt? Kreeg
 jeg; Det er Friheds Frugter, sagde min Lærer; Al-
 deles ikke, svarede jeg, Pomeranjerne vore i Portu-
 gal, hvor der er Inquisition, og paa Malta, hvor
 jeg ikke troer at Friheden har det sikkerste Tempel.
 Ut, sagde han igien, De forstaae mig ikke; Et av
 det Engellske Folks smukkeste Privilegier er at sige alt
 hvad det vil, og at giore paa dette Stæd alt hvad
 dem behager. Og da det nu har været deres For-
 novelse, som har spist dette Æble, og denne Pome-
 ranj, at kaste Dem Levningerne i Ansigtet, saa for-
 drer den Engellske Konstitution, at De maae taale det."

„Dette Argument syntes mig ikke avgjørende.
 Jeg var i Begreb med at svare ham, og at anføre
 Grækernes, og Romernes Exempel, som vare frie,
 og tillige havde Æbler og Pomeranjer, da jeg saae
 en alvorlig Mand komme frem av Kouliisserne med
 en stor Feyekost i Haanden. Jeg vidste forud, at
 der er ingen Forretning i Livet, som jo forestilles i
 Shakespears Stykker. Jeg kiendte Graverne i Ham-
 let av Reputation, og havde selv seet Uhyret i Stor-
 men, altsaa troede jeg sikkert, at Othello begyndte
 med en Feyekost, og jeg bragte mig av al Magt i
 Lave for at høre til."

(Slutningen følger.)

Provinzialblade.

II. B. No. 19.

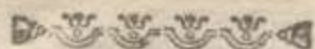
I.

(See foregaaende No.)

Jeg havde bedraget mig. Det var ikke uden en Arbejdskarl, som kom for at seye det forreste av Skuepladsen. Ved at see noyere til blev jeg vaer, at heele Proscenium virkelig var bedækket med disse Levninger av Upergalleriets Appetit, hvorefter jeg havde forsøgt nogle smaae Prover, og mit Raboe forsikrede mig, at, i Folge denne Virkning av den Engelske Konstitution, var Feyekosten altid en uadskillelig Prolog til alle Engelske Skuespil.

„Endelig begyndte det virkelige Stykke; Uden at være saa lykkelig at forstaae Sproget, var det mig umueligt at domme om Dialogen. Jeg kunne ikke domme om uden hvad jeg saae, som for Exempel om Othellos Farve. Det er den første Neger, jeg har seet spille en heroisk Rolle i Europa. Næmelig:

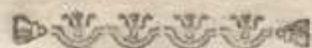

viis bidrager Stykkets Fornodenhed selv til denne Farve, uden hvilket jeg aldrig kunne begribe hvorfor den guddommelige Shakespear skulle have valgt den. Hvad der besyrker mig i denne Tanke, er, at den fornegrede Skuespiller driver Røynagtigheden av Kostumet lige til det yderste. Han har smaae Haar av Uld, et spids Ansigt, en brak Næse, store Læber, meget guule Dyne, og meget smukke Tænder; Iugen Tid har man seet en saa fuldkommen Esterlignelse, og denne Fuldkommenhed bliver endnu fiendeligere ved den Omhyggelighed, Brabantino har for at male sit Skiæg, og sine Dynebryne hvide. Da Modsætninger og Kontraster ere en av den dramatiske Konsts store Hemmeligheder, saa føler man alt hvad Forestillingen vinder ved Heltens Sværte sat ved siden av hans Svigersfaders Isabelfarvede Skiæg."

Man er saa indtagen av Nyheder i Paris. Jeg haaber, at man med det første vil forsøge denne paa en av vore Sæneplads. Det vil være en Kilde til nye Rigdomme for vore Forfattere; En giennemført Helt, efter Hr. de la Harpes Maade, for Exempel, skulle være en ypperlig Ting. Det skulle lykkes

denne Poet saa meget bedre, som hans Vers har allerede et stort Slægtskab med Hottentotternes Kagen, og det haarde Idiom ved Juida.

I Grunden er det allene Ruancen som forandres derved; De Franske smøre sig for nærværende Tid med rød Sminke. Et Ansigt af Sod ville ikke giøre deres Træk meere ukiendelige, og den træggiske Interesse kunne faae en forunderlig Tilvæxt deraf. Jeg dommer efter hvad jeg har seet av Othello; Naar han seer paa sin Fortrolige, gjør det hvide av hans ubevægeligen stive Dyne giennem hans Ibenholts Maske en Gienstand av en virkelig gysende Hæslighed. Naar Jago berester med igientaane Stod stikker ham Iversogens Dolk i Hjertet, gjør Skuespilleren sig Umage lidt efter lidt, og paa bestemt Tid at forestille alle Grimacer av et Menneske, som lider, og Glassuren av hans hvide Tænder, forhønet ved en fulsort Ruance av den heele øvrige Krop, giennemtrænger Siælen med Skræk og Medlidenhed. Jeg formoder, at dette er Grækernes virkelige Fobos kai Eleos, hvorum vores Korneille og Racine aldrig har havt Begreb.

No Frygt for, at Tilskuerne ey skal forgaae under disse smertelige Konvulsioner har den guddommelige Shakespear, efter hvad mig synes, havt Om-
 sorg for at skaffe dem Hvile ved en av Personernes Marrestreger, og ved den andens Drukkeskab. Jeg troer ikke, at man med større Færdighed kan tilsnappe sig tomme Glas, fylde dem meere hastig, og slaae dem giennem Halsen i kortere Tid. Det er endnu en aldeles nye tragisk Maxime, som forekom mig at giøre Upergalleriet, Parterret, endog de første Loger en besynderlig Fornoyelse, thi man loe inderlig derav.

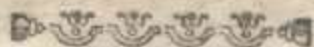
Alle Hierter bleve udvidede ved denne hastige Glæde, og krævede rimeligviis meere Rum. Jeg folte mig paa engang sonderloget paa den eene Side av en av mine Naboer, som av alle Kræfter anbragte sin knyttede Næve paa mit Brysibeccu, og stottede sig derved for at løfte sig op, og beundre Skuespillet nærmere hos; Jeg formodede vel, at det skeede i Kraft av den Engelske Konstitution; Men, da Lægedommen næsten i alle menneskelige Ting er ved Siden av Sygdommen, kaldte jeg ogsaa den Engelske Konstitution til Hielp. Naturen har forsynet mig med to seenefulde Arme; Jeg spændte den eene ud til en Bue. Jeg

gjorde

giorde en Winkel av 45 Grader, og stødte Spidsen lige ind paa min Kontraports Vænder; Han streg et G-d d-m, og befriede mig derved fra den Qual, hans Nysgierrighed havde voldet mig."

„Alting gik siden godt til Slutningen av den 4de Akt. Tilskuerne begyndte da rundt omkring mig at deele den rasende Regers Uvfindighed; Deres Aandedræt blev konvulsivisk; De syntes at igientage hans Rolle, og at ville flyve op paa Skuepladsen, for at deele den. Efter nogle nordentlige Bevægelser begyndte de paa engang at kaste sig over hinanden. Tre av dem steege op paa deres Formænds Skuldre, og gave Exempel at stige op paa Bænkene. For at løfte sig desio mageligere op, tog een av dem mig efter Haarene. Min Søster blev forskrækket over disse hastige Bevægelser; Hun kiendte ikke Konstitutionens Privilegier, og sad halv død paa sin Plads. En av Tilskuerne laae sin Haand paa hendes Skuldre, og sættende Hælen paa hendes Knæ, betiente sig derav, som av en Stige for at flyve op paa den Bænk, han attraaede; Smerten udpressede hende et Skrig, og hun faldt om til Jorden. Jeg holdt paa hende,

og hendes Plads blev besat af Mængden, som gav ikke engang Ngt paa hendes Klager. Jeg saae det Øyeblik nærme sig, hvori hun skulde quæles for Desdemona, og paa en endnu grummere Maade."

"Forstræffelsen gav mig Kræfter. Jeg lod de nærmeste av dem, som klemmede hende, føle Styrken av mine knyttede Næver; Larmen av disse Stod opvakte endelig Opmerksomhed, og jeg havde den Lykke at trække min Søster knuset, og blodig, under Fodderne paa de samme Tilskuere, som fældede saa mange Taarer over Othellos Maserie. Vi kom ud i en heftig Bevægelse, og Forundring, naar vi tænkte paa, at man ved at see et Sørgespil i London, gandske uventelig staaer Fare for at blive dets Helt."

"Da alt dette er Følger av den Engelske Konstitution, og den nationale Frihed, er jeg langt fra at beklage mig derover. Jeg tør allene vove at foreslå Dem nogle Spørgsmaal, som jeg beder Dem overtale de Lovkyndige her paa Stædet at oplose."

1) Skulle det være mod Konstitutionens Privilegier, naar man gaaer paa Komedien, i Parterret, at

forføne sig med en Hielm, med Ansigtet til Jorden, for at være i Sikkerhed for Upergalleriets Gaver?

2) Skulle man kunne anlages for Crimen læsæ majestatis, om man i samme Tilfælde forsynede sig med en Kryds af det Slags, Kongen af Preussen giver sine Kavalierer, det er at sige med en Rustning af to Ansigter, for ey have at frygte, enten fortil eller baatil, for Røvestød af de nysgierrige Tilskuere, som Skuespillets Hefstighed bringer uden for dem selv;

3) Da Konstitutionen ikke forbyder at legge Pigger, og Godangler i Haverne for at nagle Tyve, saa spørges, om et Fruentimmer, som i Mangel af Plads er nødt at gaae paa Parterret, ey maae forsyne sine Knæ med Planker, bevæbnede med vel spidse Som, for at være sikker for ey at bruges til Stige?

4) Er den Ret at stige paa Tilskuerne's Skuldre et uadskilligt Fortrin for en Engellænder, og tor en vel klædt Fremmed ikke betiene sig derav, ligesaavel som en av Landets Indfødde?

„Jeg vover ikke at lade mig see paa Skuepladsen førend disse Problemer ere opløste, og det ville være et Tab for den guddommelige Shakespear, som jeg har foresat mig at ære meget oprigtig, hvad den enfoldige Sr. Voltaire endog faaer om ham, som tilstrækkelig er igiendrevet av Forfatteren til La Quinzaine Angloise à Paris.“ —

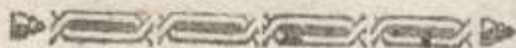

II.

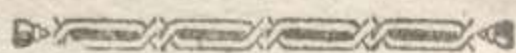
J Pater Labats Meyser giennem Spanien og Italien fortæller denne Munk en Tildragelse, som synes at bevise, at der endog har været en Tid, hvor det, imod al god Skik og Sædvane, og den heele respektive Ordens Fundamentallov, ey var den hellige Inquisition aldeles umueligt at vise et Exempel paa Mennekelighed.

Det var i Aaret 1727, at man tvang en Tyrk i Civitavechia at fornægte Mahomet, og at antage den Katolske Religion; Tyrken var vant at spise vel, og kunne, uagtet Munkenes Forbud, ey vænne sig fra Kjødspise. Man traf ham en Fredag paa friske Gierninger, og førte ham for Retten. Hvad har jeg gjort? skreg man; Kjød paa en Fredag! Gode Gud, og din Langmodighed fordrager endnu denne Synder? Jeg har spist Fisk, sagde Tyrken; Hvorledes Fisk? skreg Generalinquisitor. Er ikke dette Aaret av en Poulard? Taalmodighed, svarte Profelyten. For at gjøre mig til en Kristen, har jeg øst Vand paa mit Hoved, og sagt: Bliv Kristen! og jeg er blevet det; Nu har jeg ligeledes døbt denne Poulard, og sagt! Bliv Fisk! og den er blevet det. Er der vel noget ont i det?

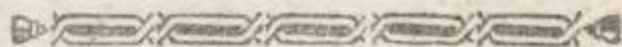
Man skulle, for og siden den Tid, have forsonet denne Bespottelse med Baalet. Den Romerske Inquisitor var for den Gang meere naadig; Han domte den kristelige Tyrk til nogle Stokkepryal, og nogle Dages Faste, som han, Sandhed at sige, havde fortient.

Provinzialblade.

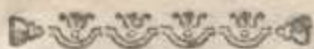
II. B. No. 20.

Man erindrer sig uden Tvivl den vittige Engellænders Indfald, som forrige Aar ved offentlig Trommeslag lod bekendtgjøre, at Sommeren var udsat til næste Aar, og man vil uden Møye kunne anvende det samme paa nærværende Vinter;

Sandske vist bidrager Bergens Beliggenhed, og de Aarsager, vore Naturkyndige foregive til dens overflødige Regn, meget til Aarstidernes Temperatur hos os. Men denne Temperatur synes paa nogen Tid meere fiendelig, end sædvanligen, og den er tillige fælleds for flere Stæder. Allerede i nogle Aar klage Pariserne over, at deres Sommere og Vintre har forbyttet sig. Man har suudet samme Forskiel næsten paa alle Stæder mellem Rhonesfloden, og Rheinsen.

Det var omtrent paa samme Tid, man udbredte det Rygte, at man havde opdaget et stort Antal

Vletter i Solen, og man gav strax Kulden denne
 Marsag. Vore Fruentimre (siger en Pariser i den
 Anledning) og vore endnu flygtigere Mandfolk, som
 i sin Tid havde læst Fontenelle om meer end een
 Verden, erindrede sig nu de inkrusterte Sole, og
 paastode, at vor Sol stod paa denne Maade Fare
 for at gvaæles under et tykt Slor, og at Svækkelsen
 av dens Straaler var allerede et Forbud, om ikke
 et Symptom paa dens Avmagt.

Man tiltroede endog Sr. de La Lande denne
 Meening, fordi han var vant (sagde man) at spaae
 Uhykker, og fordi han havde spaaet om Kometen,
 som skulle ødelegge Verden i Aaret 1773, og om
 den totale Formørkelse i Aaret 1764. Sr. de la
 Lande blev nødt at retfærdiggjøre sig, og at bekiendt-
 gjøre et Brev, hvori han forsikrer, at der er slet intet
 at frygte for, at denne overflodige Regn i Junii og
 Julii Maaneder har intet overordentligt ved sig, og
 at denne usædvanlige Fugtighed er et Slags Krisis,
 som Naturen er underkastet næsten hvert niende Aar,
 enten ved en Revolution i Maanens Apogæum, eller
 ved en Physiske Periodus. Han anfører Aarene 1767,

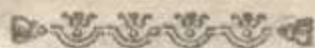

1768, og 1769 til et Exempel, hvis Sommere være ligesaa flette som de tre sidste, o. s. v.

Jeg har anført dette paa denne berømte Astro-
noms Ord til mine Landsmænds Trost for tilkom-
mende Sommer, hvis ellers denne Sommer træffer
rigtigere ind, end Hr. la Landes ødeleggende Ko-
met, som til Lykke tilintetgjorde hans Beregning.

Denne Trost skulle maaskee imidlertid være util-
strækkelig, hvis det var sandt, som nogle Philosopher
foregive, og som Hr. la Lande aldeles nægter, at
der er foregaaet en Forandring i Jordens Indvolde, og
i Direktionen af dens Axel, og at denne Forandring
meget vel kunne have Indflydelse paa Aarets Løber.

Næsten i alle nordlige Himmelegne har man i
meer end 20 Aar erfaret en fiendelig Omskiftelse af
Høst og Vinter, af Foraar og Sommer. Det sy-
nes at være et avgjørende Beviis, at vore ældste Ma-
troner, som altid fryse, selv tilstaae, at man frøs
meere i deres Ungdom, end nu omsiunder, og det
er bekiendt, at Fruentimmerne i Paris fryse i Taf-
ter ved St. Hans Dag, endskiont den gamle Etiket

paabød dem allerede ved Vindstetid, fordi Aarets Tid den Gang authoriserte denne Anordning.

Narsagen til denne Forandring er imidlertid ligesaa vanskelig at giette, som Narsagerne til de fleeste Forandringer, der foregaae dagligen i den physiske og moralske Verden. Man udtømmer sig i Hypoteser, og den ene Kortbygning nedriver den anden. Jeg vil anføre en av Hr. Linguet i den Aaledning, hvorav man kan troe hvad man vil, ligesom av det meeste av denne Mand's Skrifter, som undertiden synes intet mere end Hypoteser, end skiont altid i et vittigt og glimrende Foredrag.

„Det er bekiendt, siger Hr. Linguet, at denne Naturens Egenstidighed ikke har ladet sig føle førend det merkverdige Udbrud i Aaret 1756, som man ikke noy nok har betragtet i alle dets Deele. Naar man tænker over den umaalelige Tragt, som har sat denne forskreffelige Mine i Bevægelse, seer man, at den med en anden Direktion, og lidt bybere Jldgrube, skulle have kunnet bringe den halve Jordklode at skielve; Ulykkeligviis har dens Stod tabt sig i Havet, og i Afrikas Udorkner, som, ved at giøre mindre

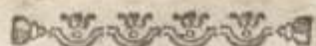
dre

dre Modstand, har paa eengang frelst os fra Faren og Forstrækkelsen av en Kyskielse. Vi har grædt over Lissabons Ruiner, uden at vide, at der behøvedes meget lidet til, at vi skulde have deelt dens Sliæbne.,,

„Skulle man imidlertid kunne troe, at en saadan Konvulsion ikke har frembragt en vedvarende Virkning paa Elementerne? De salpetriske og metalliske Uddunstninger, som nødvendigvis har udbredt sig i Atmosferen, maae have forandret den paa en eller anden Maade. De Hulheder, Udbruddet har forarsaget, har ikke siden den Tid efterladt at opfyldes med Damp, hvis Udvidelse har forarsaget Luftstrømme, som tilforn ikke vare til. De maae have havt Indflydelse paa Værets Løber i Forhold til deres Heftrighed, og de Vartillers Bestaaffenhed, hvormed de vare opfyldte.,,

„Dette Slags tilfældige Temperatur, som har sin Oprindelse fra Jordens Indvolde, er ingen Regler underkastet, og aldeles uafhængig fra Solens aarlige Omløb, og dens Plads i Dyrkredsen; Den maatte altsaa ofte modstride dens Virkninger;

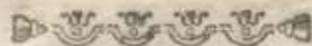
Med en svovelagtig Uddampning har den formildet Jannarii Maanedens Phlegma, og opløst den Snee, som almindelig foregaaer, eller følger den; Ved at kisle Vindene med Salpeter har den tilveiebragt Kulde i Junii og Julii Maaneder, og ved saa meget snarere at kondensere de Damppe, som Straalernes Kraft stedse tiltrækker, har denne Kulde igien forarsaget saa meget oversflodigere, og langvarigere Regn.

„Det er ikke engang fornøden, at disse uordentlige Stød ofte fornøves, for at Følgerne derav lang Tid efter skal mærkes. Alting er foreenet med hinanden i Jordklodens store physiske Machine. Den mindste Forandring i en av dens Deele maae frembringe Følger i alle de øvrige. Den Sommer, som følger paa en Vinter uden Snee, og paa et Foraar med Is, kan ikke være den samme, som den, der følger paa ordentlige Vintre og Foraar. Naar Naturen er engang syg, behøver den, ligesom dens Børn, Taalmodighed og Diæt for at bringe sine forfaldne Organer igien i Orden.

„Og man maae ikke ansee tyve Aar som et tilstrækkeligt Tidsrum for at adsprede Virkningen av disse
disse

disse Konvulsioner, hvis Ulejligheder alt hvad som
dependerer deraf nødvendig maae deele; Hvad er
dette lidet Antal av Dage til at helbrede et saa stort
Legeme? Græven av Buffon har i sin Genealogie
over Planeterne beregnet hvor megen Tid disse Frag-
menter av Solens Masse behovede for at blive be-
hoelige paa deres Overflade. Der er den, for hvis
ken neppe halvfjerdsinstyvetusende Aar ville være til-
strækkelige. Skulle det være meget uvbet om man
troede, at en Krisis, som den i Aaret 1756, maae
have Indflydelse paa Jordens Temperatur i meer end
et halvt Aarhundrede? Det er først lidt efter lidt,
at den Omstiftelse, hvis Kæstebold vi for nærværende
Tid ere, vil standse, og at vi, som vore Forsædre,
kan vente at fryse om Vinteren, og at svede om
Sommeren.

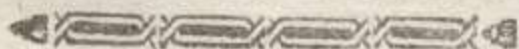
„Maaskee er denne Tilbagekomst endog umuelig?
Maaskee har Klodens Forsætning, efter disse store Be-
vægelser, saa meget forandret sig, at de fleeste av
dens Deele faae en Stilling, en Karakter, og gands-
ke forskjellige Egenskaber fra dem, de tilforn hæ-
have;

havt; I det Øneblæk, Udbruddet skeer, maae Jorden føle det samme, som foregaaer med en Kanon, naar Kuglen flyver ud. I en jevn Ligevægt efter Gravitations Lovene, ligesom Kanonen er paa Løbet-hjulene, maae den ligeledes springe tilbage, naar den antændte Duns bryder ud, som ryster den overalt ved at søge sig en Aabning giennem dens Indvolde.

„Dette Tilbagestød kan ikke altid være betydeligt nok til aldeles at forandre den aarlige Gang, og at bedrage eller tilintetgjøre de Love, som holde den tilbage i dens Kredsløb; Men den kan bringe dens Arel i Uorden, den kan frembringe forskellige Aspekter, og nøde den til at vise Solen, tidligere eller sildere, de Punkter, som stode paa et forskielligt Stæd i den gamle Direktion. Denne altid virkende Aarsag, foreenet med Dunssternes og Bindenes hastige Fordervelse, maae da for visse Lande skabe en nye Natur. Efter at have stredet længe mod Roden, efter at have tillagt en haardnakket Egenfindighed en Forandring, hvis Kilde man ey kjender, skal man tilsidst finde sig deri med Laalmodighed, og ikke begjære andre Produkter av Jorden, end de som ere overeenstemmende med de Regler, den nye Foreening har fastsat „

(Slutningen følger.)

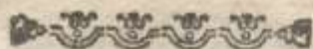

Provinzialblade.

II. B. No. 21.

(See foregaaende No.)

Det er maaskee denne meget simple Mechanik, som snart paa eengang, snart ved en ukien- delig Aftagelse virker de forunderlige Forandringer, som vor Klode er dømt til at lide. Dersom Jord- skjellene ikke ere uden paa Overfladen, dersom de, saa at sige, ikke ere uden en Krillen, som gandske lidet saar- rer dens yderste Hinde, saa slipper man derfra med Hvir- velvinde, Hagl, eller Stormvinde, som man Dagen efter ikke erindrer sig meer. Dersom Ildgruben er dybere, dersom den ryster en viid Omkreds, og ikke giver den smertende Marsag Luft, som sønderriver en fælleds Moders Barm; Dersom den, efter et pro- portioneret Stød mod dens Hindrings Masse, for- aarsager en euten overgaaende, eller ulægelig Uvmagt i nogle av dens Deele; Dersom det endelig er Hier- tet selv, den anfalder, og dersom disse antændte Hier-

teklap strække sig lige til Middelpunkten; saa bringer den Døden, eller Naturens sidste Mandedræt med sig; saa har man en Vandflod eller en Ildbrand, eller begge Deele tilsammen at vente, og de beklagelige Vidner til denne Katastroph vil begravnes, tilligemed Erindringen av alt hvad der er foregaaet for deres Tid, i en evig Forglemmelse."

"Vi befinde os maaskee i den anden av disse 3 Forsatninger. Da Hestigheden av Jordstielbet 1756 har i sær udviklet sig mod den sydlige Deel av Europa, er Kontrastødene maaskee blevne, og vil blive føleligere i den nordlige Deel av denne Verdens Part. Engeland, og de Provinzer av Frankrig, som grændse dertil, ere maaskee blevne meere nordlige."

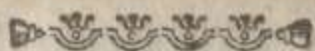
"De Produkter, som fordre en tempereret Varme, kan altsaa ey meere trives paa disse Steder; Champagne, for Exempel, merker netop siden denne Tidspunkt en fiendelig Aftagelse i dens Vines Egenskaber. Den skal maaskee omsider blive tvunget at avstaae sin Paastrand paa denne kostbare Viinhøst.

Vloben skal da forrette Viinhakkens Gierning, og Ceres skal indtage Vakkis Stæb, ligesom det er skeet Mikardiet.,,

„Denne sidste Provinz var for 300 Aar siden endnu overgroet med Viintræer, endog i Naboclavet af Havet. Jeg har seet Fortegnelser paa mange Abbadier, hvor Landgodser, som for nærværende Tid ey kan fremvise en Viinranke, ere anførte som frugtbare Viingaarder, bestemte til Huusets Tjeneste. Disse Abbadier har tabt denne Herlighed. Hvis Kloden havde faaet en vis Impulsion, havde de kunne faaet den tilbage. Den, som maaskee vil giøre Champagne liig dem, skal bringe dem meer og meer fra disse Herligheder. Raden vil uden Tvivl ogsaa komme til Bourgogne. Den vil komme at deele samme Ydmygelse, efter at have node samme Væ.,,

„I Romernes og Druidernes Tid formodede man ikke engang, at der kunne vore en Viinstok paa hiin Side af Alperne. Languedok og Provence har Tid efter anden tilegnet sig denne Dyrkning, rimeligviis ved Hielp af en liden Forandring i Kloden. Den samme Aarsag har udbredt samme Frugtbarhed

i Pomar, i Ruis, i Hay, i Hautvillers. Wiinplantningen har haft Fremgang under St. Bernard Brødrenes Haand, mens Falerner og Cekuber Wiinen er forsvundet. Denne Herlighed vil igien forsvinde ved Wanlykke. En Krampe i Jordens Indvolde kan tilintetgiøre den hvert Øyeblik; Den kan bringe Wiinrankerne i Bourgogne at falne, ligesom den Revolution av 1756 har næsten borttørret alle Wiinplanter i mit arme Fæderneland..

„Jeg vover ikke uden Bekymring dette forgelige Prognostikon. Men Astronomerne vil usærligen gjøre os den Tieneste at bestride det. De vil ikke mangle at paastaae, at hvis der var foregaaet en Forandring i Foreningen mellem Himlen og Jorden, skulde de have været underrettede derom ved deres Teleskoper, og at denne Forandring er aldeles umuelig, eftersom de intet veed derom..

„Jeg ønsker meget, at de maae have Ret. Jeg ærer dem av mit gandske Hierte; Men dette Beviis vil imidlertid ikke synes mig tilstrækkeligt til at tilfredsstille os..

For det første ere Jagttagelserne saa vanskelige, og Grastanden saa stor, den mindste Fejltagelse forarsager saa forfækkelige Misregninger, og Slutningerne igien blive folgelig saa uviste, at det er meget tilladeligt at mistroe Teleskopernes Sænsked.

„For det andet har de maaskee talt, og man har beskyldt dem for Løgn. Har man ikke Grund til at troe, at det gaaer til i Astronomien, som i alle andre Videnskaber, hvor man seer ligesaameget ved forudfattede Meeninger, som med sine Øyne? En noyagtig Jagttager, som blev et nyt Resultat vaer, der stred imod de antagne Regler, skulle længe mistænke sit Teleskop, og sine Organer, førend han torde sige, at han havde seet bedre, end andre. Han skulle i lang Tid mistkiende sin egen Opdagelse.

„Man ville gjøre sig stolt av at have opdaget en Drabant, en Komet, eller en Stjerne; Man ville skynde sig med at fortælle det i de offentlige Papper, og at forsikre sig Væren av at have opdaget den, end og med Fare for at finde til Slutning, at man havde bedraget sig, fordi der til at overtale Mennesker at troe et nyt Objekts Tilværelse behøves ingen Forandring i deres Forstand; En Mand, som ville sige: Mars har en Drabant, og der er den, skulle

hverken beskyldes for Driftighed eller Uvidenhed: men den Mand, hvis Beregninger vilde tilintetgjøre de antagne Reglers Ufeylbarhed, og sætte de gamle Astronomer blot for det trættende Arbejde at opsoge, eller studere nye, denne Mand skulle faae den forskræffeligste Krig paa Halsen; I ethvert Sag av Videnskaberne ere de Lærdes Sædvaner vansteligere at forandre end Jordens Axel. —

II.

For dem, som enten kiende Greven av Chestersfield av hans Statesforretninger, eller av hans berømte og vittige Breve til hans Søn, eller av hans andre Skrifter, hvorav jeg har anført et Stykke i nærværende Bind av disse Blade, ligesom en Anekdot om hans Statsklogskab i det foregaaende Bind, for disse, Venner eller Fiender av denne Greve, meddeeler jeg eftersølgende Bekiendtgjørelse om hans personlige Karakter, uden at indestaae for dens Rigtighed, fordi det er mig umueligt at avgjøre om den er skrevet av større Kierlighed til Sandhed, end, som det synes, av Had mod Greven. —

De, som har havt Taalmodighed (begynder Forfatteren) at giennemlæse de evige Prækner over de udvortes Behageligheder i Lord Chestersfields Breve, har formodentlig meer end eensgang ønsket at læse nogle Efterretninger om denne Lords Person, for at
vide

vide, som han og selv har besadt dette glimrende, ces graces, ce vernis, ces manieres, som, efter hans Forskrift, skal udgiøre den rette Hofmand, den Mand for Verden, og den elskværdige Mand. Her er et Udkast av hans personlige Karakterer.

Da Georg den Ilden besteg Thronen, troede enhver, at Lord Chesterfield ville have den mest Indflydelse hos Monarken; Han havde den Gang just Opvartning, som Kammerjunker. Han havde havt al den Feylighed, Vergierrighed kunne ønske sig for at sætte sig i Gunst hos Monarken.

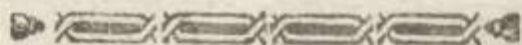
Robert Walpole havde ikke havt denne Anledning, og var langt fra at besidde disse smaa Talenter, som, efter Chesterfields Meening, udgiøre alt ved Hoffet. Ikke desto mindre blev Walpole Minister, og Kongen sendte Chesterfield til Holland, som Gesandt, for dog ogsaa at kunne giøre noget for ham. Al Verden tilstaaer, at Chesterfield besad en munter og slem Wittighed. Men det manglede ham paa grundig Dømmekraft. Hans Spog var fint, men han tillod sig det mod enhver uden Forskiel, og var derimod langt fra ikke saa lykkelig i Siensvar. Han var liden av Person, uproportioneret, og hæslig. Han havde et meget bredt Ansigt, og et vidrigt Physiognomie, kulsorte Tænder, og et saa tykt Nøved, at det ville have været stort nok for en Evfloj. Benjamin Arthurst sagde derfor eensgang om ham,

ham, at han var en mislykket Kæmpe, og dette Indfald gif Chesterfield overordentligen nær.

Uagtet hans Hæslighed, holdt han sig stedse til de Damer, som ved deres Skionhed eller andre Fortrin meest distingverede sig. Han roste sig ogsaa af sin gode Lykke. Men han har aldrig høvt en virkelig Kierlighedsintrigue, siger Forfatteren, uden med saadanne Creature, for hvem en Adonis eller Vulkan ere lige kiære, naar de kun betale;

Jungen Tid har to Tidforvanteres Karakter meere kontrasteret med hinanden, end Lord Chesterfields, og Lord Scarboroughs. Denne var det om Sandhed at giøre, og naar han havde fundet den, gif den ham over alting. Chesterfield elskede den ikke, og søgte den ikke. Han foretrak endog Loan for Sandhed, saa ofte hans Nytte eller hans Videnskaber forlangte det. Scarborough besad megen Dømmekraft, og liden Vittighed. Chesterfield lutter Vittighed uden det mindste Gran af rigtig Forstand. Scarborough var en Mand af Ære og Grundsetninger. Kun ved Dyd og Fortienester kunne man vinde hans Høragtelse. Chesterfield lod sig nøye med Skimnet, og paastod, at man ikke kunne forlange meer af en Mand af Forstand. Scarborough talte lidet. Chesterfield talte uavladelig; Man elskede den første, uden just at søge hans Omgang. Enhver ville gierne være i Chesterfields Selskab, men enhver afskyede ham i sit Hierte.

Provinzialblade.

II. B. No. 22.

I

Efterretninger

om

den berømte og ulykkelige Winkelman
i de første Aar af hans Liv.

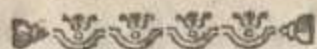
† † †

Enhver Elsker af Litteratur og Smag veed, hvor meget den berømte Winkelman, tilligemed Græven af Kaylus, Lessing, Hofraad Heyne, og Udgiveren af Daktyliotheket, Hr. Lippert, har i vore Tider hidraget til den sande antiquariske Kundskabs Udbredelse i Europa. Winkelmans Skrifter især ere i alle Kiønderes Hænder, og et virkeligt Klenodie til Oplysning i Konsternes Historie, og den skønne Litteratur. Enhver veed tillige at tale om hans sidste Aar i Italien, om hans Religions Forandring af Kiærlighed til Konsterne, (som jeg ikke roser) og om hans ulykkelige Sliæbne i Trieste, paa

II

hans

Hans Overryse fra Wien, (*) til Tab for den lærde Verden, som endnu græder over en av dens fiæreste Sonner.

Efterfølgende Efterretning, angaaer allene de første Aar i denne Mand's Liv, fordi disse ere de fleeste Læsere meere ubekjendte end de senere, og den har intet merkværdigt, uden at den angaaer en stor Mand, som er blevet det av en meget liden Begyndelse; Jeg laaner den av et Ugeskrift av Hr. Kiedel, som er bekjendt av hans Theorie over de skønne Konster, av hans Breve over Publikum, Erindring av Meinhardt, Luuner til min Satyr, philosophiske Bibliotek, og en Brochure over Ridderen Gluck's Musik m. v., som alle ved denne Lejlighed in parenthesi fortjene at anbefales mine Læsere. (**)

Johan

(*) Han blev for faa Aar siden dræbt av en Vandit, som foregav Begierlighed efter at see hans Kabinet, men formodentlig var underkjøbt av hans Misundere til at stille Verden ved denne store Mand.

(**). Jeg har udeladt Eremiten av samme Forfatter, som for nærværende Tid cirkuierer i det

Johan Joachim Winkelman var født i Aaret 1717 til Stendal, Hovedstaden i det gamle Mark Brandenburg. Hans Fader var en arm, men ærlig Skomager, som omsider formedelst Svaghed og Alderdom blev optaget i Hospitalet der paa Stedet, hvor han ikke har oplevet sin Søns Berømmelse. Denne gjorde sig tidlig Umage for, paa mange Maader, deels ved Børns Underviisning, deels ved at synge i de der i Egnen brugelige Chor, ikke allene at forskaffe sig selv Bøger og andre Nødvendigheder, men tillige derved Tid efter anden at understøtte sine arme Forældre. En fortient Skolelærer, ved Ravn Toppert, som av Alderdom havde tabt sit Syn, tog ham til sig, for at bruge ham til at læse og skrive for sig, og Winkelman fandt derved Lejlighed at danne sig tidlig, deels ved hans Lærers mundtlige Underviisning, deels ved den ypperlige Bogsamling, denne Lærde havde. Paa den Tid befattede

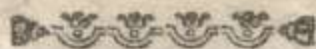
U 2

han

---

bergenske Læseselskab, og, efter den nye Tydske Maade, til Trost og Husværelse, er spækket med Svulst og Phraser, hvorom skrevet staaer: *projicit ampullas &c.*, og hvorfor enhver sig for Skade og Siengield haver at tage vare!

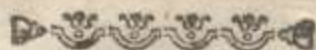
han sig fornemmelig med den Latinske Literatur, læste af de romerske Skribentere alt hvad der var at læse, og gjorde sig en Mængde av Kollektaneer, som han skattede over alt, og betragtede som hans største Rigdom. Man paastod paa den Tid, at have merket en stor Ligegyldighed hos ham til de saa kaldte høiere Videnskaber, og derimod en desto større Tilhøylighed til Kundskab om de gamle Sprog, om de gamle Skribentere, og i Almindelighed til alt, hvad der var gammelt. Han pleyede ofte at opmuntre sine Meddiscipler at giennemgrave Sandbieregene omkring Staden Stendal, for at opsøge gamle Urur, eller og blotte Stykker derav, som han siden paa det omhyggeligste forvarede som Helligdomme. Fra ham har Skolebiblioteket der paa Stedet endnu nogle Foræringar av dette Slags.

Winkelmann gik fra Stendal til Berlin i det Kønigske Gymnasium, men strax dertfra tilbage til Stendal, fordi han der ikke fandt sin Underholdning. Her fortiente han sig blant Chordisciplene, hvis Korefatte han blev, alt hvad han behøvede baade for sig selv og sine Forældre, og vandrede endelig
i hans

i hans Alders 21de Aar med saa Daler, som vare tilfaldne ham giennem hans Venners Hænder, til det Halliske Universitet. Her hørte han kun saa Forelæsninger; Meget meere fortsatte han desto flittigere ved sin Natlampe sit Studium i de Samle, som, ved den Fornøjelse for Siælen, der er foreenet med dette Studium, gjorde ham fuldkommen skadeløs for Mangel paa Livets Fornødenheder. Et mageligt og vellystet Liv var desuden ikke hans Sag. Han var vant at lade sig nøye med kold Spise, og selv den største Nød og Armod kunne ikke svække den Iver, hvormed han ulede fort paa sin lærde Løbebane.

Efterat han havde tilbagelagt de akademiske Aar, antog han en Huuslærers Plads hos en Amtmand i det Halberstadtske. Men hans heele Henfigt var, at see fremmede Lande. Efter et Aars Forløb forlod han ogsaa virkelig sin Plads. Han havde allerede passeret Frankfurt am Mayn, og var kommet til Selnhausen, da Krigsurolighederne nødte ham til at overgive sit Forsæt, og vende tilbage igien til sit Fæderneland. Strax blev han Hofmester hos nogle unge Herrer, og kort efter fik han Konrektoratet i Seehausen, et Embede, som var foreenet med saa Indkomster, og et for hans Genie utaaleligt Arbejde i Skolestøvet. Der fortsatte han nu ey allene sine Bemøjsler at studere de Samle, men han læste tillige ved egen Glid, uden nogen mundtlig Lærer,

de nyere Sprog, især det Italienske, og Engelske, thi hans heele Forsæt var endnu stedse at see fremmede Lande. Han blev i Seehausen til Aaret 1748; Imidlertid var hans gamle Fader død, og han havde nu frie Hænder at følge sin Tilbøielighed. Græv Bünau, den berømte tydske Historieskriver, kaldte ham til sig, og udnævnte ham til sin Bibliotekar.

Winkelman var nu i sit Element; Ved sin Gliid bragte han den ypperlige Bünauiske Bogsamling, som for nærværende Tid er Dresdens Ziir, i Orden, og sørgede den ved Tilkiøb av heele Biblioteker, hvorav de allerbeste Bøger bleve udsøgte. Hans Lykke blev endnu større, da han omsider fandt det, som han saa længe havde søgt. Græv Bünau sendte ham til Italien for at samle rare Bøger og Oldsager for ham. Men derved tabte Bünau tillige sin beste literariske Ven. Saa snart Winkelman var i Italien, forgik Lykken ham at komme tilbage til Sachsen. Han sendte Græven en Mængde av romerske Sieldenheder, men udbad sig tillige den Tilladelse at blive i Italien. Græven tilstod ham den, og fra deane Tid begynder Sr. Winkelmans nye og glimrende Epok i hans Liv. —

Jeg igientager her, at disse Efterretninger allene fylde Sr. Winkelmans Berømmelse deres Bekjendtgjørelse i disse Blade, endskjønt de fleeste Levnetsbeskrivelser over berømte Mænd ikke indeholde flere

Merk.

Merkværdigheder, fordi disse besynderlige Fata, (som man kalder det) til Lands og Vands, treffe ofte de ubetydeligste Personer, hvis Levnet og Bedrifter ville snart kunne siges, om Biographerne ey med denne Rusning havde stredet for deres Thukommelse; Allerøstest kan man ved disse og flere Markstrigerier sige: quel bruit pour une hommelette! Svilken Larm for en Pandekage!

II.

Inledning av en for kort siden trykt Bekendtgjørelse i et offentlig Blad fra en fremmed Virtuøs her i Provinzjerne, om et overordentligt Konststykke i Musikken, skulle det, i denne kritiske Tid, ikke være av Bøyn at erindre gamle og unge Elskere av denne Gudernes Konst, hvad en berømt Engellænder skriver om de Konstinere, som gjøre sig Noye for at forderve sit Instrument, ved at tvinge det til fremmede Efterlignelser o. s. v., hvortil jeg anviser Læseren til Hr. Avison i hans meget gode Bøg om det musikalske Udtryk.

Det er bekiendt, at man har mistænkt Hr. Tartis forsieArie i Tronsfølgen i Sidevn for at være i en slet Smag, (ligesom Poesien i det heele Stykke) fordi den efterligner Dyrenes Lyd, omtrent paa samme Maade, som Hr. Vivaldi i hans Concerter, under Navn av Aarets Tider, har

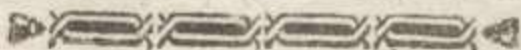

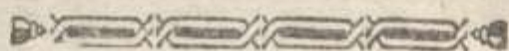
har efterlignet en Hunds Gisen, og flere forunderligere Ting, lige til Elementernes forskjellige Avvevling.

Det skulle blive disse Herrer, og deres Liige, meget lettere at blive de ypperste i Konsten, om de ville efterfølge det Exempel, Bayle fortæller i hans kritiske Ordbog, under Artikelen Ludvig den Xte, og som jeg vil afskrive til almindelig Nytte for alle overnaturlige Konstnere i forkommande Tilfælde av samme Natur, ved Hofferne eller i Stæderne.

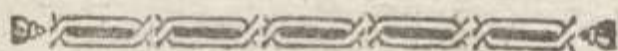
Abbeden de Baigrie, en Mand av megen Bittighed, havde opfundet alleslags Forbedringer av musikalske Instrumenter. Han var i Kongen av Frankrigs Tiensse, som engang befalte ham at skaffe harmoniske Tøner av Sviinenes Grynten, fordi han holdte dette aldeles umueligt. Abbeden var over denne Befaling ikke i mindste Forlegenhed. Han bad Kongen allene om Pengene til at udføre den, som strax bleve ham leverede. Nu gjorde han den forunderligste og merkværdigste Ting, som nogen Tid er hørt. Han bragte en stor Mængde Sviin tilfammen, og satte dem i en Pavillon, klædt med Kløvel. Foran stod et Bord med et vist Antal av Tangenter, liig et Orgel, og indrettet saaledes, at, naar han rørte Tangenterne, bleve alle Sviinene, som stode bagen for Instrumentet i behørig Orden, hver gang sünkne med spidse Nigger, og gryntede saa harmonisk, at Kongen og det heele Hof fandt sin inderligste Fornøvelse derved.

Provinzialblade.

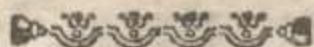

II. B. No. 23.

Man opfinder saa mange Obeleggelse til at udrydde det arme menneskelige Kion, og saa lidt til at lindre dets Smerter. Lægerne klage endnu over Konstens Ubished, og Døden, eller Elen-digheder forskrækkeligere end Døden, tilintetgjøre ofte de klogeste Anlæg. Denne Erfaring er bedrovelig; Men den er vis og gammel. Den Belgierer, som opfandt et sikkert og tilstrækkeligt Lægemiddel mod en eneste av disse Plager som forstyrre Verden, fortiente en Værestotte i alle Hjerter. Ved Indpødningen standser man allerede lykkelig Koppernes Raserie. Man paastaar endog ved dette Middel at standse Pestens. Der er endnu en Furie, som fødes av Fornøvelser, som har fortient alle Lægers Opmerksomhed, og som overgaaer alle Egyptens Plager.

Med Amerikas Opdagelse paastaaer man, at Kolumb tillige medbragte denne, som gandske vist enhver ville have ønsket uopdaget. Der er Læger, som vil berøve Kolumb Eren af denne sidste Opfindelse, og tilstaae den et Slægtregister af meget ældre Ahner, men jeg behøver ikke at sige, at denne Strid er ligesaa ubetydelig, som de fleeste Lærdes Stridigheder om Intet.

Det er ikke denne Sygdoms Kronologie, det er dens beklagelige Tilværelse, som har sat Verden i Forskrækkelse, og som har krævet alle Lægers og Philosophers foreenede Kunst til Waaben imod den. Jeg kan ikke fortælle disse Bestræbelser, fordi jeg ikke veed dem, og fordi det ville stride mod disse Blades Hensigt at meddeele dem, endskiont jeg vidste dem. Jeg har bestemt dette Blad allene til en Efterretning i den Anledning, som, hvis den er tilforladelig, synes at være ligesaa vigtig, som Opdagelsen af Harrisons Uhr, der har gjort saamegen Opsigt, eller af Cirkelens Kvadratur, der ville gjøre endnu meere, ifald Hr. Büttner (*) eller en anden nogen Tid skulle være saa lykkelig at finde den.

Jeg

(*) Kompastor til Mariæ Kirke i Bergen.

Jeg legger til, at Materier til Oplysning og Fornøjelse er det, jeg altid ønsker at kunne meddeele mine Læsere, og at det var utilladeligt at glemme denne i en Bog, som er bestemt til Efterretninger om hvad der foregaaer i denne Verden, fra hvis Omgang Naturen har udeløst os ved Klipper og Have, jeg veed ikke, enten til Straf eller Belønning.—

Efter at Lægekunsten længe var forstræffet over den Fiende, hvorom jeg har talt, fandt den endelig, (siger Sr. Linguet i hans Annaler) den Hemmelighed at undertvinge den, men et Præservativ var endnu meere at ønske, end et Lægemiddel. Den Mand, som leverer sin Lige en Hielm at forsvare sig mod Saar, fortjener uden Tvivl meere Erkiendtlighed, end den, som ikke kan andet end forbinde dem, og denne Mand er, paa Sr. Linguets Forsikring, Sr. Valentin, en Wundlæge, født for sin Konst, som Prindsen av Ronde for Krigen, og av Naturen forsynet med dette giennemtrængende Øye, der overseer alt hvad almindelige Øyne ey blot kan skimte. Sr. Valentin har altsaa forelæst Wundlægernes Akademie i Paris en Afhandling, hvori han har beviist—

arrige aures Pamphile, — at en simpel og snar Ustoelfe i koldt Vand er tilstrækkelig at forekomme alle smittomme Syger, hvoriblandt den veneriske selv ey skal være at frogte for, naar man allene underkaster sig denne lette Topik med Royagtighed.

Denne Forskrift er kort, og behøver ingen Udeliggelse. Den behøver allene Verifikation, som Sr. Linguet imidlertid har glemt at anføre, og som derimod er tilføjet en anden Methode af Sr. Preval, der i Henseende til dens Folger er endnu meere merkbar; Jeg vil anføre denne med Sr. Linguets egne Ord, fordi den taaler intet Udtog.—

„En Doktor, og Rector ved det Parisiske Fakultet, ved Ravn Preval, har anmeldt for Publikum et sikrere Middel eller en Komposition af en Drif, som modstaaer alle Folger af en uordentlig Kiærlighed. Det var umueligt, at Lofstet om en saa vigtig Opdagelse ikke maatte giøre megen Bevægelse. Personer af meget høy Stand har havt den Nysgierighed at undersøge dette Middel, og der behøvedes Beviis for at autorisere deres Fortrolighed. I Al-

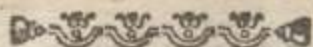
mindelighed paatager Opfinderen sig de første Erfaringer, som skal anbefale hans Hemmelighed. Doktor Preval troede, at han burde underkaste sig denne Lov, og endskjønt han ikke derved har bevist Tilstrækkeligheden af hans Specifikum, har han i det ringeste overbevist Tilskuerne om sin egen Tillid, og Dristighed."

"Han anfaldt en Hydra, og denne nye Herkules's Strid har indlagt ham en noget skandaløs Berømmelse. Det medicinske Fakultet har ladet see Mishag over, at en af deres Lemmer bekvemmede sig til saadanne slags Demonstrationer. Det har gjort Begyndelse med at stille ham ved Sæde i dets Forsamlinger, og den forskudte Læge har indstævnt sin Sag for Parlamentet."

"Da man ikke tilstrækkelig havde fastsat Grundreglerne for Fakulteternes despotiske Disciplin over deres Medlemmer, har Hoffet endnu intet afgjort. Det har endog ladet see meere Uvillighed til at forsvare Sr. Preval end til at understøttede ham."

"Endelig blev denne Anordning uigenkaldelig fastsat, og Sr. Preval og hans Sag nød ikkedestomindre

mindre en meget mægtig Beskyttelse. Hoffet befalte, at han skulle antages i Forsamlingerne, at han skulle deele alle Fordeele, og at han i alt og overalt skulle antages for en virkelig Læge. Fakultetet undslog sig for at adlyde Parlamentets Befaling; Det har udslettet sin oprørske Medbroder av dets Lister, og Parlamentet har ladet heste tre av Medlemmerne, en Dekanus, og to av de anseeligste andre Betiente. Sagen er indstævnt for Retten, og disse ere begge Parters Grunde."

"Den Person, De har forestillet, (siger Fakultetet) er fornedrende. Det er altid skammeligt at give sig til Priis for Publikum, men det Skuespils Natur, hvori De har spillet Hovedrollen, forøger endnu Deres Skændsel. Det er ikke nok, at en Læge er behiertet, og uoplyst, han bør endnu have Ære for Belangstændighed. Han bør helbrede Legemet, men det er ham ikke tilladt at fornærme Sæderne. Vi ere Læger, som ere strenge av Sæder efter vort Bæsen. Var De vel nogen av Deelene paa denne slibrige Balplads, hvor De, for spodske Dvne, trodsede Farerne av den uordentlige Vellyst, under Paaskud av at give Underviisning i Midlerne til at undgaae den. Jo høyere Deres Vidners Stand var, desto offentligere blev Deres Skændsel, og desto meere er De folgelig blevet lastværdig."

"I det Øvrige (vedbliver Fakultetet) vil Deres Ærevillighed trække meget sørgelige Følger efter sig for os.

Skal

Skal vi herefter, naar en Syg kalder os for at helbrede ham fra Feberen, bruge Kina tillige med ham? Og naar vi raade en Patient, som plages av Steen, at lade sig operere, skal vi da være forbundne til at lade siære Blæren op paa os, for at vise, at man ikke dser av denne Operation?"

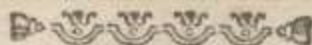
„Min Opdagelse, (svarer Sr. Preval) angaaer det heele menneskelige Kion, og dersom den er tilforladelig, er jeg dets Belgiorer. Jeg lærer det, at giøre den forkræffeligste Furie vaabenløs, som den nogen Tid har havt at frygte for. Det menneskelige Kion skylder mig Vrestotter, og j overse mig med Skieldsord.“

„Alle physiske Erfaringer over Fødselens store Formaal kan blive slet fortolkede, og dømt anstødelige for Sæderne. Løvenhock's, og hans Estermands mikroskopiske Beregninger bringe meget usommelige Ideer i Erindring; Har man derfor gjort dem det til en Misgierning? Sr. Nikolaus Venette har skrevet saa frit om Egteskab, at fordervede unge Mennecker har gjort et Arsenal derav for deres Udsvævelser; Har Fakultetet i Montpellier derfor dømt ham lastværdig?"

„I alle Ting er det Onde ved Siden av det Gode; Den samme Gierning kan ofte være ligegyldig i begge Henseender. Hensigten allene karakteriserer den.“

„Jeg har selv gjort mine Prober; Hvem skulle jeg ellers bruge dertil? En Fremmed skulle ikke have lagt nogen Vægt til min Forsikring ved at anstille et Forsøg
paa

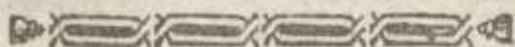

paa mine Ord. Man skulde have anseet ham, som et lettroende eller forført Vidne. Det er ikke uden ved selv at trodse Faren, at jeg har kunnet overbevise Tilskuerne om min Oprigtighed."

"Aeg har tilladt Vidner, og hvilken uimodsigelig Forsikring skulde min Prøve have haft, om den var skeet i London?"

"Disse Vidner vare av høy Stand; Men fortjener en saa kostbar Hemmeligheds Verifikation ikke uden Pøblens Vidnesbyrd?"

"Hertil svarer Fakultetet; Vi ere alt for hofflige, at vi har tilladt Dem at anføre Grunde; Vi behøvede ikke at bruge andet Beviis mod Dem, end vor Billie. Vi gielde uden Tvivl ligesaameget som Advokaterne; De har intet uden at begiære Dom, og vi fælde den. Den Dom de faae, er underkastet Undersøgelse, Giennemsyn, og Tilintetgiørelse. Vores er uden Appel; De har intet at raade uden over Menneskers Lykke; Menneskers Liv er under vort Herredom. Det medicinske Kollegium kan altsaa i alle Henseender paa staae lige Ret med Rabulisterne. Nu tillade Anordningerne av 1775 Medlemmerne i denne Orden den Ret, at udslutte eller beholde hvem dem behager, uden at give Grunde dertil, uden endog at have Grunde dertil. Vort Kollegium gjør Vaastand paa samme Privilegium; Det er umueligt, at Parlamentet kan nægte os det, og j skal udslattes." —

Provinzialblade.

II. B. No. 24.

Poesier. (*)

I.

Til en smuk Jødepige.

Devidatter, hør min Sang,
Den friske, og munter er, som Du,
(O gid den var saa smuk som Du!)

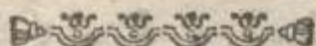
Men Devidatter, hør! — Den Sang,
Du blev, hvad Du maaskee en er,
Da Himlen i dit aabne Skiod

Y

Geo

(*) I Udgiverens Fraværelse besorges dette Blad ved en fremmed Haand, hvortil man har valgt et av Udgiverens egne Haandskrifter, som man haaber, med hans Samtykke, endskiont to av disse Stykker, jeg veed ikke av hvad Aarsag, ikke findes i den Samling, han har bestemt til Trykken, og som han har haft den Godhed at overlade mig til Siemmensyn.

Bedrog Din Slægts Forjættelser,
 Den Gang, da Du blev Pige fød, —
 Da blev og hvert et Suk bestemt,
 Som, snart bønhørt, og snart forglemmt,
 I Vers og Prosa latterlig
 Skal giennem Livet følge Dig,
 Som Skyggen Solen, følge Dig.
 Da blev og dette Suk bestemt,
 Som denne Luth for Dig har stemt.
 O, lad iblant den Hob, som skal
 Lykkeligjøres ved dit Valg,
 (Og denne Hob er uden Tal,)
 Lad mig og deriblant faae Stæd!
 Men ey blant dem, hvis Kiærlighed
 Skal engang straffes med dit Valg,
 Og, under gandske andre Suk,
 Undgielde for Du var saa smuk.
 (Den Hob er ogsaa uden Tal;)
 Elsk mig, jeg uomflaaren er,
 Den Sag er værd Betragtninger;
 Og, om en dum Iskariot
 Vil a priori vise Dig,
 At Forhud ey gjør lykkelig,

Saa troe ham ey, han har forraadt
Ein Guld, han vist forraader Dig,
Elst mig, men hvis Du endnu er
Saa følesløs, som Du er smuk,
Kun følesløs mod mine Suk,
Og ellers fælleds for enhver,
Saa har jeg ey at sige meer.

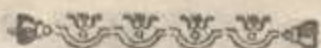
II.

Mester Gert: eller Gert den yngre.

(En Fortælling.)

Gert, min Barber, knap har indfæbet mig,
Før han, i Amtets Sprog, begynder gruelig,
Og med en bøddelsk Majestet,
(Jeg skielver ved at skrive det)
Begynder at fortælle mig,
Hvor længe Verden staaer, hvad Pris paa Kornet er,
Om Portens nye Udrustninger,
Og derafra til de syv berømte Underværk,
Og Mogol, (Gert har vandret stærk)
Om Kanaan, og lærde Sager,
Krig, Hunger, Vandflod, Pestilens,
Mit Skiæg, og alle Landeplager;

For hvert et Strog strax en Sentenz;
 Alt det fortæller Gert med en Bestalenhed,
 At, hvor ey Hud og Kisd gaacr med,
 Der voxer Skiægget, mens han rager.

III.

En Drik for hver Tid om Aaret. (*)

Hver Aarets Tid skal Vin min Livdrik være;
 At sole Baarens Pragt i May jeg drikker den;
 For Kjølighed, og Tørst om Sommeren;
 Om Hosten Wiinens Guld til Vere;
 For Kuldens Skyld om Vinteren;
 Hver Aarets Tid skal Vtnu min Livdrik være.

IV.

Til Emilie.

Over en Rose, som falmende i hendes Barm.

Skion blomstred' den i Daleu for;
 Langt skionnere den i din Barm nu dser;
 Beklag den ey, den dser med Lyst;
 Hvem dser ey gierne ved dit Bryst?

V. Daphne.

(*) Efter det Sydste i St. Kamlers Lyrische
 Blumentese.

V.

Daphne.

Til Søvnens Gud. (*)

Søvnens Gud, forraadt av Dig,
 Klager jeg min bittere Harm;
 Kielen vugget i din Arm,
 Overvandt Amyntas mig.

Alt for snart, troløse Drom,
 Blev Amyntas lykkelig;
 Burde han ey fundet mig
 Grusom først, og siden om?

VI.

En Drikkeviise paa Kongens Fødselsdag. (**)

Brødre, nu er Tid at drikke,
 Sorte Sorger nævnes ikke,

D 3

Det

(*) Formodentlig efter det Tydske i Hr. Kam-
 lers Blumenlese, endskiont dette Stød ikke
 staaer hosføyet i Haandskriftet.

—————n.

(**) Dette Stykke tilhører ikke Udgiveren, saavidt
 mig er bekiendt, men, som han har sagt mig,
 en av hans klogeste og kiæreste Venner, en norsk
 Adelsmand, som i denne Tid har gjort sig be-
 rømt ved hans Talenter.

—————n.

Det er Kongens Fødselsdag;
 Gladeste blant Aarets Dage,
 Kom lykkelig tit tilbage,
 Kom til Nordens Velbehag,
 Beste Konges Fødselsdag!

Norske Døttre fletter Krandsfe,
 Og med Leeg, og muntre Dandse,
 Synger: Leve Kristian!
 Gud er dyrket best ved Glæde;
 Druens Saft lad Munden væde!
 Længe leve Kristian!
 Intet større ønskes kan.

Elskte Norge, Troskabs Sæde,
 Ceres dine Agre flæde!
 Havets Rigdom dine Skær!
 Indtil, inden dine Fielde,
 Danske Kongers milde Vælde
 Væres ey, og elskes meer;
 Ewig da din Lykke er.

Glassene paa nye isfienker!
 Leve hver, som Nordmand tænker,

Nordmænd ere Konger troe;
Nordmænd elske Viin og Piger;
Nordmænd Venner aldrig sviger;
Sid den ev i Norge boe,
Som er ikke disse troe!

VII. (*)

Kom, søde Lyst, opfyld mit Hierte
Med dine Følelser!
Kom med din Fryd, kom med din Smerte!
Og Du velkommen er.
Kom Du, som Verden lever ved,
Og vær min Sang, o Kierlighed!

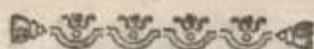
Du pryder alt; Du Døknar klæder
Med Elysæisk Pragt;
Du ved et Bliv har Riger, Stæder
Og Jordens Børn frembragt.
Du lagde Havet Tomme paa
At stille Elskeres Attraae.

I Evas skionne Dyne smilte
Din himmelsendte Lyst,
Og Jordens HErre henrykt iilte
Eil sin Mandindes Bryst. —

Du

(*) Dette Stykke er uundertegnet med Stierner i Haandskrivtet; Det er mig altsaa ubekjendt, om det tilhører Udgiveren eller ikke.

Du gav ham Sødhed i hans Harm,
 Og Eden i Mandindens Barm.

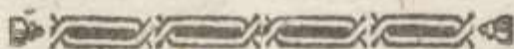
Hvert Adams Barn fik Adams Hierte,
 Hver Datter Moderens;
 Og, liig de første Skabte, lærte,
 At sole, elske eens;
 Og Haand i Haand, og Bryst til Bryst,
 At smelte hen i fælleds Lyst.

Straf blev din Løn, hver som tør vove
 At spotte Elskovs Magt.
 Som Blodets og Naturens Love
 Tør ansee med Foragt,
 Som stedse flyer for Amors Bey,
 Straf blev din Løn, jeg undres ey.

Alcides selv blev nødt at lære
 Ved Dejaniras Fod,
 Det var omsonst mod Dig at bære
 En Kulle, rød av Blod,
 Og at en slangebiftet Viil
 Forgjæves streed imod en Smil;—

Kom søde Lyst, opfyld mit Hierte
 Med dine Følelser!
 Kom med din Lyst, kom med din Smerte!
 Og Du velkommen er;
 Kom Du, som Verden lever ved,
 Du er min Sang, o Kiærlighed!

(**)

Provinzialblade.

II. B. No. 25—26.

Knejus Marullus,

eller

Pangloss (den yngre.)

(En Egteskabsscene, hvorav gives alt for mange.)

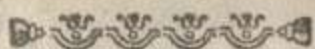
Første Samtale.

† † †

Egteskaber sluttet i Himmelen, siger det gamle Ordsprog, men dette Ordsprog passer ikke til alle, som jeg vil bevise med efterfølgende Historie.

Anledningen dertil er et gammelt Bekendtskab med den lærde og vidberømte Knejus Marullus, eller Pangloss (den yngre) som er navnkundig av forskellige Stridigheder, og Traktater, alt latinske, og som enhver skulle antage for en romersk Hedning fra Jernalderen, hvis ikke Kirkebøgerne tilstrækkelig udvise, at han var født i vore krisne og ulatinske Tider.

Jeg vil ikke paa dette Stæd opholde mine Læsere med Efterretninger om denne lærde Mands Levnet og Bedrifter igiennem alle Scener av hans Liv. Jeg vil allene sige, at Tilfælde, som i denne Verden stifte og forstyrre Bekiendtskaber, ligesom de stifte og omstyrte Throner, i meget lang Tid havde ophævet vort; Efter en lang Fraværelse fandt jeg endelig denne Mand igien, uden at søge ham. Jeg spurgte ham om hans Hendelser, og han fortalte, at Summen av alle hans Gienvordigheder var, — at han var blevet gift. Jeg bad ham fortælle mig sin Historie, og han fortalte den, noget omstændelig, som man vil erfare, omerent saaledes som følger: —

Jeg var, som De veed, længe ugift, min Herre, men jeg var det av Grunde. De lærdeste Mænd, sagde jeg, har alle været Hebersvende, og i Kiærligheds Skole uddunster Philosophien; De uforgiengeligste Skrifter ere fra Munkealderen, og de Ni Muser vare alle Jomfruer. Jeg havde endnu flere Aarsager, min Herre; Mangel er ofte store Mænds Skiæbne; Jeg var arm som en Kirkerotte, og jeg vidste intet at ernære en Kone uden med mine Verker. For et Seckulum eller meere skulde jeg underholdt ti Koner der med,

med; Men alting forværres, min Herre! Man læser ikke Latin meere, og tilstaae mig, at for en lærd Mand er ingen Skam større end at skrive en Linie ret i sit Modersmaal. Denne Næringsvey var altsaa usikker. Endnu meere, den har Følger, den har betænkelige Følger, siger jeg; En Kone finder Middel at ernære sig paa andre Maader; Forstaae De mig? En viis Mand overlegger alting forud, og man skal ikke sige om Hr. Marullus, at han er Magister i 3 Konster forgieves; I tre Konster, siger jeg, thi—

„Det forekom mig, som Hr. Marullus ville tale om sit Giftermaal,,—

Sandske ret; Jeg ville allene sige, at jeg var ugift av Grunde—

„Da av Nødvendighed, (sagde jeg ved mig selv) fordi det er ikke saa let for en Vedant at faae en Kone, som at faae Graden“—

Det blev mig tilsidst meere og meere vanskeligt, (blev han ved:) Veed De hvad det er at være ugift, min Herre? Al, det er en forstreffelig Tilstand; Længe stred jeg

for Valmen, og bar mit Kors med Taalmodighed; Jeg forskæstede Kisdet, og, liig Herkules, stod jeg paa en Korsvey mellem Naturen og Wiisdom. Skulle De vel troe, min Herre, at jeg eengang tænkte at gjøre Muserne et Offer, som Origines og Kombabus har gjort Kirken og Staten? Saavidt kom det ikke, men jeg var en sand Martyr. Endelig vandt Naturen Seyer, og jeg fandt det tilsidst ligesaa vanskeligt at være ugift mod Naturens Billie, som at studere mod Minervas. —

„Intet vilde da været Dem lettere, (sagde jeg ved mig selv.)“ —

Endnu (blev Hr. Marullus ved) vilde jeg intet gjøre uden Grunde. Jeg raadsforte mig med de Gamle; Længe leve de Gamle. Her fandt jeg, (skal jeg sige til Lykke eller Ulykke?) at Lacedemonienserne, efter Pollux's Beretning, havde anseet den ledige Stand for en Misgierning, at de havde belagt den med Pengestraf, og at denne Straf udtrykkelig kaldtes: Bøder for den ugifte Stand. Endnu meere, Romerne, min Herre, havde strengelig forbudet denne Stand i den Poppæiske Lov, og Valerius Maximus, — har De læst Valerius Maximus? —

„Ney, min Herre;“ —

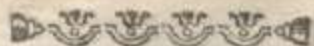
O, De maae læse denne Mand, og tillige Lipsius, (med Erbødighed nævner jeg dette usorvisnelige Navn) i hans Kommentar over den 3die Bog af Taciti Annaler; Der vil De finde det; men for alting den Poppæiske Lov. Den er et Mesterstykke, fuld af de skønneste Phraser De vil læse, endskjønt den blev min Undergang —

„Af!“ —

Nu vedste jeg vel, siger jeg, at denne Lov blev afskaffet ved Kæiser Honorii, og Justinians Konstitutioner, men jeg vidste tillige, hvad Prokopius forsikrer, at denne Afskaffelse kostede det romerske Riges Undergang, og hvorfor, min Herre? Ikke, ved Jupiter, uden fordi Stæderne tabte derved sine Folk, og det faldt Barbarerne saa meget lettere at erobre tomme Byer —

„Ergo, Sr. Marullus?“ —

Ergo besluttede jeg at gifte mig, min Herre; partim fordi det var Naturens Willie, partim fordi

det var befalet i den Poppæriske Lov. Vilde De, at jeg skulle giøre mig skyldig i en Brøde, som har befordret det romerske Riges Undergang? —

„Tiden er kostbar; Og De gistede Dem altsaa, min Herre?„ —

Wæ mig Elendige! Og jeg gistede mig;

Lugete, o Veneres, Cupidinesque!

Eheu lugete! Og jeg gistede mig. Forud maae jeg sige Dem, at jeg skrev en Traktat; Har De læst den? —

„Nej, min Herre!„ —

O, alting hænger som i en Kiede i min Historie. Jeg skrev en Traktat, siger jeg, hvori jeg av guddommelige og menneskelige Retter, luce clarius, beviste, at en gammel Ungkarl var den foraateliaste av alle Skabninger, monstrum nulla virtute redemptum! —

„Og med denne Traktat gistede De Dem?„ —

Nej vist ikke; J Haab om et Honorarium, og, Sandhed at sige, paa eengang av Hunger og Erkiendt.

fiendtlighed tilskrev jeg min høye Mecenas, Greven
av — dette Verk. —

„Og Greven?“ —

O, han var naadig; Han lod mig falde til
sig; Jeg vil gjøre Deres Lykke, sagde han; — men
De maa høre den heele Samtale i Sammenheng;
Jeg erindrer den som min Grammaticam —

Jeg nødes paa dette Stæd at avbryde den vel-
talende Sr. Marullus for at bede mine Læsere om
Saalmodighed til at anhøre hans Samtale med Gre-
ven, ligesom de har behovet den til at høre hans
Udsindigheder om Valerius Maximus og den Poppæi-
ske Lov, og ligesom jeg har behovet den, da han gav
mig den Hæd at fortælle mig sin Levnetsbeskrivelse
mundtlig. Sr. Marullus er uundtommelig, naar
han taler om de Gamle, ligesom Mester Gert, naar
han taler om Kurfyrster, og det synes, at denne
Gave er uadskillelig fra lærde Folk og Barberer;
Men Sr. Marullus er det ikke mindre i det efter-
følgende. Han beskriver sit Gistermaal, for at tale
i hans Sprog, ad unguem usque, og fortæller

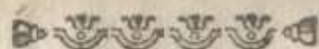

meere, end man onsker at vige. Jeg beder mine Læ-
sere ikke tilregne ham det, og tillade ham at tale
igien, som han saa meget længes efter; — Ecce iterum
Crispinus! —

Allerførst blev jeg nu indsladt, min Herre; Gre-
ven sad paa en Sofa, og jeg stillede mig nedersid ved
Dorren. Kom nærmere, (sagde denne naadige Gre-
ve) kom nærmere, Sr. Marullus! Jeg har læst
Deres Traktat med Fornøjelse; Ret med Fornøjelse,
jeg forsikrer; Sæt Dem engang, jeg tillader
det; Hvad jeg ville sige, jeg har tænkt paa Dem,
Sr. Marullus; Det skulle De vel ikke formode?
De er en gammel Ungkarl, stakkels Mand! Det er
mod Deres Principier, som man har sagt mig. Jeg
vil gøre Deres Vnkle; jeg vil gifte Dem; (Her løstede jeg
mig en Aften eller meere Pariser Maal fra mit elastiske Sæ-
de for at bøye mig i Stovet for min høye Belgiorer, uden
at kunne fremsføre et Ord af Verbodighed og Glæde;) Sæt Dem, Sr. Marullus, (blev Greven ved;) Min
Kammerpige er allerede længe gifteskerdig; Hun har
tient mig troe; Hun forstaaer Huusholdningen, som
man har sagt mig, og hun har ellers Erfarenhed i an-

dre Maader. Det er ret en Kone for Dem. Hun læser gjerne nye Skrifter; Latin har hun endnu ikke givet sig av med, men hun vil snart lære det under saa duelig Læremester. See De, Hr. Marullus! Det er omtrent mine Tanker; Hvad det øvrige angaaer, skal jeg nok vide at sørge derfor. For det første flytte De ind til mig. Lærde Folk elske gjerne Rolighed. Hos mig kan De leve, som De vil. Nu og da gaae De mine Børn til Haande med Underviisning. Jeg har sex Stykker, og de har endnu intet lært. Meget behøve de heller ikke, men Flittighed er Hovedsagen. Klokkeren otte seer jeg gjerne, at mine Folk ere i Arbejde, og jeg er en Hader av Ferier. Ti Timer om Dagen tænker jeg er nok for det Første. Jeg behøver tillige en Haandskriver. Mine Forretninger vore mig over Hovedet; Derved kan jeg slye Dem at bestille i Deres ledige Timer; Resten av Dagen er Deres. Saaledes kommer Lykken, naar man mindst venter den. Men jeg har glemt det Fornemste. Lønnen er 40 Rdlr., og Epise med mine Folk. Hvert Aaar en Johannis, og en Kiøle av mig selv, naar jeg ikke bruger den meere. Ak, De vil leve som en Tyrste, Hr. Marullus! Sommeren

jage De Bilbt med min Skytte, om Søndagen, naar jeg behøver det, og hører min Kapellan præke. Den Karl kan bringe Steene at græde. Vinteren er mit Hus som et Hof. De vil faae see 100de smukke Bogne, og Livreer. Sveitzeren skal lukke Dem ind og ud, naar De forlange det; Mine Bøger skal være Dem til Tieneste, og i min Stald maae De see Dem om, naar De finde det for got. Jeg har skønne Hingster og Wallacker. De er formodentlig Elsker av Heste? Men Glættighed for alt. Nu, hvad synes Dem, Sr. Marullus? Skal jeg frie for Dem? De er lykkeligere, end De veed; Hun smiler hver Gang, jeg nævner Dem. Hun har endog ladet sig oversætte nogle Stykker av Deres Traktat. Stakkels Mand! De er uden for Dem selv av lutter Glæde!

Deres Excellences Beskyttelse for Videnskaberne, (sagde jeg, og reyste mig) tillader mig ikke at tvivle om — meer fik jeg ikke sige.

Sæt Dem Sr. Marullus (blev Greven ved;) Hvad jeg gjør, gjør jeg for Deres Beste. Det var
 ufor

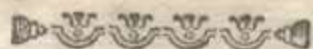
uforsvarligt at lade Dem handle mod Deres Overbeviisning. Deres Traktat er jo mod Vebersvende; De maae understøtte den ved Deres Exempel; Jeg skal bringe det til — hvad jeg ville sige — inden De veed derav, vil De gjøre Paastand paa jus trium liberorum. Ha, ha, ha, De høre, at jeg ikke har glemt min Latin endnu. —

„Historien bliver intressant, Sr. Marullus, (sagde jeg,) og Sr. Marullus vedblev, som følger:„—

Jeg ville svare, men jeg kunne ikke; Saa bestormet blev jeg paa eengang av Betragtninger av allehaande Slags. Greven saae min Uroelighed, og forekom mig paa nye.

De tie og samtøkke altsaa, (sagde han.) Jeg vil ikke forøge Deres Længsel efter den gifte Stand, Sr. Marullus, men den har tusende Behageligheder. Den er virkelig en av den ringe Stands Fordeele. Vi Store kiende den ikke i al sin Lykke. For Dem og Deres Liige er den et Paradis. —

Men,

Men, naadige Herre!

Som jeg siger; En Kone er et Klenodie, naar man bliver saa vel gift som De. Desuden Levebrødet er fiært, Sr. Marullus. Naar De i nogle Aar har tient mig flittig og troe, vil jeg see hvad der er ved at giøre. Jeg formaaer noget allesteds; Ved Universitetet ønske De vel helst noget? Hvem veed hvad der bliver av? Naar alting slaaer Fejl, er min Forvalter en gammel Mand; De har jo lært at regne? De kan ikke vide hvortil De kan komme at bruge det; Jeg Dem imidlertid efter Landbrug! Har de Gamle intet om Landbrug?

Jeg ville nævnt Kato, og Kolumella, men Ordene forsvandt paa mine Læber. Naadige Herre! sagde jeg endnu engang — og blev taus, som en Stotte.

Jeg læser Glæden i Deres Ansigt, (blev Greven ved) og jeg forundrer mig ikke derover. Men jeg vil intet giøre halvgiort. De skal i min Nær-værelse nyde den Lykke at see Deres tilkommende, og jeg vil selv være Deres Talsmand. (Han ringede;) Kald Amalia herind, sagde han til en Tiener, som kom

fom ind ved Lyden, ligesom Hundene efter Jagthornet. Nu gielder det, (vendte han sig til mig) at være Mester over sig selv, Hr. Marullus! Denne Grisfelse vil De neppe modstaae. —

Hr. Marullus maae tilgive mig, at jeg paa dette Stæd ubelader de skionne Vers og Stæder, hvorav han betiente sig at udtrykke den Frygt og Tvivl, som foregik hos ham i disse kritiske Øyeblik, og som han gandske vist foredrog meget klassisk. Jeg beklager meere, at jeg i den Stæd ikke kan meddeele de flagelige Geberder, hvormed han ledsagede disse Udtryk, og hvorav den tragiske Skuespiller kunne lære saa meget. Sandelig var Hr. Marullus ilde deran. Denne Sammenkomst skulle avgjøre hans tilkommende Skiæbne, ligesom Dommen Misdæderens Liv eller Død; Den skulle krone ham med Myrther — eller andre Prydelser, og jeg beklager denne Mand av mit gandske Hierte, ligesom jeg haaber, at Læsren heller ikke nægter ham sin Medlidenhed. Men Hr. Marullus taler saa vel; Det er Tid at lade ham selv fortsætte sin Historie. —

Dorren aabnede sig, (blev han ved) og — horresco referens — et Skabikken, rynket som Tiden, og grim som en Drage, styrtede ind i Værelset, og spurgte hvad Herren havde at befale?

Intet uden at gifte Dem, (sagde Greven.)

Hiertelig gierne, svarte Dyret, og neyede for mig med en Mine, som jeg forestiller mig Slangens til det forste Par.

Merke De, Sr. Marullus, (sagde Greven til mig;) Jeg vedder, at hun gietter hvad vi har talt om. Ikke sandt Mamsel?

Raadige Herre har formodentlig beromt Sr. Marulli sidste Traktat. Han skriver, og taler saa vel, at han indtager alle Hierter.

Sagde jeg det ikke, Sr. Marullus? Kreaturet veed at skionne paa lærde Folk.

Hun neyede.

Nu da, Mamsel, (blev Greven ved;) I Følge denne Traktat har Sr. Marullus udbedet sig mit Samtykke til at begjære Deres Haand, og jeg har lovet at tiene ham med Raad og Daad, som en ærlig Mand.

Hvem,

Hvem, jeg? Hr. Greve? hvorledes? paa hvad Maade? cur? quomodo? quibus auxiliis?

Der høre De, Mamsel, han taler over sig og lutter Glæde. Det er hans første Kierlighed, og han forstaaer bedre at omgaaes Bøger end Fruentimmer. Men til Sagen; Jeg håaber min Billie er Deres, Mamsel; Jeg taaler ingen Opsættelse, og Bryllupet skal skee i denne Aften.

I denne Aften?

Greven har at befale, og jeg er Hr. Marulli allerydmygske Tienerinde.

I denne Aften, Hr. Greve?

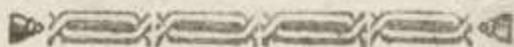
Som jeg siger, Hr. Marullus; hvad jeg befaler, maae skee; Jeg har gjort for Dem, hvad jeg ikke ville giøre for en anden. Drømte De vel i Nat om at komme i Brudeseeng inden Aftenen? Saa snart kan det være gjort, naar Lykken vil. Og alt dette har De Deres Traktat at takke for; Saa, kom nærmere, Hr. Marullus! Uden Undseelse! Kæl ham Deres Haand, Mamsel; Snart, snart, Hr. Marullus. — Jeg ønsker megen Lykke.

Jeg

Jeg stod ved alt dette, som jeg var faldet ned af Luften. Alt, hvad som omgav mig, opfyldte mig med Skræk. Sværdet hang over mit Hoved efter et Hesthaar, og ubdragelige Forvarsler avmalte min Skiebne i en navbrudt Riede af Sienvordigheder. Min Rolighed, min Frihed, alle mine Udsigter vare forsvundne; No Grundte, som jeg har sagt Dem, skulde jeg, under andre Vilkaar, anseet min Bryllupsdag for den skionnestte Dag av mit Liv. Men saaledes at gistes; nolens volens, med Kniven paa Struben, og, som Offerdyret til Slagterbenken, at slæbes dertil; Det slog mig til Grunde med alle mine Grunde, min Herre; Det var nok til at bringe mig at forbande den Poppæistte Lov, og alle Traktater. Ak, her onskede jeg for første Gang, at jeg ikke kunne skrive et Bogstav. Jeg onskede mig et Sted i Jordens inderste Mellem punkt; Men forgiæves. Bægeret, som var iskienket, maatte uddræktes, og Greven adlydes. Skal jeg sige det? Den Verbødighed, hans Nærværelse indskød mig, Undseelse, som altid følger sande Fortienester, Haab om et Levebrød for Fremtiden, og dagligt Brød, endskionnt kummerliat, for den nærværende, min Skiebnes Beslutning endelig, som havde udseet mig til dette Offer; Alt dette, min Herre, foreenede sig for at binde mig med den gordiske Knode, hvori jeg saa længe sukker, uden Haab om Oplosning. Jeg blev gift, og jeg blev ulykkelig. Dette er alt hvad jeg har at sige denne Gang. Næste Gang skal jeg fortælle Dem om min Kone.

Ende paa Ildet Binds 1ste halve Deel.

Provinzialblade.

H. B. No. 27—28.

I.

Om Greven av Kerguelens Reysen i Nordspen.

Jeg har lovet at meddeele Reysedeskrivelser i disse Blade, fordi de fornøye næsten alle Læsere, naar de ere skrevne med Iadsigt og Tilforladelighed. Enhver ønsker gjerne at vide hvad der foregaaer uden for ham, og enhver dommer gjerne om Fremmede, for at vide hvor meget man vinder eller taber ved Sammenligningen.

Der er tillige Reysedeskrivelser, som lære hvad Fremmede domme om os, og disse fortiene ikke mindre Opmerksomhed. Man er nysgierrig efter at see sit eget Portræt; Man vil vide om det ligner Originalen, og man belønner Konstneren derefter i Forhold til Arbejdet. Det er en av dette sidste Slags Reysedeskrivelser, hvorav jeg vil meddeele et Udtog i nærværende Blad, ledsaget med nogle Anmerkninger,

ger, som jeg haaber til mine Læseres Bifald, og, som jeg tillige haaber, til Hr. Forfatterens.

Det er bekiendt, at Hr. de Kerguelen Tremarec (tilforn Kongelig Fransk Skibslieutenant, Medlem af det Kongelige Søeakademie, og Chef for Fregatterne La Folle, og l' Hirondelle, nu Greve og Ridder af dette Navn, det er bekiendt, siger jeg, at denne Mand paa hans Reyser i Nordsoen i Aarene 1767, og 1768, (som ere bekiendtgjorte ved Trykken,) tillige nogen Tid har opholdt sig i Bergen, hvorefter han ligesom over andre Stæder, har leveret en Beskrivelse over Bergens gamle og nye Tilstand, over dens Beliggenhed, Handel, Søefart, og, (som i sær er at merke) over dens Indbyggers Levemaade, og Karakter.

Titelen til det heele Skrift, som jeg anmelder til Efterretning for dem, der vil anskaffe sig det, er i den tydske Oversættelse, hvorav jeg har betient mig i Mangel af Originalen, saaledes, som følger: Des Herrn de Kerguelen Tremarec 2c. Beschreibung seiner Reise nach der Nordsee, die er in den Jahren 1767 und 1768 an die Küsten von Island,

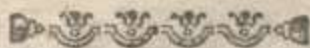
Joland, Grønland, Færøer, Shetland, det Orkney's, und Norwøegen gethan; Aus dem Französischen übersezt. Mit Kupfern. Leipzig, 1772. (Stor Oktav, forsynet med to Kartter, for og bag.)

Denne Bog har giort Opsigt; Allevegne roses den, som en av de beste Reysesebskrivelses; Man tillegger Forfatteren Forstand, Indsigt, Erfarenhed, og jeg veed ikke hvad. Allevegne (siger man) har han seet, spurgt, og tænkt; Allevegne reyses og skriver han som Philosoph, allevegne for at nytte og oplyse. — Saaledes dommer man om Greven i Europa.

Denne Bog gjør tillige Opsigt blant os; Den gjør det endnu meere, da Greven for nærværende Tid igien befinder sig inden vore Kyster. Man tillegger ham her ikke nær saa mange Fortienester; Man protesterer mod hans Philosophie, og Indsigter; Man gjør hans Bog til en Nationalsatire, og siger: Saaledes er Bergen blevet lønnet for Velgiort.

Til at oplyse dette, skulle det ikke være overflødig at gjøre mine Læsere bekiendte med Bogen selv, hvorved jeg dog uodes at indstrænke mig til hvad

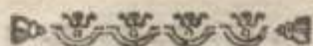
der allene angaaer Bergen, fordi denne Bog (eller det eeneste Exemplar derav) er for nærværende Tid i alle Hænder, og jeg, kun paa nogle Timer, har havt Lejlighed at bruge den til Estersyn. Jeg legger endnu til, at det er efter Begjær, jeg anmelder den i disse Blade, og at jeg har lovet at giøre det uden at glemme den Ære, jeg skylder Sandhed, mine Landsmænd, og en fremmed Konges Undersaat, som foreener Stand og Fortienestier.

Efterat Hr. Berguelen fortæller om sin Ankomst til Bergen, og beskriver Hr. Stiftamtmand de Scheels Hoflighedsbeviisninger, tilligemed nogle Riobmænds og Haandverksmænds Uhosfligheder; Efterat han beklager, at man nægtede ham Proviant paa det offentlige Torv, fordi man ansaae ham for en Kayer, (som han den Gang ikke var) eller som en Søerøver, der havde været her kort tilforn; (Altsammen S. 139;) Efter en Beretning om en Matros, som Hr. Berguelen lod straffe i tre Dage, fordi han havde stjaalet en Solbæke af et Vertshuus, og efter Forsikring om endnu større Straf, hvis alle Damerne ikke ved et stort Soupé hos Frue Scheel havde giort Forbøn for ham; (De fromme Damer!) Efter en Fortælling (S. 140)

(S. 140) om et Middagsmaaltid for alle Stands-
personer av begge Kion her paa Stædet, hvorefter
var Bal, som udbredte Lyst og Glæde over heele
Byen, (det er Grevens egne Ord) og hvorved
man, under Kanoners Løsning fra Fregatten, (alt
for at vise, at Hr. Kerguelen var ingen Raper)
drak paa Kongen av Frankrigs, og Kongen av Dan-
nemarks Sundhed; (der staaer ikke, hvor meget, eller
hvor længe;) Efter en Beskrivelse endelig over Bergens
Havn, over Fæstningsværkerne fra Søesiden, (som,
efter Grevens Meening, fortieue ikke at nævnes,
og hvorom jeg ikke forstaaer at domme) efter An-
merkninger om det gamle Bergen, om Indbyg-
gernes og Husenes Antal o. s. v. (S. 150, 151,
152, 153,) som altsammen synes meget rigtigt, og
fortiener at eftersees i Bogen selv; Efter alt dette le-
verer Hr. Kerguelen tillige en Beskrivelse over Ind-
byggernes Sæder, og Karakter, som har tiltrakt sig saa
megen Opmerksomhed, og, som jeg finder fornøden at
meddeele i en nøyagtig og bogstavelig Oversættelse. —

„Hvad Indvaanernes Sæder i Bergen angaaer,
„(siger Hr. Kerguelen) er det meget vanskeligt at
„tilfredsstille Læseren i denne Henseende, fordi de ere
„en Blanding av forskiellige Nationers Sæder; Tid

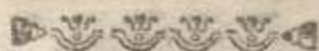
„efter anden ere mange Tydske og Skotlandere kom-
 „ne derhen, som har sat sig ned der paa Stædet,
 „og foreenet sig med Landets Judsodde ved Gifter-
 „maal. Mandfolkene ere for det meeste sunde og
 „stærke; Ikke synderlig hoffige, men dog venlige mod
 „Fremmede, og det av Egennytte. I Bergen er
 „ingen Adels; Alle Indvaanere ere Kiøbmænd, og
 „handle deels i Stort, deels i Lidet. Desuagtet
 „gives der tillige nogle fornemme Familier, men i
 „et meget ringe Antal.“

„Fruentimmerne (bliver Hr. K. ved) ere i Al-
 „mindelighed arbejdssomme. De sysselsætte sig saavel
 „med deres Husholdning, som med deres Handel.
 „Eil Pragt og Ddselhed ere de ikke meget hengivne.
 „Fremmede ere de besynderligen bevaagne, og disse
 „ere gierne secte hos dem. Fornemmelig pleye de at
 „modtage Franzoser vel, men Nændene ere meget ja-
 „loux over disse sidste. De norske Fruentimmer ere
 „smukke, men de have ikke megen Dydragelse. Paa de
 „øvrige Stæder i Norge hersker meere Hoffighed,
 „men over heele Landet ere Mandfolkene meere ind-
 „tagne for Smag i et got Maaltid, end for Kier-
 „lig-

„ligheds Tilløkkelser. De elste stærke Drikke, og røge
 „overmaade meget Tobak. De komme tilfammen
 „mellem hverandre, og foretrække deres Estaminet (Bl-
 „kroe) for Fruentimmernes Selskab, hvilket igien for-
 „leder disse at holde sig skadesløse ved Omgang med
 „elskværdigere og fornøieligere Fremmede, uden at
 „giøre en Hemmelighed derav.“—

Saa mange ere Ordene; Den heele Text har
 havt forskjellige Udleggelser, og det sidste Stæd der-
 av frem for alle. Hvem ere disse Fruentimre, (siger
 man) som betroe sig til elskværdige Fremmede, uden
 at giøre en Hemmelighed derav? Er det den heele
 Bye, eller Kongerige? Og hvem ere disse elskværdi-
 ge Fremmede, man betroeer sig til, uden at giøre en
 Hemmelighed derav? Er det Besætningen paa begge
 Fregatter? Bestemmer man saaledes Rationers Ka-
 rakteer? Ak, (sige andre igien) De Franske regne
 det ikke saa nøye; De Franske vil, at alle skal ligne
 dem. Franske Damer giøre ingen Hemmeligheder;
 Jo franskere, jo fuldkommnere; Hr. Berguelen siger
 os en Høflighed, uden at vi veed det selv, eller
 en Uhosflighed, uden at han veed det, og det heele
 Stæd er intet uden en Gallicismus. Poste, (siger

et stærkere Partie) var det vore Koner, man talte om, skulle vi vriie Halsen om paa dem, og drukne dem i Sælle. Lad Greven, eller hvad han er, legge sine Folk ud! Lad os kiende den Skyldige fra den Uskyldige! Lad os straffe dem, eller ham, eller begge Parter! Har vi ingen Lov og Ret i Landet, eller tør man ikke slevne saadan Herre for Tæmperretten? Nej vist ikke, (sige de Sagtmodige, og enhver veed at det er Fruentimmerne;) Tausshed er ikke vor Gave, og enhver har sin; Men denne Dyd er heller ikke Mandfolkene's. Greven er ikke meere taus end vi; Han trykker, og vi tale; Hvorfor vil han, at vi skal tie meere end han? Greven er ret besynderlig; Hvad skulle vi ikke sige ham, om vi kunne tale Fransk? Fruentimmerne har ret, (sige atter andre igien,) og de har altid Ret; Greven meener det ikke saa ilde, og den heele Sag er kun Syog. Greven siger, at han behager, og vi sige hvad han siger; Er der vel Out i det? Hvilken Alarm man kan giore for Tætet! Den, som er reen, kaste den første Steen! I har Ret alle tilsammen, (siger det 6te og sidste Partie, hvorav jeg har den Ære at være;) Greven har Forstand, Tapperhed, Indsigt, Levemaade o. s. v. Sandste vist har han ikke sagt hvad her staaer.

Øversættelsen har forfalsket ham, og Greven har sagt netop det modsatte; I Stæden for: Uden at gjøre en Lighed derav, efter den Tydske Text, har Grundtexten formodentlig: uden at de (nemlig de Franske) gjøre en Lighed derav, eller i Grevens Sprog: sans qu'ils en fassent un mystere i Stæden for: sans qu'elles, &c. Dette Ord ophæver al Trætte; Lighed er ikke de Franskes Karakter, og Greven lider intet ved min Forklaring. Fruentimmerne lide meget, hvis jeg har bedraget mig, og Greven vil ikke foretrække sin Ret for deres. Tydskeren har altsaa allene Uret, og Greven er forligt med Nationen.

Resten af Beskrivelsen har mindre Vanskeligheder; At Bergen er en Lvetulle, halv Tydsk, halv Norsk, vidne Historien og Erfarenhed. At Mandfolkene ere sunde og stærke, er formodentlig ingen Bebrejdelse, og at forsvare deres Høflighed tillader Beskedenhed ingen Landsmand. At de ere venlige mod Fremmede, viser den Væde de gjøre Hr. Berguelen, naaget han skriver imod dem, og, om de ere det af Egenytte, appellerer jeg til hans Vexler. I Bergen, siger Greven, er ingen Adel; (Saa meget desto bedre;) Indvaanerne ere alle Riismænd; (Ogsaa

røge meget Tobak. — Wiin styrker Raven, Hr. Greve, og Tobak fordriver Pesten. Jøder og Fransøser spise Hvideløg, og Hvideløg lugter endnu slettere end Knaster. Kroen angaaende, skurrer intet uden Ravnet. I ethvert Land gaaer man paa Kaffehus, og det er Kaffehus, hvad Greven kalder Ølkroer, endskjønt de ikke hebe Caffée Royale, eller Caffée de la Regence, som hos ham; (*) Overalt har Greven megen Ret; Alting er endnu ikke, som det kunne være, og allerede Madam la Fleche hos Solberg har sagt: Les Danois sont de fort bonnes gens; il ne leur manque que de s'informer dans les manieres parisiennes. Det er udlagt: De (Norske) ere meget gode Folk; Der mangler dem intet, uden at lære Parisiske Artigheder. —

Saa meget om Bergen og Greven for denne Gang.

II.

Om Genie.

Av Hr. Marmontel.

(Eilsendt.)

Man spørger hvori Genie og Talent ere forskellige, (siger Hr. Marmontel.) Mig synes i følgende;

(*) Et Kaffehus i Paris ved Siden av Hertugen av Orleans Pallads, hvor den berømte Rousseau stedse gik for at spille Skakspil.

de; Talent er en besynderlig og ovet Færdighed at bringe en Sag vel i Stand. I Henseende til Videnskaberne bestaaer det i Færdighed, at give de Objekter, man behandler, og de Begreber, man fremsætter, en Skikkelse, som Konsten billiger, og som tilfredsstiller Smagen. Orden, Tydelighed, Eleganz, Lethed, Natur, Korrekthed, og selv Gratie ere Talentets Verk.

Geniet er en Art av en ofte tilstedeværende Besvælse, men som gaaer over igien. Dets fornemste Egenskab, er den Gave at skabe; Herav følger, at en Mand av Genie verelviis hæver sig, og falder, eftersom Besvælsen er nærværende, eller forlader ham. Geniet er ofte ubyrket, fordi det ikke giver sig Tid at stræbe efter Fuldkommenhed; Det er stort i store Ting, fordi disse ere i Stand til at opvække hin høye Instinkt, og sætte den i Virksomhed. Ved almindelige Formaaler det skidesløst, fordi de ere under det, og har intet, hvorved det kan sættes i Bevægelse. Naar det imidlertid med anstrenget Opmerksomhed sysselsætter sig med disse Ting, gior det dem nye og frugtbare, fordi denne Opmerksomhed ligesom udbreder sig over Begrebene, meddeeler dem en Varme, der opliver dem, og bringer dem af voxe, ligesom Solen Guldet i Klippernes Dybheder.

Det

Det fieldenste, og forundringsværdigste Syn i Naturen vilde et Menneske være, hvis Genie aldrig forlod ham; Og av alle Skribentere er Homer i hans Ilias den, som meest nærmer sig til dette Under.

Naar man nu spørger, hvori det, som Geniet skaber, er forskielligt fra det, som Talentet frembringer, behøver en oplyst, sølende, og i Konsten øvet Mand ikke, at man skal sige ham det. Endog det større Antal av dem, som kun har nogen Kultur, er i Stand til at føle det. Talentet frembringer allene Formen, men Geniet skaber selv Tilværelsen. Det forstes Fortienester bestaae i Gliid, det sidstes i Følelse. Talentet vil vurderes efter Detailliet. Geniet treffer os i det Heele; For at beundre den 5te Bog av Æneis maae man læse den. For at beundre den 2den og 4de Bog, behøver man kun en duufel Erindring. En Mand av Talenter tænker og siger hvad tillige mange Andre vilde have sagt. Men han fremsætter det fordeelagtigere, han vælger det med meere Smag, og ordner det med meere Konst, og hans Udtryk har meer Føinhed og Gratie. En Mand av Genie har derimod en Maade at see, føle, og tænke, som er ham gandske egentlig. Har han gjort Udkaft til

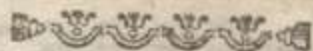
en Plan, saa er Anordningen overraskende, og har ikke den mindste Liighed med alt hvad som var gjort for ham. Naar han tegner Karakterer, beviser deres fremstikkende Besynderlighed, deres forundringsværdige Nyhed, Styrken i hvert Træk, den Hastighed og Dristighed, hvormed han tegner Kontourer, Sammensætningen, og Overeensstemmelsen i hans hastige Forestillinger, at han har skabt Mennesker. Naar han grupperer dem, er deres Kontrast, deres Forhold, deres Virkning, og Tilbagevirkning i Hensigt til deres ugemeene Sandhed en Art af Skabning. I hans Detail synes han at frastjæle Naturen Hemmeligheder, som den kun har aabenbaret ham. Han trænger dybere ind i vort Hierte, end vi selv kunne, førend han havde oplyst det. Ved ham opdage vi i og uden for os ligesom nye Syn. Naar han maler Lidenskaber, giver han deres Drivested en Kraft, som sætter os i Forundring, og deres Bevægelser saadanne Virkninger, som bringe os at ryste. Alting i disse Billeder er sandt, alting overraskende. Naar han beskriver sandkelige Objekter, lader han os bemærke frøppante Træk, som tilforn havde undgaaet os. Tilfælde og Liigheder, som vi tusende Gange havde overset.

sect.

sect. Den største Hob av Mennesker betragter uden at seer. En Mand av Genie seer saa hastigt, at han næsten neppe betragter. Fordyber han sig i Mueligheder, saa opdager han Forbindelser, som ere saa nye, og dog saa sandsynlige, at Forundringen derover usformet blander sig med den Fornøjelse, at tænke, man har seet det, han digter, eller i det ringeste, at man kan forestille sig det uden Røye.

Eil den første Klasse hører altsaa Genie at opfinde, og at sammensætte i det større. Saaledes ere hos de gamle Ilias, Oedip, begge Iphigenierne, og hos os Volleuht, Heraklius, Britannikus, Alzire, Mahomet, Tartuffen, og Misanthropen, Geniets Verker. Og saa i Sammensætningerne, som ikke Geniet selv har opfundet, gives meget Detail, som kun er det egentligt. Dette er de skabte Karakterer, som Didos. Beskrivelser av ugemeen Skonhed, som det brændende Troya; Scener, som i sit Slag ere høye, som den, hvori Oedip og Jokaste kiende hinanden igien, hvor den Sierrige hos Moliere treffer sin Søn, da denne vil laane Penge av en Agerkarl, og den anden give dem. Kort, alt dette er Scener, fulde av Lys og Kraft, som ligne Inspirationer, som sætte Forstanden i Forundring, giennemtrænge Sielen, og bemestre sig Villien. Av saadanne Træk gives der en stor Mængde hos alle store Digtere, og hos Talere. Men hos dem alle kommer Stilen meget lidet i Betragtning. Hvad som frapperer os, er Anlegget

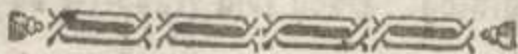

get selv, og den Idee, som bliver tilbage i os, hvis dunkle Erindring, om jeg saa maae tale, er en lang Kystelse av Beundring. Man erindrer sig av Ilias, at Priamus kaster sig for Achilles Fodder, og kysser den Morderhaand, den Haand, som endnu ryger av hans slagne Sønns Blod; Man erindrer sig i Tartuf, hvorledes den anklagede Hykler falder Orgon til Fode, og ved det at han anklager sig selv, endnu engang bedrager ham; Men Ordene i begge Scener ere forglemte, og det dybe Indtryk, som bliver tilbage hos os, er Tingen's og ikke Ordenes Indtryk. Dette er Tankens Genie. Næsten alle dens Træk ere fældne, og simple, naturlige, og uformodentlige.

Men der er tilfide et Udtryk av Genie, det er, et Udtryk, som man synes at have skabt, for at fremsætte Tanker og Gølelser med usædvanlig Styrke og Grazie. Den som har læst Tacitus, Montaigne, Paskal, Bossuet, la Fontaine, veed bedre end jeg kand sige det, hvori denne Art av Skabning bestaaer: Det tilfom Geniet at tale om sig selv; (Dette Udtryk er allene tilstrækkeligt at bestemme den Idee, som Læseren kan gjøre sig om denne Artikel;) Men de svage Træk av dette Udflast ere tilstrækkelige at kiende det, og at skille det fra Talent. —

(P. S.) Med dette Blad modtages Prenumeration for Ildet Binds Ilden halve Deel av Provinzialbladene med 4 Mark, imod trykte Qvitteringer.

Provinzialblade.

II. B. No. 29.

Grebispen av Kambray, og, (hvad som er endnu meere) Forfatteren av Telemak, den berømte Fenelon, er saa elsket og agtet, i hans Fæderneland, og uden for, at jeg haaber ikke at misbage Læseren med at levere nogle Træk til denne Mand's Historie, tagne av Hr. d' Alemberts Lovtale over denne Mand i det Franske Akademie, 1777, i den tydske Keysers Rærvarelse.—

Som dette Selskabs Historikus, siger Hr. d' Alembert, er jeg forbundet at rose den dydige Fenelon. Nogle samlede Stykker, som jeg vil fortælle uden Zirater, skal udgiøre den simple Fenelons Roes. Simpliciteten av saadan Vresfrygt er den eneste Maade der er tilbage for os at ære hans Erindring, og tillige maaskee den eneste, som ville røre hans Afse, naar den kunne føle det samme, som vi føle for den.

Senelon har i saa Ord selv skildret denne Simplicitet, hvorved han var dem, som omgikkes ham, saa dyrebar. „Simplicitet, siger han i et av hans Skrifter, er en retskaffen Siæls Andeel. Denne Dyd er forskjellig fra Oprigtighed, og overgaaer den. Mange folk ere oprigtige, men ikke simple. De vil kun ansees for hvad de ere, og frygte stedse, at man anseer dem for hvad de ikke ere. Den simple Mand affekterer aldrig Dyd eller Sandhed; Han er aldrig skjælsat med sig selv. Han synes at have tabt det, Jeg, hvorpaa man er saa nidkiær.“ Senelon malte sig i dette Portræt, uden at han vilde det. Han var langt meer end beskedent; thi han tænkte ikke engang paa at være det. For at blive elsket, behøvede han kun at vise sig saaledes som han var. Til ham kunne man sige: Konsten er ikke gjort for dig. Du behøver den ikke.

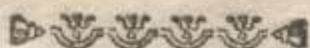
Efterfølgende Træf av den Dyd, som grunder sig paa Mennekelighed, og Estergivelse, tegne os hans Karakter. En av hans undergivne Præster ønskede sig i hans Nærværelse til Lykke, at han havde affasket Dands blant hans Bønder paa Son- og Helligdage.

dage. Min Sr. Præst, sagde Genelon til ham, vi vil ikke dandse, men disse arme Folk vil vi tillade det. Hvorfor skulle vi hindre dem fra at glemme Deres Elendighed for et Øyeblik?

Med Rette roser man den Lærde Mands bon mot, som havde tabt sin Bogsamling i en Ildbrand. Jeg ville (sagde han) slet have nyttet mine Bøger, naar jeg ikke havde lært at bære mit Tab. Genelon tabte ogsaa sine Bøger ved en Ildbrand, og udtrykker sig over dette Tilfælde meget simplere, meget meere rørende. Det er mig Kiærere, (sagde han) end om en fattig Families Sytte var avbrændt. Genelon gik ofte allene og til Guds omkring i Egnen ved Rambray. Naar han holdt Kirkevistitation, talte han altid med Bønderne, satte sig midt iblant dem, understøttede, og trostede dem. Gamle Mænd, som har været saa lykkelig at see ham, tale endnu om ham med en om Høiyagtelse. Der (sige de) paa denne Træstol sad vor Erkebisp midt blant os. Aldrig faae vi ham meere at see igien, sige de, og udgyde Taarer.

Hans Palads var et Tilflugtssted for de ulykkelige Landsfolk, som Krigen havde nødt at forlade deres

res Boliger; Her fandt de deres Underholdning, og bleve betiente av deres Belgiorer over Bordet. En Dag spurgte han en Bonde, hvorfors han ikke spiiiste? Ak, naadige Herre (svarede han,) da jeg forlod min Hytte havde jeg ikke saa megen Tid, at jeg kunne redde en Koe, som ernærede min Familie. Nu har Fienderne taget den, og i min Levetid finder jeg aldrig saa god en Koe igien. Senelon, som havde et *salvum conductum*, reyste i Dvebliffet med en eneste Betient til Bondens Huus, fandt Koen, og bragte den til sin Herre. Vee den, hvem dette rørende Træk ikke synes ædelt nok at fortælles for et saa ærværdigt Selskab.

Hans Døds Simplicitet erholdt den meest smigrende og sødeste Sejer ved en Lejlighed, som kom hans Hierte ureget dyrt at skaae. Hans Fiender, (thi til Mennekelighedens Skam hade ogsaa Senelon Fiender,) besad den fordomte Suedighed, at sætte en Geislig av høy Fodsel ved Siden av ham, og Senelon betragtede ham som sin Storvikarius, da han dog ikke var uden hans Spion. Denne Mand, som havde ladet sig bruge til et saa skammeligt og nedrigt Haandverk, havde det Mod at straffe sig

fig selv derfor. Thi efterat han længe havde givet agt paa den fromme og uskyldige Siæl, som han skulle sværte, fastede han sig under en Strøm af Taarer for Senelons Gødder, bekiendte den skammelige Rolle, han havde spillet hos ham, og flygtede med sin Fortvivlelse og Skam til sin Eenlighed.

Senelon, som var saa estergivende mod andre, forlangte ikke, at man skulle være det mod ham. Det var ham kiært, naar man var streng mod ham, og han erkjendte det altid med Taktsælse. Pater Seraphin, en Kapuciner, som var meere ibrig end veltalende, prækede i Versailles for Ludvig den 14de. Abbeden Senelon var nærværende, og faldt i Søvn. Pater Seraphin blev det vaer, og sagde midt i Talem: Vækker Abbeden op som sidder der, og sover, og som rimeligviis er her allene for at giøre Kongen Opvartning.

Senelon hørte denne Anekdote gierne fortælle; Med den sandeste Tilfredsværelse roste han Præstens apostoliske Frihed, og Kongens Taushed, som havde bifaldet dette. Ved denne Lejlighed fortalte han selv, at Ludvig den 14de en Dag havde meget forun-

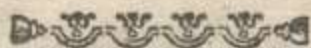
dret sig over, at han saae ingen i Kirken, hvor han dog altid havde seet et stort Tilsøb av Mennesker, og at han var der næsten allene med Senelon; Kongen spurgte Marskalken av Luxemburg, hans Kapitain ved Livvagten, om Aarsagen dertil. Sire, svarte Marskalken, jeg lod sige, at Deres Majestæt kom ikke i Kirken: Det var mig kjær, at Deres Majestæt kunne see, hvem der gaae i Kirke for at behage Gud, og hvem der gaaer allene for Kongens Skyld.

Havde Senelon givet det flette Exempel, at sove under Præken, gav han ved en anden Leylighed et meget opbyggeligt. Da han blev udnævnt til Erkebiskop av Kambray, gav han sit Abbedie av St. Vallery tilbage, for at efterleve den gamle Kirkelov, som tillod dens Tienere kun Indkomsterne av eet Embede. Erkebispen av Reims, le Tezier, hvem denne Lov ikke forstrækkede nær saa meget som Senelons Exempel, sagde til ham: De vil, ødes legge os alle tilsammen.

Senelons Kierlighed til Dyden var saa om og fiælen, at han endog ansaae de ringeste tilsyneladende Angreb mod den for strafværdige. Han lastede

Moliere, fordi han i sin Misanthrop havde skildret den under en forhadt og latterlig Stronghed. Maaſkee var Kritikken ikke paa dette Stæd billig, men dens Aarsag gjør Senelons oprigtige Siæl Vre. Denne Kritik er ſaa meget meere rosværdig, da den var ikke mindre end egennyttig. Senelons sømme og eſtergivende Dyd var langt fra Billedet af Misanthropens ſtrænge, og ubøvelige Dyd. Senelon fandt endog Biſald i Tartuffen; jo meere han elſkede den uſkyldige og oprigtige Dyd, deſmeere avſkyede han dens Maſke, ſom han ofte opdagede i Verſailles, hvorefter han ofte klagede, og deſmeere gav han dem Biſald, ſom bemødede ſig for at rive denne Maſke av. Han gjorde ikke ſom Baillet, der regnede Moliere det til en Forbrydelse, at misbruge Guds Tieneres Ret, naar han viiſte Hyklere deres Fejl. Senelon vidſte, at de, ſom beſvære ſig over ſaadant Indgreb i deres Ret, en Ret, ſom i Grunden tilkommer enhver retſtaffen Mand, i Almindelighed gjøre mindſte Brug derav, og ſtaa i den Frygt, at en anden maatte betage dem denne Nøye. Han laſtede Bourdaloue, hvis Taleter og Dyd han ærede, fordi han i en av hans Prækner havde an-
grebet

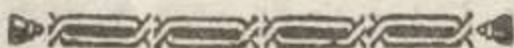
grebet denne ypperlige Komædie, hvort Kontrasten mellem den falske Fromh ed, og sande Gudsfrugt saa fortreffelig er afskildret. Bourdaloue, sagde han med Trohiertighed, er ingen Tartuf, men hans Siender vil holde ham for en Jesuit.

I Krigens Tid, 1701, tilbragte en ung Prinds fra den allierte Armee nogen Tid i Kambray, og Senelon gav ham nogle Lektioner. Fornemmelig anbefalede han ham, aldrig at tvinge sine Undersaatter til at forandre deres Religion. „Ingen menneskelig Magt, (sagde han til ham) har nogen Ret over Hiertets Frihed. Magten overbeviser ikke; Den gjør kun Hyklere. At give en Religion saadanne Profelyter, er ikke at beskytte den, men allene at nedsette den til Tr aldom. Lad Videnskabernes Fremgang finde Gunst i Deres Stater! Jo meere en Nation er oplyst, jo meere føler den, at det er dens sande Interesse, at adlyde retfærdige og viise Love; Og enhver Fyrste, som er dette Ravn værdig, vil onske at regiere allene ved saadanne Love. Hans Lykke, hans Magt, hans Roes, beroe alt for meget derpaa.“

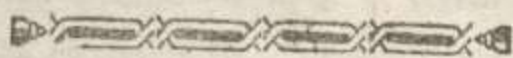
(Slutningen følger.)

Trykfeyl.

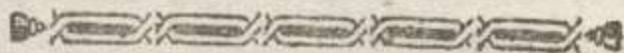
I No. 27. — 28, S. 215, L. 6, staer foruoyeligere for f oyeligere; I Stæden for begge Deele, l s: omgiengeligere.

Provinzialblade.

II. B. No. 30.

(See No. 29.)

Uder denne samme Krig var Senelon faldet i Kongens Unaade, og, som man fortæller, forviist Hoffet. Men de fremmede Generaler, siger Sr. d' A., gjorde ham meere Ære end vore; Forladt i sit eget Land, kunne han der for det meste betragte sig som en Fremmed. Delagt ved en Krig av otte Aar blev Frankrig ved den kolde Winter 1709 aldeles uhykkelig. Senelons Kornlofter indeholdte Korn for 100,000 Livres, som han lod uddeele uden Betaling blant Soldaterne, som ofte intet Brød havde. Kongen, (sagde han) er mig intet skyldig; I de Elendigheder, som trykke hans Folk, bør jeg som Borger og Biskop give Staten tilbage hvad jeg har faaet av den. Saaledes hevnede han sig over hans Unaade.

Den meest rørende Yndighed ved hans Skrifter er den Gøelse av Rolighed og Fred, som han indgiver

giver sine Læsere; Han er som en Ven, der udgyder sin Siel i vores. Han formilder, han tæmmer, i det ringeste for et Øyeblik, Smerter og Sorger. For Senelons Skyld, som gjør os Mennesseligheden saa elskværdig, tilgiver man mange, som vise den i en forhadet Skikkelse.

Hans Skrift om Talekunsten, og hans Brev til det Franste Akademie over dette samme Formaal, ere en Talers og en Philosophs Verk. Lærere i Talekunsten angrebe den, og giendrevne den ikke. Disse havde kun studeret Aristoteles, som de ikke forstode; Senelon havde studeret Naturen, som aldrig bedrager. Hans smukke Vers over Quietismus, eller over den uegennyttige Kierlighed, som han forlanger for det høyeste Væsen, gave en berømt Skribent Anledning til følgende Udtryk: Jeg veed ikke (sagde han) om Senelon er en Kietter naar han siger, at Gud fortiente at elskes for sin egen Skyld; Jeg veed allene, at Senelon fortiente saadan Kierlighed. Senelon forsvarte sig saa got mod den uforskrækkede Bossuet, hans Antagonist, som var vant at sægte mod de frygterligste protestantiske Geistlige, at denne

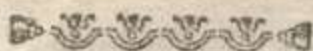
tilstod

tilsiød selv, Senelon havde gjort ham meere Møye, end Claude, og Basnage.

Bossuet sagde tillige om Erkebispem av Kambray, hvad Philip den 5te av Spanien sagde om Eurenne: Denne Mand har kostet mig mange vaagne Nætter, hvilket han tillige gav tilkiende (siger Sr. d' Alembert) ved den haarde og heftige Maade, hvormed han behandlede sin fredelige Modstander. Naadige Herre, (sagde Erkebispem av Kambray til Bossuet) hvorfor sige De mig Fornærmelser i stæden for Grunde? Skulle De vel have antaget mine Grunde for Fornærmelser?

Den Unaade, han havde tiltrakt sig ved sine Skrifter om Quietismus, bleve endnu større ved hans Telemak, hvilken Ludvig den 14de betragtede som en indirekt Satire over hans Regiering. Dette gav Anledning at sige, at Erkebispem av Kambrays Rietterie angik meere Statskonsten end Theologien. Denne Bog, som i Begyndelsen behagede saa meget ved de ugubelige Anvendelser, man gjorde derover, er blevet endnu ypperligere i vort Aarhundrede, fordi det meere end det foregaaende er oplyst om lykkelige Sta-

ters sande Grundvold; I efterfølgende saa Ord synes denne heele Grundvold at være indbefattet: Dyrer Jorden, som ernærer eder, i Nationer! I Konger, forsølger ikke! Menneskelighed og Fornuft burde oprense Altene for den Borger, som saa meget havde anbefalet den første av disse Lærdomme, og for den Biskop, som udøvede den sidste saa meget.

„Jeg har ladet Hertugen av Burgundien reyse med Mentor og Telemak, (sagde Senelon) da man ikke vil tillade ham at reyse paa andre Maader. Skal han engang reyse, onsker jeg at det maae skee uden Bragt. Jo mindre Folge han har med sig, jo nærmere vil han komme Sandheden. Paa fremmede Stæder ville han langt lettere lære at kende det Gode, og det Onde, end hjemme, for at vænne sig til det første, og at sive det sidste; Paa nogle Øvelik befriet fra den Byrde at være Tyrsk, ville han smage den Fornøjelse at være Menneske.“

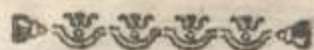
Endskiont alle Senelons Skrifter bære Stemplet av hans elskværdige Følsomhed, synes den dog i sær at lade sig see i de Skrifter han bestemte for

sin Eleve. Det synes, at han her stedse har sagt til sig selv: Hvad jeg siger dette Barn, kan eens gang blive tyve Millioners Lykke eller Ulykke.

Den vigtigste Omstændighed ved denne Prindses Opdragelse, som gjør hans Lærer saa elskværdig, er følgende: Naar Fenelon i sin Underviisningsforretning nu og da begik en liden Forsæelse (det var umuelig, at de kunne være store) anklagede han sig selv hos sin Discipel. Hvilken sød, og mægtig Autoritet fortiente han sig ikke ved denne ærværdige Oprigtighed, (siger Sr. d' A.) Hvormange Dyder lærte han her paa eengang! At være enfoldig og sanddrue, at vise Eftergivelse mod andres Fejl, og at tilstaae sine egne, at besidde Mod til at anklage sig derfor, at besidde den ædle Orgierighed at kiende sig selv, og den endnu ædlere, at overvinde sig. Vil Du indblæse Din Søn Kierlighed for den strænge Sandhed, (siger en Verdsligviis,) saa sig den, naar den er dig selv til Skade!

Man forsikrer, at Ludvig den 14de ved Slutningen av hans Liv lod Fenelon vederfares Ret, at han vekslede Breve med ham, og var bedrøvet

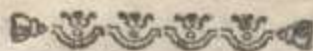
vet over hans Død. Uden Tvivl havde de ullykkelige Tilfælde, som tilstodte ham i hans sidste Aar, tempereret hans Ideer om Kæmpe og Erobring, og bragt ham nærmere til Sandhed. Senelon saae hans Ulykke forud. Der er endnu et Originalbrev fra ham til Ludvig den 14de, hvori han forudsiger Kongen de forfærdelige Trængsler, som strax efter ydmygede hans Alderdom. Dette Brev er skrevet med en Guds Tjeners Frihed og Veltalenhed, som forsvarer Folkets Sag mod Kongen. Senelons omme Siæl synes her at have antaget Bossuets Ild for at sige Tyrsten de frimodigste Sandheder. Man veed ikke, om Monarken har læst Brevet. Måske maatte man, at alle Konger havde læst det. Kort Tid efter fik Senelon Erkebispdommet Kambray. Har Kongen læst Brevet, og villet belønne Forfatteren paa denne Maade, saa var dette maaskee det Dyeblik i hans Liv, hvori han var allerstørst. Hans Misfornøjelse over Telemak (legger Sr. d' Alembert til) lader os imidlertid tvivle om dette heroiske Træk, som det ville være saa behageligt at ære.

Man

Man Kulle neppe troe, (bliver han ved) hvis det franske Akademies Registrere ey udviste det, at paa den Dag, Fenelon blev udvalgt til Medlem, gave to Akademister ham, uden at undsee sig derved, et udelukkende Votum. Til Lykke for dem og os, som skal være deres Historieskrivere, skal de evig blive ube-kiendte. Esterverden skal ikke erfare denne smertende Hemmelighed, hvis Bekiendtgjørelse ville tvinge os at afstye deres Erindring. Saa berømte de endog kunne være ved deres Fødsel, deres Værdighed, og endog ved deres Verker, maatte vi allene tale om dem med Smerte; Ved at gribe til Pennen, maatte vi føle vort Hjerte at saares og smelte, og Kulle maa- ske ikke have Kraft at skrive disse sørgelige Ord: Han gav Fenelon en sort Kugle.

I Domkirken til Rambray læser man en lang og kold Gravskrift over denne dydige Prælat. Tor- de vi foreslaae en anden i den Stæd, blev det den- ne: Under denne Steen hviler Fenelon. Græd ikke for meget Vandringsmand! Dine Taare kunne udslerte denne Skrift. Lad andre ogsaa læse den, og græde med Dig.—

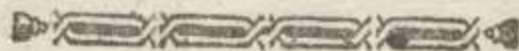
* *

* *

* *

Jesuiternes lykkelige Forsværelse i vore Tider (en velfortient Løn for saa mange Aars Misgjerninger, for dræbte Konger, og forfulgte Stater, for allehaande geistlige og verdslige Ugudeligheder) Dette store Verk, siger jeg, er blevet ledsaget med adskillige Betragtninger, hvoriblant efterfølgende fortæner især at bekendtgjøres som et Karakterstykke, der priser sin Mester, og udtrykker forskellige Hoffers Forhold i denne Sag.

Paa Pasquini Støtte i Rom blev i Aaret 1773 forestillet Ordensgeneralen, Pater Ricci, fremviist af Paven med disse Ord: Ecce homo! hvortil Portugal svarede! Korsfæst ham! Spanien: Han er Dødsens Mand; Frankrig: J have allerede dømt ham. Keiserinde Dronningen: Hvad Ont haver han gjort? Keiseren: Jeg haver ingen Sag med ham; Kongen af Preussen: Hvad kommer det mig ved? Neapolis og Parma: Efter vor Lov bør han døe. Kongen af Sardinien: Jeg vil være uskyldig. Munkene raabte: at han skulle døe, og begraves, og Graven vel forvares, og Paven sluttede endelig med disse Ord: Gaa bevare ham da, som j best kan!

Provinzialblade.

H. B. No. 31.

Venskabs Triumf.

(En Fortælling av d' Arnaud.) (*)

Under den berømte Kysler Kao, hvis Erindring er hellig i Kina, levede to Kiobmænd, Song og Kiang, som man der i Eggen endnu den Dag
D d i Dag

(*) D' Arnauds Fortællinger, som man endog i Frankrig og paa flere Stæder foretrækker for Marmontels, og maaskee med Rette, ere i Maret 1776 udkomne i en fuldstændig Samling i Neuffchatel under Titel av: Oeuvres complètes de Monsieur d' Arnaud: hvori man tillige finder Forfatterens Sørgespil, Breven av Comminge, og Euphemie. Ovenstaaende Fortælling, som ikke findes i denne Samling, fordi den er nyere, har jeg valgt, for at gisre Læseren bekendt med Forfatterens Methode, og fordi den tillige kræver mindre Rum end de øvrige. Ugeblades Dalsprog bør være: Noget av hvert.

i Dag anfører som de fuldkomneste Venſkabs Mønstere. Den første besad kun en middelmaadig Forme, men den anden var umaadelig riig. Det ulige Forhold i deres Lykke havde ikke kunnet svække denne lykkelige Sympathie, som fører to Hjerter hinanden i Møde, foreener dem, og saa at sige, gjør dem hinanden underlagte. Man ville have havt Møye for at afgjøre, om Song eller Kiang elskede meest. En Dag kom denne om Nattetid til hans Ven, som han fandt allene. Kiang var bleeg, forvirret, og i den skrækkeligste Uorden; Han saae sig forskrækket om, som om han frygtede for at blive forfulgt. For Himlens Skyld, hvad fattes dig? sagde Song, som var urolig over hans Tilstand; Hvorfra denne Skælven i alle Lemmer, denne Forstrækkelse, kæreſte Ven? Kiendte jeg Dig ikke, ville jeg troe, at Du havde besmittet Dig med en Forbrydelse. Kan Du tvivle derom, sagde Kiang med et dybt Suf. Denne Urolighed, denne Skæk er ikke Dydens egne; Ja, Song, jeg er det strafværdigſte Menneske. Seer Du disse Hænder? De ere farvede med den retskafne Dutzings Blod. — Hvad

figer

figer Du, Himmel, Outing? — Jeg har slødt ham
Dolken i Hiertet. Jeg anfaae mig fortornet over
et Ord av ham, over et Ord, han ikke havde sagt,
som han doende soer mig til. Kort, har er død,
og jeg lever; Jeg veed ikke hvilken Gølelse bevæger
mig at undsøye den velfortiente Straf; Min Song,
jeg kaster mig i Vensteds Arme. — Jeg skal ikke
giøre mig uværdig til Din Fortrolighed. Jeg seer
ikke Din Forbrydelse længer, Kiøng, jeg seer blot
Din Ulykke. Det er skrækkeligt at have myrdet et
Menneske; Du er meer at beklage end Outing; Han
døde med al sin Dyd, men Du er et Rov for
Samvittigheds Angester, som pine Dig. Aldrig vil
denne Ulykkelige's Billedde vige fra Dine Tanker. Al-
tid vil Du see ham, hvor han kryber bag om Dig
og viser Dig sin Bunde. Men jeg vil ikke fordoble
Din Smerte; Du har gjort Ret i at forlade Dig
til Din Ven. Her er et Stæd i mit Huus, hvor
Du kan være i Sikkerhed. Ingen i Huset kommer
derhen; Jeg allene skal bringe Dig Din Gode. Kast
Dig i det høveste Væsens Skød, som har sit Øye
paa Dig. Aarraab ham om Raade. Om mig kan

Du være sikker, at jeg ikke vil forlade Dig. Lev vel, det smertes mig, at jeg maae overlade Dig til dig selv, men jeg har tillige at bestille for min Familie, og jeg maae frygte for at min længere Fraværelse kunne opvække Mistanke.

Begge Venner omarmede hinanden med Taarer, og Song gik tilbage til sin Kone, og Bort, som allerede vidste at Outing var myrdet. Men hverken de, eller nogen vidste Sierningsmanden. Kiang havde nogle Dage førend Sierninga udbredet det Rygte blant sine Bekendte, at han ville reyse til en sydlig Provinz, hvilket ogsaa hans Familie troede.

Song manglede ikke at bringe sin Fange Spise og Drikke. Saa ofte han kom til ham, gav han ham Trost og sine Taarer, og begaae haabede at det tilsidst ville glemmes. Ja, sagde Kiang til hans Ven; Jeg kan maaskee skule mig for Retfærdighedens Arm, men hvem vil beskytte mig mod mit eget Herte? Her vil jeg stedse finde min Bøddel, og en evig Straf. Med Rette lod Du mig frygte hvad jeg føler. Outings Blod skriger uophørlig i mine Øren. Ak, Song, hvorfor har jeg en Kone,

en Son, en Familie? Alene for disse søger jeg endnu at bære Byrden av' et alt for elendigt Liv. En Forbryder har intet nødvendiggere at gjøre, end at haste med sin Død. Jeg siger Dig det, ikke for min Skyld lever jeg endnu, men for andre, som jeg elsker meer end mig selv. Disse Koleser, min Ven, vil ikke være fremmede for Dig; — Du har udforsket min heele Siel, Kiang! Efter Tien elsker jeg intet saa høyt, som min Kone og mine Børn. Langt fra saa riig, som Du, maate jeg anvende alle Midler av en redelig Vindskibelighed, for at opfylde en Hunsfaders Pligter. Hvorledes? Om De skulle misse mig i dette Øyeblik? Hvilken Tanke! — Men, glemmer Du da, at Du har en Ven, avbrød Kiang ham. — Du veed, svarede Song, hvorledes jeg plejer handle og tænke. Av Ingen, hvem det og er, bør man modtage Belgierninger, førend man har udtømmet alle Midler til at undvære dem. Du veed, hvor ofte vi har stredet over denne Punkt. Aldrig skal Egennytte herske i vort Venskab. Men naar min Kone og mine Børn lide Hunger, ville jeg ikke undsee mig ved at tage min Tilflugt til Dig. Du

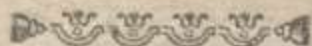
er deres anden Gæder. Da har en Ven Pligter at opfylde, og vee den, der anseer det fornædrende at paatage sig dem. Kun Utafnemmelighed søger at undgaa alle Velgierninger. Erkiendeligheds Tolelse er uimodsigelig den sødeste Fornøjelse.

Song var opmærksom paa alt hvad der taltes om Outings Mord, lige til det mindste Rygte. Han horer, at man paa visse Formodninger søger efter Gierningsmanden, at Mistanken tiltager, at alting endelig foreener sig mod en Uskyldig, og at Ning ligger i Lænker. Denne var maaskee den dydigste Mand i heele Kina. Man havde seet ham hos Outing nogle Døgn før end Kiang dræbte ham. Nings Fiender (thi Dyden har fleer end Lasterne) havde frembragt falske Vidner, og han var i Begreb med at omkomme. Song veed alle disse Omsiendigheder. Hvor bløder ikke hans Hierte! Han veed Sandheden, han skulder den Skyldige i sit Hus, men denne Skyldige er hans Ven. Kiang har anraabt ham om at herberge sig, han har taget sin Tilflugt i hans Skiod, som en Helligdom; Imidlertid forsmægter Ning i Fængsel, han skal omkomme, og omkomme med

Eliand-

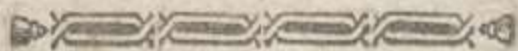
Skændsel. Song var i denne skrækkelige Begivenhed uden for sig selv. Man kunne læse hans Siels yderste Urolighed i hans Ansigt. Naar han hemmelig stjal sig til Kiang, og saae paa ham, flode Taarene ned av hans Kinder. Kiang kunne let merke denne Urolighed, saa meget hans Ven endog søgte at skjule den. Song, sagde han, paa nogen Tid fortærer en Kummer Dig, som synes at forøges ved at see mig. Skjul mig den ikke længer! Er der noget for mig at frygte? Jeg skal vide at døe, min Ven; Jeg har fortient min ulykkelige Skæbne. — Ja, Din ulykkelige Skæbne, Kiang; Det er gandske vist en Art av Forskydelse, hvormed Tien synes at have betegnet Dig. Ja, Din Skæbne fortienner min heele Medlidenshed; Man er meget at beklage, naar man styrter Uskyldighed i Fordervelse; Tilgiv mig, Bekymring overmander mig; Ak, jeg vil ikke forøge Dine Lidelser.

Song horte ikke op at sukke, og at udgyde stille Taarer. Kiang drev forgiæves paa, at han skulle erklære sig. Han iagttog en melankolsk Tausshed, vendte Øynene til Himmelen, omarmede sin

Men med Fyrighed, og veeg tilbage med en Art af Skæk. Endelig forlod han ham, uden at have tilfredsstillt sin Nysgierrighed. Han gaaer ud af sit Huus. Her horer han et almindeligt Skrig: *Ming skal lide den Straf, Forbryderen tilkommer.* Song trænger sig igiennem til Nettersjædet. Han horer en Mængde Borgere sige mellem hinanden: *Hvor var det mueligt, at Ming kunne begaae et Mord, han, som vi ansaae for Dyden selv? Kan man vel efter saadant Exempel troe et got Rygte? Ney, Mennesker ere Bedragere; — Song sagde til sig selv i det inderste av hans Siel: Skal Uskyldighed saaledes lade sig bespotte? Ikke nok, at Ming doer, en evig Skiændsel skal ogsaa følge ham i Graven; Hans Erindring skal være domt til en evig Forhaanelse: Da jeg, jeg som veed Sandheden, jeg skal lade Retten afsige en uretfærdig Dom! O Gud, og jeg skal bringe Sagen for Lyset? Ja, jeg maae — jeg formaaer ikke. —*

(Slutningen i næste No.)

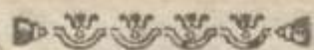

Provinzialblade.

II. B. No. 32.

(See foregaaende No.)

Sumult:en tiltager; Ming tages ud af Fængselet, og Kal inden saa Dyeblik ende sine Dage under Boddemens Haand. Song ser ham langt borte, og giennemtrænges af Medlidenhed, af Smerte, og af Fortvielse. Hans Siæl oprøres ved Synet af en 70 Aars gammel Mand, som alleve anraaber Himmelen til Vidne om hans Uskyldighed, uden at anklage hans Forfølgere. Hans Familie følger efter ham, med Dyene badede i Taarer, og med beständige Klageskrig. Nu iler Song hjem, siger sin Kone, at han har en Hemmelighed at betroë hende, aabenbarer hende strax Kiangs Historie, og fordrer hendes Eed til Pant paa hendes Tausshed. Han legger til, at han overdrager hende Omsorg for hans Bøns Skiebne, og i det samme flyver han ind til ham. Jeg maae forlade Dig, Kiang, siger han,

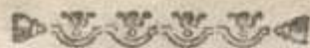

min Kone veed alt; Forlad Dig til hendes Taushed og Iver! Kun et eneste Ord kan jeg endnu sige Dig. Du vil erfare, hvormeget jeg elsker Dig. Jeg anbefaler Dig min Kone og Børn. Nu er det Øyeblik kommet, hvori jeg beder Dig om Belgierninger. Omarm mig, min Ven, og erindre Dig! — Videre kunne Song ikke tale, saa meget var hans Siæl nedhøjet. Kiang ville spørge ham om meget, men han rev sig løs fra hans Arme, vendte tilbage til sin Kone og Børn, trykker dem med Fyrighed til sit Brøst, og river sig løs fra dem, for at skule den forfærlige Tilstand, hvori han befandt sig.

Denne ædelmodige Maud, som er værdig at tælles blant det lille Antal av sande Helte, fordobler nu sine Skrit, og iiler til det Sted hvor Mting blev henflæbet for at lide den Straf, som ventede ham. Neppe havde Song seet ham, førend han trængte sig igiennem til ham, kastede sig i den gamle Mauds Arme, og sagde til Folket: Redder Uskyldigheden, mine Medborgere, og straffer Forbryderen, her set i ham — Hvor er han? Krege Tilskuerne — Jeg siger eder, han staaer for eders Dyne. Jeg er den

den Skyldige; Det er mig, som har farvet mine Hænder i Outings Blod, og som bør døe. Tusende Munde opløstede et Skrig sig til Himmelen; man beundrede Virkningen av Tiens Retfærdighed, som vaager over den uskyldige; man sonderbryder Mings Lænker, og fører ham med Frydeskrig til hans Bolig. Imidlertid kunne man heller ikke nægte Song sin Medlidenhed eller Høyaagelse, fordi han besad den Siælens Høyhed at angive sig selv for den skyldige for at redde den ulykkelige Ming. Man lagde ham i Lænker, tog ham forskjellige Gange i Forhør, og han blev kiendt skyldig. Morderens Straf skulle endelig fuldføres paa ham. Bøddelen havde allerede sonderrevet hans Klæder, og Sværdet blinkede allerede. Holdt inde, holdt inde, skreeg en Stemme som opløstede sig midt blant Mængden; Man saae et Menneske gaadse aandeløs, som løb til med store Skrit — Kun et Øyeblik holdt inde! — Song troede at kiende den Stemme, han horte, han kommer til sig selv igjen af sin Bestyrtelse, og løfter Hovedet op, sigende: Er det Dig, Kiang? Hvad vil Du her? — Jeg vil gjøre min Pligt, og redde den Uskyldige fra den Straf, som tilkommer mig.

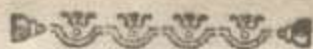
Lærer at kiende denne ærværdige Dødelige, mine Medborgere, dette Mønster av Venner — Kiang fortæller i faa Ord sin sorgelige Historie, taler meget om Songs Edelmødighed, fortæller hvorledes hans Kone ved det offentlige Rygte havde erfaret hendes ulykkelige Mand's Skiebne, og betroet ham den. Paa denne Efterretning havde Kiang ikke tvøvet at giøre hvad Natur og Billighed udfordrede. Herved omarmet han sin Ven med Lærer, og Song paastaar, at det er et Bedragerie, som Venskab har opfundet, og at han allene er den rette Skyldige. Det nysgierrige Folk omringede begge disse overordnede Mennesker, og blev opfyldt med Henrykkelse, Beundring, Sorg, og Medlidenhed; Man hørte intet uden Sukke; Man forundrede sig over to Venners Edelmødighed, som gjorde hinanden den Ære Stridig at døe for hverandre; Dommerne bleve uviste, og vovede ikke at afsige nogen Dom. Man lod sig nøye med at legge Song og Kiang i Lænker og at bringe dem i Fængsel. Sagen kom for Kejsersens øverste Domstol, som befalte at bringe dem for sig. Her bleve begge ved at give et Exempel paa den heltemødigste Strid. Den vise Rao overlagde nøye alle

Grunde,

Grunde, og trængte endelig igiennem til Sandheden. Værdige Mand, sagde han til Song, hør hvad Retfærdigheden befaler. Sæt Dig ved min Thrones Fodder; Undersaattene som Du, kan aldrig være deres Herre for nære, og Dig, Kiang, som jeg beundrer, som jeg beklager, Dig bestemmer jeg til Døden. — Song vil tale til sin Vens Beste; Han er værd dit Venkab, svarte Kejseren. Lykkelige Dødelige, Dig staaer det frit at give Venkab Gehor, men jeg, Song, jeg bør kun være retfærdig. Denne Skiebne er foreenet med Regjeringen; Kejseren maae bestride Menneket, og overvinde det. Jeg har avgjort Kiangs Skiebne, og jeg vil spørge ham selv, om han tror, at jeg har forseet mig mod Billighed?

Fuld af Erbødighed kaster Kiang sig for sin Fyrstes Fodder, og bekiender, at Himlen selv har talt giennem Monarkens Mund; Han beder kun om den eneste Raade, at omarme sin Ven, som faldt i Almagt, da man rev Kiang af hans Arme for at bringe ham til at lide sin Straf.

Song aabner endelig Øynene igjen; Hvilken Bestyrtelse overfalder ham! Hvilken Fortryllelse! Han

tvivler om det ikke er en Drøm. Han seer Kiang ved sin Side ved Tronen. Her seer Du, sagde Keiseren, et nyt Beviis paa Retsfærdighed; Jeg har fyldestgiort den, ved at underkaste Kiang alle Dødens Forstrækkelser. Jeg har troet, at denne Straf var tilstrækkelig at udlette hans Forbrydelse. Min Raade maatte ogsaa gjøre sit, og belønne ham for en ædelmodig Gierning. Tien selv har indgivet mig denne Dom. Kanne jeg kun ligne ham i hans Raade! Nu er det mig tilladt at give efter for Naturrens milde Bud. Værer begge mit Hoffes Prydelse! Heele Kiina skal skyldes eder Tak for det Exempel, i har givet paa Venskab.

* *

* *

* *

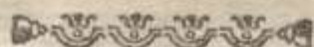
Hr. Pallain de Saint Foix, som er bekiendt af forskiellige gode Stykker for Skuepladsen, og af hans smukke Historiske Forsøg over Paris, fortjener tillige at være bekiendt formedelst hans besynderlige Karakter, som udgior en saa forunderlig Kontrast med hans Skrifter.

Blant flere Skrøbeligheder besad Hr. Saint-Foix tillige den at ville være af Adels, og Hr. Voltaire

taire, som frygtede Saint-Soix uden at elske ham kunne aldrig meere smigre ham, end naar han ved alle Lejligheder kaldte ham en Adelsmand fra Bretagne.

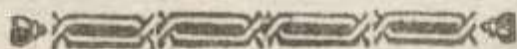
Saint-Soix havde i sin Ungdom gjort Krigs-tjeneste. En Dag var han lykkelig i Spil, og med disse Penge reyste han igiennem Tydskland og til Konstantinopel. Han kom siden til Spanien uden en Skilling i Lommen, og levede hos en vis Baron de Chateau-Neuf, med hvem han reyste til Frankrig igien, hvor han bragte sig i Anseelse ved hans Arbejder for Skaepladsen. Saint-Soix var den eneste Autor, som kunne holde Skuespillerne inden deres Skranker, fordi de alle frygtede ham. Han var endog grov mod dem, og kaldte dem iblandt stolte, opblæste Histrioner, indbildte Gierke, o. s. v. Den berømte Clairon kaldte ham en Grundsuppe af alle Laster, og Mademoiselle Dangeville var den eneste, som fandt Raade for hans Dyne. Han sukkede for hende i 30 Aar uden Lykke, og hun forbød ham tilsidst sit Hus, fordi han ogsaa lod hende føle sin Herkesyge. Selv blant Journalisterne havde Saint-Soix gjort sig frygtet. Ingen torde laste ham, ikke

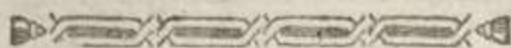
engang Stræon. Marsagen til denne Frygt var, at Saint-Foix forstod sin Kaarde, og søgte alle Lejligheder at bruge den.

Man ser heraf, at Saint-Foix var ikke mindre end omgiengelig; Meget let kunne man fornærme ham, og Boindin sagde altid: Naar jeg taler med denne Mand, er det, som jeg staaer paa gloende Kul. Saint-Foix havde derfor faa Venner, og Hr. Dixmerie er den eneste, som ikke har været nødt at brække med ham. I hans Ansigt havde Saint-Foix intet hæsligt, men dog meget modbydeligt. Han saae altid ud, som om han gik frugtsommeligt med en Misgierning; Man kaldte derfor ham, og Hr. Bertin, naar de gik sammen: Sorebrydelsen og den onde Samvittighed, fordi Hr. Bertin, imod al god Skik og Sædvane i Frankrig, var altid traurig.

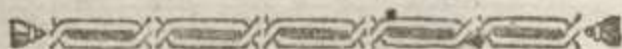
Saint-Foix drak og spiste vel, som en retskaffen Bretagner, og dette forfordede hans Dage. Sielden forlod han et Maaltid, uden en stærk Ansag og en Forhøjelse. Han havde temmelig gode Indkomster, som han alle spiste op. Denne Mand, som var saa behagelig i hans Skrifter, og saa trodsig i Omgang, taalte heller ingen Mandspersoner til Betiente. Han lod sig opvarte af unge Piger, og denne Besynderlighed var endnu ikke en af hans største.

Provinzialblade.

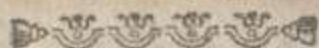

II. B. No. 33.

Ethvert Land, siger man, har sine Skikke, og de fleeste ere ofte meget ligegyldige; Men der er tillige andre, som har megen Indsydelse paa Nationernes Karakter, og saa væsentlige Fordeele eller Mangler, at de bør ikke mindre end være ligegyldige for enhver Lovgiver, Philosoph, eller den ringeste tænkende Borger. Sorg og Glæde for Exempel (jeg meener den offentlige i Tilfælde, hvor den er forbundet med udbortes Skikke) virker med saa megen Styrke, igiennem saa lang Række av Tiden, og med en saa undslættelig Erindring paa det menneskelige Hierte, at det kræver megen Forsigtighed, om de ikke ved overdrevne Forestillinger av Skræk og Nøstye paa den ene Side, eller av det modsatte paa den anden, skal udbrede Frygt og Feighed, eller Daarlighed og Velslyst, ligesom de misbruges til.

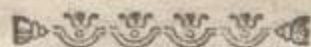

Sandhed at sige, og uden videre Omsvøb, synes en ikke liden Deel av det slebne Europa endnu meget uslebet i det første av disse Tilfælde, eller i dets Skikke ved den offentlige og udvortes Sorg. Død og Forraadnelse ere i sig selv skrækkelige nok, at de ikke behøve at forøges med endnu gyseligere Forstillinger. Ikke desnomindre er intet almindeligere, og intet ubehageligere; De Gamles Død, (siger en gammel Digter) var ung og Rison, Fiælen, og fuld av Medlidenhed; Elendige bar den paa Armene fra denne Jammerdal hen i Elystien. Hos os har Døden intet uden Knogler. Den truer med sin Lee, viser Tænderne, og siger: Jeg er Døden; jeg kaaner ingen. Alt for sandt er dette smukke Billede. Pope kalder Døden: Menneskets store Lærer; Vi male ham som en Morder. Beenrade, og Dødningshoveder omringe os ved Gravene. Man slæber Liig bort som Misdædere. Var for Var, som Dyrene til Arken, krybe Bødder og Fiender efter i en Skikkelse, ligere Spøgelsjer end Mennesker. Templerne svinke av Nadsler, Gravene adduante Forraadnelse, Sorgesklokken dræber levende og oppvækker Døde; Man hylr flette Vers, og døer daglig for at døe reengang. Er dette Middelet at indblæse Frimodighed?

Sand.

Sandske vist er denne Skik ingen av dem, som bør være en Philosoph ligegyldige. Man har alt for længe iagttaget, at de nyere Europæer langt fra ikke ligne deres Forsædre i den gamle Mandighed, Styrke, og usforækkede Mod at gaae Døden og alle Fæer i Møde, hvortil disse Dødsrustninger maaskee ikke bidrage lidet. Konsten hos os skal endnu overgaae Naturen; Man væbner sig med Skræk mod Færen, og helbreder Frygt med Angester. Denne er det kloge Europas Philosophie.

Det er ikke saaledes man bereeder sig mod denne Fiende hos et Folk, vi endnu kalde Barbarer, og jeg har bestemt dette Blad til at giøre mine Læsere bekendte med et Brev fra en græsk Dame til en Pariserinde over de nyere Grækers Grave, hvori, tilligemed meere, forekommer Beskrivelsen av en Grav, som en elsket Son lod oprette for en from Moder til Erindring av en usorglemmelig Kierlighed; Heelt Brevet, hvorav jeg nodes at indskrænke mig til et Udtog, er saa smukt, at man i Beskrivelsen av Grækernes Grave allerede her paa Jorden synes at læse Billedet av de Elysæiske Marker eller de Lyksaliges Boliger efter Døden, hvorimod vore Grave, som sagt, giøre en alt for barbarisk Kontrast.—

„Forestil Dem, Madam, (siger Grækinden) en stor Have i en avlang Firkant, ved Enden av en Landsbys, hvis Mure ere giennembrudte med mange Binduer, som paa den ene Side vende ud til Havet, og paa den anden Side til en stor Landevej. Denne Vey er beplantet med Cypresser, Eimer, og Poppeltræer. Murene ere behængte med Blomsire, som vinde sig omkring Løvværket, og ikke behove megen Oppasning, som Jasminer, Roser, Caprifolium o. s. v. Grunden er bedækket med Fioler, og alle Slags Markblomsire. Fra den ene Vinkel i Haven ræsler en liden Bæk frem, som med en behagelig Susen løber omkring i forskjellige Bugter, og udbreder en angenem Kiolighed over denne skønne Plads, hvor et evigt Foraar hersker. Trærnes Skygger, Stilhed og Roighed, Blomsternes Mangfoldighed, Kildens Raslen, alting oppækker Billedet av hine lyffelige Egne, hvor de gamle Græker troede, at de dydige Siæle bleve oplagne efter Døden og belønnede.“

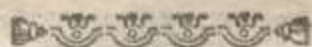
„Denne Kilde, om hvilken jeg har talt, som slynger sig igiennem Haven, styrter sig i en Vandfomme, som støder til Muren, og har mange Kræ-

ner,

ner, hvorav een altid er aabnet, som igien udgior en liden Bæk, der vander Horderne. De øvrige Kræner ere altid lukte, og tiene Vandringsmænd til at slukke deres Tørst. Fem eller sex Kar af forsolvet Kobber ere ophængte i lange Kiæder efter denne Vandkomme, hvorav de Ridende betiene sig, naar de vil drikke, uden at de har nodig at stige av Hesten. Der er tillige en Bygning, som støder imod Haven, hvori er et Bedekammer, og forskiellige andre Bærelser til at herberge Præsterne, som ere befalede at bede, og at underholde den stedse brændende Lampe, som er indviet til den Højestes Navn, indgravet paa en rødagtig Triangel, omtrent fire Fod i Siennemåit. Ved siden av Triangelen staaer tillige den hollige Jomfrues Billede, —

Efter dette følger en Beskrivelse over Gravstæderne selv, og Indskriverne, som bestaae av en Bon, og en Gravskrivt, der har intet besynderligt, og (hvad den sidste angaaer) indeholder omtrent ligesaa mange Løgne, som vore. Smukkere er Fortællingen om de Vaarværendes Sammenkomst ved de Uddodes Grave paa dertil bestemte Sommerdage, deres Tale til

de Døde, og andre Betragtninger, som jeg vil fortælle med Grækindens egne Ord —

„Med nedslagne Øyne og fuld af Verbødighed (siger Forfatterinden) gaaer den næst Forvandlede hen til Graven og siger: „Indviede og kære Levningers, som hvile under denne kolde Marmor, modtager denne Hylдинг af vor Erindring, af vor Verbødighed, og vor Drøhed, som ikke skal ophøre førend med vort Liv.“ —

„Efter en kort Stillehed gaaer man tilside i Allerne. Rogle plukke Blomstre og flette Krands, andre rose den Uvødsede, hvis Skygge her æres. Haven selv indbyder ogsaa til Betragtninger over alt hvad der forekommer Øyet. Disse Træer, siger man, saa høye og stærke de ere, vil der dog komme en Dag hvor de skal afhugges, deres Rodder oprives, og de selv ligge uden Liv og Kraft omstyrkede. Denne rastende Kilde med alle sine Bugter ligner vort Liv, som vi see forsvinde i tusende forskellige Forandringer, næsten altid misnoyet, og knurrende med Skiebuen. Disse Blomstre ere Billedet af dette samme Liv, som kun vedvarer Øyeblikke, der forsvinde,

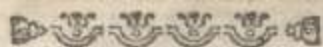
for

for aldrig at komme tilbage meere. Hvert Aar bringer nye Blomsire, men ingen av dem, vi har seet vore og salme. //

„Man nytter tillige den Gemytsforfatning, Grauens Beskuelse frembringer hos de Tilstedeværende, for at stifte mange Slags Forsonelser mellem Mand og Kone, Børn og Forældre, som leve i Ueenighed, og disse Forsonelser lykkes gierne got, fordi en forstandig, og til rette Tid anstillet Estertanke har den Egenkab at aabne og røre Hjertet. //

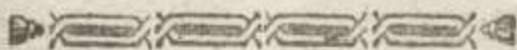
„Paa en bestemt Time forsamler heele Selkabet sig til Epise. Man anretter et Maaltid fuldt av Overflodigheder, men uden kunstig Tilberedelse, ved Strandbredden av en liden Kilde paa det friske Græs. Dette Maaltid bestaaer av et eller to Lam, farceert med Champignons og Korinther, en stegt ung Hone til hver Giest, friske Søkrebs og alle Slags Muskeler, mange Frugter, forskjellige Glaster av alle Slags Græske Biine, den berømte Cyperviin, Moskat fra Senedos og Smirna, som forhøyer
Gland-

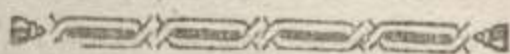

Glandsen av de skionne Grækinbers Farve, naar de paa Feskdagene lave sig til Dands ved Strandbred- den av Kaisrefloden, og Moskavtiin fra Dea Kios, som besjæler Digterne. Naar da Semeles stedse unge Søn har udbredet Glæde og Attisk Salt over det heele Selskab, begynde nogle av Forsamlingen at synge, og indbyde de andre til Dands: Enhver syn- ger, ligesom Røden treffer ham, og de øvrige svare i Chor. Iadholden av disse Sange er omtrent den samme, som en elsket Fransk Digers Vers: Lad os nyde det Øyeblik som forsvinder; Snart, snart er det forløbet. Lad os i det ringeste nytte dette Tidsrum, da vi ey kan forlænge det!"

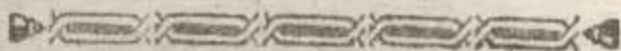
„Saaledes dandser man, og fornøyer sig indtil Mattens Komme. Derefter begiver Forsamlingen sig til en av Selskabets Værelser, hvor man endnu til langt ud paa Matten fortsætter den gode Luune. Er dette ikke endnu stedse Anakreons Grækere, hvilke Dands og Sang alievegne ledsagede? For Folk, som komme fra Gravene, ere de derfor ikke mindre elskværdige og oprømte.“—

Provinzialblade.

II. B. No. 34.

Dronning Elisabeth var, som enhver veed, en av de saa gode og store Siæle, som fortiene at regiere over Mennesker. Hendes Historie er Engellands blomstrende Tidspunkts Historie, og man kan sige om Elisabeth, at hun besad alle Kionnets Dyder med saa av dets Skrøbeligheder, ligesom man har sagt om den afskyelige Medicis, at hun besad alle dets Fejl, uden at besidde nogen af dets Dyder.

Blant disse Skrøbeligheder tillægges hende den at elske og at ville elstes av alle Historiskrivere. Det er i sær denne Skrøbelighed for den stolte og uheldige Græve av Essex, hvorav Thomas Korneille har hentet Stof til sit bekiendte Sorgespil af samme Navn, som saa rigtig skildrer den forbitrede, herkesyge, og halstarrige Statsforbryder, og den bekymrede,

forelskte, og nådig straffende Dronning; Man spiller endnu dette Stykke med Bisald paa de fleste Skuespladse i Europa uagtet alle de Konfigreb, den gamle Voltaire har brugt for at giøre sig lystig over Elisabeths store Ræse og bedagede Alder paa den Tid Essex blev henrettet, og som, oprigtig at tale, er intet uden Chikane, fordi Robertson selv (en av de beste, og paalideligste Historieskrivere) i hans ypperlige Historie av Skotland tilstaaer, at denne Kierlighed endog længe efter den Tid voldte hende Døden, til Beviis paa, at den Skrøbelighed at elske har fulgt hende giennem alle Scener av Livet.

Efterfølgende Fragment, som er indført i det Tydske Museum for Martii Maaned 1778, leverer tillige et saa smukt Bidrag til denne Dronnings private Historie, (virkelig eller opdigtet) at jeg ikke kan nægte det et Sted i disse Blade endskiont med nogle Forandringer og Udførelser, som jeg haaber uden Tab for Læseren.

†

†

†

Elisabeth. Jea har ladet Dem kalde, Mylord.
 Lord W. Det var mig saa meget kjærere,
 da jeg har saæet Efterretninger fra Spanien, som
 vil

vil forekomme Deres Majestæt ikke mindre end ubetydelige. Glæden skal —

Elisabeth. Lader os ikke tale meer om Stats-sager. Svar mig paa hvad jeg vil spørge Dem. Ved den Audienz, jeg gav den Hollandske Gesandt uylig, talte De med en vis, van Twiet troer jeg han kalder sig, og jeg vil vide hvorom, jeg har min Marsag.

Lord W. I Sandhed om noget meget ubetydeligt. Jeg erindrer det ikke engang meer. (Lord W. siger dette med en Slags Forvirring, som han søger at skjule.)

Elisabeth. Udflugter, som jeg ikke lader mig noye med. Er jeg Dem ubetydelig, Mylord? Jeg er vis paa, at De talte om mig. Den Fremmedes Dyekast sagde mig det. Eders Smil, eders Øyne, som ligeledes heftede sig paa mig, og fløy tilbage med Forstrækkelse, da de mødte mine, sagde mig det, Mylord.

Lord W. I Sandhed, Deres Majestæt —

Elisabeth. Hvorledes, De tør endnu vægre Dem? Var det Spot eller Ondskab altsaa, var det noget, som ingen Undersaat burde høre, og endnu mindre smile til? Tør en Fremmed saaledes i min Nærværelse laste mig ustraffet, og mine Hofmænd fornøye sig derover? — Uværdige! —

Lord W. Tilgiv mig, Deres Majestet, saa strafværdig er jeg ikke, og bliver det aldrig. Hvad van Twiet sagde var i det allerhøieste en Uforsigtighed, og intet, som endog langt fra nærmede sig til Bagaletse. Hvem skulle den Elendige ogsaa være, der turde vove at laste Elisabeth, og hvor neddrægtig maatte ikke den Undersaat være, der kunne høre dette uden at fordre Hævnen i hans Blod?

Elisabeth. Lydighed er bedre end Offer. Tal, jeg befaler det.

Lord W. Jeg skal adlyde, Dronning. Van Twiet havde længe ønsket at see Deres Majestet, og ventet med inderlig Længsel efter Audienzdagen. I Dag, da han nød denne Lykke, gav jeg desio noyere Agt paa det Indtryk, den gjorde paa ham. Længe

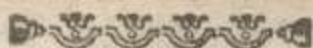
stirrede han paa Dem med store Øyne, og vendte sig endelig til mig fuld av Ild, roste Deres Majestets Skabning for mig med meere Heuryskelse, end en Maler nogen Tid soler, naar han lykkelig har fuldbendt et smukt Malerie, og giennemgaaer alle dets Skionheder for sine Venner. Ved Gud, soer han endelig, den halve Verden anseer Elisabeth for en ypperlig Dronning, og jeg tilstaaer det ogsaa, men hun er endnu et ypperligere Fruentimmer. Dette er alt hvad han sagde, og dette uanfærdige Udtryk.—

Elisabeth (fortørnet) Tie! Dette er ikke alt, eller slet ikke hvad han sagde Dem. Tiden av deres Samtale, og Eders frygtsomme Øyekast tilkiendegive meget meere. Det var en Daarlighed at vægre Dem et Øyeblik for at tilstaae dette strax. Omsonst tænke De at bedrage mig ved Hyklerier. Bort fra mine Øyne, Uværdige, som jeg troede saa vel. Vov aldrig at lade mig see Dem meere.

Lord W. Det er for meget. Jeg skal opbage alt. Men Naade, hvis et usømmeligt Spøg.—

Elisabeth. Jeg vil vide alt. Tal, og tal Sandhed!

Lord W. Jeg har talt Sandhed, men der ere endnu meer tilbage. Da jeg spurgte van Twiet, (han havde sagt mig, at han skulle giftes) om hans Brud var saa smuk som Deres Majestet, sagde han: Tilforn holdt jeg hende for smuk, men nu allene for artig. O, den lykkelige Dodelige, som med Elisabeth, denne himmelske Skabning, tilbragte en Bryllupsnat. Engelland er et skönt Land, men et Aar Konge over Storbrittanien, eller en Nat i Elisabeths Arme. Ved den levende Gud, Lord, Konge maatte blive Konge, jeg ville — Her afbrød Deres Majestets Dyrkelse ham, og han tav stille.

Elisabeth. En smuk Samtale! Deres Spørsmål var ubeskeven, og hans Svar ti Gange meere. Men jeg har eengang tilgivet Dem. Jeg vil holde mit Løfte. Man sagde mig i Saar, at De havde Dye paa Statholderskabet i Irland. Jeg vil tænke paa Dem. Lad mig være allene!

† † †

Elisabeth. (allene) Det har van Twiet sagt? Det besynderligt. I Sandhed, gode van Twiet, min Ringhed har dit Bisald. Heller en Nat i mine Arme, end et Aar paa min Throne? Et stort Bud, om det var Dit Alvor; Men meget frit talt, i Sandhed,

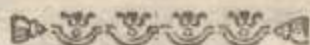
hed, som av Ligemænd om Ligemænd. Jeg kunne blive vred derover, men det lønner ikke Umagen. Jeg maatte nok see hans Brud. Jde seer han ikke ud; Det er vel, at ingen hører mig; Men her er jeg ikke Dronning længere; Ikke sandt, Elisabeth, at Du kunne elske ham for denne Oprigtighed, og at Du var tilfreds, om Du var hans Brud i nogle Dage, og hun Dronning i Dit Sted. (Hun træder for Spejlet) Maaskee han tabte ved Byttet? (med Hestighed) Nej, gode van Twiet; Lagde jeg først Krone og Scepter bort, og, av ingen Hofmand oppasset, slongede mine Arme om Dit Bryst, da, da skulle Du see, at en Dronning ogsaa kan elske; (Hun hører nogle komme.) Fordømt denne Uroe, som omringer Thronerne. Denne lykkelige Drom er forsvunden.—

†

†

†

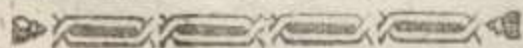
Dagen efter foreslilles Gesandterne til Afskedsaudienç, og Elisabeth siger til dem: Lever vel, mine Herrer! Dommer gunstig om mig og mit Folk, naar De komme tilbage til Deres Fædreland, og paa det at de ikke skal reise bort uden et Erindringstegn fra min Haand, saa antager disse Guldkieder af mit Benskab! (Enhver af Følgen faaer en Kiede, undtagen van Twiet.) Kom nærmere, van Twiet; Er det sandt hvad man har sagt

sagt mig, saa bør en Mand, som dømmer saa vel om mig, ikke reise fra mig uden et særdeeles Erindrings-
tegn. Tag imod denne dobbelte Kiæde, og lad den erindre Dem undertiden om en Dronning, om hvem De engang domte saa sværmende, skiont med saa meget Venfskab. Ingen Undskyldninger, min Herre; Under Trudsel af Unaade har Lord W. sagt hvad De betroede ham. Tilgiv ham, som jeg tilgiver Dem. Sig Deres Brud, at en Dronning hilser hende, og at det er maaskee vel baade for mig og hende, at Havet skiller England fra Holland; Jeg bør tie —

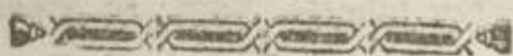
Van Twiet. For Deres Fodder, største Dronning!

Elisabeth. Bort med denne Titel, nylig anfaae De mig blot for et Fruentimmer; Reis, min Herre, Jeg siger endnu at det er en Lykke for Deres Brud og mig, at De først saae mig i Gaar, og at jeg først i Gaar horte Deres Meening. (Han kysser hendes Haand og gaar, og Dronningen siger til sine Folk:) Lad Græven av Esfer komme her! (for sig selv) I de første 6 Dage vil han ikke behage mig. Men til Tidsefordriv, i Mangel af bedre! O, Natur, Natur, hvad vi Gud er paa Jorden, dog ere blotte Mennesker! —

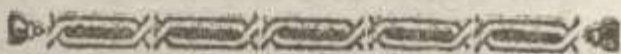

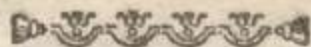
Provinzialblade.

II. B. No. 35.

Børnekopperne, som paa nye true med Død og Ddeleggelse, ere nu Indholden av alle Samtaler. Frugt og Klager hvile paa alle Læber. Med Smerte fødte jeg dig, min Son, (siger den bedrøvede Moder,) med Smerte forlader jeg dig. Lad mig bse med den, min Stel elsker. Gis mig min Son igien, jeg har baaret ham under mit Hierte. Mine Dyne skal ikke see Dagen meere, (siger den Gamle,) som sttelver for en længe undflyet Fare; Markernes Skionhed, den opgaaende Soel, Himmelens Stierner, og Rattens Dronning skal ikke fortrylle mig meere; Mine Børn ere foldne ved min Side, som Græenene om den nøgne Stamme; Snart, snart, skal jeg følge dem; Ak, var denne Verden ikke den beste uden saa mange Plager, Naturen gysen for? Og du, deylige Iris! Dine Klager smelte alle Hierte. Din Skionhed er uden

Baaben, og Liljen i Dalen blomstrer ikke meere. Hvem elsker den salmede Rose, og Dyden i sonderrevne Klæder, hvem drikker av den oprørte Kilde, og søger den, som alle flye? Liig Venner med Lykten, sløj dine Elskere bort med din Skionhed. Turtehduens Klager bringe dem ikke tilbage igien. Lyden av din Stemme er ingen Engels meere, og din Nænde er smitsom. Venus græder over sin Datter, og din Bryllupskrands flettes av Cypresser. Dine lykkelige Drømme, Iris, ere tabte i Klager, og i din Siæls Angest siger du: Forbandet være den, som spiste av det første Æble!

Det er ikke Stæd her, som man formoder, at skrive om Bornekoppernes Gift, eller Modgift, at beskrive deres Plager, eller Helbredelse. Jeg skriver hverken for Læger eller Patienter; Det er heller ikke Stæd at fortælle hvad man har gjort for at quæle dette Onde i Fodselen, eller at skrive den lykkelige og forfulgte, den stridende og triumferende Koppeindpodnings Historie eller Lovtale. En Sandhed, som er bestrykt med 60 Aars Erfarenhed (saa gammel er Indpodningen i Europa) behøver intet Forsvar. Man beviser ikke, at Sneen er
 hvid,

Hvid, og at Stormen brager. Den som har Øyne at see med, han see, og den som har Øren at høre, han høre! Lad Europas lykkelige Slægter fortælle Indpødningens Under, og trosløse Modre, ved deres Børns Grave, begræde, at de har forsonet den. Lad en erkjendelig Verden opvæse den evige Støtter med Paaskrivt: For frelstste Borgere, og lad Helten efter den gode Strid sige: Jeg har frelst mit Fædernesland, fordi Indpødningen frelst mit Liv.

Blant saa mange Skrifter til Indpødningens Fordeel, og til Underretning og Sikkerhed for dem, der vil betjene sig af dette Middel, behøver jeg heller ikke ved denne Lejlighed at anprise en Afhandling i den Anledning af den kloge og erfarne Hr. Justitsraad og Doktor Büchner, som er betiendtgiort forrige Aar paa det nyttige Selskabs Bekostning, og gjør Udgivernes, og Forfatterens patriotiske Nidkerhed, og Indsigter lige stor Ære; Det er, som jeg har sagt, ikke dette Blads Hensigt at skrive for eller imod Indpødningen. Jeg vil fortælle, det som meere er, hvad man har skrevet for at udrydde alle Kopper, i Stæden for at indpøde dem, og dette Blad skal gjøre mine

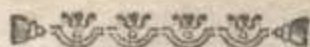
Læsere bekiendte med en gandske nye Afhandling af Sr. Paulet, (en fransk Læge) hvori denne Mand lover ikke mindre, end at bevare heele Byer, Provinzer, og Kongeriger fra Børnekopper, og svarer, som han siær, til alle de Indvendinger, man vil gjøre ham i denne Henseende.

Et af Sr. Paulets første Beviis er, at Luf-ten ikke meddeeler Børnekopperne meere, end den meddeeler Gnat, Spedalskhed, den veneriske Syge, og Pesten selv. Naturen, som har villet lade alle levende Skabningers Liv dependere af Aandetræk-lets Mechanik, har ikke villet sætte dem blot for at forgiftes 25,000 Gange hver Dag. Et Beviis, at dette Fluidum er ikke engang Pestens Vehikel, er dette, at man lever uden Fare i et besængt Land, naar man allene vogter sig for Omgang med besængte Personer. En Kordon af Tropper quæler dette Onde ved at afbryde al Leplighed til dets Udbredelse.

Blant de nyere Exempler for at besvirke denne Sandhed anfører endelig Sr. Paulet et Beviis,
der,

der, (som det synes) ville være uden Modsigelse, hvis det var bestrykt ved endnu flere igientagne, og sikre Prøver. I Aaret 1775 tog Sr. P. en Glasflaske, omtrent av 9 Pæler, og tillukkede den, efter at han havde rensset den fra al Luft ved en Luftpompe. Denne Flaske lod han bære til P. Hotel Dieu i Paris, i det Bærelse hvor Kopperne ere, og i Bundlægens, Opyarterindens, og mange flere Vidners Nærværelse, satte han den for Munden paa en Syg, som døde av Kopperne, i det samme Øjeblik han gav Aanden op. Ingen Luft kan være meere Koppergiftig, og denne Luft lod Sr. Paulet tre Børn, som skulle indpodes, indbrille uden at de leede ringeste Ulejlighed deraf.

Luften frembringer Katastropher, naar den paa eensgang angribes av pestilentialke Dunster, og det er da ingen Sygdom, det er Døden den forarsager. Disse Dunster ere da ikke dræbende, uden fordi de ere forenede til en Massa. Saa snart Luften har igiennemtrængt dem, deeles de, og naar de ere deelte nok til at blive flygtige, høre de op at være skadelige. Denne er Sr. Ps. Theorie, og den er sandsynlig, og begribelig. Aarsagen til al Smitsomhed ville forsvinde av sig selv, dersom den allene kunne lade sig opløse av Luften.

Men uheldigviis hester den alt for meget til alle Materier, som kan modtage den, for dersaa at indsnige sig, hvor den kan trænge igiennem; Ligesom spidse Naale eller Nigger, borer den sig fast av sig selv, og bringer Udset, Saar, Bylder, Antendelser, og alt hvad man erfarer i smitsomme Sygdomme, med sig. Den, som ikke nærmer sig til disse dødelige Nigger, er sikker paa at trodse dem.

Bornekopperne, siger Sr. Paulet, ere i denne Henseende samme Lov underkastede, som dens skrækkelige Staldbrodre. Overalt, hvor de har viist sig, ere de bragte andensheds fra, og naar man gjør sig Møye derfor, kan man endog finde Sporene av den Vey, de har gaaet. Det gielder da allene at tillukke denne bedrøvelige Vey, og dette er altid let at giøre uden mange Omstændigheder. Man behøver kun Noyagtighed i at bringe de Syge for sig selv, som har Kopperne; Man behøver Forsigtighed fra deres Side, som opvarte dem, at de ikke give Forgiften Leylighed at omløbe. De som besøge dem, bør bytte Klæder, for at skille sig ved den Gift, der maatte have efterladt sig, og dette er ikke saa megen Møye

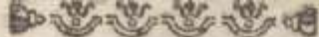
med,

med, siger Hr. P., at enhver jo bør paatage sig den i Betragtning af den Nytte, de kan vente sig til Belønning derfor.

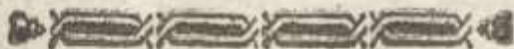
Resten af dette System vil jeg levere med Hr. Paulets egne Ord:

„Man trættes, og man rødmes næsten for
„Mennesker, siger han, at man skal være forbundet
„til at mangfoldiggjøre Exempler og Fakta for at
„bringe dem tilbage til saa sande, saa naturlige Prin-
„cipier, og saa simple, saa nyttige Sandheder; Man
„maae bringe dem i Erfaring hvad de saa ofte har
„været Vidner til, og sige til dem: Udsporger ikke
„uden eders Dyne! Veraaber eder ikke uden paa
„eders Sandsers Vidnesbyrd! Hvad lære disse eder,
„uden at alting i Børnekopperne kan henføres til en
„smittende Aarsag, at alting er Indpodning, enten
„naturlig eller kunstig, Virkning af Misbrug, af
„Samquem, af Fordomme eller af Forblindelse; At
„denne Sygdom smitter ligesom Gnat, eller som
„venerisk Syge paa hvert Individuum, ligesom Ilden
„i en Skov paa Hytterne, og at den kan ikke frem-
bringet,

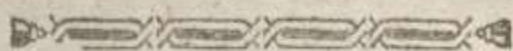

„bringes uden ad en Siæring. Hvad behøver
 „man meere, naar man har bevist denne Sandhed?
 „Snart søger man Koppernes Oprindelse i Blodet eller
 „Bædsterne, snart hos Fruentimmeret i deres Kiøns
 „periodiske Kilder, snart i Navlestrengen, snart le-
 „der man efter Koppesæden i Luften; Man troer at
 „finde den i en blind Skiæbne, imedens Indpoderen
 „holder den i sin Haand, og frembringer den for
 „eders Nyne. I foretrække løse, og uviste Sietnin-
 „ger for hvad Erfarenheden beviser, foranderlige
 „Systemer, som forvilde eder, gjøre eder uløksalige,
 „og bringe eder at skielve, for simple Sandheder,
 „som stille eder tilfreds, og bringe eder til en roelig
 „Forsatning, og til en physisk og virkelig Lykke.
 „I foretrække de sørgeligste Fordømmes Aag for de
 „meest trøstende Maximer, og de allernyttigste Udovel-
 „ser. I vil heller gjøre Vold paa Naturen end ly-
 „de dens Røst. Er dette vel at bruge den Fornuft,
 „den har skienket eder, som i bør?

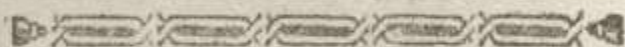
(Slutningen i næste No)

Provinzialblade.

II. B. No. 36.

I.

(See foregaaende No.)

Naar jeg begierer Frøet til en Plante av Gart-
neren, og jeg faaer det, behøver jeg da at
soge i Himmelen, eller i Luften, eller i Jordens Ind-
volde, for at finde en anden Marsag til dens Frem-
bringelse? Er det mig ikke nok, naar jeg har Sæ-
den, at finde en bequem Jordbund, og en bequem
Moder at udvilde den? Og naar jeg har fundet denne
Jordbund, og denne Moder, hvad behøver jeg da mee-
re? Udsaaer Indpoderen ikke Frøet til Bornekopperne?
Er det menneskelige Legeme ingen bequem Jordbund
til at bringe det at spire? Lad man quæle Frøet
altsaa, lad man bevare Jordbunden derfra, saa skal
ingen Frembringelse have Stæd. I forestille eder
al Barsomhed, som Uhyrer, i troe, at naar de be-
fales av Regieringen, kan de ikke lykkes. Jeg vil

I i

over

„overbevise eder om, at den første Gang denne sam-
 „me Regiering har ville befatte sig dermed, har den
 „befriet alle de Individuer, den søgte at befrie, fra
 „Sygdom, og alt dette uden Møye, uden Klager,
 „og uden Murren fra Borgerues Side.“

„Den Gang man tog Minorca fra Engellæn-
 „dene vare Bornekopperne paa Den. Hvad gjorde
 „Regieringen? Frygtende for, at Smitsomheden
 „skulle udbrede sig blant Tropperne, forbød den al
 „Slags Samqvem mellem disse, og de Besængte,
 „og tilbageholdt alle mistankte Materier. Man satte
 „Skildvægter for at forhindre det; Man brugte
 „endnu, ved Søekanten, Forsigtighed for at sætte sig
 „i Sikkerhed. Hvad skæde? Hverken Bornekopperne,
 „eller andre smitsomme Sygdomme, som grasserede
 „paa Den, udbredede sig blant Kongens Tropper,
 „og i en Tid av 7 Aar, denne De har tilhørt
 „Frankrig, har man ikke merket meere til nogen Epi-
 „demie av Kopperne.“

„Jeg behøver ikke, for at bevise Fordeelen og
 „Nødvendigheden av alle Varsomheds Midler, at
 „anføre hvad der er skeet i Engelland, og at sige,
 „at

„at det er, fordi man har forsomt dem i London
 „og Bristol, og paa andre Stæder, at denne Stat
 „i en Tid af 45 Aar, har tabt meere end 30,000
 „Undersaattere, som er beviist af Dødslisterno i disse
 „to Byer. Jeg behøver heller ikke at vise det Fran-
 „ske Parlaments Wiisdom og kloge Opførsel i denne
 „Henseende i sin Anordning af 1764, som forbyder
 „al Indpodning i Hovedstaden. Det er mig nok at
 „sige, at alting vidner til Fordeel for Barsomhed,
 „og at den farligste Brug, nogle hidtse og forvil-
 „dede Philosopher har kunnet gjøre af deres Tale-
 „ter og Indsigter i Henseende til Indpodningen, er
 „at have soat at gjøre de Versomheds Midler lat-
 „terlige, som Parlamentet i denne Henseende har
 „foreskrevet.“ — (*)

I i

II. Og

(*) Titelen til Hr. Paulets Skrift er: *Seul preservatif de la petite Verole, ou, nouveaux faits et observations, qui confirment, qu'un particulier, un village, une ville, une province, un royaume, peuvent également se preserver de cette maladie en Europe; troisieme Memoire, pour servir de suite à l'histoire de la petite verole, dans lequel on repond à toutes les objections faites à ce sujet.* 3, à Paris, 1777.

II.

Om Tempelherrerne. (**)
(Tilsendt.)

Tempelherrerne bleve saaledes kaldte, fordi Boldevin den 2den, Konge i Jerusalem, gav dem et Huus nær ved Salomons Tempel. Deres Orden vedvarede ikke 200 Aar. Den begyndte i Aaret 1118, og blev udstøffet 1312. Villani, og de fleeste Historiskrivere forsikre, at en Tempelherre, som var Prior i Mont-

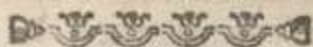

(**) Ovenstaaende er mig tilsendt med Begiar at indføres i disse Blade, som, hvis jeg en bedrager mig, synes laant av Sr. Saint-Goixs Eslais Historiques sur Paris. I Breve, der fulgte med, forunrer Forfatteren sig, at ikke flere saadanne Stykker (indlemmes) i disse Blade. Jeg forundrer mig slet ikke derover; Tempelherrerens Historie, og deslige Saar ere alt for bekendte til at berøve Rummet for mindre bekendte, hvortil disse Blade egentlig ere bestemte, om det lykkes. Denne Gang stæer det, fordi Saint-Goixs Ritder (om det er ham) er bedre end de flestes, og hans Stil ligesaa. En anden Gang nodes jeg at spare Rummet til andre Stykker, om det og var til mine egne.

Udgiveren.

i Montfaucon nær ved Toulouse, og en Florentiner, ved Rayn Toffodei, der vare deres Angivere, vare to Skielmer, som Storherren havde dømt formødelst Kietterie, og det skammelige Liv, de førte, at ende deres Dage i Fængsel. Disse to Ulykkelige lode Overintendanten for Financerne, Enguerand de Marini, sige, at dersom man ville love dem Frihed, og forsikre dem om noget at leve af, skulde de opdagge Hemmeligheder, hvorav Kongen skulde høste meere Fordeel end af et Kongeriges Erobring. Det var paa disse to Menneskers Udsigende, at de Tempelherrer, som fandtes i Frankrig, bleve heitede paa en bestemt Dag, den 13de Oktober, 1307. Vilhelm av Nogaret, saa belienet af hans voldsomme Karakter, og Broder Imbert, en Dominikaner, Kongens Konfessionarius, og Inquisitor, gjorde sig al Flid for at forfølge denne Sag. Man anstillede Undersøgelser fra alle Kanter, og snart hørte man ikke tale uden om Lænker, Fængsler, Bødler og Baal. Man anfaldt endog de Døde; Deres Been bleve opgravne og brændte, og deres Aske strøet for Vindene. Man skienkede Livet, og Pensioner til dem som godvilligen erkjendte sig skyldige, og de andre

overgav man til Piinslerne. Mange, som ikke skulle have frygtet for Døden, bleve forstrækkede ved Piinslernes Tilberedelse, og tilstode alt hvad man vilde de skulle tilstaae. Der var tillige et lige saa stort Antal, hvis Bestandighed ikke kunne svækkes hverken ved Løfter, eller Straffe; Man brændte 54 af dem bagen for Abbediet St. Antonius, som alle, midt i Querne, bevidnede deres Uskyldighed lige til det sidste Suk. Storherren Jakob av Molay, som havde været Slægtning til en av Kongens Børn, Guy, Kommandør i Aquitanien, en Søn av Robert den Uden, og Mahaut av Auvergne og Broder av Dauphinen av Auvergne, Hugo Perald, Storprior av Frankrig, og endnu en, hvis Navn vides ikke, bleve først førte for Paven, og derefter bragte til Paris, for at gjøre en offentlig Tilstaaelse av deres Ordens Fordervelse. De vare dens fornemste Officierer, og da Philip den smukke ikke var uvidende om det offentlige Røgte, at de umaadelige Rigdomme, Tempelherrerne havde medbragt fra Østerlandene, hvilke han vilde bemægtige sig, vare den sande Årsag til deres Forsølgelse, haabede han, at denne Ceremonie

skulle

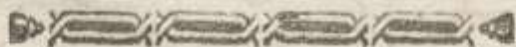
skulle tilfredsstille Pøbelen, og Gemøtterne, som vare
 forskrækkede over saa mange, og saa græffelige Exe-
 cutioner i Hovedstaden, og i Provinzjerne. Man
 lod dem alle fire stige op paa et Skaffot lige for
 Kirken Notre-Dame, (vor Herres Kirke) og man op-
 læste deres Dom, som formildede deres Straf til et
 evigvarende Kængsel. En av Legaterne holdt derpaa
 en lang Tale, hvori han opregnede Grylleviis alle
 de Usskyeligheder, og Uguveligheder, hvorom Tem-
 pelherrene, som han sagde, vare blevene overbeviiste
 efter deres egen Tilstaaelse, og paa det at ingen av
 Tilskuerne kunne tvivle derom, befalede han Storher-
 ren at tale, og at fornye offentlig den Bekjendelse,
 han havde gjort i Poitiers. Ja, jeg skal tale,
 (sagde denne uskyldige gamle Mand, og løftede paa
 sine Lænker, for at gaae hen til det Yderste av Skaf-
 fottet.) Jeg har alt for længe forraadt Sand-
 heden. Værdiges at høre mig, o, min Gud,
 værdiges at antage den Led, som jeg gjør!
 Gid den maae tiene mig til Nytte, naar jeg
 skal fremstilles for din Domstol! Jeg sværger,
 at alt hvad man siger om Tempelherrene er
 falskt; At denne Orden var altid nidkier for
 Troen, godgjørende, billig, rettroende, og at
 jeg fortryder det, hvis jeg har havt den Svag-
 hed at tale anderledes efter Paven og Kon-
 gens Forlangende, og for at ende de græffeli-
 ge Piinsler, man lod mig lide. Jeg seer (lagde
 han

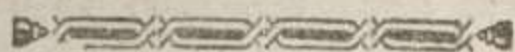

han til,) at jeg opirrer mine Bødler, og at Baalet vil blive antændt. Jeg underkaster mig alle de Piinsler man vil tillave mig, og jeg erkiender, o, min Guld, at der er ingen, som kan forsonne den Fornærmelse jeg har giort mod mine Brødre, mod Sandhed, og mod Religionen. Legaten saae sit Anslag med Bestyrtelse tilintetgiort, og lod bringe Storherren, og Dauphinens Broder, som ogsaa havde igienkaldet sin første Bekiendelse, tilbage i deres Fængsler. De bleve begge to samme Aften levende brændte, og med langsom Ild paa det Stæd, Henriik den 4des Støtte for nærværende Tid er. Deres Staudhaftighed forlod dem ikke; De paakaldee Jesus Kristus, og bade ham understøtte deres Mod. Folket blev bestyrtet, og flød i Taarer, kastede sig over deres Aske, og bragte dem med sig, som en kostbar Reliquie; Begge Kommandorerne, som ikke havde haft Styrke nok at tilbagekalde deres Bekiendelse, bleve behandlede med Mildhed. Mezeray beretter, at Storherren sievnede Paven at møde ham for Guds Dom inden 40 Dage, og Kongen inden et Aar. Hvis denne Indstevning er sand, var den en Spaadom, som Udsaldet stadfæstede. Hvad de tvende Ulykker angaaer, som forarsagede al denne Omgaaen, omkom den eene i en slet Handel, og den anden, eller Hof fodei blev hængt for nogle nye Misgierninger.

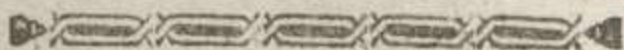
(Fortsættelsen følger.)

Provinzialblade.

II. B. No. 37.

I.

Til Amalia.

Paa den 9de Junii 1779.

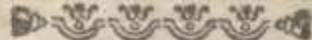
(Tilsendt.)

Av Nattens Skiod frembryder Morgenen,
Og Fryd avløser Graad; I Dag et Aar,
Veninde,

Dit Dye græd av Længsel for Din Ven;
Hans Dye græd for Dig igien,
I Begge Havn nu efter Stormen finde.
Lær mig den gode Strid, Du freed!
I Bølgens Skiod, i Kamp med alle Vinde,
Mit Skibbrud endnu varer ved;
Min Bryllupsfrands vil ingen Guddom binde;
Meer lykkelig end jeg, Veninde,
Sid Du i Spøg, og Kierlighed

K I

Din

Din Lykke nye hver Morgen finde!
 Vær skion, og from! Vær glad, og lykkelig!
 Vær, hvad Du er! Jeg meer ey onsker Dig!
 Glem ey Din Mand; Glem ey Din Ven tillige!
 Lil Kierlighed, og Venstabs er Du fod;
 Søg hvor Du vil; I disse Guders Skieb
 Du eene finder Lykkens Rige.

(**)

II.

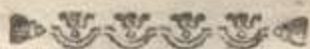
(See foregaaende No.)

Tempelherrerne bleve beskyldte for efterfølgende
 Uvskyeligheder: At man ved deres Antagelse i Or-
 denen bragte dem i et mørkt Bærelse, hvor de for-
 nægtede Jesus Kristus, og spyttede tre Gange
 paa Krucifixet; At den som blev antaget kyskede den
 som antog ham først paa Munden, og derefter in sine
 spinæ dorsi et in virga virili: At de tilbage et for-
 gylbt Træhoved med et langt Skiæg, som man ikke
 fremviiste uden paa Ordensforsamlingerne: At man
 tilholdt dem at være kyske mod Fruentimmer, men
 meget velvillige mod Brødrene, naar det blev for-
 langet av dem: At, naar en Tempelherre fik en Søn
 med

med et Fruentimmer, blev den heele Orden forsamlet, at man stillede sig i en Kreds, og fastede Baret saa længe mellem sig, indtil det bøde, postea igni torrebant eum, exque eliquatâ inde pinguedine simulacrum decoris gratiâ unguebant: At tre Kommandører i Languedok paa Wiinebænken havde bekiendt, at de havde bivaanet adskillige Ordensforsamlinger, at man i en av disse Forsamlinger i Montpellier, som skeede om Natten efter Sædvane, havde sat et Hoved ud, og at Diævelen strax havde ladet sig see under en Kats Skikkelse, at man havde tilbedet denne Kat, og at den havde talet, og med megen Godhed svaret alle Tilstædeværende, at endelig adskillige Diæble havde ladet sig see under den naturligere Skikkelse av Fruentimmer, og at enhver av Brødrene havde faaet sit.

Broder Peder av Bologne, Ordenens Generalprofurør, forestillede i adskillige Indlæg, at det ikke var rimeligt, at Mennecker, uden mindste Fordeel derav, skulle frasige sig deres Fædres Religion for at troe paa en Afgud; Det var ligesaa urimeligt (saagde han) at ingen av dem, som havde fremstillet sig for at antages i Ordenen, skulle have havt Afstye for

disse græffelige Hemmeligheder, og opdaget dem. Han
 sagde, at Kongen havde lovet Frihed, Livet, og Pen-
 sioner til de Tempelherrer, som frivilligen ville erkien-
 de sig skyldige, og at man havde leveret dem, som
 man ikke havde kunne forsøre ved Løfter, eller forskrække
 med Trudsel, til de allergrueligste Piinsler; Han sag-
 de, at det var beviist, at mange Tempelherrer vare
 blevne syge i Fængslerne, at de havde døende bevid-
 net med alle Kiendetegn paa den mest levende og
 oprigtigste Fortrydelse, at deres avtvungne Tilsaaelse
 havde været falsk, og at de ikke havde gjort den,
 uden for at befrie sig fra de græffelige Piinsler, man
 havde ladet dem udstaae: Han sagde, at man ikke
 havde sammenholdt Vidnernes Udsigende med de an-
 klagedes, og at ingen av de Tempelherrer, man hav-
 de heftet i de andre Kongeriger i Kristenheden, havde
 vidnet det ringeste, som lignede de Ustyeligheder,
 man tillagde dem i Frankrig, hvor deres Udeleggelse
 var besluttet, og beredet ved alle de Midler, Magt
 og Forsørelse kan anvende.

Langt fra at agte paa disse Forsvar, lode Er-
 kebisperne av Sens, Rheims, og Rouen fastsætte i
 deres

deres Brodnerss Koncilier, at man skulle behandle alle Tempelherrer, som kaldte tilbage hvad de havde bekiendt paa Wiinebænken, som frasaldne, og som Jesu Kristis Fornægtere. Nogle Dage efter brændte man ogsaa 59 Tempelherrer i Følge dette barbariske og besynderlige Dekret. Biskoppen av Lodeves, som levede paa samme Tid, beskriver disse Ulyksalige, hvorledes de, fortærede av Luerne, sæstede sine Dyne til Himmelen for at udbede sig den Styrke, som havde manglet dem paa Wiinebænken, og bade Gud, at han ikke ville tillade dem anden Gang at forraade Sandhed ved at anklage sig og deres Brodre for Misgierninger, de ikke havde begaaet.

I det almindelige Koncilium til Wien i Dauphinatet, som bestod av meer end 300 Erkebisper, Bisper, og Doktorer fra Tydskland, Italien, England, Spanien og Frankrig foreskillede alle Medlemmerne, (en Italiensk Prelat, og Erkebisperne fra Sens, Rheims og Rouen undtagne) at det ville være mod den naturlige Villighed at undertroffe Tempelherreernes Orden forend man havde hørt deres Forsvar, og allene paa Anklagernes Udsigende, uden at sammelignet det med de Anklagendes, som de havde

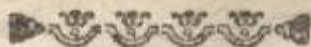

begiært i alle deres Indleg. Paven blev forvirret ved denne Invending, som stred gandske mod hans Hensigter, og sagde; At dersom man ey, i Mangel av nogle Formaliteter, kunne gaae lovlig til værks mod dem, skulle hans Pavelige Myndigheds Tilstræffelighed gotgiøre alt, og at han ved dette Expedient heller ville fordømme dem, end fortørne sin Kiære Søn, Kongen av Frankrig. Nogle Maaneder efter tilintetgjorde den Helige Sader ogsaa virkelig Tempelherrerne Orden efter et hemmeligt Konsistorium av Kardinaler og Biskopper, som havde den Høflighed at sæye ham i alt. I Dommen stod: At da Tempelherrene ikke kunne dømmes efter Lovene, skulle de dømmes efter den Apostoliske Myndighed, og indtil man anderledes tilfands vorder.

Gandske vist er det, at Tempelherrene havde overgivet sig til Pragt og Overdaadighed, til et øresløst og velslystigt Liv: At deres Tapperhed, deres Hødsel, den Vre de havde indlagt sig i saa mange Krige, og deres umaadelige Indkomster indblæste dem en Stolthed, og en Frihedsaand, som maatte uendelig

delig meget mishage alle Monarker: At de havde have meget alvorlige Stridigheder med de fleeste Biskopper i Henseende til deres Privilegier, og Evendomme: At deres bestandige Spot over Munkenes Dovenskab og pia fraus havde tiltraft dem farlige Fiender, at endelig Philip den Smukke beskyldte dem for at have sendt Penge til Understøttelse for Bonifacius den 8de i Kongens Stridigheder med denne Pave, og at de ved alle Lejligheder holdte oprørke Taler over hans Opsørsel, og hans to Favoriters, Enguerand de Marigni, og Etienne de Barbette.

Klemens den 5te sad den Tid paa St. Peders Stol. Næsten alle Historiekrivere, hvoriblant St. Antonius, Erkebisp av Florenz, Villani, og Tangis Fortsætter, sige, at denne Pave drev en skammelig Handel med hellige Ting, at man solgte geistlige Embeder ved hans Hof, offentlig og uden Undseelse, at han paa en Rejse fra Lyon til Bordeaux havde paa Veyen plyndret alle Kloostere og Kirker, at han havde oprettet den hellige Stoel i Frankrig, for ikke at stilles fra Grevinde Perigord, en Datter av Greven av Soix, hvori han var dødelig forelsket,

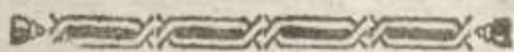
at Philip den Smukke havde tilbudet sig at vælge ham til Pave paa 6 Vilkaar, at han havde foret ved det hellige Sakrament at fuldføre dem alle, og at det var en av Vilkaarene, at udbrødde alle Tempelherrer. Da Paven derfor i Begyndelsen viiste Forundring og Brede over, at Kongen havde ladet heste Tempelherrerne, var det allene (som Historiestriverne foregive) for at vise, at han ey havde overgivet den hellige Stols Rettigheder, og det er vist, at han strax lod sig stille tilfreds igien. Denne elskelige Son (siger han i en av sine Buller, naar han taler om Philip den Smukke) har ikke ladet fængsle Tempelherrerne av Gierrighed, men av sand Lidetierhed for Religionen. Han er meget langt fra at ville tilegne sig det ringeste av deres Midler. Vi har selv adspurgt 72 Ordensbrødre (legger han til) som alle har tilstaaet de Ustyeligheder, man tillegger deres Orden, og Storherren har endog selv tilstaaet dem for vore Kommissarier;

(Slutningen følger.)

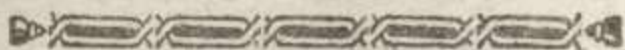

Provinzialblade.

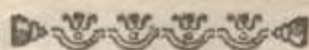
II. B. No. 38.

I.

(See foregaaende No.)

Storherren forstod hverken at læse eller skrive, ligesom næsten heele Adelen paa den Tid. Da man forelæste ham det Udsagn, han skulle have gjort i Chion, syntes han meget forundret derover, kofsede sig to Gange, og raabte: Dersom disse Kommissarier vare av en anden Stand, veed jeg hvad jeg ville foreslaae dem. Man svarte ham at Kardinaler aldrig modtog Udsordringer; Nu vel da, (svarte Storherren) saa beder jeg Guld, at han vil fløve deres Bug, som Tarterer og Saracener fløve Bugen paa alle Løgnere og Salsknerer. For at giøre Storherren meere skyldig og strafværdig, (sige Historieskriverne) havde Notarius, efter eget Gotbefindende, lagt til den anklagedes Udfigede, hvad der meest kunne sværte ham hos Dommerne, som tiener med meere til et Exempel av Rettens Vlepe paa den Tid.

Efter Havens Befaling havde man heftet alle Tempelherrer i alle Kristenhedens Stater, men der blev ingen dømt til Døde, uden i Frankrig, og i Greuskebet Provence, som den Gang tilhørte Kongen av Neapolis og Sicilien. Efter den heele Ordens Uorddelse havde det Wienske Koncilium tillagt Natheserriidderne deres Midler; Men Philip den Smukke samtykkede ikke i at stille sig ved dem, uden paa Wilkaar, at man betalte ham 200,000 Livres for Processens Omkostninger; Dette var en umaadelig stor Sum paa den Tid; Desuagtet begiærte hans Eftermand endnu 60,000 Livres meere, og man blev endelig eenig om, at han skulle have de to Trediedeele av Tempelherrernes Midler, alle Møbler i deres Huuse, Kirkeornamenterne, og alle Indkomster av deres Godser, fra den 13de Oktober, 1307, til Aaret 1314. Rabin Toiras siger, at Kongen av Engelland, Edward den 11den, lod, i Haab om at profitere av deres Midler, holde et Nationalsynodus i London, hvor de bleve fordømte, men at man ikke behandlede dem med saa megen Strengthed, som i Frankrig, og at man lod det blive ved at adsprede dem i Klosterne, for at giøre Poenitens, efter at man havde avdraget,

draget en maadelig Pension av deres Indkomster. Abbeden av Choisi paastaar, at de Engelske Herrer bemægtigede sig alle Tempelherrerens Midler, sigende: At deres Førfædre havde givet Tempelherrerne, og en Maltheserridderne dem, og at siden der var ingen Tempelherrer meere, var det billigt, at disse Midler kom tilbage til deres forrige Herrer. Kongen av Kasilien foreenede dem med sine Domainer, Kongen av Portugal gav dem til Kristusordenen, som han oprettede, og Kongen av Arrogontien tilegnede sig 17 Fortresser, som Tempelherrerne eyede i Kongeriget Valencia. Paven havde sin gode Deel av dette Bytte, i sær i Karl den 2dens Stater, Konge i Sicilien. Han deede med denne Tyrste disse uskyldiges Penge, og alle deres Møbler.

II.

Blant de forskiellige Horder av Hedenske Tarterer, som vank omkring i den vidløstige Deel av Berden fra Wolgas Strandbredde til Korea ved det Japanske Hav, er den store Lama, som bekiendt, Formaalet for disse Folkes Gudstieneste. Han er ikke allene den øverste Geistlige, og Guds Viceregent paa Jorden, som de kalde det, men han bliver tillige av

de længstbortliggende Tartarer, hvis Overtroe er størst, fordi de ere længst fra Lama, anseet for Guddommen selv. De holde ham for udødelig, og troe, at han er begavet med al Kundskommenhed, og alle Kundskaber. Hvert Aar komme de Skareviis fra forskellige Kanter at tilbede ham, og at bringe nye Foræringer til hans Tempel.

Saa stor er den menneskelige Forstands Skrøbelighed. De utroeligste Drømme forekomme den troelige, og de rimeligste og soleklareste Sandheder ubegribelige, naar det gielder om at troe, uden at prøve, og at bekræftes heller end at oplyses. Overtroe og Bildfarelser udgjøre et summarisk Indhold af det menneskelige Kiens, og de fleste Religioners Historie.

Denne samme Lama skulle imidlertid med mere Ret fortjene sin Dyrkelse, end saamange Steene, Slanger, Kior, Krokodiller, og jeg veed ikke hvad for Udyr man har tilbedet, hvis han altid svarte til det Portræt, Engellænderen Stevard i et Brev til Sir John Pringle om Kongeriget Thibet har gjort af

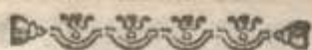

den i hans Tid regierende Lama, som gjør denne Maud til en av Jordens beste Regenter.

Efterfølgende Brev fra denne Lama til en Engelsk Gouverneur gjør denne Regent ikke mindre Ære; Det er en saa fielden og betydelig Nyhed fra den Kant av Verden, at det endog ville være det hos enhver Regent i Europa.

„Reysende fra Eders Egn har underrettet mig om eders store Reputation, og mit Hierte aabner sig av Fornøvelse, Glæde, og Munterhed, liig Knopperne av et ungt Foraarsblomster. (Reysende fra Europa love, store Lama! De kalde sig selv Kristne, og Dig Hedning. Lad dem læse dette Brev, og see hvor de bedrage sig.) „Gud give at eders Lykkes Stjerne altid maae skinne! Beder ham, at han og vil gjøre mig og min Familie lykkelig.“

„At quæle og forfølge er ikke min Sag. (Gyldne Ord, som burde indgraves i Klipperne, og i Forfølgernes Hierter, haardere end Klipper.) „Vor Sektis Karakter er at berove sig Sønnens Be-

„derquægelse, saasnart et eneste Individuum skulle lide
 „derved. (Og Europas Philosophie er at forstørre
 Jorden for at herske over døde Kroppe.) „Men jeg
 veed at i overgaae os uendelig i Retsfærdighed, og
 „Menneskelighed.“ (Læstherom Tempelherrernes Hi-
 storie, Mexikos Erobring, det parisiske Bryllup, Dra-
 gonaden, det Nantiske Edikts Tilbagekaldelse, og
 alle Kirkehistorier!)

„Med eders gode Tilladelse er jeg Raja og
 „Lama over dette Land, og behersker en Mængde
 „Folk.“

„Man har sagt mig, at i har udøvet Fiendt-
 „ligheder mod Dah-Terria, og at det har givet ham
 „Anledning til det strafværdige Forteenagende, at øve
 „Voldsomheder og Røverier paa eders Grændser. I
 „Navn af vor Religion, og vore Skikke, beder jeg eder
 „at høre op med at være hans Fiende. (Ikke for han
 betaler den sidste Skier.) „Gjør i dette, vil jeg betragte
 „det som den største Prove paa eders Agtelse og
 „Benskab. Dah-Terria har bekommet en tilstræk-
 „kelig Tilrettefættelse for sin Opførsel. Jeg har be-
 „falet ham, at lade sin flette Handel fare, og at væ-
 „re eder underlagt i alt.“

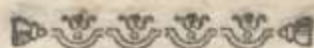
„Jeg

„Jeg er ikke meer end en Munk. Min Sekt
„har den Sædvane, med Rosenkransen i Haanden,
„at bede til GUD for det menneskelige Kions Vel,
„for Fred, og for Indvaanernes Lykke i disse Egne.“
(Hvert Land har sin Skik, store Lama! Munkene
i Europa bede kun om Gavn, og Offer.) „Med
„blottet Hoved anraaber jeg tillige GUD i dette Dye-
„blik, at eders Fiendtligheder mod Dah-Terria maae
„ophøre!“ (Og med Sværdet i Haanden, dryppende
„av den Elendiges Blod, vil Europæeren love GUD,
„naar han har udryddet ham.)

„At tilbede den Almægtige, er alles Haand-
„værk i dette Land. Vi arme Skabninger ligne
„Eder i intet.“ (Til Din Lykke, fromme Lama!)
„Av de Sager, vi besidde, sender jeg Eder nogle
„til Erkiendtlighed. Jeg haaber, at De vil antage
„dem.“ (Af ja, om det var dit Kongerige.)—

Man erindre sig, at dette Brev er fra en av
Verdens største Monarker, og, (hvad som er endnu
meere) fra en Geistlig Monark, hvis Myndighed sel-
den bruger mange Omsvøb. Man sole al den Be-
Gydenhed, Naade, Mildhed, Godhed, og, (jeg havde

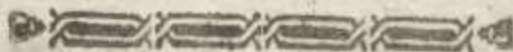
nær sagt) alle kristelige Døder, hvorav dette Brev løber over. Man sammenligne det derefter med saa mange Buller, Dekreter, geistlige Torden og Bandskræaler, og jeg veed ikke altsammen, og domme mellem denne fromme og blinde Hedning, og hine Jesu Kristi Tienere, som i Fredens Guds Navn forkynde Evangelium med Sværd og Luer, og fordømme dig, fromme Lama, fordi du ikke er grusom, som de.

† † †

Et Indfald av Fontenelle.

Medlemmerne i det franske Akademie skulle en gang betale en Louisd'or til en vis Udgift.

Enhver havde betalt, og Sekretæren fordrede ikkedestomindre anden Gang Betaling av en Akademist, som var meget gierrig, og paastod at han havde betalt. Jeg troer det, (sagde Sekretæren) men jeg saae det ikke. Og jeg saae det, men jeg troer det ikke, sagde Fontenelle, som tillige var nærværende.

Massen av en blant de smukkeste av de nærværende Fruentimmer, og med en usædvanlig og pludselig Glands brød hun frem for det heele Selskabs Syn; thi omendskiont Adelaide var av adel Fødsel, havde hendes Moder dog holdt hende skjult langt fra Hoffet, og, som Lilien i Dalen, ukiendt og ubesmittet, opdraget hende med den sunneste Omhyggelighed.

Kongen følede sig strax igiennemtrængt av en ærbødig og ydmyg Følelse over sin ringere Fortieneste mod hendes; thi det er Skionheds udmærkede Fortrin, at den Mægtige, den Driftige, den Stolte, ja den Vilde selv tæmmes og nedbøyes derav, som ved Nærværelsen av Guddommens umiddelbare Avtryk.

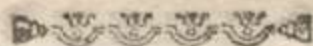
Adelaide tog i en Hast hendes Masse op for at skjule Faren av hendes Skionhed; Men Tingen var skeet, og hendes Billede indprægede sig saa uudslettelig i Monarkens Hjerte, som om det var brændt deri.

Han kaldte strax Valvaise, hans Yndling, til side, og befalte ham hemmelig at opdage hvem Damen var, og at give ham Efterretning derom.

Valvaise efterkom sin Kongelige Herres Befaling paa det nyeste. Han bragte ham Esterretning, at hun vel var av fornem Fødsel, men lidet bekiendt, og at, hvor man kiendte hende, blev hun betragtet som et Phænomen, eller et nyt Natursyn.

Valvaise havde ved en besunderlig Tilfældighed av Forsynet faaet Fyrstens Gunst. Gustav var, ved at sætte efter en Hiort paa Jagten, kommet fra sit Følge. Tørstig og træet begav han sig til en eenlig Hytte, som laae meget behagelig ved Indgangen til Skoven. Han bandt sin Hest til et Træ, og da han kom nærmere, blev han en ung Hyrde vaer ved Roden av et Egetræ, som opmærksom læste i en lille Bog, han holdt i Haanden. Hyrden stod op ved hans Ankomst, og efterat han havde hilset ham med Venlighed, bragte han ham ind i Hytten, hvor han lædskede ham med Saften av hans egne Bær.

Siig mig, min Son, hvad Du læste, spurgte den unge Konge ham — En for kort siden udkommet Afhandling om Venskab, min Herre, svarte det unge Menneske — Og hvad tænker du derom? — Af,

den er saa kold, som om den var skrevet af en Indvaaner i Nova Zembla. — Altsaa ere dine Følelser heri vel meget varmere? — Ja, saa forskiellige, svarte Hyrden, som det heede og kolde Jordbelte ere fra hinanden — Du elsker altsaa dine Venner formentlig af gandske Hjerter? — Det vilde jeg giøre, min Herre, naar jeg havde nogen, men jeg traer mig ikke selv ved saadan Forbindelse; Alle de Mennesker, jeg nogen Tid har kiendt, vilde gandske vist bedrage mig. Jeg vilde gaae to Gange den Vey for dem, som de vilde gaae for mig. — Et Menneske, som Du, vilde være en Ven for en Konge. — Men jeg vilde aldrig kunne stikke mig til en Ven for en Konge. Man har sagt mig, at enhver, som vil behage en Konge, maae være Hykler, og Venkabsfandens Historie er, at sige os vore Fejl — Og just derfor, sagde Gustav, gjør jeg dig til min Ven. Jeg er din Konge.

Gandske skamfuld kastede Hyrden sig for hans Fødder, men Monarken løftede ham strax op, og tog ham i sine Arme.

Fra denne Dag blev Valvaise sin Kongelige Herres Yndling, og fortroligste Ven. Statens Hør-
de

de blev ikke laet paa ham, og ligesaa lidet overdrog man ham det Fortrin av vigtige, og misundte Forretninger. Alle disse søgte at han undgaae, vel tilfreds og lykkelig, at han var sin elskede Konges Ven, og hans Folgesvend i Eenlighed.

Saa snart Valweise havde givet Gustav Adolph den forlangte Esterretning om Adelaide, sagde Kongen: Du maae gaae, min Ven, snart maae du gaae, og anholde om denne skionue Skabning i mit Navn. Du er et behageligt, et indtagende ungt Meeneske. Det kan ikke slaae Dig Fejl ved en Lejlighed, hvor dit Hierte gandske vist vil intressere sig paa det varmeste for den, du elsker. Siig hende, at jeg ufortovet, i Nærværelse av hendes Moder, og nogle faa andre Vidner, som vi kan betro os til, vil ægte hende. Dette maae imidlertid, i det ringeste for en Tid, holdes hemmeligt; Jeg kunne ellers opbringe mit Folk imod mig, da det venter, at jeg ved en Udenrigs Foreening skal staa mit Land meer Styrke. Gaae, min Valweise. Mine gode Tanker om din Rettskaffenhed ere saa fast grundede i min Siel, som en Klippe. Jeg veed, at dit Hierte

er uoversindeligt, ugiennemtrængeligt, og ubevægeligt.

Kuld og Henrykkelse og Iver overbeviste Valvaise sin Herre ved sin Bevægelse, og sit brændende Ansigt paa det eftertrykkeligste, endskiont taus, om sin Lust at fuldføre hans Andragende med den yderste Troskab, og begav sig, uden at love noget videre, paa Dybliffet bort.

Dagen efter gik han selv til Adelaides Moder, og antændte snart i hende den Vergierrighed, og hendes Længsel efter at see sit Barn ophøjet til Kongelig Værdighed, til en fuldstændig Lyksalighed. Men Adelaide blev ved, uagtet de gientagne Besøg, Valvaise gav hende, at skjule sine sande Tanker under Skin af en jomfruelig Undseelse, og en beskeeden Tilbageholdenhed.

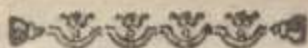
Endelig blev Valvaise utaalmodig, og satte Fordeelene af sit Anliggende i det klareste Lys. Han foreholdt hendes Indbildningskraft sin Kongelige Vens personlige Yndigheder, som tillige vare ledsagede af saa mange Sielens Dyder og Gratier, og en saa
ædel

ædel Karakter, som nogen Tid har smykket Mennesket. Endelig, efterat han gav hende at forstaae, at Gustav i Privatdyder og hyperligere Egenskaber var andre Mennesker endnu meere overlegen end i hans høye Værdighed, gjorde han Paastand paa hendes Samtykke til en hastig Forening.

Wigen gav forskiellige Gange et dybt Suk fra sig, løstede derefter sit Hoved op, og gav Taleren et Sideblik, som trængte ham ind i Sielen. Siig mig, Valvaise, svarte hun, om der lever et Menneske paa Jorden, for hvem De ville tale med saa megen Barme, som for Kong Gustav? — Nej, Madam, i Verden ikke. — Og dog, (blev hun rødme og stammende ved) er der her en vis Mand, for hvem De kunne tale med en langt lykkeligere Fremgang.

Nej, (blev hun endnu ved) hvad er en Gustav Adolph for mig? Mit Hierte var aldrig dannet til Pragt, og til Kongelig Værdighed. Det elsker det ringe og det ydmyge, de søde Dale, og Livets Sletter. Det opholder sig, som den fiælne Turteldue, paa Enger og i Busker, og søger, og finder ingen Art

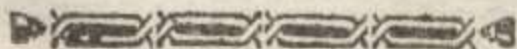

av Glæde, end i at elske sin Lige, og i en Wages Kierlighed, som ligner mig. De, Valvaise, er ikke av høy Fødsel, som man har sagt mig. Deres Sæder ere milde og behagelige. Deres Person stemmer overeens med Deres Sæder, og det er Adelaides oprigtigste Ønske, at De maae finde en Wage, som er Dem gandske liig.

Ik, (raabte Valvaise) Hvortil, hvortil, farlige Skionhed, vil Du forlede mig? Ik, jeg var allerede tilbøvelig at følge Sireuens Dyekast, jeg behøver ey endnu at høre hendes Stemme, for aldeles at forføres til Fordervelse. Men Ære, Dyd, og Taknemmelighed skal staae mig bie. De skal binde mig med Demantskiæder, som Adelaide selv ey skal kunne opløse. Nej, aabnede endstiont Himlen sig for mig, og tilbød mig al Magt, Herlighed, og Lyksalighed under disse Vilkaar, skulle jeg dog ikke antage dem paa Bekostning av min Wens Rolighed, og min egen Rettskaffenhed. Paa disse Vilkaar ville det intet Himmerig være. En heel Eviighed i alenem ville jeg være uhykkelig ved min egen Fordømmelse.

(Fortsættelsen i næste No.)

Provinzialblade.

II. B. No. 40 — 41.

(See foregaaende No.)

Ulykkelige Adelaide, (skreeg den unge Skionne.)
Hvor besynderlig streng er din Skiebne! Ne
blive ubelukt fra alt Haab endog formedelt de Dy-
der, som tiene endnu meer at bringe din Kierlige-
hed i Lue!— Dog, lad det saa være, min Ven! la-
der os handle stort, og ædelt, lader os være ulykke-
lige med Forsæt! Dyden skal være os i stæden for
al anden Glæde. Døe, Adelaide, døe, saa vil din
Valvaises Trosskab blive æret i alle Tidsalderne.

O, Gustav, raabte det unge Menneske, Du
veed ikke hvilket Offer jeg bringer dig i dette Døe-
blik! Ja, du Mønster for al Fuldkommenhed, jeg
maa sige Dig det sidste Farvel, mens jeg endnu kan,
mens jeg har endnu Kræfter tilovers at rive mig selv
løs; Lev vel, fortryllende pige, o, lev vel — For

evig; For evig? ikke saa? kaldt Adelaide ham ind, og hendes Dyne bekyndte at svolme av Taarer. Ja, endnu et Øyeblik, Valvaise; Du maae ikke nægte mig et kort Forvel, hvis Erindring maastee kan give mig nogen Trost i Liv og Død. Det er et Udtryk av den Hovagtelse, jeg er din Redelighed Skyldig.

I det hun sagde dette udbrød hun i Taarer, og slyngede sine Arme om ham. Denne Bedrørelse floy strax giennem alle hans Aarer og til hans Hjerte, som en Lynild. Men med et Heltetmod bode han sig til side, og gav hende den fortryllende Omarmelse ikke tilbage; Han kælede ned, tog hendes Haand, trykkede den slittiende til sit Bryst, sprang op, og iilte bort.

Adelaide havde en eneste Broder, en Officier ved Kongens Livvagt, hvis Navn var Alexander. Denne kom for at besøge sin Søster, og da han kom ind, saae han Valvaise i hendes Arme. Strax lagde han Haanden paa sin Kaarde, for at avtøe hans Families formeente Vanære. Men, rørt av Valvaises beskedne Dpførsel, holdt han det for klo-
gere

gere at bringe den formeente Forbryder til et strengt Privatregnskab.

I tre Dage søgte han utrættelig efter sin Kongligheds Forstyrret, men uformaaende at høre noget fra ham, gik han i Utaalmødighed hen og begjærte en hemmelig Audiens hos Kongen. Han kastede sig fuld af Bevægelse for Monarkens Fødder, og spurgte med en ærbødig Hidsighed, om han havde givet Valvaise Tilladelse at giøre hans Søster Adelaide noget Tilbud?

Er De altsaa Adelaides Broder, spurgte Kongen. Naar saa er, kan jeg sikkert betroe mig til Dem. Ja, Alleran, jeg har berettiget Valvaise at giøre Deres Søster et Tilbud, ikke i hans, men i mit Navn, for at ophøve hende til mit Hjertes Elskede, for at deele min Trone med hende.

Altsaa er Deres Majestæt forraadt, paa det skammeligste forraadt, svarte Alleran. Ved alt, hvad Sandhed og Ære helligt er, sværger jeg, at disse mine Dyne saae Valvaise i min Søsters Arme, og at de saae hendes Kierlighed mod ham.

Meer

Meer behøvedes ikke. En Sky af Sorg, fort og Tordenhvænger, indhylte i Øjeblikket Monarkens Sjel og Ansigt i Mørkhed. Kiærlighed for hans Valvaise havde alt for dybt slaget Rodder i hans Hierte til at den kunne udrides uden dødelige Smerter. Men Jaloufie, Fortrydelse, og Raserie over at see sig bedraget paa en saa grusom Maade opfyldte hans Inderside med Bitterhed, og han trostede sig allene med den Tanke at see sin Yndling i langsomme Dødsangester, og heuende Qvaler, at opgive sin Aand for hans Øyue.

Han gav altsaa strax Befalinger at gribe ham. Men, da man sagde ham, at Valvaise havde skutt sig, lod han hidstige og overiulte Befalinger udgaae i hans heele Rige, hvori det blev paabudet at forfølge ham, og levere ham levende ud, thi en almindelig Død syntes alt for liden for den Fyldestigørelse, han troede at være et fornærmet Venskab skyldig, ja, han ønskede at kunne forlænge hans Liv, for at forlænge hans Qvaler, og mangfoldiggjøre dem.

I saadan Tilstand, som gjorde den elendigste blant hans Undersaatte Misundelse værd i Sammenligning

ligning med ham, tilbragte Gustav nogle Dage; Hans Bryst var sønderrevet og tusende quælende og stridende Sindslidelser, da han paa den 4de Dag fik efterfølgende Brev fra sin afstyrede, endskjønt for kort siden saa høyt elskede Ven.

„Sire.“

„Jeg er meer end 50 Miile fra Dem, og temmelig uden Fare for Deres retmæssige Hver. Men jeg vil ikke flye videre for Dem. Vilde Gud, at jeg var blevet tilbage, og at jeg, ved at taale den Straf, min Troloshed havde fortjent, nogenledes havde gjort God for min Forbrydelse. Sandstykke vist vilde Døden endelig have befriet mig fra Dem, fra mig selv, fra den nagende Orm, som ikke døer i mig, som ingen Graværelse kan lindre eller undflye. Ja, Gustav, Deres Billede, Deres Venkab, ere alt for dybt indprægede i min Hukommelse; De nedtrykke mig ved Deres undstaaelige Godhed, og min Siæl slønner og kæmper under den overhængende Byrde. Er det da mueligt, at jeg har kunnet bedrage Dem? Nej, jeg kan ikke troe det; Elskede jeg Dem ikke med en Kiærlighed,

„som glemmer al Omsorg for min egen Bedligheds-
 „delse? Wille jeg ikke have døet for Dem? taalt alle
 „Pinsler, endog de allerstrækkeligste, kun for at leg-
 „ge den allerringeste Lyksalighed til Deres? Jo, gands-
 „ke vist; Al, hvorledes kom det da, at jeg i-
 „mod min Billie, kunne fortorne Dem, min Herre,
 „kunne dødelig saare Dem i den smukkeste Deel av
 „Deres Liv, i Deres Kiærlighed for den Tilbedelse-
 „værdige, den alt for fortryllende Adelaide? Al,
 „hvorfor paatog jeg mig den farlige Forretning som
 „De overdrog mig. Da jeg for at tiene Dem on-
 „skede, arbejdede, kæmpede, faldt jeg i min egen
 „Svaghed; jeg faldt, selv til et Rov for hendes alt
 „overvindende Skønhed. I det jeg saaledes tvang
 „min Tunge til at tale for min Konge, maae mine
 „Dyne have talt Forræderens Valvaises Sag. Her
 „ligger Hiertet, Marven av min Forbrydelse mod
 „Dem. Jeg vil ikke bedrage Dem, jeg vil ikke stiu-
 „le for Dem, at jeg har fravendt Dem en Deel av
 „Deres Adelaides Tilhøvelighed; Men jeg vil hevne
 „Dem paa mig, min Konge; Jeg vil skaffe Dem
 „Retfærdighed over mit eget Hoved. Jeg vil for-
 „evig rive mig fra Dem. Aldrig meere skal mit

„Ove see Venstabs opmuntrende Ansigt, og Kiærlig-
heds forskoriske Øyehyn. Jeg river mig selv for evig
fra Gustav, fra Adelaide, de to een sie Formaal
under den vandrende Maane, som kunne kaste en
Straale av Trost paa min overskyede Siæl. Al-
ting ellers er et øde Bildnæs, en Forstrækkelsens
og Odeleggelsens Dal. O, Jammer! men jeg om-
armer den; min Siæl skal rue over den, fast skal
den hænge sig ved den; Det er den Deel, den ee-
neste Deel, jeg vælger paa denne Side av Evigheden.“

„For det øvrige, min Konge, vær Deres egen
Talsmand! Lad Dem see i Deres egen Behagelig-
hed for den forblindede Skionheds Øyne, og Val-
vaises Erindring vil saa snart forsvinde, som Glan-
sen av et forbiglyvende Lusthyn ved Solens opgaa-
ende Lys.“

„Vær lykkelig, o Gustav, vær lykkelig med
Deres Adelaide, uudsigelig lykkelig! Hører jeg,
at De er det, vil maastee endnu en Stroale av
en igienkommende Glæde oplive Deres Valvaises
Hierte.“ —

Gustav Adolph var ved at læse den første Deel af dette Brev fuld af Fortrydelse, fordi han frygtede, at det Haab at hævne sig paa Valvaise var ham nu betaget; Men jo længer han blev ved at læse, jo meere blev hans Hjerte rolig igjen ved den Dom, Forbryderen havde søldet over sig selv. Da han atter kom til det Stæd, hvor Valvaise tilstod sin Kiertighed for Adelaide og hendes for ham, opvædtes hans Bredes Flamme paa nye. Men denne Jld blev igjen dæmpet ved det følgende, og han fandt sig ved Slutningen bestormet af en Mængde oprørste og modstridende Sindslidelser.

Han ønskede ey at noget Gode maatte see ham i denne Tilstand. Han stak Brevet til sig, og indslurtede sig selv. Han læste det over igjen endnu een gang, endnu ti Gange. Jo oftere han læste det, desto mindre strafværdig, desto uskoldigere, desto uhyperlicere forekom Valvaise ham; Menneskelighedens Dyder stæge efter Haanden ned over ham, som Duggen efter en Storm om Ratten, og bøde Stormen at tie.

Al, kreeg han, altsaa finder jeg, at Valvaise ogsaa er en Son av Adam. Var nogen blevet undtaget for Skrobelijkheid, var denne Mand vist blevet det. Men han kæmpede, han stod imod, og da han fandt, at han ikke kunne vinde Seyer, rev han sig selv løs fra Fristelsen, omendskiont Adelaide selv var Fristelsen. Han gjør meer, han afstyrrer sig selv, at han har Deel i vor Naturs mennekelige Svaghed; han raaber en uendelig Henv over sit eget Hoved, fordi han uden Forsæt foruretter en Ven, hvis Lyksalighed han foretrakker for sin egen. Dette er meer end Seyer; En saadan Svaghed ophoyer ham over Fuldkommenhed selv. Vend tilbage altsaa, min Broder, vend tilbage, min Valvaise; Du lider for, at Du mod din Villie har berøvet mig min Kærlighed. Berøv mig ikke tillige Vennskab, thi saa ville Din Konge være uden Trost. Vend tilbage, siger jeg, min Broder; og jeg vil stræbe efter at stride med Dig om Vere og Edelmødighed. Du ville selv berøve Dig Din Elskede for Din Vens Skyld, men Din Ven skal ikke blive Dig Siengjeldelse skyldig; han skal gjøre sig Umage for at være lykkelig ved sin Valvaises Lykke.

Den trøstløse Valvaise havde sendt foregaaende Brev fra et Huus, som laae langt paa hans Bey henimod de norske Grændser. Han havde i sine yngre Aar ved Universitetet oprettet et Venkskab med to unge Studenter, hvorav den eenes Navn var Duplaise, og den andens Kristiern. Da han havde erhvervet sig Kongens Raade, bragte han det ved Ministeren saa vidt, at hans to Venner fik et Par Betieninger av gode Indkomster i den nordlige Deel av Sverrig. Han sluttede altsaa gandske rigtig, at han ville finde en vis Fristad hos dem, som havde ham at takke for deres Vre og Fordeele.

Duplaise modtog sin Belgiorer med Henrykkelse, og beværte ham paa det prægtigste. Næste Morgen endnu før Dagen brød frem, sneeg han sig meget forsigtig ind i sin Siæstes Sovestue, vækkede ham sagte, og sagde: Forlad mig, min Belvønder, denne nødvendige Urolighed! I Gaar Middag kom en Herold, og hestede et Publikat paa Raadhuuset, hvorved De blev erklæret for en Forsvæder, og hvori man satte 20,000 Dukater paa Deres Hoved. Jeg vil ikke spørge om hvorledes De er
 kommet

kommet i Kongens Unaade; Jeg veed for vel, at den bygger paa Sand, som sætter Lid til Fyrsters Gunst. Jeg formoder ikke, at nogen her kiender Dem, uden jeg; men det modsatte var dog mueligt, og Fristelsen til at forraade Dem er stor. Jeg ville i Gaar Aftes ikke sige Dem noget fordi jeg frygtede at gjøre Dem urolig. Al, i det jeg min Gæst til Ere sagte at antage en munter Mine, skielvede mit Hjer-te for Dem. Til fort, Klæreste Ven, ved Deres kostbare Liv! Et kort Maaltid tilligemed alt hvad De behøver er færdig til Deres Afbrydelse, og mine tre raskeste Heste skal bringe Dem, og Deres troe Led-sagere (for hvem jeg slaar inde) i god Tid av al Fare.

Endskiont Valvaise kun lidt var bekymret for sit Liv, erkjendte han dog med Taknemmelighed den Omsorg, man beviiste ham. Han omarmede altsaa sin Bert, og sagde: Jeg takker Dem, min Ven, men jeg vil ikke misbruge Deres Venskab. De er en Undersaat; De staae i et Embede; Gior Deres Pligt mod Deres Fyrste, og Deres Lands Love! Jeg overgiver mig selv til Deres Fange; Jeg veed, at jeg

jeg er en forloren Mand, men jeg vil trøste mig med det Haab, at min Undertrykkelse skal være et Mid- del til den ædelmodige Duplaises Ophøvelse.

Duplaise opløstede nu for første Gang sine Dy- ne fulde af Brede og Fortrydelse mod hans Konge. Har Gustav, sagde han, et andet Kongerige, som kan betale min Retsskaffenhed? Eller, hvis han har det, kan der gives nogen Eiendom, nogen Fred for en Forræder?

Naar intet gielder hos Dem, svarte Valvaise, saa forbinder Deres egen Sikkerhed Dem til at ud- levere mig til Retten. De vil ellers komme at be- tale min Flugt med Deres Liv.

Give Guld, sagde Duplaise, at dette kunne skee! Med hvilken Glæde ville jeg tilse min Skiebne i Møde! En Død for Dydens Sag! hvor skion, hvor onskværdig! Jeg vil ikke bytte den for det læng- ste, for det lykkeligste Lev —

O, Broder av min inderste Siæls Gøelse, lad det saa være! Du har vundet; Det er billigt, at den større Dyd triumpherer over den ringere; Val-
vaise

vaise aabnede derpaa et lidet Skrin, og tog en Demantspende derav, som Kongen havde taget av sin egen Hat, og foræret sin Yndling. Tag dette, min Ven, sagde han, som en lille Erindring, og naar Du seer paa det, saa erindre Dig derved, at en Person, som din ulykkelige Valvaise, nogen Tid har været i de Levendes Tal.

Duplaise vendte sit Hoved, og sit Hierte bort fra denne glimrende Fristelse, og holdt Foræringen med en ædel fravendt Haand tilbage. Tal ikke til mig, raabte han, om Beviis og Erindring! Er en Smule av det jeg spiser, er noget Tegn av den Ære man viser mig, er noget av alt hvad jeg seer omkring mig, som ey hvert Øyeblik erindrer mig om dit Venkskab, og din Godhed? Naar min Kone, og mine Born omringe mig, saa smiler Valvaise i deres Smil, og trænger sig midt under deres Kiertegn i mit Hierte. O, min Ven, min Elskede, selv næst og nær ved min Gud! Jeg føler ingen Forlegenhed, ingen Byrde ved dine mangfoldige Begjæringer. Jeg bærer dem let, og med Henrykkelse, og

Solesse

Følelsen af min egen Taknemmelighed fordobler hver Glæde, som flyder ind over mig af din Kierlighed.

De skiltes ad, og Valvaise fløy saa hastig bort, at han endnu før Middag havde tilbagelagt over 20 Meile, og troede sig nu uden Fare for al Fængsel og Forfølgelse.

Hans fornemste Ledfager reed imod ham, traf en Børs ud, gandske fuld af forskellige Myntsorter: og sagde: Deres Ven, Duplaise, har overdraget mig at levere Dem denne, men ikke for Deres Fraværelse gjorde Dem det umueligt at give den tilbage. Han beder, at De vil antage den for en slags Told af de Indkomme, han nyder ved Deres Gæmildhed.

Valvaise havde endnu før Nat kunne naaet Grændserne, hvor han havde været uden for Gustavs Stater og Magt; Men da han var træt, og kom i en stor Bye, hvor Kristiern havde den øverste Opsigt, holdt han det for uventligt ikke at besøge sin gamle Universitætsven.

Kristiern tog imod sin Belgiorer med endnu større Glædesbeviisninger, end Duplaise, og med en
 Verbødige

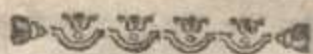

Ærbødighed, han kun var skyldig sin Konge, eller meget meere sin Gld. Hans Bevertning var og saaledes beskaffen, at Valvaise ville holdte det for Utaf-nemmelighed, om han ikke havde værdiget ham sin fulde Fortrolighed. Han kaldte ham altsaa til Side, og underrettede ham om sin Konges Unnaade, og om den fristende Belønning, man havde sat paa at heste ham.

Forandringen i hans Berts Ansyn faldt ham strax i Øynene. Hans Samtale blev forvirret, og hans Opsyrsel tvungen. Endnu frygtede Valvaise intet Forræderie, før han om Morgenens tidlig blev opvakt av 60 bevæbnede Mænd.

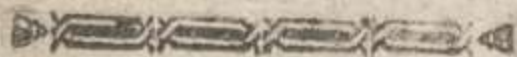
De trak ham av hans Børelse, og i Lænker bragte ham i en tilslukt Bogn til Stokholm.

Imidlertid vansmægtede den trostøse Adelaide hemmelig over hendes Elfers Graværelse, og hendes Sorg begyndte endelig at forrære hendes Sundhed, og friske Farve. Omfider horte hun om den uheldige Befaling, som var gaaet ud mod Valvaise. Strax fløy hun, uden at lænke paa noget andet end sin Kierlighed, til Hoffet, og kastede sig for Kongens Fodder, da der til Lykke ingen uden de Wagthavende Officiere vare nærværende, som i en ærbødig Stilling holdte sig ved denne Sammenkomst til Side.

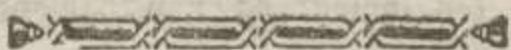

Gaavel forundret, som rørt over hendes pludselige Rærværelse og trostølsøse Handling havde Kongen gjerne talt til hende, men hun forekom ham. Ak, min Konge, frees hun, hvad hører jeg. Det Gustav Adolph bestemt dem, som er villig at opofre sit Liv for ham, til Doden, hvorledes vil han da straffe Forbrydere? Jeg forstaaer Dem, svarte Monarken, men Doden tilhører enhver, som vil berøve mig min Adelaide. Valvaise er altsaa en Forræder, han erkjender sig selv derfor, man har seet ham i Deres Arme — Det kan være, min Konge, men intet menneskeligt Øye har seet mig i Valvaises Arme — Lad ham give mig Deres Hierte, og jeg vil give ham mit Kongerige! — Ak, det er et uværdigt Hierte, min Konge, han holder det ikke Udmagen værd. Gjerne havde han givet Dem det med alle Kongeriger i Verden, og med sit caet kostbare Hierte, Liv, og Siel. Jea anholdt hos ham for mig selv; Han anholdt hos mig blot for sin Hæer, og da jeg ved mine Taarer og Kierteau ville holde ham tilbage, rev han sig løs fra mine Arme, og soer da han flyede, at om jeg kunne legge Hinken til Gaven av min Person, ville han ikke antage en vig Lyksalighed paa Bekostning av en teenstet trostølsø Handlung mod hans Gustav.

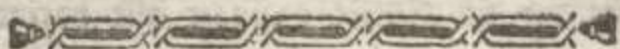
(Slutningen i næste No.)

Provinzialblade.

II. B. No. 42.

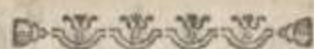

(See foregaaende No.)

D, Adelaide, raabte Monarken; De kiende ikke endnu halvedeelen av hans Værd. Han alene fortjener Deres Kiærligheds heele Rigdom. Jeg onsker at være retfærdig, og at forskaffe Dem hans meer end Kongelige Fortieneste. Han elskede Dem; Han elskede Dem med den inderligste Hefstighed, men Kiærlighed til hans Ven, og Dyden i en saa ædel Siæl overgif endnu hans Kiærlighed for Adelaide.

I samme Øyeblik traadde den nederdrægtige Kristiern ind. Forvovenhed sad i hans Pande, og Egenkiærlighed lystte av hans Opsørsel. Han bøiede sig dybt for Majestætens Fodder, men pludselig løftede han sig igien op til Spidsen av hans Størrelse, og fuld av Dristighed begyndte saaledes sin Tale til Thronen:

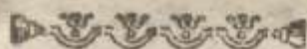
Med Deres Majestæts allernaadigste Tilladelse see De her den lydteste og underdanigste av alle de Undersaatter, De nogen Tid har, eller maastee findes paa heele Jorden; En Mand, hos hvem Lybighed og Pligt for sin Fyrste opsluger alle øvrige Pligter, og Betragtninger. Valvaise, og jeg bleve fra vor Barndom av opdragne tilsammen. Vi vare Skolevenner, og eedsorne Brødre. Hans Venkskab forskaffede mig alt hvad jeg besidder av Ære eller Gods. Han kom for kort siden i mit Hus, forlangte Beskyttelse hos mig, og fortalte mig i Fortrolighed, at han havde haft den Skiebne at tabe Deres Majestæts Naade. Men saasnart jeg hørte hans Forbrydelse mod min Konge, og den Befaling, der var gaaet ud imod ham, blev jeg en Simson i min Pligt; jeg senderrev alle Venkskabs, og Forbindtligheds Paand, jeg lod gribe ham, og nu venter han den Dom, som Deres Retfærdighed vil fælde over ham.

Gustav Adolph sad næsten en halv Time gandske stum av Beslyrtelse; Han var fortørnet og forskrækket, og saae paa Kristiern med saadant afskyende og oppirret Øyefast, som man gaaber paa en gandske
uhørt

ubort og nylig tilblevet Ting, paa en eller anden
afskyelig Nødhed i Naturen.

Og hvem, Misdæder, raabte han endelig, hvem
sagde Dig, at Du, ved at overtræde alle guddoms-
melige og menneskelige Love, ved at sonderbryde alle
Benskab, Takæmmeligheds, Fortroligheds, og Gæ-
sterettens hellige Baand, kunne vente at anbefale Dig
hos Din Konge. Den som ikke føler disse Baand,
kiender ingen Troskab, ingen Pligt: Han er paa een-
gang en Forræder mod sin Konge og sin Guld. Ka-
ster denne Forræder ned i Gruberne tusende Favne
dybt fra Solens Ansigt, som afviser ham, og lad
alle dem, som stamme af hans Blod, for evig for-
vises vort Rige, at ikke Sverrig, kort eller længe,
skal oversvømmes af Uhyrer.

Bleeg, maalløs, og forandret stod den uslyk-
lige Forbryder. Med Hidsighed greb man ham, og
med en Art af afsindig Glæde bragte man ham til
at lide sin Dom. Saa forhadet, saa ubeklaget er
Herkiendtligheds Forbrydelse endog i Elendighed.

Kongen lod derpaa den Fange bringe ind. Han traadde hverken frem med Stoltthed, eller slæbte sine Kiæder slavisk efter sig. Hans Øyesyn var uden Frygt, men beskeden og nedslaget, og han vovede ey, da han kom nærmere, at slaae sine Øyne op mod sin Herre, som han troede at have fornærmet. Kom, sagde Monarken, kom og forekast din grusomme Ben hans uretsfærdige Befalinger! Betsignede skal de Befalinger være, svarte Valvaise, som forskoffe mig endnu engang den Lykke at see min Konges blide Ansigt.

I det samme fæstede han pludselig et Øye paa Adelaide, foer tilbage og forandrede sin Farve. Ah, Madam, skreeg han, De er altsaa her? Himlen være lovet! Formodentlig har De erkjendt Wildfarelsen av en ulykkelig Indbildningskraft, og givet Deres Hierte til den, hvis Øpperlighed det aldeles og udeelt tilhører, og hvem vi alle skyldte alt hvad vi ere, og hvad vi have. Ikke desto mindre seer jeg Dem ikke saa ophøyet, som jeg haabede, ikke paa vor Konges Throne, eller ved hans Side.

Hvorledes, afbrød Kongen, kunne Valvaise vel ønske at see sin Elskede i sin Medbeplers Arme? No mit gandske Hierte ønsker jeg det, min Konge, fordi jeg elsker hendes Lyksalighed endnu meer end hendes Person.

Adelaide, sagde Monarken, endskiont De intet skyldte mig som Deres Elsker, saa er De mig dog Lydighed skyldig, som Deres Konge. Jeg befaler Dem at løse den Fange af hans Baand, og at bringe ham tilbage til sin Vens Arme og Bryst.

Med bævende Hænder, og et bankende Hierte fuldførte Adelaide sin Forretning, og hendes heele Ansigt glødede, men hun indviklede den Fanges Kæder endnu meer ved den Hastighed, hvorved hun ville sætte ham i Frihed.

Monarken steg altsaa ned, slyngede sine Arme om Valvaise, og trykkede ham en gang efter den anden til sit Bryst. O, velkommen, tre gange igiend velkommen, skreeg han, i din forrige ode Boelig, i din Boepæl, i mit Hierte! Adelaide har sagt mig

alt; Hun har avlagt et uimodsigeligt Beviis paa din Sandhed, paa din ubrødelige Ære, og paa en Dyd, som er ophøyet over al Fristelse, paa et Venstab, som opofrer alt, hvad Du holdt for den Mand's kostbareste Interesse, der havde sat al sin Fortrolighed til Dig. Hvad skal jeg gjøre, min Broder, at gien-gielde Din Kierlighed? Jeg vil forsøge, jeg vil arbej- beyde efter at ligne dit adle Exempel. Jeg vil ogsaa paa min Side tvinge mine Sindslidelser. Jeg vil give din Edelmødighed tilbage hvad der var mig dyrbarere end mit Kongerige, kostbarere end Livet. Jeg vil overlade Adelaide til sin Elskede, og være større end en Konge, ved at blive Valvaise liig.

En lang Tausched fulgte herpaa; Adelaide saae med Længsel giennem hendes Valvaises Dyne, for at udforske hans Siæls inderste Bevægelser, og da hun fandt dem overensstemmende med hendes egen edelmødige Beslutning, raabte hun: Ney, min Konge, Valvaise vil ingen Glæde finde, førend den, som behersker alle hans Tilhøveligheder, er blevet lykkelig i høyeste Grad, førend De har fundet en Adelaide for Dem, hvis Hierte er frit, og ved et

Jubbe

Jndbegreb av alle Guldkommenheder Dem værdigt. Valvaise lærte mig først Kierlighed ved at beundre denne Trostkaab, denne smitte Jver, han havde for sin Konge, og kunde han smage nogen Sødhed naar De skulle lide, vilde han strax i mine Dyne tabe den Undighed hvorved han vandt mit Hierte; Jeg skulle foragte ham, stode ham fra mig. Ney, det kan ikke være, min Konge; Ved vor sidste Skilsmisse tilfore vi hinanden eenstemmigen, at leve fraskildte for Deres Skyld, og ikke at tage Deel i nogen Ulyksalighed uden den, Dyden, og Overbeviisning om ædle Handlinger kunne give os; Kierlighed . . .

Saa vidt gaaer Fragmentet. Nu, hvad synes Dem? (spurgte min Veninde;) Jeg synes, Madam, (svarte jeg,) at ligesom de Vindrue, Spyderne bragte fra Kanaan, vare større end Druerne i vore Tider, saa vanslægter alt. Jeg ville ønske alle Konger saadanne Venner, og alle Venner saadan Belønning, men hvor finder man saadan Troe meere i Israel?

†

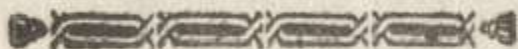
†

†

Ridderen Gluck, og Prindsen av Genin.

Ridderen Gluck, som er berømt av hans u-
dødelige musikalske Arbejder, var i Aaret 1774 i
Paris for at opføre hans Orfeus, og prøvede en
Dag nogle Stæder i denne Oper hos Sangerinden,
d' Arnoux, tillige med flere av det franske Kapel.

Prindsen av Genin, som var d' Arnoux El-
sker, traadde i det samme ind i Værelset, og blev
fortrydelig over at finde saa stort Selskab der.
Han lod især Gluck føle sin Fortrydelse, og fordi
han blev siddende uden at vise Prindsen den Under-
danighed, han fordrede, sagde han til ham: Mig
synes, at det i Frankrig er Brug at reyse sig,
naar en Mand av Stand kommer ind i et
Værelse. Og mig synes, (svarte Gluck trodsig)
at det i Tydskland er Brug, ikke at reyse sig
for andre end dem, man agter.

Provinzialblade.

H. B. No. 43.

Blant alle borgerlige og kristelige Dyder, blant Mandens sande Frugter, efter Apostelens Udtryk, er Velgiorenhed gandske vist en av de største. Ved den er Jorden lykkelig; Uden den skulle den opføre. Dens Udspring er himmelsk, og Tiden saae den ey fødes. Himlene og Jorden skyldte den sin Tilværelse. I Solen fremkalder den tallose Skabninger, i Duggen lædsker den tørstige Planter, og i Mennesket opreyser den det faldne Billedet. Den udbreder sine Vinger over alt, hvad som aander. Den Glendige flyer til dens Bølg, og vender trostet tilbage; Den drypper Olie i dens Saar, og stroer Roser paa dens Godstie. Den vpleder dens Huuler, og byder Stormen at legge sig. Alting viger for dens Magt. Den smelter og blodgior; Den skaber og vedligeholder; Den regierer Jorden, den er alle Dvders Dronning, og Guddommens umiddelbare Avtryk.

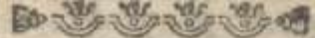

Himmelske Væsen! Din Kilde er reen, gib ingen smitte din Helligdom. Men af, denne Slabning, som hersker over Dyrene i Fornuft, er under dem i Dyder. I det menneskelige Hierte bae Døer, Mord, Ewig, og Utafnemmelighed, den største av Laster. Jorden har tabt sit første Smykke; Der er Brødre, som forbande dem, der velsigne dem, og Slangar, som sue Blodet av den Barm, der nærer dem. Intet ældes snarere end Begiærninger, siger en Hedning, og det er Kristne, som bevise det med sit Exempel. Siorer dem got, eder hade! siger den store Lærer. Steener dem, som elske eder! raabe hans Ravens Bekiendere; Saa trolos er Mennesket. Saa gammel er dets Forbrydelse, at denne Sandhed er for bekiendt at nævne mere —

Men (siger man) alting har sin Aarsag, og Utafnemmelighed har iblant sin. Naar den Rige gjør vel allene for at ydmyge, naar han udbreder sine Skatte for den Glendiges Dyne, (et vederstyggeligt Syn for en bekyndret Armod) naar han siger til ham, offentlig eller i sit Hierte: I er en arm Diævel; I maatte døe av Hunger naar ikke jeg var; Der er Brød for eders nøgne Familie; Det er ikke

ikke Tusendeelen av hvad jeg eyer; Glem ikke hvor riig jeg er, og hvor arm j er! hvem er da den groveste Synder? Den som giver, eller den som glemmer hvad han har faaet? Belgioreren, eller den Utafnemmelige? Naar Ministeren, efter tyve Aars Opvartning, siger om den, han har befordret: Jeg har trukket ham av Støvet; uden mig var han et elendig Intet; Han er mine Hænders Gierning; Han skylder mig alt, og Klienten svarer: Naar j have gjort dette, have j ikke gjort uden det, j vare pligtige at gjøre; hvem har da Ret? At opregne Belgierninger, siger Terenz, er at bebrejde den som modtager dem, for Uerkiendtlighed. Endnu meere: Ey at gjøre vel, for man nodes dertil, er slet ikke at gjøre vel. Den giver to Gange, som giver snart, og man burde legge til: Den giver aldrig, som giver langsom. Betaleren, som, efter mange Afslag, endelig tillades at nærre sig av Smulerne ved den Riges Bord, kan undskyldes, om han ey takker derfor. Jeg har udmattet mig saa længe med at bede, sagde (Aretin, da han omfider fik en Pension,) at jeg har ingen Kræfter tilovers at takke med; Aretin var en

Slyngel, men Sandheden bliver den samme. Man kan med faa Ord sige om disse og flere Sivere; At de har sin Løn borte —

Alt dette er got og vel, men Utafnemmelighed har ey altid denne Kilde. Stolthed, som stammer sig ved at modtage Hiely, endskjønt den heele Skabning ikke bestaaer uden fælleds Understøttelse; Stamsfulhed over ey at kunne giengielde Belgiort; Misundelse som græder over andres Fordeele, Rigdom, eller Talenter, o. s. v.; (det sidste var Desfontaines Fald imod Voltaire;) Sierrighed, og daarlige Ønsker, som kunde aldrig nok; Eilid til sig selv, og sine Fortrin, som anseer Belgierninger for Vligt, og ingen Tieneste; Høsløshed, og Temperamentsyphleama, som fode Dorstighed mod alle Vligter; Alt dette, og meget mere, gjør, at den Utafnemmelige enten glemmer Belgierninger, eller, hvad som er endnu afstyeliære, giengielder dem med Hornørmelser, og at Belgioreren siber selv den Dolk, som giennemborer ham.

Alle gamle og nye Tidens Sædelærere har tordnet mod denne Last. Fabelen om Barne og Slangen

gen hos Esop og Lafontaine er bekiendt, og efterfølgende sætter den endnu i et større Lys.

Et Barn fandt engang en Slang, ubevægelig, og stiv af Kulde. Farven forekom ham meget skøn; Han tog Slangen op, bar den hjem, og satte den ved Ilden for at varme den; Dværgens Drede opvandede med dens nye Liv, den fyldte heele Huuset med dens Hvielen og Gift, og man dræbte den.

Kort efter mødtes Belgiorenhed, og Utafnemmelighed; Er du der endnu? sagde Belgiorenhed, jeg tænkte, at du var blevet ødelagt i den Slange, man nyelig dræbte. Mine Børn døe, svarte Utafnemmelighed, men jeg selv døer ikke. Da man havde knust denne Slange, flyttede jeg ind i en Loves Hierte; Dette Dyr er stolt og grusom, sagde jeg; Der vil jeg aldrig mangle Føde. Jeg bedrog mig; Loven traf en Slave, som havde trakt en Tørne av hans Fod, og paatog sig at beskytte ham, og følge ham allevegne. Jeg flyttede strax ud og drog ind hos en Orn. Jeg var der ikke bedre end før; Denne Fugl, omend skiont Tyrann over sin Lige, blev vaer en Vige,

som havde oplækket ham, som Unge, og lod falde en kostbar Steen ned i hendes Skib, til Beviis paa sin Erkiendtlighed. Jeg forlod ham altsaa strax. Jeg vandrede omkring, uden at vide hvorhen, og blev ved en Hændelse vaer, at den Ager, hvorpaa jeg befandt mig, kunne gierne tiene til min Boelig. Egeren dyrkede den, og jeg syldte den altid med Ukrud; Jeg gav ham libet Hvede, og megen Klinte, og fandt mig fornøyet; Men denne flittige Mand rykkede Ukrudet op, og dyrkede sin Ager med saa meget Arbejde og Møye, at den, imod min Wille, blev frugtbar, og gav Hundredesfold. Jeg blev fortrydelig derover, og forandrede Boepæl. Jeg svøbte mig ind i Jordens Dampe, og steg med dem op i Pusten. Jeg forstak mig i en Jordenskye, og blev glad over at finde et Sted, saa overeensstemmende med min Karakter. Jeg greb en Jordentile, og skib den av mod Jorden, for at vise den min Erkiendtlighed. Jeg begyndte at triumfere, men min Fornøelse varede ikke længe. Straalen traf kun et eneste Sted; Regnen vandede alt det øvrige, og gjorde det frugtbart. Ogsaa derfra blev jeg nødt at flytte; Da jeg saae, at jeg hverken kunne boe

i Lovens

i Lovens eller Ordens Hierte, da Tordenen selv var
velgiørende, søgte jeg en Plads i Menneskets Hierte,
hvor jeg finder mig saa vel, at jeg aldrig skal for-
labe det.

Og hvad gjør Du der? spurgte Belgiorenhed.
Hos nogle, svarte Utaknemmelighed, takker jeg hem-
melig for en Belgierning, som fortiente en offentlig
Erkiendelighed, hos andre undskyder jeg deres Nærvæ-
relse, som har beviist store Tjenester, eller, dersom
jeg ey kan undslye dem, lader jeg, som jeg ey kien-
der dem: hos nogle glemmer jeg Belgioert, og hos
andre lønner jeg Gøt med Ont.

Har jeg da ikke Ret, sagde Belgiorenhed, at
besvære mig over Dig, siden Du er mig saa meget
imod i alt?

Besvær Dig, saa meget Du vil, svarte Utak-
nemmelighed, Du skal dog aldrig kunne hindre mig.
Bøe Du i Menneskets Dyrer for at see mig med For-
bittrelse! Bøe paa hans Læber, for at bagtale mig!
Jeg vil bøe i hans Hierte, for at gjøre ham utak-
nemmelig.

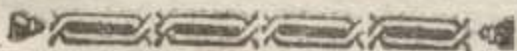

† † †

Ved Enden af sidste Krig fik en Engelsk Matros, ved Ravn, Jact, Betaling for fem Aars Tjeneste. Admiralen, som skulle reyse 14ten Dage derefter, tilbød Jact en Quarttermester Plads, men Jact svarte: Jeg har faaet Pengene for fem Aars Tjeneste; Jeg kan fornøye mig en heel Maaned for dem i Land; Jeg ville gierne reyse med dem; Men De reyse om 14ten Dage; Det er aldeles umueligt at følge Dem.

Og hvortil vil Du da anvende Dine Pengene? spurgte Admiralen. Til en Kiereste, og en Spillemand, svarte Jact; Jeg behøver Klæder, Violstrenger, og Roslosolium. Derefter Pengene til at spise og drikke vel; Mine fem Aars Løn vil slaae til i en Maaned; Jeg ville ønske, den kunne fortæres paa kortere Tid, men det er umueligt.

Men hvis ikke, sagde Admiralen; Jeg skal lære Dig en kortere Maade; — Og hvorledes? raabte Jact; — To Kierester, og to Spillemand. — Dyrreligt, sagde Jact, gif hen at følge hans Raad, kom igien uden en eneste Skilling, og reyste inderlig fornøyet med Admiralen.

Provinzialblade.

II. B. No. 44.

Abderiterne.

For sidste Gang.

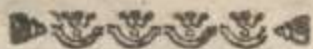
(See No. 15--16.)

Nu da, mine kiære Abderiter, saa tænker, elsker, hader, beundrer og foragter, som, naar, og hvad Eder behager! Begaaer Daarligheder, saa ofte, og saa mange Eder synes! Giorer Eder latterlige, ligesom i finde for godt! Hvem gielder det, naar alt kommer til alt? Saa længe det kun angaaer Smaating, Dukker, og Koftefaste, var det ubilligt at forhindre Eder i Besiddelsen av den Rettighed, at pynte og ride Eders Dukke, og Eders Koftefast efter Behag. Sæt ogsaa, at Eders Dukke var hæslig, og at det, i kalde Eders Koftefast, for og bag lignede en Ore eller Usen; Hvad gior det til Sagen? naar Eders Daarligheder gior Eder lykkelige,

og ingen ulykkelig, hvad kommer det andre ved, at det er Daarligheder? Hvorfor skulle ikke det Høye Raad av Abdera, i høytidelig Procession, een efter den anden, kunne vælte sig paa Hovedet, fra Raadhuset av, lige til Latonas Tempel, naar det saa behagede Raadet og Folket? Hvorfor skulle i ikke torde sætte Eders beste Bygning i en Winkel, og Eders smukke lille Venus paa en Obelisk? Men, mine kiære Landsmænd, ikke alle Eders Daarligheder ere saa uskyldige, som disse. Og naar jeg seer, at i gjøre Eder Skade ved Griller, og hidfigt Blod, maatte jeg ikke være Eders Ven, om jeg kunne tie stille dertil; For Exempel: Eders Krig med Lemnierne, den unødvendigste, og ubetænksofste, man nogen Tid har foretaget, for den latterligste Aarsag av Verden, for en Dandsferindes Skyld? Det saldt i Dyrene, at i den Gang vare under Eders onde Dæmons umiddelbare Indflydelse, da i besluttede den. Men det hialp ikke hvad man forestillede Eder derimod. Lemnierne skulle tugtes, og, saasom i ere Folk av en munter Indbildningskraft, syntes Eder intet lettere, end at gjøre Eder Mestere av den heele De;

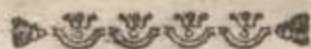

thi Vanffeligheder ved en Sag pleye i aldrig for ta-
ge i Betragtning, forend eders Næse erindrer eders
derom. Dog, dette kunne nu være som det ville,
naar i i det ringeste havde overdraget en duelig Mand
at udføre eders Anslag. Men at gjøre den unge
Aphron til Feldtherre, uden at der lod sig nogen
anden muelig Aarsag tænke dertil; end at eders Gru-
entimre i hans prægtige Rustning fandt ham saa
skion som Paris; Og, over den Fornøpelse at see
en stor ildfarvet Fiæderbuss nikke paa hans hierneløse
Hoved, at glemme, det ikke var om en Lysfægtning
at gjøre, dette kan i ikke nægte mig var en Abde-
ritstreg. Og nu, da i har betalt den med Tabet av
eders Ære, eders Galeyer, og eders beste Mandskab,
hvad nytter det eder nu, at Athenienserne, som
i har antaget til Mønster i eders Daarligheder, pleye
spille ligesaa findrige Streger, og iblant med lige-
saa lykkeligt Udsald.

I denne Tone talte Demokritus med Abderi-
terne, saa ofte de gave ham Anledning dertil; Men,
omendskiont dette skeede meget ofte, kunne de dog u-
muelig vænne sig til at finde denne Tone behagelig.

Saa gaaer det, sagde de, naar man tillader nærværende Drenge at reyse om i den vide Verden, for at lære at skamme sig ved sit Fæderland, og efter 10 eller 20 Aar komme tilbage, som Kosmopoliter, med et Hoved fuldt av udenlandske Begreber, som veed alting bedre end Forfædrene, og har seet alting andensfæds bedre end hiemme. De Egyptier, som lode ingen reyse, førend han i det ringeste havde tilbagelagt 50 Aar, vare viise Folk.

Og strax gif Abderiterne hen, og gjorde en Lov, at ingen Abderitson for Etertiden skulde reyse længer, end til det Korintiske Jshmus, og det ikke meere end eet Aar, under Opsigt av en gammel Hovmester av gammel Abderitisk Herkomst, Tænkemaade, og Sæder: Unge Folk maae nok see Verden, sagde Debetet, men derfor skal de paa hvert Stæd ikke opholde sig længere, end til de har seet alt hvad der kan sees. I sær skal Hovmesteren noye give Afgift paa hvilke Beris huuse de har truffet, hvorledes de har spiset, og hvor meget de maatte betale paa hvert Stæd, paa det at deres Medborgere i Tiden kan bringe sig disse fordeelagtige hemmelige Esterretninger til Nytte. Ydermee

se, (lyder Dekretet) skal Hovmesteren, til Omkostningers Besparelse ved alt for langt Ophold paa eet Stæd, see derhen, at den unge Abderit ikke indvikles i unød- vendigt Bekjendtskab. Berten eller Gaardskolen kan, som indfødde paa Stædet, allerbest sige ham, hvad mærkværdigt der er at see, hvad de der værende Lær- de og Kunstnere heede, hvor de boe, og paa hvad Tid de ere at faae i Tale. Dette antegner Hovmesteren i sin Dagbog, og derefter lader sig meget tage i Omsyn i to eller tre Dage, naar man bruger Ti- den vel.

Et Ulykke for dette viise Dekret befandt to ab- deritiske unge Herrer av stor Vigtighed sig just paa Landet, da det blev avfattet, og, efter gammel Sædvane, forelåst Folket paa de offentlige Pladse i Staden. Den ene var en Kræmmers Son, som ved Sierrighed, og nederdrægtige Konstigreb i sin Han- del, i en Tid av 40 Aar havde skrabet sammen en anseelig Formue, og, i Kraft derav, var hans Dat- ter, endskiønt hun var det hæsligste og dummeste lille Dyr i heele Abdera, for kort siden gift med en Sø- sterson av den lille tykke Raadsherre, hvorum uvelig

er talt saa yriselig. Den anden var en eneste Son
 av Romophylax, som, alt for, jo før jo heller,
 at kunne adjungeres sin Fader i denne Bestilling,
 skulle reyse til Athenen for at giøre sig bekiendt med
 Musikvæsenet sammesteds, mens Kræmerens Arving,
 som skulle ledsage ham, var betænkt paa at giøre
 noyere Bekiendtskab med Pyntekræmerkerne, og Ga-
 lanteriehandlerinderne i Athenen. Nu havde Dekretet
 ikke tænkt paa den besynderlige Omstændighed, hvori
 disse unge Herrer befandt sig. Spørsmaalet var
 altsaa, hvad der var at giøre; Om man skulle giø-
 re en Modifikation i Loven, eller allene for nærvæ-
 rende Omstændighed søge Dispensation hos Senatet.
 Ingen av Deelene, sagde Romophylax, som nylig
 var bleven færdig med en Komposition av en nye
 Dands paa Latonas Fests, og var overordentlig til-
 frede med sig selv. For at forandre noget i Dekre-
 tet selv, maatte man raabe Folket sammen, og dette
 ville kun give de Misfornoyede Anledning at spær-
 re Munden op. Hvad Dispensationen angaaer, er
 det vel saa, at man mestendeels giøre Lovene allene
 for Dispensationers Skyld, og jeg tvivler ikke paa,

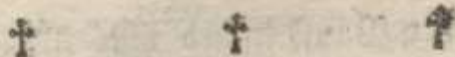

at Senatet uden Vanskelighed ville tilstaae os, hvad enhver, i Kraft af Siengjældelses Ret, ønskede at kunne fordre i lige Tilfælde. Imidlertid har dog enhver Befrielse Anseelse af en beviist Naade, og hvortil behøve vi at skaffe os Forbindeligheder paa Halsen? Loven er en sovende Love, som man kan snige sig forbi, saa sikkert, som forbi et Lam, naar den kun ikke opvækkes. Og hvem tør have den Uforstammenhed, eller den Dristighed at vække den op mod en Søn av Romophylax?

Denne Lovens Beskiermer var, som vi see, en Mand, som havde meget forffinede Begreber om Lovene, og, om sit Embede, og vidste at betiene sig med Færdighed av de Fordeele, som det sidste gav ham. Hans Navn fortienet at erindres; Han kaldte sig, Gryllas, Cyniskus's Søn.

(Ende paa 1ste Deel av Abderiternes Historie.)

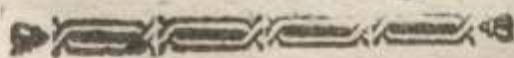
Til Publikum.

Det er bekendt, at Hr. Hofraad Wieland er et af Europas nu levende største Genier, at Abderiternes Historie er et af hans beste Skrifter, og at den foreener næsten alle Nationers Berømmelse. Jeg har paa den Grund, efter en Vens Haandskrift, indført den i disse Blade. Jeg troede, at det var den smukkeste Prydelse jeg kunne berige dem med, og jeg bedrog mig. Abderiternes Historie har i disse Tvingrager ikke gjort den Lykke, som paa andre Stæder. Det er mig ikke tilladt at spørge hvorfor? Frihed er et ædelt Klenodie, og at trætte om Smagen, og Troen er næsten lige farligt. Ingen Abderiter, raaber man, og jeg adlyder. Jeg har ingen Stemme, uden Folkets.

Desformelst, og af bemeldte Aarsag, indføres altsaa Abderiternes Historie aldrig ikke meer i disse Blade, men bekendtgøres i en fulstændig Udgave, og (med min Vens Tilladelse i en nyagtigere Oversættelse end nærværende, til næstkommende Foraar i Kiøbenhavn. De, som ønske at eye dette Verk, behaag inden denne Maanedes Udgang, at melde sig hos Udgiveren af disse Blade, for, imod Qwitterina, at betale Prenumeration med En Rigsdaler til de fornødne Omkostningers Bestridelse.

Bergen, den 4de Augusti 1779.

Udgiveren.

Provinzialblade.

II. B. No. 45.

Bidenskaberne trænge til Understøttelse, ligesom Jorden til Sol og Regn, hvis den skal bære Frugter. Denne Sandhed synes klippefast; Ikke desto mindre fuldkastes den daglig. Man forviser Naaso for at lade ham skrive Vers blant Geter og Barbarer, og, til Poesiens Opkomst, dør dens Fader som Betler, og hans Sønnen i Apollo av Hunger.

Konsten roses og fryser, siger en Rømer, og den vilte fryse til evig Tid, naar ikke, nu og da, fandtes nogen, som lægede Josephs Slæde, og skjulte Kunstens Røgenhed. Virgil og Horaz havde sin Mæcenat, Richelieu lod sin Sol opgaae over Onde og Gode, og, for en Sikkerhed, tilskrev den store Korneille sine Sørge-spil ydermere til en Generaltoldforpagter.

er flere, som i lige Tilfælde har søgt lige Forbindelser, og de har funden dem endog hos det andet Kion; Ogsaa Fruentimmer har besattet sig med dette Slags av Patrocinium. Dette Kion er medlident, og det andet trængende. At beskytte Kourier, (eller Personer under dette Navn, om man saa vil,) er saa berømmeligt, at det smukke Kion, (som soler saa meget,) ey kan være følesløs mod Berømmelser, endog fra den Side. Jeg kunne fortælle mange Exempler, men jeg vil for denne Gang indskrænke mig til et eneste.

Madam Geoffrin var et av disse Fruentimre, som paatog sig at beskytte de Lærde mod de Stores Forglemmelse, og Lykkens Ubillighed, som ærede dem for at blive selv æret, og, for nogle Maaltider eller andre Nødvendigheder, nødte dem for et Øjeblik eller meere at være av hendes Meening, enten de ville eller ikke.

Man fortæller meget om Madam Geoffrins Godgiorenhed, som, sandt eller usandt, ville være alt for vidloftigt at igientage, og, paa saa lang Graastand, alt for vanskeligt at bekræfte. Frankrig og Sydskland har fyldt mange Blade med hendes Historie,

storie, og Berømmelser, Encyklopedistene har op-
høyet hende til Skyerne, og i Vittighed og Smag
har man givet hende Plads blandt de drabeligste
af hendes Kions Heltinder.

Denne Dame er for kort siden død i Paris,
i en Alder af 78 Aar, gammel og træt af Dage.
Man beklager hendes Død allevegne, og en Engel-
lænder taler om dette Tab, paa en besynderlig Maa-
de, i et af de Londonste offentlige Blade for forrige
Aar. „Madam Geoffrins Død (siger han) sætter
„meer end 200 smaa Poeter i Forlegenhed, nogen
„Tid at bære Floyels Buxer meere. Denne Dame
„plejede hvert Nytaar at give hver af de vittige Ho-
„veder, som havde Tilladelse at besøge hende, en
„Buxer. En Medlem af dette Selskab har regnet
„efter, at der saaledes, blant Minervas Sønner, af
„denne Belgiorerinde for Talenter ere uddeelte ikke
„mindre end 4000 Floyels Buxer.“—

Historien er moersom, og man har Aarsag at be-
klage de arme Franske Digtere, isald ingen, efter Ma-
dam Geoffrins Død, paatager sig at skule deres
Bludsel meere; Der er imidlertid Folk, som vil berø-

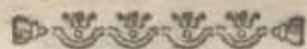
ve Madam Geoffrin Vren av denne Belgierning, og tillegge en vis Madam Tencin, som levede i Begyndelsen av dette Aarhundrede, denne besynderlige Slags Gævmildhed av det ene Rion mod det andet. Man paastaar endog, at det var en Fontenelle, en La Motte, en Abbed Trublet og flere, som fik Klæder og Føde av denne Dame, og at den berømte d' Alembert er født i hendes Hus. Men man paastaar tillige, at Madam Tencin lod disse berømte Mænd føle Vægten av hendes Godhed, og deres Ydmygelse, og at hun, til Tidsfordriv, kaldte dem Kreaturer, som græssede i hendes Eng, og bleve førede i hendes Stald. Madam Tencin hører altsaa, med hendes gunstige Tilladelse, til den Klasse av Belgiorere, hvorom jeg har talt i det 43 No. av disse Blade, og hvorom skrevet staaer, at de har sin Løn borte.

Man gjør Betragtninger over alt; Hvorfor skulle man ikke ogsaa kunne gjøre dem over Madam Tencins, eller Madam Geoffrins Buxer, jeg veed ikke hvem Vren tilhører? Sr. Linguet, som glemmer ingen Lejlighed at give Philosophien sit Banesaar, og som iblant sætter i Lusten, for at slaae hvor det træffer, Sr. Linguet, siger jeg, glemmer heller

besser ikke denne Anledning at vise Encyklopedisterne
sin Erkiendelighed. Han paastaer oprigtig i sine
Annaler, at Madam Tencins Buxer er intet Mø-
bel, Philosophien bør skamme sig ved. „De rigeste
„Bettelmunke, siger han, bære endnu en dyb Erbs-
„dighed for Badsækken, som Kilden til deres Rig-
„dom. Philosopherne har arvet alle Munkenes
„Konstgreb. De besidde deres Intriguer, og de-
„res Driftighed. De har andægtige Bedesøstre“
(en Tinte formodentlig til Madam Geoffrin, som
beskyttede Encyklopedien) „listige, eller sværmende Di-
„rektorer, Optagelser i deres Orden, og en eller an-
„den god Gierning, nu og da, til hvis Fremgang
„ethvert Medlem er forbundet at bidrage. Nu er en
„Buxer, (bliver han ved) den første Frugt av den
„saffatte Foreening mellem begge Kion til Philoso-
„phiens Beskyttelse, hvorfor skulle dette ærværdige
„Tegn altsaa ikke blive ved at være helligt i dens
„Forsamlinger?“

Hr. Linguet gaaer videre. Han gjør Forslag
at betiene sig av denne Dragt baade til Ziir, og
Nytte; Han foreslaaer at giøre en Ordensdragt der-
av, og at stifte en Ridderorden under Navn av

Buxordenen. Den ville ikke være meere latterlig, siger han, end den Engelske Ridderorden av Høst Baandet, og meere nyttig. Den ville føde Kydskehed, Gæmildhed, og jeg veed ikke hvor mange Dyder. Et Fruentimmer skulle være Ordensmesterinde, og den heele Sag ville geraade Philosophien til ubodelig Vre.

Man maae tilføie Hr. Linguet, at han er undtømmelig, naar han skriver. Han har i 28 Tomer (saa meget har han allerede skrevet, Annalerne uberegnet) skaaet det heele menneskelige Rion, nogle saa av hans Partie undtagen, og han fortsætter dette skionne Urbeyde aarlig i London med en uforsyret Iver og Utrettelighed; Ovenstaaende Westersynske er et av hans mindste, men det er ikke desto mindre saa besynderligt, at jeg bør anføre hans egne Ord for at undgaae den Mistanke at forfalste ham som man i et Brev nylig har viist mig den Høflighed at bebrynde mig i Aaledning av et Par andre Stæder i disse Blade. (*) Maastee

---

(*) Den ikke lærde Forfatter til dette Brev kan afhente et Svar derom naar ham behager, da hverken Brevet, eller Svaret, efter hans For-
 meening, behøve at trykkes.

„Maaskee, (siger Hr. Linguet,) vil man kom-
me at betiene sig av disse Buxer til en Prydelse, ef-
ter at man længe har betient sig derav til Rytte.
„Maaskee vil disse Foræringer fra vore Saphos bli-
ve et Kiendtegn paa et literarisk Broderskab. Man
„vil bære dem i Knaphullerne“ (eller, in natura, om
Halsen, endnu bequemmere!) „i et Ponce eller Rosen-
rødt Saand; I Stæden for Navn av Akademie,
„som begynder at blive gammelt, og endog at tabe
„meget av sin Glans“ (atter et Udfald) „kuune man
„indføre Navnet av Buxordenen. Dette Navn er
„glimrende og nyt, det vil aldrig mangle at tilveje-
„bringe sig megen Agtelse, og mange Stemmer.“

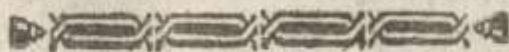
„Det forstaaer sig, at et Fruentimmer skal være
„Ordensmesterinde. Jeg skynder mig at bekiendtgjøre
„dette Forslag til Sædernes Rytte, og Kionnets Ære.
„Jeg tvivler ikke paa, at det vil opvekke en ivrig
„Kappen blant Beskytterinderne for vore Kousier. Der
„vil gandske vist opstaae Trætte blant dem, hvem der
„ansændigst kan bedække Madam Tencins Buxelose
„og forladte Umyndige.“ —

Saavidt Hr. Linguet: Man maae tilstaae, at
det er alt hvad der kan siges om et Par Buxer. Em-
met

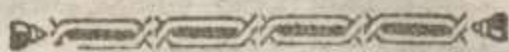

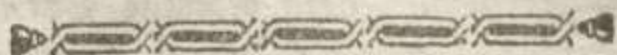
net er besynderligt, og det er ikke mindre besynderlig udført. Saadanne Lustigheder fornøye Paris og London. De læses af Store og Smaae midt blant Krigen's Forstreffelser, og den gamle og nye Verdens Uroligheder. Det er en Pariser, opdraget i den store Verden, det er en Themis's og Minervas Son, som skriver dette Spøg paa en Tid, hvor han sørger over sin egen Skiebne, tilligemed det Almindeliges, hvor han er udsat fra alle Betieninger, forfulgt av de vægtigste Fiender, og skildt ved det kæreste, en Franskmand og enhver kan berøves, ved sit Fæderneland. Har han da intet at tænke paa, siger man, og har i intet at skrive om, Hr. Udgiver, end om Madam Tencins? — med Tugt at sige? Veed i ikke, at vi blues ved at nævne, hvad i fylde heele Blade med, og at vi forstaae at leve til Trods for Hr. Kerguelen, og hans Liige? Veed i ikke? — Nu vel da, kære Læser; Gengang er ingen Gang; Det skal aldrig skee meere; Ikke et Ord meer om Madam Tencins — med Tugt at sige; Jeg forstaaer ogsaa at leve.

Provinzialblade.

II. B. No. 46.

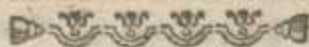

I.

General Arnold.

Store Mænd bære undertiden deres Bestemmelse præget med uudslettelige Mærker i deres Barndoms første Duffer og tidligste Tilboveligheder, ligesom den første Spire tilkiendegiver Plantens sildige Blomster og Frugt. Denne Søn vil engang blive en berømt Maler, sagde en Fader om et Barn, som i sit 3die Aar teguede en Kat, han iblant spøgte med, og dette Barn blev siden en av de største Malere av den Nederlandske Skole. I sit 8de Aar kiendte Haller allerede meer end 2000 Skribentere, og i sit 10de talte Voltaire med den bekiendte Ninon saa vittigt, at hun av denne Samtale forud spaaede den Ære, han ville giøre Frankrig og Europa.

Denne Bestemmelse er tillige uigienkaldelig; Den brækker giennem alle Hindringer, ligesom Strømmen

giennem Dæmningen. Uden at kiende Euklides, fordi man forbad ham den, opløste Paskal i sin første Ungdom de vanskeligste Problemer; Han skulle have dannet Geometrien, (sagde man) hvis den ev havde været til for ham. Uden ordentlig Værktøj, eller Hjælpe midler har Geniet frembragt de største Kunststykker, og en berømt Astronom var længe Hørde i Skovene, hvor han betragtede Stjerner giennem Oplører, og ridsede Kartter paa Blade.

Historien har mange saadanne Exempler; Det har i sær været Poeters Skiebue, at de har forladt Fæderneland, Venner, Familier, at de har opofret Lykke, og all timelig Ære for det uimodstaaelige Kald at skrive i Vers, i stæden for i løs Stil, og virkelige og haandsfaste Fordeele, for at krones med Laurbær. Det er, ligesom en Stemme raaber i Sielen: Du skal skrive Vers, eller, (hvilket er det samme) Du skal foragtes i Livet for at æres efter Døden; Denne Stemme er fortryllende, som Sirenens, og farlig. Den er iblant Armod's, og alle Plagers Prophet, og av alle Spaadomme er denne en blant de allerrigtigste.

Men hvem bekymrer sig om alt dette? Jeg har sagt, at store Mænd bære undertiden tidlig Mærker af deres Bestemmelse, og jeg vil anføre et politisk Exempel, da heele Verden er politisk, og da man bekymrer sig meere om Krigen i fremmede Lande, end glæder sig ved Freden i sit eget.

General Arnold er en af disse Mænd, som ved Genie og Talenter fra en ringe Stand har ophøyet sig til betydelige Vresposter, og som allerede i Barndommen folte sin Bestemmelse. Man siger, at han er en Slagters Søn fra Boston, og, hvis saa er, synes hans Fødsel ey uovereensstemmende med hans nærværende Haandværk. Allerede fra sit 6te Aar tilkiendegav han Lust for Krigen ved sin Fornøvelse at høre Trommer, og naar man hindrede ham fra at omgaaes Bevær eller deslige, sagde han altid: Der skal dog engang blive en General av mig.

Efter at have tient en Tid under Husarene blev denne General forfremmet til en besynderlig Værdighed, som ey aldeles lignede hans tilkommende Bestemmelse. Han blev Køl i et Kapucinerkloster, og forestod denne Tjeneste med ubrodelig Midlerhed i 6

Var i Frankfurt, i Mannheim, og flere Stæder. Ried av Klosterlevnet flygtede han endelig til Amsterdam, og av Mangel, eller Bane, eller av Lyft til et saa nærtigt Haandværk, blev Kapucinerkoffen forvandlet til Skibskof. Han blev dersfra antaget til Huushofmester hos Greven av Montgommery, som gjorde ham til Lieutenant i Kongressens Tjeneste, og, da han døde, efterlod ham en anseelig Deel av hans Midler.

Efter disse besynderlige Forberedelser er Koffen Arnold siden blevet en av Kongressens berømte Generaller, ligesom store Mænd ofte blive det av en liden Begyndelse. Man vil ligesaa lidet onsee dette umueligt, som at Kameeldriveren Mahomet blev Stifter til en av de talrigste Sekter, og at Tyrannen Cromvel fra en privat Mand blev forvandlet til Protektor for Storbritanien, og en Skræk for Europa. Man burde næsten aldrig forundre sig over de Stores Fald, og de Ringes Ophoyelse, siger en Franskmand, paa et Sted, hvor han taler om samme Natur. Den Betragtning, dette Slags Omvexlinger forarsager, er, at de aldrig foregaae uden

uden store Ulykker. Mængden, hvis Tilstand altid er den samme, er altid et Offer for den Forandring, som foregaaer over dens Hoved eller ved dens Fødder. Med dens Blod skrives Karl den 1stes Dødsdom, og Kromvels Diplomer.

II.

Man taler allevegne om de nærværende Uroligheder i Europa, og man glemmer at der ogsaa i andre Verdens Parter er Elendigheder, som fortæne vor Medlidenhed.

Efterfølgende Brev fra en Italiener i Peking, fra Juni Maaned, 1777, leverer tilførlidelige Efterretninger om en Tildragelse, hvormed tilkommende Historiedrivere vil forsøge deres Aarbøger, og, som, i Forvejen, formodentlig vil interessere alle politiske og upolitiske Læsere. Brevet er følgende:

„Det forekommer mig, som Europæerne, der
„boe i Kanton, ikke meget bekymre sig om denne Hoo
„vedstads Anliggenheder; Imidlertid vil De dog i-
„giennem en anden Bey erfare, at Krigen med Kono-

„geriget Siao Kin Civan, eller med Judvaanerne
 „ved Søen Civan forrige Aprilmaaned aldeles er
 „til Ende bragt. Kongen med hans Gemal og
 „Børn, hans Hofstat, og alle store bleve i Saar
 „den 15de Juni bragte til denne Hovedstad, og for-
 „restillede Kyseren, som lod dem hugge i stykker, for,
 „som man siger, at hevne sin Svigersøns Død, som
 „er omkommet i denne Krig. Man har kun skienket
 „en lille Pige paa 5 Aar Livet, og der er endnu
 „nogle av Landets Betiente i Fængsel, som skal
 „henrettes inden nogle Dage.

„Denne Erobring har formedelsi Egnens Situ-
 „ation og Folkets Tapperhed kostet mange Menne-
 „skers Liv, og en utroelig Sum Penge. Forstielli-
 „ge Kinesiske og Tartariske Kysere har forgjæves
 „bemøjet sig for at undervinge dette Folk, men den-
 „ne Ere (en smuk Ere) var den nu regierende
 „Kysfer forbeholdet, som i Historien med Rette kan
 „rose sig av, aldeles at have overvundet et Folk,
 „som i mange Tidsaldrer var anseet utilsiengeligt forme-
 „delsi sin Beliggenhed, og uovervindeligt formedelsi
 „Folkets Tapperhed.

„Den 13de i denne Maaned gif Keyseren, led-
„saget av sine Ministre, og alle Hoffolk, den øver-
„ste Feldtherre, og alle Officierer, som kom tilba-
„ge med Seyer fra Krigen, meere end 20 Meile fra
„Hovedstaden i Møde, v. s. v.

„Pekin, Hai Tien, eller Keyserresidensen, den
„16de Juni, 1777.

Det erobrede Kongerige, hvis ullykkelige Konge med hans Familie er blevet et Offer for den Asiatiske Despotismus, udgjør en Deel av Provindsen Su-Chuin eller Tschuan, som er en av Kinas 16 store Provindser, og ligger i dens vestlige Deel. Det støder til Sifan Tartorerens Land, og Hovedstaden Ching-Tiu eller Tchienten var engang en av Rigets fornemste Stæder. Men da heele Kongeriget formedelst sin Beliggenhed, i en Labyrinth av Bierge og Floder, næsten var utilgiengeligt, bidrog denne Omstændighed, næst Indvaanernes naturlige Tilbøielighed til Frihed, meget til, forskjellige Gange at opmuntre dem at afkaste det Kinesiske Nag, hvilket gav Anledning til mange Krige, og til Hovedstadens Odeleggelse i Aaret 1646; Provindsen Su-Chuen

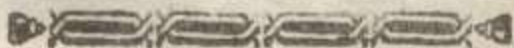
Chuin er 600 Mile lang, og 400 Mile bred, og frembringer en stor Mængde Silke, Bernsteen, Moskus, og Rhabarber, hvormed Indvaanerne drive anseelig Handel; Biergene give ogsaa Tin, Bly, og Jern, tilligemed flere Handelsvare, hvormed Indbyggerne maglig kunne sættes i Stand at forsvare deres Independenz, naar Krigens Skiebne ikke aldeles havde erklæret sig mod dem.

† † †

Benedikt den 14de overdrog engang Abbeden Gagliani at samle alle Steenarter av Besub, for at skienke dem til Institutet i Bologne.

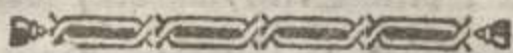
Abbeden forrettede hvad ham var befalet, og sendte Paven disse Steene med Høsskrift: *Dic, ut lapides isti panes fiant!* ; Sig, at disse Steene blive Brød!

Paven lod strax udbetale Sr. Gagliani en Pension, med dette Tillæg: Jeg veed, at De aldrig tvivle om min Usejlbarehed. Det horer mig til at forklare Skriften. Jeg har altid søge at fatte dens rette Meening, og jeg vil haabe, at jeg har aldrig fattet den bedre end denne Gang.

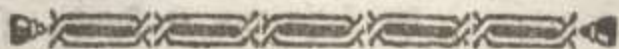

Provinzialblade.

II. B. No. 47.

Aptain Kooks Reysen i Sydøen, i Selskab med de Herrer Banks og Solander, har i vore Tider gjort saa megen Ofsigt, at man har anseet det i Engelland udfomne store Værk i den Aaledning for en av de allerbeste og vigtigste blant de nyere Reysebeskrivelser.

Man har allerede længe oversat dette Skrift i forskjellige Sprog, og det er i Dannemark allerførst blevet bekendt ved en Anmeldelse i den Kritiske Tilskuer for Aarene 1776, og 1777, hvorefter det almindelige Danske Bibliotek forrige Aar har leveret et fuldstændigt Udtog av dette berømte Værk, til hvilket jeg henviser dem blant mine Læsere, som savne den Fornøvelse at eye Bogen selv i Original eller Oversættelse.

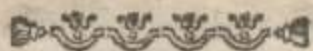

Beskrivelsen av Otahiti er, som man veed, en av de smukkeste i dette Skrift, og den, som har opvaft meest Nysgierrighed og Interesse, uagtet de overalt forekommende Oplysninger til Naturlærens, og det menneskelige Hiertes Historie i det heele Værk ere ikke mindre vigtige. At læse om et Land, som slyder av Melk og Honning, hvor Naturen med en riig Haand udstræer alle sine Skatte, hvor Frihed og Venkskab, langt fra Europas Evang og Daarligheder, med uoploselige Kieder forener de lykkeligste Skabninger, hvem læser ey gierne dette? Og alt dette findes i Otahiti. Endnu kalder man dette Folk Barbarer; Endnu fratrætter man dem Ret, at være lykkelige i denne og den anden Verden, og hvorfor?—Allene fordi de har ikke samme Phraser, som vi.

Jeg anbefaler mine Læsere Beskrivelsen av dette fortryllende Land, uden at igientage den her, og vil i den Stæd giøre dem bekiendt med en Indbygger derfra, som med Kaptain Sourneaux har gjort en Reyse til Engelland, hvorefter en Engellænder, som har kiendt ham der, har meddeelt en Beskrivelse over hans Person, Omgang, og Karakter, der lyder saaledes, som følger:

Jeg

„Jeg tager mig den Frihed (skriver Engellans heren i et Brev til sin Ven) at fortælle Dem et Besøg, min Herre, som jeg nylig avlagde i Grevskabet Hertford, hvor jeg havde den Fornøjelse at spise med Stahiteren Omiah.

„Jeg blev foreslået Omiah giennem Sr. Andrews, hans Tolk, og tog strax Anledning at maale mig med denne artige Fremmede. Denne Fortrolighed behagede ham meget, ligesom enhver anden Omstændighed, hvorved han enten blev sat i Aktion, eller Samtale med andre. Han var omtrent en halv Tomme lavere end jeg, og i alt 5 Fod og 10 Tommer høj, men Seenefuld, og stærkere av Knogler, end jeg, uden at være svær. I sit Ansigtssfarve havde han megen Liighed med de Europæere, som længe har opholdt sig i heede Himmelegue. Hans regelmæssige Træk blive meget angenehme ved en vis Smil, som en Følelse av Fornøjelse synes at frembringe. Hans Haar er sort, glindsende og stærkt; Han bærer en rødbrun Kiole, og hvid Vest, alt skaaret paa Engelsk, som ikke nu meere falder ham umagligt. Hans Hænder ere tegnede efter hans Fædernelands

Brug. Det er der i Landet brugeligt at tegne den høyre Haand paa en særskildt Maade, hvergang man gifter sig, og Omiah, som forekom mig at være omtrent 18 Aar gammel, havde otte eller ti saadanne Tegne paa sin Haand, fordi han ligesaa mange Gange havde været gift. Han er ogsaa tegnet paa andre Deele av Legemet, som nu skjules av Klæderne."

"Jeg saae ham i Baron Dimsdales Huus i Hertfordshire, hvor han just opholdt sig for at lade sig berede til Koppeindpøbningen, som han siden lykkelig har overstaaet."

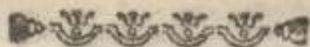
"I Selskaber er han utvungen og høffig; Han bærer sig vel ad ved Bordet, ved allerede vel at bruge Kniv og Gaffel, iagttager Reenalighed og Belangselighed i alt, og er ikke mindre end tolperagtig. Da han forend hans Sygdom i Børnekopperne maatte iagttage en foreskreven Diæt, spiste han intet uden Gudding, Kartofler, og andre Havefrugter, endskiont han ellers gierne spiser Kiød, men altid med megen Maadelighed."

„Det er meget usandt hvad man har foregivet, at Omiah lader see mange Tegn av Dumbhed og Uvidenhed. Hans heele Opsyrsel er meget meere fin, og ligner en velopdraget Mand's saa meget, at det maae forekomme enhver overordentligt, som veed hvor kort det er siden han forlod Verne i det sydlige Ocean, hvor Sæderne dog saa aldeles ere forskiellige fra de saa kaldte flæne Folks Sæder i Europa.“

„Nogle sædvanlige Talemaader, som How do you do? udtaler han uden Røye. Deene var hans Tiltale til Kongen, da han blev ham foresillet. Da det heele Otahitiske Sprog ikke har meget meere end 1000de Ord, finder Omiah sig øste i stor Forlegenhed at udtrykke de nye Ideer og Objekter, som tilbyde sig for ham i vort Land. Estersom hans sydlige Landsmænd ingen andre firføddede Dyr besidde end Hunde, Sviin, og Rotter, finder han i sit Sprog intet andet Udtryk at beskrive en Hæst, end ved et stort Sviin, hvorpaa Mennesker sidde; En Koe kalder han et stort Sviin, som giver Melk.“

„Da Omiah første Gang saae et Hus, faldt han saa meget i Forundring, som det er naturligt

for et Menneske, der i sin Levetid ikke har seet uden Løvhytter, og en Rahytte. Forspændte og fiorende Bogne forekom ham lige saa forunderlige. Nu seer han allerede altsammen med Eigegpldighed."

"Paa Berne i Sodsoen begraaves ingen Dode, men henlægges i den frie Luft i en dertil bestemt Forvaring. Omiah saae nylig en Begravelse i Engelland, og græd bitterlig. Man viiste ham Kirkegaarden, og han spurgte om alle Liig der vare dode av Koppeindpodningen?"

"Omiah er av Natur meget om, men tillige Kionsom, og hastig i sine Beslutninger. Han saae en Fisker nylig angle med levende Orme, og vendte sig bort av Medlidenhed. Han har tillige siden viist Avsky for at spise al Fisk, som er fanget paa denne Raade."

"Et Bevlis paa Omiahs fine Levemaade er efterfølgende Træt: Han blev ved sin Avreise forestillet Hertuginde av Glocester, som vilde forære ham et Erindringstegn, men havde intet ved Haanden, uden et Silketørklæde indvirket med en Vaabenkrone; O-

miach kyffe strax Kronen med megen Hofflighed, og gjorde Hertuginde en dyb Kompliment.

„Hos Grev Sandvich, som den første Lord ved Admiralitetet, viste han ved sin Introduktion først paa Betienten ved Skienkebordet, og sagde: Dette er Kongen for Bouteillerne. Kaptain Journeaux var Skibets Konge, lagde han til, og Lord Sandvich alle Skibes Konge.“

„Kaptain Journeaux tog Omiah med sig til hans Fæderneland hvor hans Fader staaer i stor Anseelse, og besidder anseelige Midler. Omiah var bestemt til Præst paa Otahiti, og hans Venner søgte alle at overtale ham fra Reysen til Engelland, men forgieves. Han forlod Fæderneland, Kone, Venner, Familie, for at levere Historien et Exempel paa et uforskræffet Mod, og en Videlyst, som har faa Lige.“

† † †

Alerede i forrige Bind av disse Blade har jeg anmeldt Hr. Bernieres almindelignyttige Opfindelse av et Fartsøj, som ev kan synke. I et Brev til

til Forfatteren af Gazette d' Agriculture et de Commerce i Paris har Hr. Bernieres, i en beklagelig Anledning, paa nye bekiendtgjort sin Opfindelse til det menneskelige Kiøns Nytte; Hans Brev er følgende:

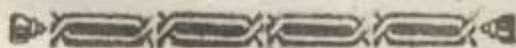
„Mit Hierte bløder (siger han) saa ofte jeg hører, at en betydelig Ulykke tildrager sig paa Vandet, som man kunne forekomme ved at betjene sig af mine opfundne Fartøyer. Nylig læser jeg 60 Hollandske Matrosers bedrøvelige Skiæbne, som i 7 Baader vilde redde et Eskadrestib i Fare, ved at buxere det i Havn, og satte alle Livet til derved. En skrækkelig Tildragelse.“

„De kan altsaa ikke nok, min Herre, igientage, at der er Midler at betrygge alle Baader for al Omstyrning. Mine egne ofte igientagne Forsøg med Baader og Søeslupper bevise det tilstrækkelig. Det staaer nu allene til Mennesker selv, om de, for at redde Livet i alle Søefarer, vil anskaffe sig denne Sikkerhed eller ikke.“

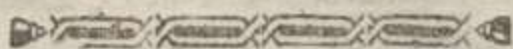
Trykfeyl.

J No. 46, S. 364, L. 21, i stæden for Natur, læses Materie.

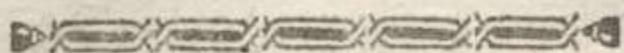

Provinzialblade.

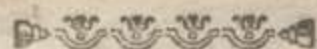
II. B. No. 48.

Er. von Gallers Levnetsløb.

SEr. von Galler var født i Bern, 1708; Han var stedse syglig i sin Ungdom, men bejad derhos en overordentlig Lyst til Videnskaber. Allerede i hans 9de Aar skrev han forskjellige Ord- bøger, og, efter Bayles og Moreris Exempel, Lev- netsbeskrivelser av omtrent 2000 Lærde, som han alle den Gang havde læst. Strax derefter skrev han ogsaa Vers, først Latinste, og derefter Tydske. Hans Nierlighed for Poesien blev saa aldeles herskende, at han, i sit 14de Aar, da der opkom Ildbrand i hans Naboelov, lod alle Sager ligge, og tog allene sine Vers med. I Aaret 1723 blev han indskrevet paa Universitetet. Han ville først studere Theologie, men studerte derefter Lægekonsien, og disputerede, i Aaret 1727, for Graden, de ductu salivali Cosch-

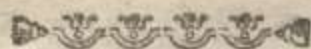

wiziano. Efter forløbne Universitetsaar foretog han lærde Rejser giennem Holland, Tydskland, Engelland, Frankrig, og Schweiz. Han giennemreyste det sidste Land med Koorherren Gesner, som paa nye opvakte den Kierlighed til Poesie hos ham, han paa nogen Tid havde ladet hvile. Han anvendte imidlertid kun sine Frietimer dertil, og skrev de fleste Vers ved Bordet, og nogle av dem i hans Egenomme. Efter denne Rejse beklædte han nogen Tid Professoratet i Anatomien til Basel. I Aaret 1729 vendte han igjen tilbage til Bern, lagde sig efter den praktiske Lægekunst, hvori han var meget lykkelig, studerte tillige Botanik, og især Anatomie, for hvilken han ogsaa i Aaret 1734 med Regjeringens Tilladelse byggede et Theater. Allerede to Aar tilforn havde han første Gang ladet sine Poesier forlegge i Bern, som strax bleve oversatte i Fransk, Engelsk, Italiensk, og i det Latinske; Nogle av dem bleve tillige satte i Musik. I Aaret 1736 blev han kaldet til Professor i Medicin, Anatomie, Botanik, og Kirurgie i Göttingen; Dette var den egentlige Skueplads for hans Talenter og Kundskab, hvor han saa meget forbedrede alle Indretninger, at hans Navn vil

vil være evig uforglemmelig der. Han byggede det anatomiske Theater, og den botaniske Have, han bragte paa Kongelig Befaling Buntlæerne i et sluttet Amt, og blev selv Hoved og Formand derfor, han oprettede en Jordemoder-skole, og stiftede en reformert Kirke. Man erkjendte ogsaa hans Flid; I Aaret 1739 blev han af Kongen af England udnævnt til Livmedikus, strax efter til Hofraad, og, da Kongen var i Göttingen, nød han gandske ualmindelige Væresbevisninger. I Aaret 1749 blev han, uden at søge derom, ophøjet i Adelsstanden af den Romerske Kæyser, og strax efter udnævnt til bestandig Præsident for det Kongelige Storbritaniske Selskab. Endog Fremmede erkjendte hans Fortjenester. Derfor og Urecht overdroge ham Professorater. Kongen af Preussen forlangede ham til Berlin i Aaret 1749, og overlod ham at begjære Titel og Rang efter Behag. Næsten alle Lærde Selskaber optog ham til Medlem, og i Aaret 1754 valgte Kongen af Frankrig ham til en av de 8 fremmede Medlemmer av Videnskabernes Akademie i Paris. En Værelse, som i en heel Tidsalder ikke er vederfaaret meer end 8 Europæere, (*) hvorfor man i Frankrig falder

---

(*) Hr. Biskop Gunnerus hos os var en av disse 8.

Denne Post: de Lærdes blaae Saand. Samme Aar blev en Medaille slagen til hans Ære, og kort tilforn blev han udnævnt til Amman i Kanton Bern, hvor han fra en Værdighed til en anden steg omsider til at blive Landsfoged.

Hr. von Zaller, siger man, var en overmaade hoy og anseelig Mand. Hans Ansigt var smukt, og man fandt Behagelighed, og Skarpsindighed foreenede deri. Hans Temperament var suut, hans Indbildningskraft stærk, og hans Hukommelse endnu stærkere. Uden Ordhoger lærte han Fransk, Engelsk, Hollandsk, Italiensk, Spansk, Svensk, og Dansk; Latinsk, Græsk, og Ebraisk uberegnet; Russiske, Tartariske, og Kinesiske Navne udtalte han uden Nøve. Han var en sand Kristen, en meget god Onusfader, en fiertlig Mand, en sand Fader for hans Børn, en aabenhjertig, og frimodig Ven, en sand Lærd, en ypperlig Læge, en værdig Værdighedsperson, og en af de største, og sagmodigste Lærere.

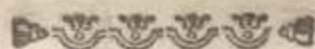
II.

Physiognomiske Anekdoter.

(af Hr. Lavaters Fragmenter.)

Intet, (sagde en Fader til en uskyldig Søn, da han ved en Reyses Tilrædelse gav ham sit Afskeds-kus;) Intet min Søn, uden: Bring mig dette samme Ansigt tilbage!

En ædel, from, uskyldig, og for det meeste paa Landet opdraget Frøken, saae sig ved en Hændelse i Spejlet strax efter at hun stod op fra sin Aftenbøn. Hun lagde Bibelen til Side, tog Lyset bort, og med den ædelste Beskedenhed og Skamfuldhed slog sine Dyne ned. Samme Vinter tilbragte hun i Byen, omringet av Tilbedere, henrevet av Udspreddelser, og i Daarlighed og Latter glemte hun Bibelen og sin Andagt. Hun kom Foraaret efter tilbage paa Landet til sit forrige Værelse, til det Bord, hvor hendes Bibel laae; Hun saae sig igjen i Spejlet, og blegnede for sig selv; Hun slængte sig paa en Sopha, hun kastede sig paa sine Knæ, og sagde: O min Gud, jeg kender mig ikke meer, hvor dybt

er jeg synket! Alle mine Letsindigheds Daarligheder ere skrevne i mit Ansigt; O, Gud, hvorfor vare de mig til denne Tid ulæselige og ubekjendte? Slet dem ud, enfoldige, fromme Stilhed, søde Andagt; Slet dem ud, milde Omhyggelighed av en velgiørende Kierlighed!

Jeg vil døe paa, (sagde en Ven til den anden om en Geistlig,) jeg vil døe paa, at denne Mand er en Erysturk; Tre Gange saae jeg ham græde paa Prækestolen, og hulke, hvor der var intet at græde ved, og ti Gange har jeg seet ham smile, naar man talte om en Ulykke.

Mit Ansigt er værd 1500 Rigsdaler, (sagde en Mand til en Physiognomist;) Saa meget laante en gandske fremmed Mand mig derpaa.

En endnu levende stor Maler i Engelland, en Physiognomist og en Mand av forunderlig Karakter, skalle male en fornem og ubekjendt Dame, av en overmaade slet Karakter. Damen vidste, hvor vans-

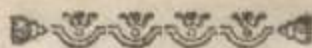
skeligt

skelig det var at blive malet af denne Mand. Man gjorde store Tilbud for at overtale ham. Man talte om 4 til 500 Guineer. Jeg vil først see hende, sagde Maleren, for jeg samtykker deri. Man viiste ham hende endelig, og hun brugte al Kunst for at overtale ham. Ney, Madam, (sagde han) Femhundrede Guineer kan umuelig friste mig til at betragte et saa fordervet Ansigt i to Timer, og han løb bort.

J er ingen Kristen, (sagde en Geistlig til en ubekendt Mand, som var anbefalet ham;) Og hvorfor? spurgte den Fremmede. Fordi i see saa sviinst ud, svarte den Geistlige, og den Fremmede igjen: Det formodede jeg ikke af Dem. Ligesaalidet (blev den Geistlige ved) som jeg kan formode, at en Kristen kiender den menneskelige Skabnings og Naturs Værdighed, naar han ikke viser den Raad og Vere. Keenlighed er gandske vist intet Beviis paa Kristendom, men Ureenlighed, som man selv er Uarsag i, er maaskee et sikrere Beviis paa det modsatte. Et Maleries Keenlighed beviser ikke, at Maleren, eller Egeren er en Kiender, men det beviser, at han ikke

er

er det, naar han lader et Mestersykke forderves af Stov, og Fugtighed.

†

†

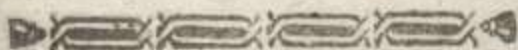
†

Under Karl den 2den havde en vis Engellænder hugget Næsen af Ridderen Coventry.

Lovene i Engelland domte enhver, som hugger et Lem af, at døe. Man var i Begreb med at straffe den Skyldige, men han blev frikendt fordi hans Advokat paastod, at Næsen var ikke et Lem for sig selv, men udgjorde kun en Deel af Hovedet.

Efter den Tid blev man nødt at give en nye Lov for at forsikre Undersaatterne deres Næser, og betage Rabulisterne Anledning til Fordreyelser.

Allevegne ere Lovene et Ros for Tingstude.

Provinzialblade.

II. B. No. 49.

I.

Aarl den 12te (fortæller man) havde i Drukkenfab engang tilfidesat den Erbødighed, han skyldte sin Moder, som tog sig det saa nær, at hun Dagen efter ikke lod sig see ved Hoffet. Kongen spurgte om Aarsagen, og man fortalte ham den. Han skienkte derpaa et Glas fuldt af Wiin, og gik ind til Dronningen. Jeg har hørt (sagde han) at jeg i Gaar har forseet mig mod Dem, og jeg kommer for at bede Dem om Forladelse derfor; Paa det at det ikke oftere skal skee, drikker jeg dette Glas paa Deres Sundhed; Det skal blive det sidste i mit Liv. Man fortæller, at han holdt sit Løfte, og fra den Dag drak aldrig Wiin meere.

Jeg veed ikke, om denne Anekdote er sand eller ikke, men, hvis den er det, gjør den ham større Ære, end alle hans vandrende Ridderfaber, som en

Kugle fra Fridrikshald, eller hans egne, saa lykkelig gjorde Ende paa. Kierlighed til Forældre er en af Naturens skionneste Pligter. Den gamle Ankises paa sin Sønns Skuldre giennem Luerne, og de to Sønner, som bare deres Moder til Junos Tempel, ere Alderdommens smukkeste Fortællinger; og blant alle Bud er intet vigtigere, end: Hædre din Fader og Moder, at det maae gaae dig vel og du maae længe leve paa Jorden.

Skulle man endnu troe, at Jorden havde Uhyrer, der vendte Dolken mod den Barm, som gav dem Livet. Exempler bevidne det, og blant alle er efterfølgende Tildragelse i de sydlige Provinzer i Frankrig i Aaret 1776 (en alt for virkelig Historie) en af de alleruhyeligste.

†

†

†

Greven av — befandt sig paa Reysen til en af sine Landgodser i Frankrig. Natten overfaldt ham, og han besluttede at tage ind paa et Slot i Nærværelsen hos en gammel Ven, som han i 7 Aar ikke havde seet.

Han kommer derhen, og merker strax en stor Forandring. Man beretter ham, at den gamle Herrer var død, at hans Søn havde arvet hans Godser, og at han befandt sig paa Slottet. Greven gaaer ind til ham, og bliver meget hofflig modtaget. Den unge Adelsmand fortæller om sin Faders Død, som han meget beklager. Man spiser til Aften, og efter Maaltidet bliver Greven bragt til et stort Bærelse, som stoder til et Gallerie, hvor han, træt af Rejsen, strax begiver sig til Hvile.

Midt om Natten vækkes han af en Larm i Bærelset. Den forekom ham, som Lyden af et Menneskes Gang. Han seer sig om, og seer en Gestalt, som vandrer frem og tilbage, sukker, og gaaer hen til en Kamin, hvor der var endnu en Rest af Ild tilbage, og siger: „O, min Gud, altsaa kan jeg endnu engang varme mig!“

Greven saae nøyere til; Han undersøgte denne Gestalt, og fandt et Menneske gandske bedækket med Pialter. Dette Menneske kom hen til Sengen, følte efter Dækket, lagde sig ved Grevens Side, og sagde: „Altsaa kan jeg dog engang igien sove i en Seng.“

Hvem er i, og hvad vil i, (spurgte Greven?)
 Min kære Greve, (svarte den anden.) Ja, det er
 Dem, jeg bedrager mig ikke, jeg hører min Vens
 Stemme igien; Ak, hvorledes er De kommet i denne
 skræffelige Bolig? Kiende De ikke mig meere? Kiende
 De ikke Deres ullykkelige Ven? — Hvorledes, De
 er Hr. —? De leve, min Ven, og Deres Son
 sagde mig, at De var død? — Min Son, af den
 ne umenneskelige Son har i 6 Aar dømt mig tus-
 sende Gange til Døden. Ja, jeg lever, min Ven!
 Og dette Uhyre har spærret mig ind i et mørkt Væ-
 relse, hvor mine Taarer ere min fornemste Føde. Den
 Elendige! Han kunne ikke vente efter min Død, for
 at bemægtige sig mine Midler. Han bestak sine ryg-
 gesløse Betiente, han lod udsprede, at jeg var død,
 man holdt en Liigbegiængelse, som om jeg virkelig
 var død, og, bedækket med disse Pialter, maatte jeg
 tilbringe mine Dage i et Fængsel, hvor jeg neppe fik
 Vand og Brod. I Gaar havde man glemt at lukke
 Døren for mit Fængsel; Jeg mærkede det i Nat,
 og søgte at stæffe mig i det ringeste en Lindring i
 mine Lidelser, da jeg dog ikke kan undflye. Jeg
 kom ind i dette Værelse; I 6 Aar har jeg ikke vidst

af Seng eller Varme, og min første Tanke var at gjøre mig tilgode med denne Bederquægelse, at vente min Død paa denne Seng, og at bede min barbariske Søn derom. Hvor er jeg lykkelig, at jeg i det samme fandt en Ven, med hvem jeg kan deele min Kummer!

Ney, min Ven, (sagde Greven) De skal ikke døe, ved Himmel og Jord, De skal ikke døe! Denne Misgierning skal straffes; De kan vente alt allene af Mennekeligheden; De behøve ikke Venstabs for at antage sig Deres ullykkelige Forsatning. Vend tilbage i Deres elendige Fængsel, og vær forsikret at De snart skal blive hævet.

Dagen efter iilede Greven til Hoffet; Han berettede den meest uhorste Forbrydelse. Man befriede den ullykkelige Fader, og domte den avskyelige Søn til et evigt og velfortient Fængsel.

II.

Greven af Kerguelens Navn er paa nogen Tid, ved hans Skrifter og Nærværelse, blevet saa bekjendt blant os, at man formodentlig med Forskyelse

novelse vil læse et Brev fra denne Mand, skrevet i Aaret 1775 til Hr. L. (formodentlig Hr. Necker, nu værende Finanzminister i Frankrig) om de engelske Koloniers Tilstand i Amerika, som Hr. K. (der undersøger alt,) har undersøgt med den Skarpsindighed og Nøyagtighed, der i alt ere hans Indsigt og Talenter, og et saa betydeligt Formaal værdige.

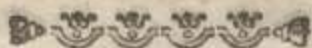
Brevet er efterfølgende:

„De ønske at vide mine Tanker over de Uroligheder, som for nærværende Tid herske mellem Storbritanien, og de amerikanske Kolonier; De forlange nogle Oplysninger av mig om den Deel av Jordkloben, som for nærværende Tid tiltrækker sig heele Europas Opmærksomhed; Jeg vil giøre mig Umage for at tilfredestille Deres Nysgierrighed. Jeg har paa det omhyggeligste studeret alle Greene av den engelske Handel, for at giøre et fordeelagtigt Brug av disse Kundskaber, naar vi engang skulle indvikles i Krig med dem, og jeg har allene derfor giort en Rejse til Engelland. Ved mit Ophold i Brest har jeg giort et Udfast av alle de Mander, hvorpaa man kan ruinere Engellands Handel, og da jeg i Krigens Tid

Lid krydsede med et Kongeligt Skib paa 64 Kanoner paa Kysterne av Nyengelland, havde jeg tilstrækkelig Anledning at underrette mig om Engellændernes Handel og Magt i Amerika. Med min Skrivemaade maae De have Overbærelse; Den er tor, og røber alt for meget en ulykkelig Officers Forsatning, som er forgiftet av tusende Kabaler, og som man har berøvet alt, undtagen hans ringe Duellighed, og hans Ære."

"For at fælde en rigtig Dom over Koloniernes Tilstand, maae man tilforn betragte de amerikanske Eyendommers naturlige Forsatning og Størrelse, deres Befolkning, deres Agerbrug, og deres Handel."

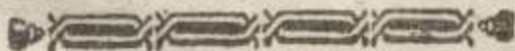
"De engelske Kolonier ere ikke den siette Deel saa store, som de synes at være paa Landkarterne. De ere indsluttede av Havet og Bierge. Deres Længde beløber sig til 150 Miile i en Omkreds av 800. Miile fra den 31te til 46de Grad nordlig Bredde, som udgior henved 120000 Engelske Quadratiile. Engellands, Skotlands, og Irlands Størrelse beløber sig efter de nyeste Beregninger til

105, 624 Quadratmiile, hvorav sees, at de amerikanske Eyendomme ikke ere meget større end de tre Kongeriger tilsammentagne.

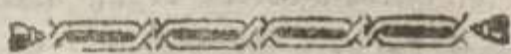
„Denne lille Beregning over det faste Lands Eyendomme vil formodentlig sætte dem i Forundring, men det er allene de virkelige Kolonier, jeg forstaaer derunder, eller de, som ernære deres Indbyggere ved Agerdyrking, og, som for deres Lands overflødige Produkter kan tilbytte sig de nødvendige Manufakturvare fra Engelland; I dette Gald befinde kun faa Distrikter sig; thi det faste Lands Jordbund er, i det heele betragtet, kun slet, og Frugtbarhed har allene Stæd i de Deele, som ligge ved Strømmene, som Virginien, og Maryland, der begge vandes ved mange Floder. Fra Norden til Syden kan Storbritanien allene trække Fordeele af de Lande, som ligge mellem den 41de og 35te Grad Bredde, thi længere mod Sonden er Grunden slet, og bedækket med brændende Sand, og længer mod Norden seer man intet uden Klipper, som meer eller mindre ere bedækkede med Sne.“

(Fortsættelsen følger.)

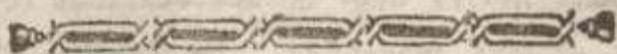

Provinzialblade.

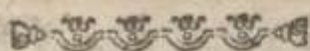

II. B. No. 50.

(See foregaaende No.)

Efter de offentlige Mandtaller talte man i Aaret 1760, 2,500,000 Hvide, og 430,000 Sorte i Amerika. Men da Folkemængden, som bekendt, har i 20 Aar fordoblet sig i disse Kolonier, kan vi for nærværende Tid regne 4 Millioner Indvaanere, de Sorte ibereguede. Man ville have Aarsag at forundre sig over denne saa meget tiltagne Folkformeerelse, naar man ikke tillige betænkte, at den i Europa i ti Aar ville giøre netop samme Fremgang, naar ikke Krigen, Søefarten, og en Mængde av Klostre og Manufakturter borttrykkede saa mange Mennesker, og hindrede deres Formeerelse. Det alt for store Antal av Stæder er tillige hinderlig for Folkemængden. Menneskene bruge, ligesom Planterne, et stort Rum, og en vid Strekning av Lande, for at node deres Underholdning. Menneskene i Byerne fortrænge,

quæle, og fortære hinanden, ligesom Trærne i Skovene. I Kolonierne udbrede de sig ubehindrede, og Faderen glæder sig over sin Avkom. Amerikas Folkemængde er altsaa ikke usædvanlig stor; Den ville endnu være større, naar Klima var sundere, og nogle Egne mindre moradsige, de skadelige Følger af en hastig Overgang fra den største Sommerhede til den største Vinterkulde uberegnede, hvortil endnu kommer Beliggenheden mellem Havet og Bierge, som sætter Folket blot for idelig Regnskyl. Man holder for, at en Landmand i Frankrig eller Engelland efter den der brugelige Levemaade behøver ti Dagsplojninger (arpents) til sin Underholdning. Derimod behøver en Amerikaner, som man veed af Erfaring, 80 Dagsplojninger til sit Livs Fornødenheder og Bequemmeligheder. Undersøger man derimod noye Kolonisternes Antal, og de Landes Størrelse, som de besidde, synes hver Indvaaner kun at have 30, hvorav jeg drager den Slutning, at en større Folkemængde kun ville være til Skade."

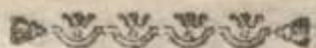
„Den nordlige Deel av Amerika frembringer nogle Produkter, som ere tienlige til Handelen, og til Udsørsel. Stæderne ere der saa talrige, og fuldproppe-

proppebe, at de fortære selv den største Deel af hvad deres Landbrug indbringer. Kun ved deres Arbejde kan Indvaanerne forskaffe sig det Nødvendigste af Livets Fornødenheder, og de ville om Vinteren døe af Kulde, om de sysselsatte sig med andre Ting. Den sædvanlige Kulde i Boston er henved 10 Grader stærkere end den i London, og formedelsi de Vanskeligheder, Agerbruget derved har i de nordlige Provindser, lever man der fornemmelig af Fiskerie, hvorav Kolonisterne sende aarlig for 250,000 Pd. St. til Engelland."

„Handelen med Trælast til Europa havde ikke meere Stæd, fordi Fragt og Omkostninger medtog næsten al Fordeel. Man fik altsaa for 4 Aar siden det Indfald at slaae to uhyre store Flaader sammen, at sætte Møster derpaa, og reyse dermed til Engelland. Handelen med Velsværk avtager daglig; For nærværende Tid beløber den sig kun til 35,000 Pd. St., hvilken Sum man omtrent kan bestemme efter Antallet af de Indianiske Jægere, i alt 7000, hvorav man regner 5 Pd. paa hver.

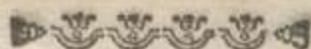

„I de nordlige Kolonier byggede man ellers mange Koffardieskibe. For nærværende Tid er man blevet uddt at forbyde den alt for stærke Brug af Træ. Afstaaelsen af Kanada er Bostonianerne meget skadelig, da Kanadierne ere blevne deres Rivaler i Skibsbyggerie og Fiskerie. Agerbrug drives meget lidet: Lange og haarde Vinre, og derpaa følgende uvordentlig brede Sommere, ere Ursag i at Kornet snart skæder op uden at slaae faste Rødder, giver langt Straae, og kun slet Korn. Saaledes gaaer det med alle Markfrugter, Mais undtagen, som kommer sig meget got, og udgjor Amerikanernes fornemste Føde.“

„Med de Natilliske Der drive Bostonianerne kun liden Handel, omendstiont man urettelig troer, at de fortjene mange Penge derved. De har godstke vist mange Skibe, men Ladningen er af ringe Betydning. Jeg har i Krigens Tid borttaget mange af dem, og kan domme af egen Erfaring. Noget Privatpersoner kan vel profitere ved denne Handel, men Staten tober aabenbare derved. Dette er ogsaa godstke naturligt; Da Amerikanerne kun indføre Wah-
re,

re, som hore til Livets Fornødenhed og Bequemmelighed, som de for størstedelen tilbytte sig for engelske Vahre, og sielden for deres Lands Produkter, geraade de derned i Sield hos Hovedstaden. Av de Fortegnelser, som de engelske Kiobmænd maae giøre efter Regjeringens Befaling, sees, at de har 6 Millioner at fordre i Amerika. Koloniernes Produkter, indberegnet hvad de selv fortære deraf, beløbe sig kun til 1500,000 Pd. St., hvorfra avgaaer 100,000 Pd. for indførte Vahre, Interester af 6 Millioner, og 4 Millioner Indvaanere, som deraf skal underholdes. I de amerikanske Kolonier sees man kun meget lidet klingende Mynt, og selv i Virginien, en av de rigeste Provindser, kan man med al Nøye ueppe overkomme saa meget, som man behøver til at indbytte de der gangbare Papiirpenge. Denne Mangel kommer av, at de nordlige Kolonier sende al klingende Mynt til de sydlige, for at kiøbe Vexler paa London, fordi de forste ikke har Produkter nok at betale deres Korrespondenter med i Engelland.

De see herav, min Herre, at Amerikanerne komme til kort i deres Handel, saavel med de antilliske Øer, som

med Storbritanien, at de stedse meere blive uskillede til at kunne skaffe sig engelske Manufakturvarer, at den tiltagende Folkemængde endnu gjør dem ulykkeligere, og at de endelig vil nødes til, selv at anlegge Manufakturer. Engellænderne troe vel, at Haandværkerens Siidenhed og dyre Daglon vare uovervindelige Hindringer ved Fabrikernes Anleg i Amerika. De skulle imidlertid dog betænke, at allerede for nærværende Tid Indvaanerne i Boston og Ny-York vare klædte i indenlandske Stoffer, at der til Dartmouth forarbejdes aarlig 50,000 Alen Hørklæret, og til Løyn 30,000 Par Skoe. Desuden er den amerikanske Uld ligesaa god, som den Engelske. Vorbærtræet vover der uden mindste Tilsyn, og Silkeormenes Kokons ere meget store, og har megen Silke.

„I den mellemste Deel av Amerika planter man fornemmelig Tobak; Maryland og Virginien ere der ved blevne Engelland meget fordeelagtige, men desværre har denne lærende Plante næsten gandske udsuet Jordbunden. Tilforn kunne hver Indvaaner i disse Provindser levere 3 Fade Tobak. Nu kan man neppe regne et Fad paa hver. Kornlandet bliver ligeledes stedse flettere. Alle Agre udmartes der i Landet saa meget tidligere, som Jorden er løs, og ikke dyb.“

„Den sydlige Deel av det faste Land, som indbefatter Nord- og Syd-Karolina, Georgien og Florida, har ligeledes en jevn og ikke dyb Bund, som gjør, at Vandet ved den idelige Regn intet Udlob har, og forarsager meget usunde Moradser; Denne sumpige Jordbund er det egentlige Riisland, hvis Dyrkning aarlig borteer mange tusende.“

„Tilforn handlede disse Provindser ogsaa med Kattun. For nærværende Tid arbejdes intet meere end der bruges i Landet. Amerikanerne blande den ogsaa med Uld, som giver et meget fint Toy. I Karolina er megen Indigo, men den fra St. Domingo er bedre. Engelland har gjort sig megen Røye for at plante Wiin i disse Egne, men Jorden synes ikke stikket dertil. Jvelig Regn og Laage er Wiinstokken meget skadelig. Druerne modnes desuden ved den overordentlige Hæde om Sommeren alt for hastig, og den Wiin, man presser derav, holder sig ikke. Ikke desto mindre har Regjeringen udsat Priser for at opmuntre Wiinavlingen. Forskiellige smaae Handelsartikler, som Opium, Potaske, Aloe, Thee, Farvetræ, Oliver, o. s. v. har jeg gaaet forbi med Stiltienhed.“

„Av denne Skildring kan De let see, at de amerikanske Kolonier ikke ere saa riige, som Engellænderne indbilde sig, at Europa ikke har at frygte for,

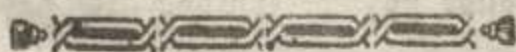

for, de skulle nogen Tid udgiøre en betydelig Stat, men at de heller nødes til at ophielpe de allerede anlagte Manufakturere, og at anlegge nye, samt at opmuntre og befordre Agerbrug og Vindskibelighed for ikke at blive Engeland endnu flere Summer skyldige. Ligesaa meget maae Provinzialerne giøre sig Umage for, selv at frembringe alle Produkter, som ere nødvendige til deres Antilliske Handel, og forholdsmæssig, ligesom Folkemængden tiltager, at udvide deres Handel og Agerdyrking. Englands egen Interesse udfordrer tillige at leve med Kolonierne i den største Enighed, at ære dem, at opmuntre Handel, og Manufakturere, at deele Fordeelene med dem av den Fiskefangst, (som er deres Matrosers Skole) og saa snart mueligt at udfinde Midler til at ende en grusom, uvis, og hovsskadelig Krig. Storbritanniens Forfatning vil blive meget kritisk, naar den nu skulle angribes av en vel indrettet Seemagt, og naar Amerika aabnede sine Havne for alle Nationer. At raabe en fremmed Nation til Hielp i denne Omstændighed, er for et frit Folk, hos hvilken Frihedens Aand formaaer alt, og som har ingen Fæstninger uden sine Skibe, en meget farlig Sag. Jeg har den Ære v. s. v.

Sannur,

den 19de December, 1775.

Kerguelen.

Provinzialblade.

II. B. No. 51.

Winteren med sit hvide Skiæg, svøbt i Foersværk, (som Poeterne male den) nærmer sig snart til vore Klipper, og det er Tid at være betænkt paa at møde den med Fornøjelser. Ingensteds trænger man meer dertil end her. Ofte regner det; Lid den Omgang med Fremmede; Faa Landeveje, som due, og ingen Skuespil, uden de, enhver spiller i sine Huuse. Endnu har Bergen en Koncert, og man bruger den ikke; Den har Valler, og man danser ikke; Hvad kan være Aarsag dertil?

Klubber er det eneste, hvorav man endnu betiener sig til at forkorte denne Tids Vinagtighed, og man gjør vel. Man kan aldrig læse Rousseaus Beskrivelse, i Brevet til Hr: d' Alembert, over Klubberne i Geneve (les cercles) uden at ønske enhver Bøe

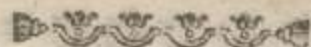
saadan Indretning, hvor Frihed og Venskab foreene sig for at fordrive Kiedsommelighed, og Bekymringer. Allevegne har man derfor stiftet saadaane Sammenkomster, og Frimurernes selv, samt de Ordners, som paaftaae at efterligne dem, ere maaskee intet meere.

Sandske vist huuser en og anden Klub mangen Bremenfeld; Man vinder Riger ved et Olsrus, og Komedieskriveren faaer Materie. Men Misbrug ophæver ikke Brug, og hvor Ormen suer Gift, drikker Bie Honning. De engelske Klubber, (som Addison i Utide leer av,) og deres Descendenter, ere almindelig rostte og bekiendte; De franske Klubber av vittige Hoveder i Ludvig den 14des Tid, (hvor efter et nyere Selskab i Kiobenhavn har dannet sig) ere ligesaa bekiendte i en anden Forstand; Men i det heele, eller i det store, (man kan kalde det Tilfældigt, eller det konstitutive av en Klubs væsentligste Egenstaber, ligesom man vil) overgaaer ingen Klubberne i Petersborg, hvorover jeg vil meddeele en Beskrivelse efter Sr. Meyers Breve over Rusland, som kan tiene til at forandre, forsøge, eller forbedre disse Indretninger hos os.—

„En Fremmed (siger Sr. M.,) som kun har den mindste Adresse i Petersborg, finder ikke paa noget Stæd Anledning at blive saa hastig bekiendt, som der. Bekiendtskab med en Mand, der er Medlem av en Klub, vil altid være vigtig for enhver, der ikke blot reyser til Petersborg for at see smukke Huuse; Han bliver derved indladt i den talrigste Forsamling, hvor han faaer see Personer av alle Slags Stænder, som kan være ham til stor Nytte i hvad han har at give Agt paa. Disse Klubber fortiene at gøres Dem nærmere bekiendte, omendstiont der ogsaa kan siges noget mod dem.“

„I Petersborg ere 3 saadanne Klubber, som ere derved forskiellige, at den ene kaldes den musikaliske Klub, den anden Riobmandsklubben, og den 3die Borgerklubben. Ikke, som om nogen av disse udelukkede de andre, men rimeligviis, fordi det første Navn er blevet til med Anlegget. Den første kaldes saaledes, fordi der alle Uger gives eengang Koncert, som allene egentlig er en Øvelse for Liebhabere. Store Spillere vare der ikke, men Auditorium fortiente dem

heller ikke, thi Salen var tom (*); Sidesædlerne vare
 derimod desmeere besatte med Spilleborde, Billiard-
 salen uforglomt; Selskabet bestod av Kiøbmænd,
 Hofmænd, og Officierer, som alle, førend de anta-
 ges, maae underkaste sig Selskabets Love, og under-
 skrive dem. At fortælle disse vilde være for vidlostigt.
 Jeg vil allene beskrive Dem Kiøbmændsklubben, som
 jeg noyere har undersøgt, og hvis Love jeg har læst.
 Den bestaaer av 500 Medlemmer, hvorav enhver
 aarlig betaler 25 Rubler til den sælleds Kasse, som
 udgjør en artig Summa, endskjønt det er kun lidet
 i Betragtning hvad der kommer ind ved andre Lev-
 ligheder, som jeg siden skal tale om. Udgifterne ere
 lignede efter Indtægterne, og meget store. Hunsley-
 en har man sagt mig beløber sig til 3000 Rubler.
 Hertil kommer Robternes Vedligeholdelse, tilligemed
 Kjøkken, Kielder, og andet Hunsgeraad, 6 Livreebetien-
 ter, og en Ekonomus, som allene har 300 Rubler
 aarlig Lon, Kjøkken og Underkøkken, Svøizeren, og
 3 Markører ved Billiardbordene, Vinnet, Sølvtoy,
 Brænde, Lys, o. s. v."

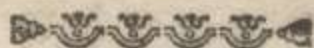
So

(*) Ligesaa hos os, kan man sige med Personen i
 Ulysses.

„To Forstandere av Selskabet eftersee Ekono-
mens Regnskab, hvorefter de igien forelegge det heele
Selskab, eller nogle derav, samme, og indestaae for
det Manglende. Nøbleringen av en heel Række
Værelser er meget skion, og man finder alt hvad der
kan tiene til Bequemmelighed, og Fornøielse.“

„Enhver har efter sit første Indskud kiøbt sig Ret
at gaae i Klubben, naar ham behager; Han kan
hver Dag være der fra Morgen til Aften, men til
Klokken 12 om Natten skal alting være forbi; Den,
som efter den Tid findes der, betaler de falsatte
Strafbøder, som bringe meget i Kassen, da Selska-
bet ofte er indviklet i Spil, og forlader hinanden
ofte ikke før Klokken 2. Ekonomen maae sørge for,
at enhver, for kontante Penge, kan faae hvad han vil,
Middags og Aftenspise, Wiin, Kaffe, Punsch, kort
sagt, alt hvad der er at faae paa store Vertshuuse;
Alt er meget vel tillavet, og Spisen især ypper-
lig, kun iblant noget utilstrækkelig, naar Selskabet
er stort, da Ekonomen ikke veed forud, enten der vil
spise 200 eller 100, endskiont han altid gjør Reg-
ning paa det høyeste. Lovene for Spillet betrygge

enhver for Betaling af hvad han vinder, som, under Straf af Udetækkelse, maae leveres inden en vis Tid. Spillene ere alt for høye. Man gjør Kommerzspil til Hazardspil, man spiller L'ombre til 1 Rubel Nøtaboren, og saaledes andre Spil forholdsviis. Almindelig har denne Syge alt for meget grebet om sig i Petersborg. Kortfabrikkerne lykkes got der, og en halv Rubel for et Spil Kort strækker iggen fra at lisebe."

„Imidlertid ere Klubberne dog, i Henseende til Spillet, nyttige. De indskrænkes der i det ringeste ved Love, naar de i andre Selskaber overskride alle Grændser."

„En Medlems Antagelse skeer ved Ballotering af det heele Selskab, efterat han forud er anmeldt for Selskabet. Efter Anmeldelsen, førend han antages, har enhver Ret at skrive paa en Tavle alt hvad han har imod ham; Paa samme Tavle skrives tillige alle Forslag, Klubben angaaende, ligesom deres Navne, der efter en bestemt Tid ere blevne noget skyldige, har fortæret, eller forspillet noget."

Naar

„Naar en av Selskabet voer, eller gaaer ud, besættes hans Plads med en av Erspeskanterne, hvorav altid ere mange. Man kan daglig tage 12 Fremmede derhen, som allene ere Reysende, og som vedbørlig, under Straf for Medbringeren, maae anmeldes. Til den musikalske Klub faaer man en Billet for eensgang, endskiønt jeg fik en for bestandig, som dog er mod Lovene, hvorfra man av besynderlig Godhed for min Skyld gjorde en Undtagelse. Den Fremmede betaler intet. Han bevertes av den, der har medbragt ham, som tillige indestaaer for hans Opførsel. Man har endnu en Lov, som forbyder fiine Viine, Burgunder undtagen.“

„Enhver kan fordrive Tiden, ligesom han finder for got. I eet Værelse finder man en artig Bogsamling, offentlige Blade, Tidender, Journaler og deslige. I et andet er Skak, og Tokkodillespil, Billiardborde, og alle slags Spil. Den store Sal er til at spise i; Man betaler Spillepenge, som i andre Huuse, ligesaa Partiøpenge ved Billiarderne, som falde til Kassen, og udgiøre en Indtægt av Bigtighed.“

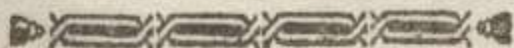

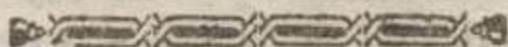
„Saa behageligt det imidlertid er hver Dag at kunne være i et Selskab hvor man kan leve uden al Svang, og fornøye sig efter Behag, saa bekosteligt er det tillige for den, der daglig kommer der, hvor til udfordres en liden Kapital aarlig, omendstiont man aldrig spiller. For Kiobmænd er denne Indretning overordentlig vigtig; Petersborg har ingen Kaffehuse, eller saadanne Stæder, hvor man kan finde dem, man savner paa Børsen. Vaa Klubben stævner man hinanden hen, hvor jeg troer, at en Mængde Forretninger afgjøres. Borgerklubben er omtrent indrettet paa samme Maade, men talrigere, da den, som man har sagt mig, bestaaer af 1200 Personer, av alle Stænder.—“

Saa vidt Hr. Meyer, alle Klubbebrødre til Trost, og Lærdom; Klubberne leve! (siger man;) Denne Mand taler som en ærlig Mand.

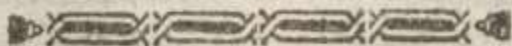
Længe leve Hr. Meyer!!!

Provinzialblade.

II. B. No. 52.

I.

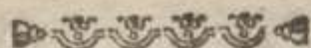
Brede, siger man, er et kort Raserie, og Kierlighed er det stærkeste av alle. Intet beviser dette meere end efterfølgende amerikanske Fortælling, tagen av l'Espagne litteraire for 1774, som ingen kan læse uden at gysse. —

I det sydlige Amerika boer et rebeligt og ædelmodigt Folk, men umenneskeligt i dets Hævn; Man kalder dem Zuloguas.

For nogle Aar siden besluttede en ung Spanier ved Navn Don Diego, i Haab at giøre Lykke, at reyse med nogle av hans Landsmænd til Amerika; De kom til Mexiko, uden at opnaae sit Ønske. Don Diego reyste længer ind i Landet, og kom til det omskrevne Folk. Han blev modtaget av en gammel Mand, hvis heele Familie bestod i en eneste Datter,

A a a

som

som var overmaade skøn, og 17 Aar gammel. Spanieren blev forelsket i denne unge Wilde, som kaldte sig Solnara, eller i dette Lands Sprog: Den Bestandige. Han var saa lykkelig at behage hende, men hun overgav sig ey aldeles, førend han havde foret at ægte hende. Solnara blev frugtsommelig, og Don Diego gjorde imidlertid Bekjendtskab med en rigere Pige i samme Egn, og glemte sin første Kierlighed. Solnara blev underrettet derom, og hørte, at han skulle ægte hendes Rival inden saa Dage. Da hun overgav sig til ham, sagde hun: Bedrag mig ikke! Jo høyere jeg elsker Dig, jo større bliver min Ævn, om du bliver troløs! Jeg vil gaae i Døden for Dig, hvis Du vil være mig troe, men stielv for Din Skiebne, om Du forraader mig!

Solnara skulde længe sin Brede over denne troløse Elsker, og udbad sig hans Nærværelse til næste Aften. Spanieren, som ey troede hende saa vel underrettet, kom til den bestemte Tid. Jeg veed alt; (sagde hun til ham;) Jeg veed, at Du forlader mig; Jeg veed ogsaa hvem Du foretrækker mig; Min Siel er sonderknust av Sorg, men

min

min Kierlighed er uforanderlig; Overbeviis mig alle-
ne om, at Du ey foragter mig! Tilstaae mig allene,
for allersidste Gang tilstaae mig en av disse lykkel-
ge Nætter, hvori vore Sieler sammenstode i saa ube-
skrivelige Henrykkelser. Den vil overbeviise mig om,
at Du ey foragter mig, og det er alt, hvad jeg har
at ønske, efter at have tabt Din Kierlighed.

Solnara besad alt for mange Yndigheder til at
hendes Begiæring kunne nægtes hende. Don Diego
bestemte næste Nat til denne Sammenkomst, og Sol-
nara tænkte imidlertid paa en Hævn, som Helvede
ey har forstrækkeligere.

Spanieren kom til bestemte Tid, og Solnara
tog imod ham med aabne Arme. Hun havde tillaa-
vet de beste Retter, og de beste Drikke, som vare
brugelige der i Egnen. Man skulle have sagt, at
dette Par levede i den allerlykkeligste Forening; Kier-
lighed glemte heller ikke at gjøre deres Fornøvelse
fuldkommen, og, drukken av Belyst, sov Spanieren
omfiden ind i Skjodet av hans deylige Solnara.

Det var dette Øyeblik, hun ventede; Det er
nu ikke længere den lykkelige Brud, som nylig solte

og medbeekte Kierlighed; Det er en Furie, undflyet fra Helvede for at sønderrive en ulykkelig, som er bestemt til Offer for hendes Raserie. Hun dræber sin sovende Elsker; Hun aabner hans Indvolde, river hans Hierte ud, og under et græffeligt Skrig løber hen til hendes Rival, og siger: Der er det Hierte, Du har berøvet mig; Nu først er det værdigt at være Dig; Hun flyer derfra til Raci quen der paa Stedet; Hun vækker ham med et ræsende Skrig, og siger: Jeg har dræbt et Udyr, som havde soret at ægte mig, og som foretrak min Rival; Jeg har dræbt ham, uden at raadsføre mig med nogen, og jeg kommer for at begiere Døden, som jeg har fortient; Hast med at efterkomme Din Pligt! Jeg brænder av Længsel, at foreene mig med den Forræder i Helvede, for at plage ham i al Ewigbed.

Raci quen lod sig underrette om denne Tildragelse, og gjøre Tilberedelser til hendes Død. Men den faldt hende alt for lang; Hun forekom den med den samme Dolk, hvormed hun havde opofret hendes Elsker. —

II.

Om den Rusfiske Jagtmusik.

(af Hr. Meyers Breve over Rusland.)

Antallet paa Jægerne og Jægerbrenge til Jagtmusiken i Rusland bestaaer, naar den er komplet, af 49, hvorav enhver har et krumt Horn af Metal, liig en Zinke, som angiver en Tone liig Tonen i et Orgel; Disse Horn er forskellige i Tone og Størrelse, og udgiøre fire fulde Oktaver. Enhver tager kun een Tone, og folgelig bor være ubeskrivelig nøysvet i at pausere, forend han igien skal støde an. Hagtet denne Musik altsaa bestaaer af 49 Personer, klinger den langt fra, som et stort Orgel, men endnu langt smukkere. De Spillende ere opstilte i 3 Rader; Bassen er bagerst, hvis Horn ere meget store, og hvite paa Stativer. Enhver har sin Bog, hvori han nove maae sludere, for i rette Tid at støde an. Besværligheden i at pausere er allerstørst, hvor der forekomme mange Løb, hvoriblant meget ofte ere Sertendeeler; Den heele Kunst bestaaer i, at enhver venter nove det Øieblik, hvori han skal støde i sit Horn, og den udfordrer megen Saalmodighed, og Nøysagtighed.

Anekdoter.

†

†

†

Greven av Lauraguais lod engang sammenkalde fire berømte Læger, og gjorde dem det Spørgsmaal: Om et Menneske virkelig kan døe af Kiedsommelighed?

Alle Lægerne bevidnede det eenstemmigen, og erklærede sig, efter Grevens Begiær, skriftlig derover.

Med denne Erklæring gaaer Greven til en Kommissarius, deponerede den lovformelig, og anklagede Prindsen av Zenin for Mademoiselle d' Arnour's Morder, fordi han idelig overhængte hende med sit utaalelige Selskab, hvorav denne Skuespillerinde var blevet gandske upasselig. Han bevistte av det Medicinske Fakultets Erklæring, at Kiedsommelighed dræber, og forlangede at Prindsen altsaa ey maatte besøge d' Arnour, forend hun fuldkommen var kommet til sin Helbred igien.

Man veed ikke hvorledes Prindsen optog dette Spøg, og om d' Arnour siden blev helbredet fra Prindsen eller ikke.

Blant

†

†

†

Blant adskillige Gravskrifter i Engelland
over berømte Mænd, findes tillige een over en Tones-
konstner av følgende Indhold:

Her hviler Virtuosen —. Hans Siel befin-
der sig nu paa et Stæd, hvor hans Tones-
Konst maaskee overtreffes.

En ærlig tydsk Stryker, som paa sin Rey-
se saae denne Gravskrift, fandt den saa smuk, at
han, for at ligne den, i sit Testament udtrykkes-
lig befalte, man skulle sætte efterfølgende paa hans
Ligsteen:

Her hviler Strykeren —; Hans Siel be-
finder sig nu paa et Stæd, hvor hans Stry-
kerkonst maaskee overtreffes.

Plaudite !!!

---

† † †

Indholden av Provinzialbladene.

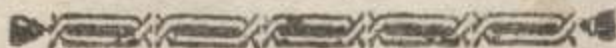
- 1) Afhandlinger over enkelte Stykker av Moralen, Historien, Landhusholdningen, og de skionne Videnskaber.
- 2) Lednetsbeskrivelser over berømte Lærde.
- 3) Poesier, hvoriblant Odeer, Fabler, Breve, Epigrammer, o. s. v.
- 4) Merkværdigheder i Naturens og Konstens Rige.
- 5) Anmeldelser av nyttige Skrifter.
- 6) Udtoge av de beste Reysebeskrivelser.
- 7) Opfindelser i Konstierne.
- 8) Anekdoter. o. s. v.

Disse Blade udgives i Bergen ugentligen, og afsendes til Provinzjerne Hestevis, hvert Hefte beregnet til 13 No., eller 4 Hefter aarligen, tilsammen 42 No., foruden Titelblad og Register; Prisen for et heelt Bind er 1 Rdlr. 32 Sk., hvorav i Bergen Halvparten betales ved det 1ste, og Resten ved det 27de No. Modtagelse. I Provinzjerne, og uden for Norge, betales, efter Modtagelsen av hvert første halve Bind, Prænumeration for et heelt Bind med 1 Rdlr. 32 Skilling. Intet Bind, eller enkelte Hefter, overlades uden til Subskribentere.

Bergen den 29de September 1779.

Udgiveren.

Ende paa Ildet Bind av Provinzialbladene.

L.	No.
Labat (et Stæd av hans Reysen)	19
Lama (den store) Brev fra ham til en Engelsk Gouvernør	38
Lavater (physiognomiske Anekdoter av hans Fragmenter)	48
Lauragais (Breven av)	52

M.	No.
Mairaika (hans Monument)	13
Marullus (Knejus)	25, 26

O.	No.
Omiat, Stahiteren, (hans Beskrivelse)	47

P.	No.
Poesier	I, 13, 24 37
Provinzialbladene (Indhold derav)	52

R. Reys

Elisabeth (Dronning) Bidrag til hendes

private Historie 34

F.

No.

Finanjer (om de Franſke) 3

Genelon (hans Lovtale av d' Mlembert) 29/30

G.

No.

Garrif (et Brev om ham fra Sr. Sturz) 2

Geffner (Breve til ham 4

Gluck (Ridder) og Prindsen av Genin 42

Geoffrin (Mad.) om Buxer til Poeter 45

Gravskrive (en beſynderlig) over en Forbærker 52

H.

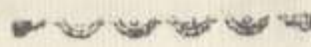
No

Henrik den 4de (nogle Træk av hans
Historie) . . . . .

Haller (Sr. von) hans Levnetsløb . . . . .

Genin (Prindsen av) . . . . .

J.

No.

Jld (som brænder i Vandet)	4
Jesuiterne (et Karakterstykke paa Pasquini Stotte)	30
Jagtmusik (om den Ruffiske)	52

K.

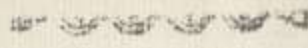
No.

Keppel, (Admiral)	1
Kgomvel, (Anekdot om)	1
Karakter (Breve av Chesterfields)	21
Kerguelen (Breve av) Betænkning over hans Reyser i Nordsoen	27, 28
— Brev til Sr. Necker om de amerikanske Kolonier	49, 50
Kocks (Reyser i Sydsoen)	47
Kari den 12te (hans Tierlighed til sin Moder — bliver skudt for Fridrikshald, eller av hans egne; sammesteds.	49
Klubber (in deres Indretning i Petersborg)	51

Disse Blade faaes i Kiøbenhavn hos Hr. Atke
 i Krønienia hos Hr. Kancellieraad Schancke, i
 Trondhiem hos Hr. Borgemeester Angel, i Kristian-
 send hos Hr. Raadmand Wideros, i Scheen hos
 Hr. Pastor von der Lippe, i Laurvig hos Hr.
 Pastor Løfner, i Stavanger hos —, og i Ber-
 gen hos Udgiveren.

Indholden, Prisen, og Størrelsen bekendtgjø-
 res ved Slutningen af hvert Bind, Side, 416.

R.

No.

Reyse (den romerske Keysers) • • 17

S.

No.

Sadi (en Fortælling) • • 4

Santena (Breve av) • • 12

Sahabedra (Efterretning om ham) • 12

Skueplads (om den Engelske) • • 18, 19

Sommere (Aarsagen til flette) • • 20, 21

Svinemusik (av Abbeden de Baigne) • • 22

Saint, Joix (hans Karakter) • • 32

— (om Tempelherrerne) • • 36, 37, 38

Sia, Kin, Civan (Erobring av dette

Kongerige) • • • • 46

U.

No.

uelighed (dens Aarsag) • • 43

avskyeligt Exempel) • • 49

B. Vifa:

Register

Over Hdet Bind av Provinzialbladene.

	A.	No.
Aftenen i Bertéhuuset (en Fortælling.)	-	9, 10, 11
Abderiterne	• • •	6, 7, 15, 16, 44
Adolph (Gustav) et Fragment av den svenske Historie	- •	39, 40, 41, 42
Arnold General (hans Levnetsløb)	•	- 46
	B.	No.
Bekjendtgjørelse (av Sr. Dræbye)	•	11
Børnekopperne (om at udrydde dem)	•	35, 36
Buxer til Poeter, 4000, (see Mad. Geoffrin)		
	D.	No.
go, Don, (en amerikansk Historie)	•	52
	E.	No.
(Undersøginger om dette Gøst Paw)	•	8
• 2		Elise

Provinzialblade.

Udgivne
af
Bergen.

Andet Bind.

BERGEN, 1779.

Eroft i Kongl. Majest. privilegerede Bogtrykkerie,

hos S. Dedechens Efterleverste.

